

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

L.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Libertus suscipitur labor pro desiderio voluntatis, quam pro a-
 more virtutis. *Leo Papa de sereno, &c.*
 Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in
 virtutibus debiles. Nam pro temporali gloria, viq; ad mortem de-
 siderata appetunt, & pro spe perpetua nec parum in labore quidem
 sustinent. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro co-
 muni mercede vel tenuissimi verbi ferre contumeliam recusant. Ter-
 reni Domino vel vnius horae momento lassantur. Saepè inuidiam
 inquit propter cupiditatem diuitiarum atq; honoris tolerant: & carum re-
 gnum propter ambitionem cruciant, ad quas adipiscendas festinant:
 opera autem laboriose quærento tanto magis diliumulant, quanto
 magis ardui cardus putant. *Idem 19. Moral. & habetur di. sim.*

SENTENTIAE POËTARVM.

Claud. in nupt. Honorii.
 Nilis quæquam fructus veris odoribus,
 Hæbet lacris nec spoliat fanos,
 si fons caueat, si imcat rabos,
 Armat spina rosas, melia legunt spes,
 Herculum dars celebrant Labores,
 Ille Centauros domuit, super bos,
 Abfuiti suo spoliu Leonis,
 Fixit certis volucres sagittis,
 Torna cerentis rapuit draconis,
 Arces lana grauior mei allo
 Ceteram traxit triplici catena
 Victor inuitem posuisse ferrur
 Tabulam suis dominum quadrigis,
 Hæta amblyso perit veneno.
 Fronte turbato, Achelous animi.
 Ora demerit pulchanda ripis,
 Stravit autem Libyæ arenis,
 Cecos Exandri, satruu iras,
 Quisq; pressurus foret ales orbis,
 detegit sumis humeros not ausi.
 Nilum celum labor in reflexo
 distat collo, pretiosiq; vris sus
 Vltim celum meruit Laboris.
 Ne uocet fortes, vbi celsa magni
 Vniu exempla visa.

Quid. i. de Pont.
 Conspice facere hoc annos: sed & altera causa est,
 Quæcitas animi, contumaciaq; labor,
 Ceruat in duris, & quid boue firmius) aruis
 Fortis iauratum corpora frangit opus.
 Quæntiquam rucuo solita est cessare nonali,
 Fructibus assiduis lassat senect humus.
 Quidem, ad Cere si quis certamina semper
 Nona intermissis, cur sibus vbi equus.
 Firma si illa licet, soluetur in aquore nautis,
 Quænanquam liquidus sicca carebit aquis.
 Me quoq; debilitat serues immensa Laborum:
 Ante meum tempus cogor esse senex
 Oua corpus aliar, animus quoq; possitur illis.
 Inimicis contra carpit struma, labor.
 Hor. in Art.

*Qui capite optat am curia contingere met am
 Multa truit, facti que puer sudauit & asfir,
 Abstinet Venere & vino.*
 Idem in epist.

*Si non
 intendat animum studijs, & rebis honestis,
 Inuidia vel amore vigilat quebere.*
 Tibull.

*Nec te peniteat duras fuisse labores,
 Aut operi in suet as artenuisse manus.*
 Verinus.

*Quem putes aeterno pro munere ferre Laborem?
 Mercedi an tante par labor esse potest?*
 Quid. i. Art.

*Dum vires animique stantur tolerare labores,
 Lam veniet tacto curia senectia pede.
 Aut mare nauigij aut Somer) scandite terram,
 Aut fera belligeras addeite in arma manus.*
 Menander.

*Equis dicitur inedi, mædæ, sus iuror.
 Operibus laboriosus, non sermionibus solum.
 In quibus pulchre sunt laboribus,
 Maxime autem raris didoras, vrozoz.
 Laborare necesse, volentibus fortunatos esse,
 Quærentibus, qui dicitur vrozoz.
 Laboriosus sit, & vitam acquires pulchram.*

*De id v'ois cofoia vuzo d'ay m'ioy.
 Quam suave sapientibus recordari laborum.*
 Euripides.

*Mozden d' i' p'eroica avdy, xz.
 Laborare autem mort. alibus necesse est.*
 Sophocles in Electra.

*Oge, Nbu tau zozis ed v' vrozoz.
 Vide, labore quidem sine nihil bene succedit.*
 Virg. l. i. Georg.

*Labor omnia vincit
 Improbus & duris vrgens in rebus egestas.*
 Phoclidus.

*Od v' avo kapdru v' l'ies and quon v' vrozoz.
 Oid' avtois maxaqozoi, v' vrozoz d' avtois m'ioz' e' d' v' l'ies
 Nihilum sine labore est hominibus facile opus,
 Neque ipsi beatis. Labor virtutem valde iuuat.*
 Horat. Serm. i. satyr. 9.

*Nihil sine magno
 Vira labore dedit mori alibi.*
 Martial. l. i. ad Lucium Iulium.

*In fertile campis noliat iuga ferre iuuenis,
 Pingue solum lassat, sed iuuat ipse labor.*
 C. Manilius Astronomie l. i. l. i.

*Longa dies acuit mortalia corda,
 Et labor ingenium miseris dedit, & sua quemquo
 Adungilare sibi iustis fortuna premeudo,*

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Vix inuenitur, qui laboribus suscepris, periculifq; aditis non quasi
 mercedem rerum geitarum desideret gloriam. *Cic. in Offic.*

Generosus animos labor nutrit. Laborem si recutes, parum esse
 potes. Non est viri timere sudorem. *Sen. epist. 31.*

Quis vir est, qui non est cretus ad honesta, qui non est laboris
 iusti appetens qui non ad officia cum periculo sit paratus? *Idem li.
 de Providentia c. 2.*

Multum abhorret opus, cuius inchoatio inuidia, continuatio est
 labor, finis est odium. *in epist.*

Si qua per laborem recte feceritis, labor cito recedet, beneficiu
 dum viuitis, non abscedit. Si qua per voluptatem paruum nequiter
 feceritis, voluptas cito abibit, nequiter factum apud vos semper
 manebit. *Sen. epist. 31.*

Et labori incumbendum est, vbi effectus promittitur. *Quint.
 Dec. 6.*

Labor damno incenditur. *ibid. Dec. 13.*
 Nascitur ex assiduitate laborum, animi hebetatio quædam &
 languor.

Plantæ mediocri aqua aluntur, immodica suffocantur: sic ani-
 mus moderatis laboribus adiuuatur, immoderatis obruitur. *Plot.
 in Mor.*

Omnibus sua choriara sunt opera, quæ summo labore confecta
 sunt.

Voluptate nemo continenter afficitur, aut laborem subit. Nam
 humanæ res labore sempiternum non possunt pati. *Arist. li. 6.
 Ethic.*

Qui exercitio vitur, caucat lassitudinem: qui bona fortuna frui-
 tur inuidiam. *Bias apud Stob.*

Leges Lycurgi laboribus erudiunt iuuentutem, venando, curren-
 do, natando, currendo, sitendo, algendo, ætuando. *Cic. l. 2. Tus. c. 9.*

Iustus ac honestus labor honoribus, premiis, splendore decora-
 tur. *Idem li. de Oratore.*

Nam vt Terentianus Chremes non inhumanus, qui nouum vi-
 cinum non vult fodere aut arare, aut aliquid ferre, deniq; non illu
 ab industria, sed ab iliberali labore deterret. *Idem libro de Finib. bo-
 no, & malorum princ.*

Quis nostrum exercitationem corporis suscipit laboriosam, nisi
 vt aliquid ex ea commodi consequatur? *ibid.*

Suaus est laborum præteritorum memoria. *ibid. l. 2.*
 Audiui sæpenumero à sanctis viris: munditia mulieribus labore
 viris conuenire, hominibus bonis oportere plus gloriæ, quam di-
 uitiarum esse. *Sallust. in Jugurtha.*

Plures sunt exercitatione boni quam natura. *Democrit. apud
 eundem.*

Labor exficcat, & senium inducit, vnde multum laborantes se-
 nefcunt magis. *Arist. de long. vita.*

Sunt in perpetuo labore animantia, vt etiam naturalis ratio de-
 clarat, quæ cernere & audire molestum esse docet: sed assiduitate
 quotidiana, vt aiunt, & consuetudine sensum affluimus. *l. 7. Eth.
 c. 14.*

Non plus inuifue laboris & quietis quam fat sit suscipiendum:
 verum modus in iis tenendus est, quem recta ratio præscripsit. *l. 6.
 Ethic. c. 1.*

Nemo laborem continenter subit: humanæ enim res laborem
 sempiternum non possunt pati. *li. 10. Eth. c. 4.*

Labor corporis anxietatem indicat, dolor animalem contractionem. *Alex. Aphrod. in 4. nat. q. c. 16.*

Labores spontanei indicant morbos. *Hippoc. apboris idem in 1. Topic. c. 9.*

Tanto plus adferunt lætitiæ bona, quanto maiore labore præcedente ad ea peruenitur: labores enim fortibus viris sunt obsonium. At absque eo, vt quis indigeat ejus quod consequitur, nihil tam sumptuose parari potest, vt luauæ sit. *Xenoph. de instit. Cyri. l. 7.*

Olim labor nemini vitio dabatur, neq; artes erant ignominia. *Plur. in Solone.*

Alexander videns suos tot tantiq; certaminibus aduersus Asia gentes superatis remissiores esse factos, luxuriamque passim indulgere, eos placide ac philosophice reprehendit, inter cætera dicens, nihil magis feruile quam luxuriam, nihil magis regium esse quam laborare. Et vero (addebat) quomodo is equum suum ipse curet, hastam galeamve poliat, qui defuereit suis suum ipsius charissimum corpus manibus attrahere? An necitis, inquit, cum victoriæ finem nobis propolium esse, ne idem quod victi agamus? *Idem in Alexander.*

Ego nullum generoso viro laborem finem statuo, quam labores ipsos qui ad gloriam & decus ducunt. *Arian. hist. l. 5.*

Labores & præclara facinora aduentibus, & vita ipsa cum virtute coniuncta iucunda est, & mors nequaquam acerba, immortalem nominis sui gloriam relinquuntibus. *Exod. li.*

Nuquam nec opera sine emolumento, nec emolumentum ferme sine impendâ opera est. Labor voluptatisque dissimillima natura, societate quadam naturali inter se sunt iuncta. *Liv. Decad. x. l. 5.*

Ex parente meo & ex alius sanctis viris ita accipi, munditias mulieribus, viris laborem conuenire: omni nōdūq; bonis oportere plus gloriæ quam diuitiarum esse; arma non suppellectilem decori esse. *Sallust. de bel. Jugurr.*

Hominem rerum natura continui laboris patientem esse non sinit. *Val. Max. li. 8. c. 8.*

Laboris hoc solatium omnes habent, si quem alium sponte eundem perferre laborem concipiant; ita enim necessitas videtur sublatâ. *Plur. in Mario.*

ΑΡΟΠΤΗΓΜΑΤΑ.

Democritus dicebat, omnes labores otio iuenciōdiores esse: quando illa consequuntur homines, quorum gratia laborant, aut consecuturos se sciunt. Frustrationi vero, cum ipsi non responderent, vnum est remedium, omnia reliqua similiter ærumnosa sint & laboriosa. *Stob. serm. 29.*

Idem cum interrogaretur à quodam, quomodo laboriosæ indutriti differret à desideriosis? Quo, inquit, impii à piis: spe nimirum bona. Sperant quippe, qui corpus laboribus exerceant, pinguis laborum præmia: delitiosæ autem semper presentem intuetur pauperatam. *Max. serm. 32.*

Idem adolescentem conspicatus industrium, optimum, inquit, senectuti condidit obsonium. Sensit, fructum laborum senectuti esse sulcimentum & obsonium: quo si deficiantur homines, qui negarint miseram senem esse conditiones? *Maxim. ser. 32.*

Pythagoras familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi generis sibi deligerent, quamuis enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen fore iucundum. *Stob. serm. 30.*

Cleanthes. Suam vitam diuitum vitæ solebat hoc nomine præferre: Dum illi, inquit, pila ludunt, ego fodiens duram humum exerceo. Sensit vitæ patientissimum, hominem non ad otium & desidiam, sed ad laborem à Deo conditum esse. *Laer. li. 7. ca. 11.*

Diogenes. Cum Philippus Alexandri Magni pater expeditionem & bellum in Corinthum appare diceret: Corinthii trepidi rerumque suarum fatigati, ad opera certatum incumberent ceperunt, hic arma sibi comparabat, ille lapides congererat, alius muros in altitudinem substruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alii aliud agebant quod ad munitiones pertineret. Eorum itaq; studium *Diogenes* cum cerneret, nihil habens aliud commodius quod ageret, exemplo philosophico pallio succinctus dolium suum subuoluerit & hinc inde vertere cepit. Admirante autem quodam eius amico, ac percunctante cur hoc ageret? respondit *Diogenes*: Ideo volo, ne vna inter tot operum intentissimos cessator esse videar. *Guido Birur. in rit. de Desidia.*

Idem. Cuidam admonenti, vt iam senex quiesceret à laboribus, quid, inquit, si in stadio currerem, vtrum oportet iam metæ vicinum, cursum remittere, an magis in eundem? Recte sensit, virtutis studium hoc magis intendendum, quo minus superest vitæ: quod turpe sit, tum ab honesto instituto refrigerere. *Laer. li. 6.*

Socrates cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, sed itineris labore deterrito: Cum, inquit, domi se penumcro totum propediem ambules, ante prandium, rursus ante cenam, si domesticas ambulationes proferas ad quinq; sextidies, facile peruenies Olympia. Docuit, id quod terret in aduendis laboribus imaginationem esse potius, quam ipsum laborem. Si quid honestæ rei gratia periculi,

dispensii, aut laboris suscipiendum est, excusamus, detestamur, horremus: cum frequenter vitro in rebus nihil, in rebus enim dicam turpibus plus impendamus. Ita quidam immunitatis dia literarum, excusant valetudinem, insonium, impediunt laborant febrem, podagram, hydroperem & lippitudinem, ferunt paralytim, aut scabiem notam, quam Gallicam appellant. *Ret. l. 3. apoph.*

Idem. Tantum laboris quantum animus libenter suscipere quendum esse dicebat. *Xenoph. li. 1. de diti. & factis exsthem.*

Idem. Allerebat, operari esse vile ac bonum homini otium esse damnosum ac malum. *Xen. & Stob. ser. 27.*

Aristoteles Frequenter dicere solebat, & tunc rationes suadet dem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum. Sensit patientissimum, nihil abiq; duro labore ab homine parari posse, nisi men postquam requies quietur, homo multis fecoculaturibus.

Diogenes philosophi extitit apud *Laertium* li. 5. c. 5.

Ptolomæus sophista. Hieracides scripsit libellum, cuius titulus indiderat *τὸν ἰσχυρὸν*, id est, laboris laudatio. Eam cum in animal labori natum. *Philosfr. in sophis. Dion. Sophista*. Animi corporis remissiones ad nouos labores nos preparare dicitur. *Stob. ser. 62.*

Apelles nunquam tam occupatus fuit, vt diem prætermitteret in qua nihil omnino pingeret, artem exercens. Vnde laborare se à negotiis, dicere solebat. Hodie nullam lineam duxi. *Quintilianus in prouer. bium, de quouis officio prætermissio. Plin. li. 1. tit. 15.*

Misonius. Ducis bellici & priuati hominis corpora dicitur dem laboribus non icem afflicti. Hos enim, inquit, otio et otio uioues efficit, præterit quod intelligit in hominum esse otio quicquid exequitur. *Stob. ser. 46.*

Seuerus Imp. Symbolum tribuno dari iussit, Laboremus. Permax ad imperium acicus dederat, Militemus. Illi placuit bellum huic pacis. Sublato namq; bello, reditur ad agriculturam & otio Otium in pace delicias alit, & omne flagitiorum genus. *Stob. ser. 46.*

Hadrianus. Florus hos versiculos scripsit in Cæsarem Hadrianum.

Ego volo Cæsar esse, Ambulare per Britanos, Sychicus pari primas.

Cui Cæsar respondit, *Ego nolo Florus esse, Ambulare per Sabernas, Lustrare per popinas, Onices pari rotundas.*

Sentiens, se honestas occupationes præferre inuili, turpiter otio *Suet. in Vita Hadriani.*

Probus Imp. Non patiebarur militem esse otiosum, sed militi opera militari manu perfecti, dicens. Anonam gratiam militem comedere non debere. *Flauus Vopiscus.*

Alphonfus. Cum reprehenderetur à Martho Siculo cum in fax ctitatis viro, quod propriis manibus labore fieret. Subridens *Alphonfus* inquit, Deus & natura nequicquam regibus manus detulerunt. *Panorm. li. 2. de reb. gest. Alphonfus.*

Idem. Senex quidam multo vino repletus, cum sum opus laboriosum ebrietate excusare conaretur dicendo: Iactantem esse vinum, respondit, Sed regum ciuus est honos, quem diu impioles non otio aut luxu, sed improbis laboribus, multiq; iudicibus manibus vendunt. *Panorm. li. 2. de reb. gest. Alphonfus.*

Dorotheus monachus. Quotidie lapides ad mare collegebatur, nauatimq; fabricabat hospitium pro ægrotis. Hinc laborator equidixit: Cur ita conficis corpus tuum? cur ille: Quæ me, inquit, occidit. *Soz. omeniis in Triparista histor. li. 8. c. 1.*

ΣΙΜΙΛΙΤΥΔΙΝΕΣ.

Plutarchi. Vt asparagus spinosus dulcissimum fert fructum: ita ex duris initis magna voluptas nascitur. *in Mor.*

Roterodami. Sculte reges Aegyptiorum operam populicæ pecunias in substruendis pyramidibus consumebant, quæ nihil habebant præter stultam, & otiosam ostentationem, cum idem in rebus vitilibus fieri potuisset. Ita quidam elaborant in difficultatibus, cæterum infrugiferis, hociptim præclaram exultant, quod in laborioso negotio versantur. *in Sim.*

Thursieri. Quemadmodum virtus quo est occultior, eo est elegantior: ita sanctior tape liberalis laborum comparatio, quam gratuita donatio. *in apoph. 174.*

Quædam otiosum non statim vbi semen in agrum coniectum est. *in apoph. 174.*

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

laboris demerimus, sed multis mensibus dum putrescit, plenior...

Laboris potitur. Citra rationem, citraque scientiam. Quae citra nostram operam casu nobis eveniunt...

EXEMPLA PROFANA.

Laertius Cleanthem philosophum alterum Herculem vulgo dictum...

Masius Rex Numidarum erat corporis firmitate praestans, & duritici laboribus a pueritia affluens...

Vespasianus Imp. valetudinem & abstinencia, & fritione tuebatur...

Maximilianus Imp. erat laborum patientissimus: adeo ut iam multam noctem crebro scriberet...

Carolus Magnus assidue exercitabatur equitando ac venando: quod illi gentium erat...

Ob laborum tolerantiam & industriam frugalitatemque dicti sunt Aegyptii Myrmidones...

Non sileamus Brachmanus philosophus, qui pueros impravos extrudebat foras...

HIEROGLYPHICA.

Laboris indefessi perseverantiam ex Formica picta significabant nam ea non interitum solum...

Receptum & illud est servilem laborem per Asinum civella instratum significare...

FABULA.

Rusticus vicinis morti cum relinquere filis suis diuitias non posset, voluit excitare animos...

Docet fabula, labores & operas, summas diuitias esse. Et est Epitharma sententia...

Vide Assuetio, Conatus, Eventus.

ADAGIA.

Vitro Deus s'appeditat bona. Quis res citra nostram operam feliciter cadunt...

Sub aliena ardore fructum. Ex aliena ardore fructum legere dicuntur qui fruuntur aliorum laboribus...

Dormientis rete trahit. In eis, quibus citra conatum contingunt ea, que cupiunt.

Citra pulverem Graeci dicunt contingere, quo qui facile citraque...

Lachryma.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Lachryma, Graece δακρυον, & δακρυος, ἕρως, ἵ, lachrymosus, & δακρυχιος, lachrymor, quae visus obtinuit...

gentium manans: Flere autem, lachrymas fundere, vnde fletus quandoque substantiuum & quare declinationis. Ennius. *Nemine lachrymis decorer, nec funera fletu.* Interdum adiectiuum est, scilicet participium a fletor. Virg. *Hic multum fletu ad superos.* Multum fletos posuit pro nobilibus, quorum mortem magna sequitur lamentatio. Hinc flebilis, dignus qui fletur. Est flebiliter cum fletu, & compositum desitio, quod est valde fletio.

Lachrymæ causantur ex tristitia, & aliquando ex affectu tenerrate, præcipue cum consideratur delectabile cum tritabili, vt ex deuotione. Ex B. Thom. sec. Sec. q. 82. art. 4. Teren. *O lachryma pro gaudio!*

A lachryma diminutiuum fit lachrymula, & lachrymor verbum, a quo illachrymor: & collachrymor: & lachrymabilis, flebilis, & lachrymabundus, fletus, & illachrymabile, hoc est fletu indignum.

¶ LOCI BIBLICI.

Lachrymantium exempla, cum lachrymis monet Paulus fratres. *Ab. 20. 18.* orat pater Dæmoniaci suam à Christo incredulitatem iuari, *Marc. 9. 24.* Lachrymis rigat peccatrix Christi pedes, *Luc. 7. 28.*

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. *Ps. 125.*
Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. *Luc. 6.*

¶ PATRUM SENTENTIAE.

Lachrymæ penitentium cadunt in conspectu Domini. *Aug. ser. 3. in se. Nat.*

Lachrymæ infantium testes sunt nostræ miseræ. *Idem. ho. 10.*

Lachrymas Petri lego, satisfactionem non lego: sed quod defendi non potest, ablii potest. Lauant lachrymæ delictum, quod voce pudor est dicere vel confiteri. Lachrymæ veniam non postulant, sed obtinent. *Amb. sup. Luc. 11. 9.*

Fleuit amare, vt lachrymæ lauarent delictum, tu similiter lachrymas diluc culpam. Non inuenio quid dixerit, sed quod fleuit. *ibid.*

Pascunt frequenter lachrymæ, & mentem alleuant fletus, effingraat pectus, & mœstum consolantur. Est enim pius affectibus quædam fletu voluntas, & plerumq; graues lachrymas euaporat dolor. *De obitu Valentini.*

O lachryma humilis! tua potentia, tuum regnum, tribunal iudicis non veteris: amicum tuorum accusationibus silentium imponis: non est, qui te accedere veteri: si gloriâ intraueris, vacua non redibis, magis crucias diabolium, quam poena infernalis. Quid plura? *Incis inuincibilem: ligas omnipotentem: inclinans filium Virginis. Hier. in epist.*

Docente te in ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscitatur. Lachrymæ auditorum laudes tuæ sunt. Petrum ter negantem amarè in locum suum restitueret lachrymæ. *ibid.*

Oratio Deum lenis, sed lachryma cogit, hæc vngit: illa pungit. *In Esaiam.*

Holocaustum sicum, est bonum opus, quod orationis lachrymæ non infundunt, holocaustum pingue est, quando hoc, quod bene agitur, corde humili etiam per lachrymas irrigatur. *Greg. in Ps. 20.*

Irriguum superius accipit anima tua, quum se lachrymis regni coelestis desiderio affligit: irriguum vero inferius accipit, quum inferni supplicia flendo perimicicit. *in regis. 10.*

Vniuersi uisus: mens tantum penitendo compunctionis suæ bibat lachrymas, quantum se à Deo meminit amissile per culpas. *in pastoralis.*

Sæpe quod torpentes lauit, fletibus innotescit, & afflicta mens inuenit malum, quod fecerat: & reatum suum, cuius secuta non meminit, hunc in se commota deprehendit. *J. 8. Mor.*

Lachrymæ penitentium vinum sunt angelorum, quia in illis odor vitæ, sapor gratiæ, gustus indulgentiæ, sanitas redemptis innocentia, reconciliations iucunditas & serenata conscientia suauitas. *Bern. sup. Cant.*

Illas enim lachrymas vere in vinum mutari bonum dixerim, quæ supernæ compassionis affectu in seruum prodeunt charitatis, pro qua etiam ad horam tui ipsius immemor sobria quadam ebrietate videris. *ibid.*

Ece pro omnibus, quæ ab initio conuersationis meæ mihi retribuit, compunctionem videl. lachrymarum, deuotionem in meditationibus, consolationem in laboribus, directionem in mediis actionibus, pro his inquam innumeris aliis beneficiis quid ei retribuam rursus? qui totum dedit, quid ulterius impendere habeo? *in serm.*

Deliciæ angelorum sunt lachrymæ nostræ, & delectabiles lachrymæ penitentis. *ibid.*

Felices lachrymæ, quas benignæ manus conditoris abstergant, & beati oculi, qui in talibus liquefieri elegerunt, quam eleuari in superbiam, quam omne sublime videre, quam auaritiæ & petulantia famulari. *Deo contemptum mundi.*

Nemo ad Deum aliquando fletus accessit, qui non quod postu-

laui, acceperit, nullus ab eo beneficia dolenter optauit, qui impetrari. Ipse enim est, qui consolatur fletus, dolentem, dolentibus informatur. *Chryso. in serm.*

Sicut post vehementes imbrices, mundus aer ac purus efficitur, ita & post lachrymarum pluuia serenitas mentis sequitur. *sup. Marth.*

Fletus est cibus animarum, corroboratio sensuum, & absterger peccatorum, refectio mentium, lauacrum culpæ. *Greg. in Psal.*

Multis consolationi sunt lachrymæ, & ex parte maxima multitudinem doloris minuunt, dolor siquidem speciem ignis generat, dum plus tegitur, plus ignescit. *Pet. Blesen.*

Frequenter peccans, & lugens, vix veniam merebitur. Profunt lamenta, si replicatur peccata. Nihil valet remedium malis poscere, & denuo errare. *Aug. libr. Soli. 5. hab. 2. 3. 4. Inanis.*

Abstitit oratione multa peccatio, sed feruens perferret oratio. Nam multum loqui, est in orando rem necessariam desperare rebus. Multum autem precari, est eum, qui peccatum dicitur cordis oratione pulsare: nam plerumq; hoc negotium in gemitibus, quam sermonebus agitur, plus fletu quam affluentiâ ad probum.

¶ POETICAE SENTENTIAE.

Ouid. 4. de Trist.

Fleque meos calus: est quadam flere voluptas.

Expleitur lachrymis, egerit ut que dolor.

Atque Striam lugenda tibi non sita, sed esset.

Mors mea: morte fores sola relicta mea.

Spiritus hic per te patrias exisset in auris.

Sparissent lachryma corpora nostra pia.

Idem ad Liuam epist.

Supremoque die notum spectantia calum.

Textissent digitis lumina nostra tui.

Supprime iam lachrymas: non est reuocabili spem.

Quem semel umbra serena nauis a hinc retulit.

Sed rigidum ius est: & inuicibile mors.

Idem 1. de Pont.

Quidque sacis lachrymis opus est, non sanxime dicit.

Sæpe per has fletus principis ira solet.

Propert. lib. 5. ad Paulum.

Desine paulo memum lachrymis tergere sepulchrum.

Panditur ad nullas uana nigra peccet.

Virgil. in Bucol.

Nec lachrymis eridit amor, nec gramina riuus.

Nec cyrifo saturantur apes, nec fronde capella.

Horat. in Epod. Od. 15.

Vos quibus est virtus multibrem tollite luctum.

Ouid. de remed. amor.

Nene puellarum lachrymis mouere canes.

Vs stent oculos eridere ius.

Idem in epist. ad Demophoonia.

Vidi etiam lachrymas, an est parsitandus in illis?

Ha quoque habent arce quoque inbeuntur, uent.

Idem lib. 3. de Ponto, eleg. 1.

Interdum lachryma pondera vocis habent.

Idem Metamorp. lib. 2. fab. 11.

Neque enim calestiat ingi.

Ora licet lachrymis.

Eurip. in Med.

Mulier ad lachrymas nata est.

Idem in Alcest.

Amare mortuum producit lachrymas.

In Troade.

Afflicti hominibus fauere sunt lachrymae.

Mortuum, sepelito, nec supra unum diem lachrymas dicit.

¶ PHILOSOPH. SENTENTIAE.

Lachrymæ à claris uiris auferendæ sunt, mulieribus autem tribuendæ, neq; his præstantibus & ex uiris bis, qui uires funere uentur similia his facere hi, quos ad regionis quosdam nos educeat asserimus. *Plato de Repub. dial. 3.*

Lachrymæ & alia huiusmodi, quæ quotidie è corpore effunduntur, sunt ex serioso humore pinguat recenter consistat. *Idem in Tim.*

Lachrymas profundere ob mortuum, aut secus præcipere, lachrymarum est: lamentari, & extra domum uociferari in eadem dicitur est, & in progressu per uias ciuitate, & ante diem extra ciuitatem esse, qui non obedit, punatur, prout legum caustid. videbitur. *Idem de leg. dial. 12.*

Lachrymæ nihil remedii afferunt malis. *M. Ant. Narrat de mort. animi 1. 1.*

Nihil facilius quam lachrymæ inuolant: Lachrymæ peccatorum genus sunt indices.

Ingemiscere nonnunquam viro concessum est, si que reuoluitur ac mulieri quidem, nihil est eam viro turpius mulieribus.

Recto ordine prius metus tollatur, quam gaudium infundatur.

Terrul. In profundo gaudio lachrymæ erumpunt idem. Vnicuique delectabile est, quod amat. Arist. Et ha. Qui delectari velit sine tristitia, ad philosophiam recurrat, Arist.

Poltr. 2. Omnes habemus vnde letemur. Plut. de tranquillitate animi. Quoties conditio melior a deteriori secerat, et tandem potius est, quam dolendum. Am. Marcel. li. 23.

Latitia exultandum non est, nec dolore deiciendum. Ficin. in Plat. Menexemum. Latitiam affert lineis spongiosa natura, crassum sugens sanguinem, idem Plat. in Tim. c. 69.

Latitia est exultatio quædam animi gaudio effluentiore rerum cœtu expectatum. Fr. Parric. de regn. l. 4. c. 13. Latitia pura in solis animæ bonis inuenitur, ideo sapiens in se gaudet, non in ea, quæ circa se sunt. Plat. in Tim. c. 13.

Solet latitia præcludere consilia hominum. Io. Iohin. Font. hist. li. 1. Effusam sæpe letitiam tristes & aduerſæ res excipiunt. P. Aemy. lius, li. 8.

¶ POETICÆ SENTENTIÆ. Stat. 2. Sil. 7.

Secura procul hinc abire mories, Hæc vita generalis est origo, Cedat luxur arrox geniq; manens Tam dulces lachrymæ, adolorq; jesus, Quæ quid fleerat ante, nunc adoret.

Idem 5. Sil. 2. Qualemue superi Præcilla, hominesq; benignè Aspexere die, cum primam ingentibus acris Admonitas sensu, sicisti gaudia canna. Sen. Herc. tur.

Dem. fura simur Vivite læti, properat cursa Vita citato volucrisq; die, Rota præcipiti vertitur anni, Dura peragunt pensa foretes, Nec sua veris fila revolantur, At gens hominum fertur rapidis Obviva satis, incerta suis.

Quid. 1. Art. Sygias vobis quærimus vndas, Idem 2. Art. Si Cox est canna, si mollia brachia, siltis, Et quacumq; potes dare placere place, Qui formosus placet, taciturna silentia Silet, Qui canit, arce canat, qui bibit, arce bibat, Stat. 2. Theb.

Pone modum læti, satis ostro diues & auro Conspicuas, tunc enim germant pauperis animum, Risi, inone regnoium gaudia tenet Dedocet, patiens que fugat merere reuerſi, Anthol. Sacri. lac. Bill.

Dum non perit bant animum discrimina mundi, Dumque diem pacis prælia nulla premunt, Exercere fidem animus conuenit armis, Consilioque omnes antcipare minus, Tranquillum & curis vacuam sapientia mouent Imbuet, & placidi pectoris hospes erit, Nam quod non fuerit conceptum corde quieto, Acquiri in seculo turbine non poterit.

¶ SIMILITVDINES.

Dionis Chrysostomi, Sicut domum pulchram, cum aer appropinquauerit, specuadum ostendit, itidem & aspectum speciosum, hilaritas animæ meliorem exhibet, si vero in tristitia, deformior redditur. Hom. 36. de Virtutib. & Vitiis.

Seneca, Quod duces magni faciunt rebus afflictis, ut hilaritatem de industria inuolent, & aduersas res adumbrata iocunda abicondant, ne militum animi, si fractam ducis sui mentem viderint, & ipi colabantur. Id nunc tibi quos faciendum est, in ducis similitudinem animo tuo vultum, & si potes, prociue omnem ex toto dolorem, si in finis, introitus absque, & continue ne appareat, & da operati, ut fractus iuste inuenitur, qui honestum putabunt, quodcumque facientem viderint, animumq; ex vultu tuo fumant, & solatium debes esse, & consolator illorum. De consol. c. 24.

¶ EMBLEMATA.

In Delectandum. Emblemata. IV. Affice vti egregius puerum locis adite pistor Ecce ris iuacum summa per astræ vchi. Quisne iocem iacum pueri credas amores.

Lachrymæ nobis prius deorunt, quam causa dolendi. Quint. In quibus tristitiam aliquem fecurus ei dixerit, saluc necessario eum solent. Arist. Stob. Lachrymæ vbi plurimum bona aliqua doctrina coniungitur: ririo uel lacrima. Dig. Lachrymæ & acclamationibus studia sua multitudo proficitur. Lachrymæ Deus admittit, & natura maximum mutæ miseriam. Lachrymæ in oculos nostros deiciunt. Nicetas A. Lachrymæ instrumentum, in oculos nostros deiciunt. Nicetas A. Scilicet nihil est, quam famam captare tristitia, & Lachryma quæ dicitur, quæ iudicio sapienti viro alias permittit cadere, alias vi quæ dicitur. Sen. ep. 99. Puerque Lachrymas fundunt, ut ostendant: & toties siccos oculos habent, quoties spectator defuit, turpe iudicantes non flere, cum reme faciant. Ad eo penitus hoc se malum fixit, ex aliena opinione pendet, ut in simulationem etiam simplicissima res, dolor, veniat. Sen. de tranquillitate animi, c. 17.

¶ SIMILITUDO. Dicit Chrysostomus, Non sic femina delatus imber germinare & cre facit, ut peccatis semen excitat, & venare facit ex lachrymis imber: hic animam detergit, irrigat mentem. Ideo profundum lacum proficere necessarium. Hom. 4. de pan.

¶ EXEMPLA PROFANA. Hieronymus Philoſophus ad omnem hominum occursum fleat, dicitur. Dolebat enim nihil sani esse in vita nihil in homine, in calidum fluxum & deceptibile. Laer. l. 2. c. 5.

D. Martini lachrymis ita abundabat, ut pro delectatorum quoque lacum peccatis flere soleret. D. Bern. in festo eius.

Primum Philadelphus missos ad se septuaginta duos, in epre- ptes cum sacris libris honorificentissime excepit, & lachrymis eorum obortum suum gaudium testatus est. Iosephus libro 12. ca. 17.

M. Manuſio magistro equitum ex hostium vi erepto, opera Q. Fabii Maximi Dictatoris, in lacrimam tota casta effusa sunt, in tantum præ gaudio militibus omnibus lachrymæ manarent. Plu. in Scipio.

Ælianus imp. apud A. Elium Spartianum lachrymabatur, quod- tibus amicum heret, aut imagines videt Getæ fratris quem ce- cedere. Euseb. adag.

Pericles, filio Paralo mortuo, coronam imponens, quod in reli- quæ vix nunquam fecerat, erupit in ciuitatum, & magnam vim pro- fudit lachrymarum. Plu. in Peric.

M. Marcellus, Syraculis captis, florentissimæ vrbis commiseratione. Aug. 13. de ciuit. Dei. c. 14.

M. Cæsar uictis Dyrrachium Cæſariensis, cad. uera cæſorum in- tuitu circumtempere ad lachrymis non potuit. I. Iuarch. in eius vita.

Latitia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Latitia, Græce λαιτιτις, & λαιτιτις, iocis, lætor dicitur. Heb. שמחה à verbo שמח, & שמחה, lætatus est: lætus fuit, Vide Psal. 4. & psalm. 16. 9. 105. 5. Psal. 14. 15. Esai. 66. 5. Etiam uerum lætitia gesticentis animi elatio voluptaria. Jec. C. 13. de iocibus & mal.

Latitia in animo est commotio suavis iocunditatis in corpore. Plu. l. 2. de fin. bon. & mal.

Latitia est exultatio quædam animi, cum gaud. o effluentioris, cœtu rerum expectatum, secundum Ant. Gellium l. 2. Noct. Atti. ca. 27.

Latitia est expressio vel affectus interior, secundam quod ipse affectus dilatur, roboratur & perfectus ex coniunctione appetitus dicitur, quæ lætitia quasi latitia. Ex Beat. Thom. 4. sentent. dist. 49. q. 1. art. 1.

Latitia est affectio quædam atque elatio animi sperantis, se ab- que vlla dubitatione, quod petiti possit. Ficin. de volupt. ca. 19.

¶ LOCI BIBLICI.

Latitia post victoriam exempla: Moyses & populus Israeliticus, Exod. 15. vers. 1. 6. Maria cum aliis, Luc. 11. Deboia, & Barac, Judic. 5. vers. 12. Mulier es Israelitica. 1. Sam. 18. v. 6. 7. Iosaphat & omnis vir iuda, 2. Paral. 20. v. 27. 28. Populus, iudic. 15. 9. 14. 15. & 16. 14. v. de Gaudium.

¶ PHILOSOPH. SENTENT.

Qui rerum suarum fraudatorem perpererit, re aliqua item per alios fraudari, letari procul dubio poterit, haud quæquam in merito poenas in se per hostiatum, nisi forte bis de eum inuideat, qui illam tibi inuicem vindicant. De rep. de bello. C. 6. lib. 3. Nihil tam difficile, quam differre gaudia. Quint. Dec. 1. Sæpius gaudia parant, aduerſa continentem, idem, Dec. 15.

Dic. hoc Meonius fluxerit unde senex.
Consilium, mens arq; Dei cui gaudia praestans,
Creditor is summo rapinis adesse lovi.

¶ FABVLA.

Piscatores.

Dum extrahunt nassam de aquis piscatores, grauisimum pondus esse illius sentiunt. Quare letitia exultare, & felici euentu immodice gaudere, quod opera praeclare posita videretur. Sed nassa subducta in terram, conspicantur ingens saxum, quo illa deprella fuerat. Ergo mutatis animis, contristati atque in cerere, neque minus doloris capere ob falsitatem opinionis, & ludibrium fortunae, quam incommodum suum. Tum vnus inter eos senior obiurgare eos & dicere: non nimis indigne ferendum casum illum, quod confanguineam habere gaudium videretur tristitiam. Itaque vix aliter potuisse fieri, quam vt illius tanto complexu etiam hanc assumerent.

Vtrumque fabula monet, non prius letandum, quam explorata fortuna, neque tamen tristiore exitus non etiam moderate ferendos esse.

Vide, Gaudium, Hilaritas.

Lasciua.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Lasciua, Graece ἀσχημονία, h & ἀσχημονία, lasciuus: & ἀσχημονία, lasciuio dicitur. Hebr. Saras, iuxta quorundam sententiam, à verbo Sar ar, Contupax, rebellis, petulans fuit, deriuatur, quae significationes lasciuus conueniunt. Est autem lasciuia indegens motus dissoluti animi & corporis, ex intemperantia carnali procedens, secundum Castrod. sup. vsul.

Lasciua mollicies est, petulantia, & nequitia à lasciuio, molliter ago, & lascius, molliter, nequiter.

Lasciuus is dicitur, qui placere omnibus studet voluptatis causa, nec ob aliud quidquam illud agit. Si vero vilitatem aliquam inde adpiscetur in pecuniis, aut re pecuniaria, adulator est. Ex Arist. 4. Ethic.

¶ SENTENTIAE PATRVM.

Cautus ne dum laxare animum volumus, soluiamus omnem harmoniam, quasi concentum quemdam bonorum operum. Vnus enim cito inflectit naturam. Amb. de off. 1.

Vbi saltatio ibi diabolus: neque enim Deus ad hoc nobis dedit pedes, vt cum camelis saltemus, sed vt cum angelis chorum faciamus. In saltibus latantur demones, & exultant ministri daemonum. Chrysost. Matth.

Puellam, propter quam iniquae apparebant nuptiae, occultari oportebat, vt conuiuium matris meretricis occultaretur. ibid.

¶ POETICAE SENTENTIAE.

Anthol. fact. Tac. Bill.

Coercendam esse carnis lasciuiam, vt potest mentis pelliferam.

Ingenio ancilla gestis colludere proles.

Ludus at hic Saram suspicione ferit.

Nam ludis specie frandem extrinseque parari

Hinc ridet, occultas insidiasque timet.

Ergo etiam menti caro sic colludere tenet.

Hac subeat pectus tunc grauis ir a tuum.

Namque sub hoc ludo menti certissima pestis

Quaritur. Et sicut est mors comes at a ioci.

¶ PHILOSOPH. SENTENT.

Omnia tolerabilia praeter turpitudinem crede, à verbis quoque turpibus abstinet, quia licentia eorum impudentiam nutrit.

Sermo viles magis, quam affabiles & facetos ama. Miscebis interdum ieris iocos, sed temperatos, & sine detrimenti dignitatis & verecundiae. Nam reprehensibilis ludus est, si immo-dicus, si pueriliter effusus, si mullebriter fractus.

Odibilem quoque hominem facit risus, aut superbus, aut malignus, aut furuius, aut alienis malis euocatus. Senec. 4. de Virtut. Luxurioso frugalitas poena est, pigro supplicii loco labor est. idem epist. 70.

Libidinosae & intemperans adolescentia effectum corpustradit feaectum. Caro Maior.

Mulier eo die, quo prostituit corpus, & pudicitiam deserit, statim animum immutat, ita vt familiares proximicis habeat: alienos autem sibi fidos reputer: ac de honestis & turpibus contrariam opinionem induat. Lyfias.

¶ APOPHTHEGMATA.

Pericles, postquam cum Sophocle Poeta nauigasset, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset: En quam speciosus puer! Deceet, inquit, o Sophocles, praetorem non tantum manus, sed linguam etiam habere continentem. Sensit vir prudentissimus, non turpe tantum esse, si re ipsa ab omni lasciuia facti abstinemus,

verum etiam si impudice & lasciuie derebus loquamur. chus.

Hieron. Epicharmo comico poetae, quod praesente praetore dixisset quiddam inhonestum, multam dicit. Epicharmus Sarcasmatum esse tribuendum reuerentiae coniugio, vt crimen exultantem diente vxore iocari lasciuus Plut in apoph.

¶ EXEMPLA PROFANA.

Messalina Claudii omnium foeminae sexus intemperantissimum est, & saepe sub nocte lupanar adiit, & (quod turpius) cum famulissimis meretricii quaevis scortis coitu certant, ex re frigidissimam sibi quaerens.

M. Antonius Triumuir, ebrius in conspectu populi Romani, togium publicum gerens, hesternam cocenam euomuit, gremium suum, totumque tribunal incoctae cenae fructus vinum rebusque bus impleuit: musicis mimisque immensas opes sonantem Chorostrae Orientem, Arabiam, Phoeniciam, Syriam, Ciliciam & Asiae uincias, maximo populi Romani sanguine parvas doas dedit.

Tiberius Imperator, vini appetentissimus, guleque voracissimum continuum, & medium noctis, epulando cum Pompeio Flacco & L. Pisonem perdissimis Senatoribus peregrinabat, alterum praetorem Syriae fecit, alterum vbi Roma praefectum, cocena puellas iussit ministrare, Asellio Sabino ducenta lectica dedit propter confectum dialogum, quo botri, ficcedulae, oleraceae dique introducti, qui suauis exierent, inter se conturbantem. Tandem annosus in syluis antra condidit, vbi adolecentulo veni puellis in Nympharium morem constituit: qui cum ipsam venerunt inter se exercebant.

Caligula Imperator lasciuia perditus, ne intactum aliquod veneret relictoque, fororibus se commisit.

Sardanapalus, omni muliere corruptor, foeminae habere praesentia trahere inter mulieres solebat, ac nere, tumuloque suo inuoluit. Id solum quod edebat, ibi, quae voluptatis impudiciorum reliquorum nullam praesentio voluptatem.

Vide Intemperantia.

Latro.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Latro, Graec. λατρός, h & ἀπορρηγμύ, latrociniū dicitur. Hic autem latrociniari, vias diripiendi gratia obidire. Latrocinium ipsa direptio. Latro vel latrocinator, qui ita diripit.

Vide Etymol trilingue Lugduni editum, anno 1577 p. 419. Antiqui eos latrones vocabant, qui circa Imperatorum in bellum confueuerant, quos nunc satellites vocamus, quos latrones latro re. Aliquando pro venatore capitur. Virgil.

Fixumque latronis impasidus frangit telum.

A latrone diminutiuum fit latrenculus à quolaterantibus vocantur iudices, qui de latrociniis & talibus malefisis cognant. latro proprie diurnus est, fur autem nocturnus.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Latrones ita dicti sunt, à verbo Fello, quod à latere oderant, vel à latendo, quod latenter insidiant. H. br. Opeduadum, à verbo Caduado, excurret turmatim, incurtionem fecit tunciam, cocentibus armaturae milites gregatim excurrunt ad populandam reu, exercendaq; in obuios, latrocina Cadu, Mars, Deus belli, Eludat. Turma, filius facobi, ita nominatus à Lea matre, turma quae seu numero à prole dotata. Chanabum, Fures. Esi i. 13. Ganab, furatus est, furum abuluit, clam subtrauit, tanquam latro xillis occultando, elanculum abripuit. Parisiam, Irupore ad latrones, ler. 7. 11. Ezech. 7. 21. Daq. 11. 14. à verbo Parat, contempit, violenter & cum impetu, vt aqua quae tempore inundationis aqua aluci sui percurrere solet. Hac reuera, traucto vt quanta &c.

Latrones nil ante ferre debent suo lucro nec ipsam sepe, & latro damno iam vitionem. Apul in metamor. 1. 57.

Latrones cum Christo crucifixi, non appentituri, sed fini iocant. Ioan. Francisc. Picens Mirand. epist. 1. 3.

Qui latrociniū vident, bellum nec inferre, nec populare possunt. P. A. Empl. li. 9.

¶ APOPHTHEGMATA.

Probus Imp. Quam multa barbarorum loco purgasset latrociniis, vbi peruenisset ad Iliauros, dixit, ab illis locis lasciuus accessit trocinia, quam tolli. Sentiens esse dandam operam, ne latrociniis illuc esset aditus, neue iuuenes latrociniari dicerent. Itaque iocantia, quae angustium haberent aditum, veteranis concessit: ad dicitur eorum filii ab anno decimo octauo ad militiam mitterentur, ne ante latrociniari dicerent, quam militare. Hoc cum recte Probus quum multum intellet inter militiam & latrociniū nunc frigidissimam est. P. opifens.

SIMILITUDO.

Ve plerumque bestia, fame dominante, ad eum lo-

EXEMPLA HISTORICA.

Abierat ex parte latrocinantur, aut mercaturam exercent.

Laus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

A Graeco laus, s. v. vel a laus, s. v. & laus, vel a laus, laudo

Laus dicitur sic differunt, quod laudatio est oratio ipsa lau-

LOCI BIBLICI.

Laus in ore proprio sordescit. Prov. 27. 2.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Tunc laus erit vaicuique a Deo. 1. Cor. 4.

PATRYM SENTENTIAE.

Laus humana non appeti a sapiente, sed subseqi debet sapien-

Ibi est vanitate remota laudatio, vbi etiam vituperatio ab offen-

Non huius laudis vires lentit, nisi qui ei bellum indixerit: quia

Quid est, quod dicis, ego dives, ille pauper? Sarcinam tuam com-

Esse humilem est, nolle laudari in se. Qui ergo in se laudari appet-

A pileus auditoribus suis admirantibus doctrinam commenda-

Laudamus mendaciter, delectamur inaniter, & vani sunt, qui

Remotis oblatulis, vanæ opinionis scelera nuda penitentur, nu-

Vir sanus sim in his, quæ ad Deum pertinent, vehementius ve-

Ne nobis stulte placeamus propter laudes, quæ veritatem exce-

Præcipuum beneficium est in rebus honestis laudari. Laus enim

Dicit sermo diuinus, ne laudaveris hominem in vita sua, tan-

Plures in hoc ipso placere cupiunt: quod placere contemnunt:

& mirum in modum laus, dum vitatur, appetitur. Hier. in epist.

Vilium factis hominum est, & suam laudem querentium, alios

Caute, ne hominum rumusculos acceptoris, caute ne offensam

Si vere laudabilis esse cupis, laudes hominum ne requiras, quia

Sæpe bono operi, dum laus humana obuat, mentem operantis

Pene omne, quod de Deo dicitur, eo ipsam indignum est,

Laus sua iustos cruciat, iniquos exaltat: sed iustos dum cruciat,

Quum per accepta bona reprobi in sua laude se eleuant, ipsis

Qui inchoatæ virtutis ab humano honore laudem receperit,

Ne erit laudem, dum suppetit fugere, qui ad hanc didicit, cum

Quum pro recto opere laus transitoria quaritur, æterna retri-

Laus in nobis referatur ad ipsum laudabilem vniuersorum au-

Extrema clementia est, nulla imminente necessitate rerum, &

Non laudatur de fide leprosus, quia in lege doctus: hic alieni-

philosophus : & puer, si aliquid dixerit sapienter, laudatur, vbi perfectior non auditur. in *Matth.*

Iustum est, vt bene gerentibus laudis tribuatur assensus. Nam si equorum cursus hominum clamoribus incitatur : & insonantium manibus agitur, vt mutis animalibus velocitas appetatur, quantum inde homines stimulari posse credimus, quos ad laudis aviditatem singulariter incendimus. *Cassiod. lib. 1. epist.*

Gloriosius gratiosiora sunt praemia, quam tributa, quia stipendium & tyranno & impenditur, laudis autem praedicatio non nisi bono principi debetur. *Cass. lib. 2. epist.*

¶ POETICAE SENTENTIAE.

Perfusus. 1.

Non se quid turbida Roma
Eleuet, accedat ex amenis, improbum in illa
Castiges truxima: nec te quaesiveris extra.

Idem. 4.

Respue, quod non es, tollat sua munera serdo:
Tectum habita, & noris, quam sit tibi curia supellex.

Sen. Thyest.

At qui sanoris gloriam verti petit,
Animo laudari magis, quam voce solet:

Sen. Thyest.

Laus ser a humili sepe contingit viro.
Quid. 1. Art.

Laudatus ostendit avis lunonia pennas:
Si rucius species, illa recondit opes.

Quadrupes inter apridis certamina cursus
Depexaque iubar, planisque colla iuuant.

Idem de medicis. 1. Act.

Laudatas homini volucris lunonia pennas
Explicat, & forma multa superbis avis.

Perfusus. 1.

Vtque ad cone

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est digno monstrari, & dicer, hic est.

Hor. 1. epist. 18.

Qualem commendet, et tam atq, etiam aspice: ne mox
Incruentis atque tibi peccata pudori em.

Bullimus, & quondam non dignum tradimus, ergo
Quem sua culpa premit, deceptus omittit roveri.

Hor. 1. epist. 18.

Doc tua laudabis studia, aut aliena reprendes.
Quid. 3. Pont. 9.

Ipse ego librorum video delicta meorum.
Cum sua plus iusto carmina quisque probet,
Auctor opus laudat, sic forsitan Accus olim
Thestices facie dixerit esse bona.

Iuuenalis. 4.

Nihil est quod credere de se
Non possit, cum laudatur dis aequa potestas.

Quid. Philomela. laus.

Dulcis amica veni noctis salata praestans:
Iatet aures et enim nulla tibi similes.

Tu philomela potes Vocum discrimina mille,
Mille potes Varios ipsa referre modos.

Nam quamvis alae volucres modalesmina tentent,
Nulla potest modulis agnoscere tuis.

Insuper est animum stratus garrive diurnus:
Tu cantare simul nocte disque potes.

Ibid. 1.

Scribere me voces animum Philomela coegit.
Qua cantu cunctas exsuperat volucres.

Ex Graecis Comiciis.

Φίλων ἴκανον μάλλον ἢ σπανὸν λέγει.
Dic laudem amici potius ipse quam tuam.

Ἰατὴ σπαντὸν μὴ Φεαὸς ἰσθῶνα.
Tuam caueo praedices laudem ipsemet.

Ἰατὸν αὐτὸν ἄλλοι ἰσθῶνα, αὐτὸν ἴσθῶνα.
Laudare & in amare eundem, est improbi.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Laus propriae virtutis satis est, sine mentione malorum. *Auer. 1. Rhetor. tract. 2. c. 12.*

Laus est quaedam res constructa ex dignitatis excessu. *Auer. 3. Rhetor. c. 7.*

Laus dicitur dupliciter, large & stricte: large est praenium ore alieno celebratum: stricte laus est praemium, quo politicus, quo omnium ciuiliu est ordinator, praemiat virtuosum: & consistit in tribus: in gloria, & quod accipias laudis titulos, & memoriam sempiternae recordationis. *Albertus Magnus Ethicorum 1. tract. 8. c. 1.*

Laudem attribui vile est inferiori bono, vt ad altius & melius prouocetur. *Idem ibid. c. 2.*

Laus vero illa haberi debet, quae ad laudato viro proficiat. *Franc. Patr. de regno. l. 4. c. 19.*

Laus frigida est quaedam species vituperationis. *Idem. l. 1. c. 1.*

Laudari, coli, diligi, gloriosum est. metu, odio esse inuidiosum. *Idem. l. 1. c. 2.*

Sunt, qui nihil laudant, nisi quod se imitari posse confidunt. *Cic. 2. Triclin.*

Est iniqua in omni re accusanda, praetermissis bonis, multorum enumeratio, vitiorumque selectio. *3. de leg.*

Est liberum, alterum, laudare, de quo quicquid detrahit, aut est aut infirmitati, aut inuidiae assignetur. *Cicero. Cic. 1. 1.*

In homine quoque illud laudandum est, quod ipsius est. *Idem. ibid.*

am formosam habet, & domum pulchram, multum ferit, multum foenerat: nihil horum in ipso est, sed citra ipsum: lauda in ipso quod nec eripi potest, nec dari, quod proprium hominis est, quod ris quid sit? animus & ratio in anima perfecta. Quod autem est ratio? hoc ab illo exigit, rem facillimam, secundum naturam laudare. *Sen. 4. epist.*

Quid stultius est, quam in homine aliena laudare? quid etiam mentius, qui castrata, quae ad aliud transferri praeterea potest. *Idem. ibid.*

Nemo gloriam nisi de suo debet. *Idem. ibid.*

Lauda parce, vituperata parcius: similiter enim reprehendendum nimia laudatio, immoderata vituperatio: illa siquidem adulatione, ista magnitudine suspecta est: testimonium veritatis, non amantiae reddas. *Idem. 1. epist.*

Bonum est laudari, sed praestantius est esse laudabilem: nec enim cito laudaueris, neminem cito accusaueris. Virtus est, non credere: virtumque, nihil credere. *Idem. ibid. de mor.*

Parua laude dignus est, qui tantum miseris auferat. Laus laudis laus nunquam habent concordiam. Quam magnum est molestandari, & esse laudabilem. *Idem in Praeurb.*

Virtuti debetur laus. *Arist. 1. 2. Ethic.*

Neque solum laudis causa rectum sequi conuenit: sed si laus consequitur, duplicatur recte appetendi voluntas. *Cic. de officiis. lib. 3.*

Vide ne facias impudentem, tuo no mino velis aliorum laboribus libere laudem. *Idem Rhetor. nouor. l. 4.*

Vt enim quisque maxime est boni particeps, ita & laudabilis maxime.

Quicquid est laudabile, idem & beatum & florens & expectandum videri debet.

Laudes eo vique tolerabiles sunt, dum ea dicuntur, quae motores se quoque facere arbitrantur. Si maiora dicuntur, mouent non credunt. *Thucyd. 1. 2.*

Laudibus haud minus quam praemio gaudent militum animi. *Livius. Dec. ad. lib. 2.*

Laus amatorum necesse est huius rei gratia ea sibi impetrare, quorum causa laudentur, ob eamque rem omnem laborem, omne periculum quam libentissime lubere. *Xenoph. Cyropad. 1. 1.*

Vitantes laudare iustis est, maxime Imperatoribus, quibus operatur, qui timeantur, qui praestare publice possunt, qui postulare cure, qui proferre. *Spartian. in Pescenn. Nigro.*

Eadem in laus gratia esse debet excellentiae potestati, quam interdum & vituperationi fecus gestorum patet locus. *Ann. Mart. lib. 1.*

Praestantius quiddam & magis est, admirationem sine virtutis hostium animis, quae eis saepe incommoda erit, quam quod multos gratiarum actionem excitare, quippe in illo hostilitati tantum honor delatus apparet: in hoc vilitas & commodum magis quam virtus amatur. *V. Lat. arch. in compar. Pelopida & Marsia.*

Perfectione virtutis mihi praedatus videtur, qui ne aliorum quidem laudationes requirit, & qui seipsum crebro collaudat. Vacuas enim arrogantia magnum est ad mansuetudinem civilem vaticum: contra arrogantia molesta, plurimumque inuidiae prouocans. *Plut. in comparat. Aristida & Catonis. nouor. l. 4.*

Viri laus est in praediando: mulieris laus est in moderatione laetis. *Thucyd. 1. 2.*

¶ APOPHTHEGMATA.

Anaximenes dicebat, si, qui bono zelo ducti, bene recteque hominum facta nulla omnino laude digna putant, quem quomodo fructum & vtilitatem ipsi ex suis egregie factis sperare audebant. *Stobaeus.*

Democritus, recte facta collaudare, honestum esse dicebat: mala vero laudibus vehere adulerini ac impositoris animi esse iudicatum. *Stob. serm. 14.*

Socrates, Thus dicit, inquit, laus vero bonis viris tribuenda est item. De defendendi sunt, qui immerentes accusantur iniuriarum, laude ornandi, qui ob bonum aliquo ceteris praestant excellunt. *Stob. serm. 11.*

Anaxandridas. Quidam cum dixisset, gloriam ac celebre nomen nocere, eoq, se hunc esse, qui illud effugit: Ergo (inquit) Anaxandridas) si vero loqueris, qui melana perpetranti, felices erunt. Nam qui fieri potest, vt qui sacrilegium committit, aut aliud iniustum facinus perpetrat, gloriae curam habeat? Notauit eos, qui sic continent laudem, virtutem per ignauum nihil gerent, laudabile: quum eximiam virtutem honesta fama conuictur virtutis. *Idem.*

ΑΠΟΡΗΤΗΓΜΑΤΑ.

Diogenes ab Hegesia rogatus, ut ipsi liberis aliquot commo- dato daret: Non lapis, inquit Hegesia, qui quum caricas non pic- tas, sed veras eligas, vera exercitatione neglecta, ad scriptam te conferas. Hoc dicto notavit eos, qui per omnem vitam nihil aliud quam legunt philosophorum libros, recte vitendi præcepta continentes, cum virtus magis vñ discatur, quam lectio. Γράφει Græcis anceps vox est, significans scribere & pingere. Itaque virtus libris expressa, quodam modo picta virtus est. Absurdum autem videtur, in caricis habere delectum, in virtute non item. Laert. l. 6.

Aristippus, cuidam iactante se, quod esset σοφιστής, hoc est multiplicis eruditionis, quasi nihil non didicisset: Quemadmodum, inquit, non hi qui plurimum edunt, excernuntque, melius valent his qui sumunt quantum opus est: hi non qui plurimas, sed qui vtilia legerunt, studiosi & eruditi sunt habendi. Grauciter taxavit eos: qui tumultuaria immodicaque lectioe semet ingurgitant: nec ea que legunt traiciunt in animum: sed tantum reponunt in memoria, quare nec doctiores eudant nec meliores. Laert. l. 2. c. 8.

Demetrius Thalerem Ptolomæum regem adherenti solebat, ut sibi pararet libros de regno, & deque militari imperio gerendo tra- ctantes, eosque diligenter euolueret: propterea quod ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris scripta habeantur. Laert. 5. c. 5.

Plinius maior dicebat, nullum esse librum tam malum, qui non aliqua parte prodesset. Verum dixit de his, qui norunt ex quibus- cunque libris, si quid inest frugiferum, excerpere. Sed sunt qui in libro quantumvis bono nihil veniantur, nisi quod reprehendant. Eras. l. 8. apoph.

Alphonsus aulicus a quibusdam Caietanis male literatis, M. Tullii sepulchrum extare adhuc iuxta Formias (ibi enim villa Ci- ceroniana insignis olim fuit, nunc autem Mala vocatur in via Ro- mana verustis literis inscriptum: eius rei visendæ pereupidus, sta- tum cum locum accessit, & tentibus rubilque primo tumulum pur- gans, moxque legere incipiens, non M. Tullii, sed M. Vitrui in- scriptionem inuenit, qua lecta, vultum risu solvens dixisse fertur, Caietanosex Minerua oleum quidem accepisse, sed sapientiam amisisse. Constat autem Alphonsium Ciceronianæ lectiois tam studiosum fuisse: ut perraro eius tædio affici poterit. Panor. l. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Aleibiades aliquando in ludum literarium ingressus, petiit à ludimagistro Homeri Iliadem, cuius lectioem plurimum ad- mirabatur. At ludimoderator cum se nihil Homeri operum ha- bere affirmaret, inlinit ei pugnum satis durum, dicens: Imperitus es preceptor, & tibi similes discipulos facies. A. lian. lib. 13. de var. hist. & Plut. in apoph.

Alexander præter modum delectatus est Homero, adeo ut il- lum ad verbum edidicerit, ac dormiens etiam cervicali suppositum haberet. Eum alias summum virtutis præconem, interdum poetam & εὐδαίμων appellare consuevit: cuius carmina censebat non ad citharam, ut aliorum, sed ad tibam potius esse canenda. Addebat illud, se male Homeri Thersitem esse, quam Cherili Achillem. Cherilus erat Alexandri poeta non satis felix, qui fer- tur ita factus, ut pro quoque bono versu acciperet Philippicum aureum, pro malo colaphum. Idem cum in Sigeo ad Achillis tu- mulum adhistisset, O fortunare, inquit, adolescens: qui tuæ vir- tutis præconem Homerum inuenieris? Cic. in oratione pro Archia. Plut. in Alex.

Idem. Cum ad Alexandram Magnum scrinium delatum esset, in quo omnes fere Darii regis opes seruatae erant, & quæretur, in quemnam vsam destinandum posthac esset, aliis aliud suadentibus, Alexander ait, Huic optime seruandus Homerus dabitur. Senti- ens, nullum esse thesaurum illo pretiosorem. Adeo enim Hæc- tica lectioe delectabatur Alexander, ut raro deposcerit è manu eius poemata. Plut. in eius vita.

Gorgias cum forte fortuna legisset Platonis dialogum sui cog- nominis qui Gorgias inscribitur, dixisse fertur: οὐ μὲν οὖν οὐδὲν ἀδύνατον ἰαμβίζεσθαι. Ut pulchre nouit Plato iambizzare, hoc est, mordere. Nam is pes primum ab Archilocho, ni fallor, reper- tus est ad maledicendum; vnde & nomen habet, vel à muliere pe- tulante & baccha, vel à mitrendis iaculis. Siquidem in co dia- logo profcindit sophistas, id quod nusquam non facit. Eras. in lib. 8. apophth.

Theocritus ad ludimagistrum quendam male pronuntiantem accedens, rogauit, Qui sis, quod Geometriam non doces? is cum respondisset, Quoniam ignoro, quid tum? dixit, nam legere quo- que nescis. Erab. serm. 4.

Alphonsus. Quum opera philosophica Senecæ legendo exol- ueret, rogatus à Dauolo aulicorum præcipuo, cur animus mor- talium ita immerfus atque infatiabilis foret? respondit rex; A- nimum hominis? Deo profectum, non prius conquiescere quam eo rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubio animum no- strum Dei & æternitatis capacem, propterea neque impleri, ne- que fatiari posse iis rebus, quæ fluxæ & incertæ essent, sed Deum ipsum

legit intelligat. Omnis autem, cui multum est datum, mul- tum etiam ab eo: & cui commendauerunt multum, plus petent

Quæritur ab eo: & cui commendauerunt multum, plus petent

POETICAE SENTENTIAE. Horat. l. Epist. 18. Inter cunctas leges, & periculis habere doctos: Quæritur queas traducere leniter auium: Nete semper inopi agitur vexet, Cupido: Na pauor & verum medicoriter vtilium spes. Virtutem doctrina parer, naturæ aue domet: Quod minuat curas: quid te tibi reddat amicum, Quod pare tranquillet: honos an dulce lucellum, An secretum ver, & fallentis semita vitæ. Claud. 4. Hon.

Interit Mosis animus dum mollior inisset, Es qua mox vitare legas: nec desinat vniquam Tenem Græci loqui, tecum Romana versutus. Antiquis emulce ducer, assuetæ future Miliis, Latium retro te confer in auium. Liberas quæstia placet: mtrabere Bratum. Fortuam damnas: Metri satiabere panis. Triste rigor nimis: Torquaris despuer mores. Marti impensa bonum: Decios Veneray eruenes. Vel filis quid fors agat, re ponte soluto, Opposuit Cecles, Menti re flamma docebit. Quæritur a perfringat, Fabius: quid rebus in artibus Dux gerat, ostendat Gallorum præge Carnillus. Distat hinc nullis meritis obistere casus. Prærogat æternat tibi Punicæ scemam Regule: successus superant aduersa Catonis. Distat hinc, quantum pauperis a sobria possit. Pæper erat Carius, Reges cum Vinceret armis. Pæper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum. Sorulda Serranus flexit Dictator aratra. Lastrata hinc castra, fustibus, salignis Postibus affixis, collecta Coniule messes. Et saluta diu trabaror vna a colono. Aulon. Eidy. 5.

Verlego quodcumque est memorabile: prima monebo. Cæcilius Iliados, & amabilis orsa Menandri, Excludendatibi: tu flexu & acumine vocis Innumeros, numerat doctus accentibus esset, Affectus impone legens: distincta sensum Aque, & ignavis dant inter ualla Vigorem. Et quando ista meæ contingunt dona senectæ? Quando obliuisti mihi tot carmina, totq, per animum Cæmæva historis soccos, aulaaq, Regum? Et melicos lyros que modo præfendo nonabis, Os dactylis, scilicet facies puer ceter sensus? Tepræcæne nepos modulata poemata Flacci, Alisq, nonq, iterum fas est didicisse Maronem. Tu quoq, qui Latiam lecto sermone Tevnti Cuius, & adstrito per curris pulpitæ soccos, Ad noua vix memorem diuerbis cogi senectam.

Martialis. 10. Qui leges Oedipodum, caligantemq, Thyesten. Calcidas, & Scyllas, quid nisi monstra legis? Quæ te Sana inuuant miseræ Ludibria chære? Hoc lege quod postea dicere iure, memur est.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE. Illud tamen spiritus scribam, quemadmodum tibi ista cupiditas dicitur, qua flagrare te video, dirigenda sit, ne ipsa impediatur. Nec pultem carpenda iura, nec auidè inuadenda vniuersa, per partes per- cipitur ad iorum. Aptari onas viribus debet, nec plus occupari, quam tui sufficere possunt. Non quantum vis, sed quantum ca- pax habendum est. Quo plus recipiat animus, hoc te magis laxat. Sen. ad Lucil. epist. 109. Lectio certa prodest, varia delectat, qui, quo destinauit, perue- nire vult, viam se quatur viam, non per multas vagetur: non ire ist- ud, sed errare est. idem epist. 49. Non terret quam multos, sed quam bonos habeas libros. Lectio certa prodest, varia delectat. Multitudo librorum onerat, non in- struit. Et fatuus est paucis auctoribus te tradere, quam errare per multos. idem ad Lucil. in epist. Quo minus legas, non te deterreo, dum, quicquid legeris, ad mores statim referas. idem in epist. Neque ad assentiendum procliuor quisquam esse debet, neque se commo incredulum ad ea que sunt ratioua præbere. Panofun. Libro 2.

idum veluti naturalem sedem, & suum quodammodo perfectum bonum appetere, hoc est, solidum & perfectum bonum. *Panor. l. 1. de reb. Alphonsi.*

Idem gloriabatur, quaterdecies vtrunque Testamentum cum commentariis à se perlectum. *idem. ibid.*

Hadrianum Imperatorem Virgiliana lectione inde mirum in modum delectatum legimus, quod mortem suam Virgilianum carmine prædixit.

Offendens terris hunc tantum sat a, neq; ultra esse sinit, &c.

Dian Cassinus in Vita Hadr.

¶ SIMILITUDINES.

Gregorij. Si delizioso cupidis pabulo saginari, beati Augustini opusculum legit; & ad comparationem sit igitur illius, nostrum furem non queratis. *Lib. 8. epist. 35.*

Pis Pontificis; Vt apes ex quibus nihil aliud sumunt, præter odorem & colorem: Sic decet studiosos ex poetarum lectione eam tantum quæ ad mores formandos conferunt, ex spurcissimis fabulis colligere. *Epist. lib. epist. 4. 12.*

Polly; Quemadmodum gulofus aoniua, vbi primum discubitu venit, appostos singulos quosque cibos degestans neque in præsentia voluptatis aliquid capere, neque in futurum vitilitatis potest, quando nec saporem vllum perfecte sentit, & omnia simul congesta stomachum digestionemque impediunt: Ita qui hoc ipsum in legendis authoribus faciunt, nec in præsentia aliquam percipiunt voluptatem, nec vitilitatis quippiam retinent in posterum. *Lib. 3. Historiarum.*

Sicut qui visu vtuntur faciem ad id perpetuo convertere solent quod demonstrationis gratia offeratur: ita & animus in ea loca propendere debet quæ proponuntur inter narrandum, *idem, eodem lib.*

Si aquæ gutta subinde cadendo solidam saxi duritiem cauat: quanto magis oratio crebro aures feriens, animi torporem & quietis studium excutit. *Zonar. Annal. Tom. 1.*

Vt in obsoniis non solum sequimur voluptatem, sed etiam salubritatem: sic in audiendis & legendis authoribus. *Plur.*

Vt in alienis oculis nosmetipsos conspicimus: sic in aliena ditione quid nos deceat, aut dedecet, contemplandum est. *Plur. archus.*

Ager nimium stercoreatus aduritur, non stercoreatus alget: Ita moderata lectione vegetandum erit ingenium: nam lectione saginatur animus non alter quam arum stercore. *Plinius libro 18. capite 23.*

Sicuti varius est crebro stercoreari agrum quam multum: ita plus habet fructus assidua lectio quam auida. *Plin. ibid. in fine.*

Vt aromatum, florum, similibusque odor gratior sentitur è longinquo quam ex proximis: offendunt enim nonnunquam narius admota quæ procul delectabant. Ita sunt quæ si leniter attingas, placeant: si excutias accuratius, & propius inspicias, gratiam amittunt, quod genus sunt poetarum fabule, aut gentiliū historiæ. *Eras.*

Serius eduntur, quæ diutius victoria sunt. Ita diu premendum opus quod semper legi velis. *idem.*

Quemadmodum, Vlysses auribus cera obturatis Syrenum periculum præternavigavit: ita nos si quid incidit blandæ foedum in authoribus præterachi oportebit. *Plur.*

Vt apes non quibus ex omnibus colligunt, sed aliunde Metyn, aliunde Piffoceron, aliunde Propolin, aliunde Rhithacen, aliunde sobolem, aliunde mel: ita non omnia petenda ex eodem auctore, sed ex vnoquoque sumendum, quod habet vtilissimum: Ex poetis & oratoribus verborum splendor. E dialecticis argutia disferendi. E philosophis cognitio nature. E theologis, præcepta viuendi. *Plin. l. 11. c. 7.*

Vt apes ex amarissimis floribus & asperis spinis mel suavissimum ac lenissimum colligunt: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis vtrunque decepti potest aliquid vitilitatis. *Plur.*

Quidam Amerbyssum adhibent in comparationibus aduersus ebrietatem: multo magis in audiendis Poetis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiat animum. *Plin. l. 37. c. 9.*

Non tam infansus, vt vel è Neronis capedine, quam Plinius trecentis sestertis æstimat, venenum bibere malit, quam è Samio vasculo vinum innoxium: Ita qui sapit, malit salubria præcepta viuendi quælibet sermone proposita, quam pestiferas opiniones eloquentissimo scriptore haurire. *Eras.*

Vt his gemmis summum est pretium, quæ non modo varietate colorum delectant oculos, & nares odore, verum etiam ad remedia sunt efficaces: Sic his libris suum est pretium, qui non solum habent orationis illecebras, verum & salubribus præceptis nos liberant animi vitis. *idem.*

Medici vetant vti halicacabo, quanquam dentibus firmandis prodest, si eius succo colluantur: propterea quod periculum est, ne si diutius id fiat, delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quam commodi, ita non est vendum his literis, quæ sic linguam expolunt, vt mores inficiant, aut conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt famam ledant. *idem.*

A floribus, marcidis apes abstinent: ita non attingenda sunt qui putridas habet sententias. Aut nihil attingendum, quod sit elegans & luculentum. *idem.*

Vt qui vino cæcunt, aut aliqui laborant oculis, plus videre re, credunt, cum vnam vident: Ita qui ob imperitiam sententias: vnde illud apud iuris male consultos, vel dicere, vnde petunt. *idem.*

Vt ruscissimum est in trifolio cubare, quod in hac herba serpente alpici: ita in his versandum libris, in quibus multa timentur. *idem.*

Quemadmodum Medici pharmacum ad vnicum morbum tantum authorum dicta ad varios vsus accommodare. *Plur.*

Non quemadmodum omnia religiose meruit, ac tractantur in sacris: Ita oportet in authoribus omnia venerari, sed adhibito iudicio probare quædam, quædam improbare. *Plur.*

Vt cum in sole ambulamus, etiam si aliam ob causam ambulamus, fit natura tamen vt coloremur: sic cum Doctorum libris colorari. *Cic. l. 2. de orat.*

Thrueris, Qui semper vnus generis assueverunt cibo, frugiventem infirmum circumferunt: Et pueros, quos perfecte vultus erudire, oportet ad varios auctores traducere. *In apoph. gmat. 78.*

Non valet optime, qui multa comedit, sed qui medicorum ne concoquit: Neque est doctissimus qui multa legit, sed qui modica penitus scrutatur, ac funditus pendit. *In apoph. gmat. 16.*

Qui multa vidit, sed rationem nescit, similis illi, qui multa legit, & nihil intelligit. Ergo vt is nunquam potest euadere doctus, neque ille vniquam expertus. *In apoph. 111.*

Apes e variis varios colligunt succos, sed eos suo sermone tantac digerunt, alioqui non factura mel: sic eos suo sermone thoros omnes, sed quos legeris, in tuos vsus transformant. *Senec.*

Non est admiratiōis vna arbor, vbi sylua tota in altum ferunt: sic non animaduertitur vna sententia, cum patium oratione sunt sententis, sed si raro incidat. *Sen.*

Vt è diuersis numeris constat vnus, summam illorum in se complectens: sic è diuersis constat eruditio, iam tua, non aliorum. *Senec.*

Vt inter salutes herbas nascuntur & venenæ: ita ex auctoribus: quæ recte dixerint sunt excerptanda. *Eras.*

Vt is, qui cœcuntibus sunt oculis, quiuis obitus obicit: propterea quod caligine secum in oculis circumferunt: Ita vtrum eruditus omnibus liber ac stylus difficiat est & obcurus. *idem.*

¶ EXEMPLA PROFANA.

Alphonsus Aragonum Rex, cum arcem Neapolitanam intrare decreuisset, Vitruuii de Architectura librum assensu ad se assisit. Verum cum sine oratu, sineque assensu allatus esset, non decere, inquit, huic potissimum librum, qui nos, quomodo ornategamur, tam belle doceat, delectum incedere. Librum igitur egregie ad vsum parari mandauit, & omnibus semper ædificandis habuit. *Panormitan. lib. 1. Idem Q. Curtij* lectionem, quam in morbo mirifice fuerat recreatus, mediocrum pharvacis herge per tulit.

D. Cyprianus in Tertulliani lectionem tam fuit assiduus, vt multum diem absque eius lectione prætermitteret, & notato Paulo sæpe diceret, Da magistrum, nempe Tertullianum, *Hier. in cat. rutor. illust.*

Scipio Africanus Socraticum Xenophontem in manibus semper habebat: cuius in primis ladabat illud, quod diceret eodem labores non æque esse graues Imperatori & militi, quod vult nos laborem imperatorum faceret leuiorem. *Cicer. lib. 2. Tuscul. p. 10.*

Virgilius Ennii opera diligenter & sæpius enolens, vt notat quid ageret, Aurum, inquit, lego ex stercore. *Sabel. lib. 1. cap. 7.*

Alphonsus cum inter peregrinandum forte ad eum locum vnde Sulmo poterat despici, peruenisset, an ex Ouidij (cum ipse mater mirum in modum afficiebatur) patria esset, interrogauit, quumque intellexisset natale Nasonis solum esse, vrbem laudauit, gratiasque genio loci egit, in quo tantus olim poeta gentium esset, de cuius laudibus nemo satis fari possit. Ego sane, inquit huic regioni, quæ non parua regi Neapolitani nec contemenda pars est, libenter celserrim, si temporibus meis datum esset, hunc Poetam vt haberem, quem mortuum pluris ipse facerem quam Aprutij dominarem. *Panor. l. 2. ex eod. Spiegel. in l. 1. Panor. de reb. gest. Alphonsi. c. 47.*

Arriamachus quum conuocatis auditoribus recitaret ingeniosissimum, quod conscriperat, & ab omnibus esset delectatus, excepit Platone: Legam, inquit, nihilominus. Plato enim mihi in hac est omnium. *Tullius lib. de claris oratorib. Eras. l. 26. 23.*

Legatio, Legatus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Legatus vicarius est, est enim locum tenens, fiduciarium operam...

SENTENTIA PHILOSOPHICA.

Legatus autem pro eo qui sit apud aliquam civitatem mentiendo...

Tales magnopere Principes summi querere & feligere ad legationem...

Legatus inter res maximi momenti Cyrus ponebat, nempe ut...

Alia quaedam & inclita oratorum dignitas est, & apud omnes...

Orator, quia cumq; a principe se delegante accepit, profert...

Vtrum amicum & oratorem (Pelagii legati dictum) non solum...

Elloquentes esse oportet eos, qui legati ad exterarum nationes pro-

fificuntur, ut linguis ab omni parte instructi, in quovis disputa-

tionum genere palmam obtineant, Niceph. Gregorius histor. li. 5.

Principes providere debent, ut idoneis hominibus negotia sua...

Legati & oculi & aures regnorum sunt. Fr. Guicciardin. histor. lib. 15.

Ius legatorum apud efferaissimas etiam gentes sanctissimum.

Est quoddam genus hominum, qui sibi persuadent ipsi, explicare...

Sub legationum specie multa saepe perniciose tractantur. Quan-

quam sane fieri non potest quin & multos subinde mittant princi-

Quum autem vel publici vel privati veniunt ab aliquo Principe...

Seu ne bello quidem exorta sunt intermittenda pacis rationes,

Verum si quis tam frequentes mittat internuncios, futurum est,

Huc etiam accedit, quod non omnes aequae sunt ingeniosi, neq;

A P O P H T H E G M A T A.

Agis Archidami scum ad Philippum Regem legatus mittere-

Agis, Lacedaemones vnum legatum ad Demetrium regem...

Anonymus. Lacones olim, cum ad Lygdamum tyrannum essent legati, atque ille congressus sepius differret, dicens se molliter habere. Dic, inquit legati, per Deos non venisse nos cum illo collucturos, sed collocuturos. *Plur.*

Hyperides. Legatus ab Atheniensibus ad Rhodios fuit. Eo cum adesset ab Antipatro legati, qui Antipatrum ut benignum celebrarent, occurrens eis: Noui (inquit) benignum esse verum nos ne benignum quidem quærimus dominum. *Plur.*

Gobrias. Darius rex ingressus in Scythiam, inopia laborabat. Scythæ autem legatos ad eum miserunt cum munere: aue videlicet, mure, rana, & quinq; sagittis. Darius pro mure terram, pro rana aquas, pro aue equos, pro sagitta seipios tradere interpretatus est Gobrias autem hoc dicere dona conieclabat: ô Perse! nisi ut aues auolens, aut ut mures subeatis terram, aut ut rang insiliatis in paludes, non remeabis, his sagittis contacti. *Bruson. li. 3. ca. 30.*

Marcius Cato. Quum tres essent designati, qui legati proficere- rentur in Bythyniam: quorum vnus podagra generetur, altera caput haberet vulneribus confossum, tertius vix cordia laborare vide- retur: Cato ridens dixit, Pop. Rom. legationem nec pedes habere; nec caput, nec cor. *Plur.*

Megacles. Mellanæ, quæ in Sicilia est, is ciuis fortissimus Aga- thocli tyranno eam inuadere conati modis omnibus aduerfabatur. Ideo tyrannus Mellanæ oppugnare parauit, misiq; præcone, Megaclem ciuibis expofcebat. Megacles vtro se ad tradendum tyranno obtulit, si legatus mitteretur. Decernentibus hæc Mellenis accedens ille ad Agathoclem: Ego vero, inquit, & legatus ciuitatis nomine venio & mortuus. Sed ante de legatione audias: Consilio conuocato, addidit Megacles, Si ad excidendas Syraculas expeditio- nem Melleni iuceperint, vtrum pro Syraculis, an pro Mellenis orbem circa eum descripsit, inquit. Hic ergo stans delibera & re- sponde. Omnibus magnanimitate legati perculsis, cum Antiochus se ex Romanorum sententia acturum proficeretur, ita demum regem salutauit, amplexusq; est Populius. *Plur. in apoph.*

Que sunt corporibus eueniunt egrotationes, medicorum cura- stria & ope curantur. Animorum vero ferocitatem præcipue curant legumlatorum sententia. De legibus ac earum laudibus. *rat. 2. cont. Aristog.*

Vide sequentem Tit. Lex.

Lex.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Lex, Græce νόμος, u. o, & νόμος, h. o, legalis dicitur. Est autem lex, ratio summa inrita in natura, quæ iubet ea, quæ iustitia sunt, prohibetq; contraria. Eadem ratio cum est in membris minis confirmata & confecta, est lex. *Et Ca. 1. i. de leg. Lex est ratio hominum ingenis excogitata, nec fitum aliquid populum aternum quiddam, quod vnuerfum mundum regeret imperare prohibendiq; sapientia, secund. Cicer. li. 2. de leg.*

Lex est recti præceptio, prauiq; depulsiõ. *secund. Ca. 1. 2. de leg. 1. de deor.*

Lex, Hebr. *Dath*, i. laudatum, decretum, constitutum, edictum, verbo *Dath*, & *Darbat*. Hinc ratio ordinis, in quo vnuerfum vocatur etiam lex *Torah*, i. ordo, dispositio, iniquitas à verbo exploratur, ordinatur, inquitur.

Lex est constitutio populi, in qua maiores natu sumi cum pu- bibus aliquid sanxerunt. *Et habetur dist. 1. Lex.*

Lex est regula & mensura actuum agendorum vel omittendorum. *Ex B. Thom. prima Secundus q. 9. art. 1.*

Lex dicitur a ligando, quia obligat. Vel dicitur à legendo quia publice legatur secundum iudicium. *Ex Beat. Thom. ibid. Quædam Metamor. Nec verba narrantia fixa ac legebantur, valde iustior.*

Lex est dictamen rationis prædicte. *Secund. B. Thom. in prima cuncta, q. 6. art. 1. A lex veniunt illex & exlex, qui sine legem legislator & legisfer: qui legem tulit.*

Lex est commune præceptum, virorum prudentium, consensum delictorum, quæ sponte vel ignorantia contrahuntur, coercionis munis Reipubl. iposio. *Papin. l. 1. de iustit.*

Lex est, cui omnes homines decet obedire, propter eam iustitia, & maxime quod omnis, lex est inuentio quidem & donum tu- rum, dogma autem hominum sapientum. Coercitio autem iustitiorum, & inuoluntariorum peccatorum, ciuitatis communis, secundum quam omnes decet viuere, qui in ciuitate sunt. *Demosth. in Aristog. or. at. priore.*

Lex est, cui omnes homines decet obedire, propter eam iustitia, & maxime quod omnis, lex est inuentio quidem & donum tu- rum, dogma autem hominum sapientum. Coercitio autem iustitiorum, & inuoluntariorum peccatorum, ciuitatis communis, secundum quam omnes decet viuere, qui in ciuitate sunt. *Demosth. in Aristog. or. at. priore.*

Lex est omnium diuinarum & humanarum rerum regula. Op- tet autem eam etiam præstare & bonos & malos, & principum & cem esse: & secundum hoc regula est iustorum & iniustorum, de- rum, quæ natura ciuilia sunt, præceptrix quidem faciendorum, hi- bitrix autem non faciendorum. *Chrysippus de legibus.*

Lex est regula, per quam omnia totius mundi negotia & statu- lia politica reguntur.

Lex est princeps, qui obedire debemus: est dux, quem se- congruit: est regula quam faciendis quibuscuq; applicare debet. *Aristog. 3. Politicorum.* Lex non est tantum donum Dei, sed et Deus, qui donum dedit, quia qui parit legi, Deo parit & obedire rat.

Lex est communis ciuitatis consensus, qui scriptis præcipit, quomodo vnumquodque agendum sit. *Aristog. de constitut. libris.*

Lex est ratio mensque sapientis ad iubendum & ad deterrendum idonea.

Lex orta est cum mente diuina: Quamobrem vera acq; prin- ceptis, apta ad iubendum, & ad vetandum, ratio recta summa i- uis.

Lex est iustorum & iniustorum distinctio, ad illam antiquis- simam & rerum omnium principem expressa naturam, ad qua leges hominum dirigitur, quæ supplicio improbos afficiunt, defendunt, & tuentur bonos.

Lex est naturæ vis, mens ratioque prudentis, iuris acq; iustitiæ regula.

Legislator.

LOCI BIBLICI.

Legislator vnus, *1. Cor. 4. 1.*: Legislatio, *Rom. 9. 4.* Legisperiti ob- iurgantur. *Luc. 11. Nouel. 17. 18.*

SENTENTIA PHILOSOPHICA.

Est sapientis scriptoris legum videre quemadmodum ciuitas, ho- minumq; genus ac omnis reliqua societas, bene beateq; possit vi- uere. *1. de Republ. c. 2.*

Cum amicitia sit concordie similis, & hanc maxime sequuntur legumlatores: & seditionem quæ ci inimica sit omni ratione exter- minant. *Ethic. 1. 8. c. 1.*

Temere debet scriptor, legum, & scientiæ ciuilibi haud ignarus, quæ popularem conueruent, & quæ populi opus labefactent, quæ- que paucorum potestatem: quarum neutra nec stare nec permane- re potest sine locupletibus & multitudine. *1. 3. de Republ. c. 1.*

Legislatoris iudicium non de sanguis, nec de præsentibus, sed de vnuerfalibus, & de futuris est. Senator vero & iudex de præsentibus iam determinatisq; iudicant. *1. 1. Rhet. ad Theod. c. 1.*

Legum scriptor ne inter cines seditio oriri queat, diligentia sua prouidere debet. *1. 2. de Republ. c. 9.*

Ad legum rationem vtile maxime est, tum ex præteritis, quis Reipublicæ status conducat, perspicere: tum aliorum quoq; scire conditionem, & quæ quibus conueniant, non ignorare. *1. 1. Rhet. ad Theod. c. 4.*

Nos vni ciuilibi & scriptoris legum omnem curam & industriam in ciuitate constituenda positam videmus. *1. 3. de Rep. c. 1.*

SIMILITVDINES.

Philonis Iudæi: Quemadmodum moderatus non occidit bestias nisi mordaces, stabili mortus periculum: Sic nullus legislator po- nam decernit contra iustos quiescentes, sed quoties mouentur & exercent iniusta opera. *1. de respiciencia Noe. f. 182.*

Demosthenis: Quemadmodum reliqui iuris ciuitatis æqua pars inest quique: Sic quoq; legis æquam partem singulis tribuendam esse purauit, qui eam tulit: & propterea scripsit, non licere legem fa- cere de viro: nisi eadem ad omnes Athenienses pertineat. *In orat. cont. Aristog.*

§ BIBLICI LOCI.

Lex prima pro vniuersali doctrina. *Iac. 1. 25. Secundo*, in genere. *secunda* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *tertia* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *quarta* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *quinta* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *sexta* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *septima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *octaua* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *nona* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *decima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *undecima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *duodecima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *trigesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *quaragesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *quingentesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *sexcentesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *septingentesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *octingentesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *noningentesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27* *milliesima* quæ aliqui dant præceptis aut interdicit. *Rom. 3. 20. 27*

Lex Domini immaculata. conuertens animas: testimonium Domini, fidele, sapientiam præstans paruulis. 18. Qui custodit legem beatus est. *Prout. 29.* Lex enim iram operatur. Vbi enim non est lex, nec præuaricatio.

Rom. Occasione autem accepta peccatum, per mandatum, operatur in me omnem concupiscentiam. Scimus enim quia lex spiritualis est. *ibid.* Bona est lex, si quis ea legitime utatur. *1. Tim. 1.* Quicumque totam legem seruauerit, offendant autem in vno, factus est omnium reus. *Iac. 1.*

Qui enim dixit, Non mœchaberis: dixit & non occides: quod si non mœchaberis: occides autem, factus es transgressor legis. *ibidem.*

Operatio. Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanferit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea. Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum (quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno) ut in Gentibus benedictio Abraham fieret in Christo Iesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. *Gal. 3.*

Nunc ergo quid tentatis, Deum imponere iugum super cervicibus discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri, portare potuimus? *Act. 5.*

Consummatio per Christum. Nolite putare, quoniam veni soluere legem, aut Prophetas: Non veni soluere, sed adimplere. *Matth. 5.* Omnes enim Prophetæ & lex usque ad Ioannem prophetarunt. *Matth. 11.* Lex & Prophetæ usque ad Ioannem. *Luc. 16.* Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est. *Ioan. 1.*

Peccatum enim vobis non dominabitur: non enim sub lege estis, sed sub gratia. *Rom. 6.* An ignoratis fratres (scientibus enim legem loquor) quia lex in homine dominabitur, quanto tempore viuit. Itaque fratres mei & vos mortificati estis legi per corpus Christi, ut fructificetis Deo. *7.* Finis enim legis Christus, ad iustitiam omni credenti. *10.* Ego enim per legem legi mortuus sum, ut Deo viuam, Christo confixus sum cruci. *Gal. 2.*

At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, datum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. *4.* Quod si spiritu ducimur, non estis sub lege. *5.* Translatio enim sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat. *Hebr. 7.*

Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatem: Nihil enim perfectum adduxit lex. *ibidem.*

Vmbra enim habes lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indefinenter, nunquam potest accedentes perfectos facere. *10.*

Legis Euangelice fructificatio. Ecce dies venient, dicit Dominus & serui domui Israel & domui Iuda sedes nouum, non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris, sed nouum erit pactum, quod seruiam cum domo Israel. Post dies illos, dicit Dominus, dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam illam, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum. Omnes enim cognoscent me à minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum & peccati eorum non memorabor amplius. *Iere. 31.*

§ PATRYM SENTENTIAE. Quicumque dat præcepta hominibus, ad vitam moralemque fingit: aliorum siquidem bona sunt quæ præcepit: at ipsi eodem modo viuendum est, quo docet esse viuendum: si aliter ille vixerit, præceptis suis fidem detrahat, leuioremque doctrinam suam faciat, si re ipsa resoluat, quod verbis nitatur asserere. Cum igitur quis non faciat, quæ præcepit, quæ insolentia est, ut homini libero imponere velit leges, quibus ipse non pareat: Homines enim malum excmpla, quam verba. Quia loqui facile est, præstare difficile. *Lad. ant. 4. le. Insistit. diuinarum.*

Suscipienda lex Dei est, quæ nos ad hoc iter, summumque bonum dirigit, illa scilicet ex sancta, illa cœlestis, quam M. Tullius in libro de Republ. 3. pene diuina voce depinxit in hæc verba: Est quidem vera lex recta ratio, naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocat ad officium iubendo, vetando à fraude deterreat: quæ tamen neque probos frustra iubet, aut vetat, nec improbos iubendo, aut vetando mouet. Huic legi nec prorogari fas est, neque derogari aliquid licet, nec tota abrogari potest, nec vero aut per Senatum, aut per Populum.

§ SENTENTIÆ BIBLIÆ.

Legis naturæ illustratio.

Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legem habent, faciunt, cuiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex: quæ ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddunt illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum concordantiam, aut etiam defendentium, in die qua iudicabit Dominus occulta hominum secundum Euangelium meum per Iesum Christum. *Rom. 2.*

Legis ordinatio.

Beatus quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, & ut lex Domini semper sit in ore tuo: in manu enim tui coluaxit Dominus de Aegypto. *Exod. 33.* Per legem cognitio peccati. *Rom. 3.* Sed peccatum non cognouit, nisi per legem: Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Iniquæ lex quidem sancta, & mandatum sanctum & iustum & bonum. *ibid.* Quod igitur lex: Propter transgressionem posita est, donec veniret semen cui promiserat, ordinata per Angelos in manu Mediatoris. *Gal. 3.* Penus autem quam veniret fides, sub lege custodiebamur conculcantes eam fidem, quæ reuelanda erat. Itaque lex pædagogus noster fuit ad Christum, ut ex fide iustificemur. *ibid.*

Operatio.

Dulcis & rectus Dominus: propter legem dabit delinquentibus. *1. Pet. 2. 14.*

Populi soli hac lege possumus: nec est querendus explanator, aut interpret alius; nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc alia posthac, sed & omnes gentes, & omni tempore una lex, & sempiterna, & immutabilis continebit; vnusq; erit communis quasi magister, & imperator omnium Deus, ille legis huius inuentor, discipulator, lator, cui qui non parebit, ipse se fugiet, ac naturam hominis aspernetur: hoc ipse luet maximas pœnas, etiam si cætera supplicia, quæ putantur, aufugerit. *idem, li. 5.*

Omnium legum est inanis censura, nisi diuinæ legis imaginem gerat. *Augli. 9. de Ciuit. Dei.*

Non si ultra sunt instituta potesta sregis & cognitoris ius: vngula carnificis, arma militis: disciplina dominantis, seueritas etiam boni patris. Habent omnia ista modos suas causas, rationes, vtilitates, hæc cum timerur, & mali coercentur, & boni quiete inter malos viuunt. *idem, ad Macedonium, & hab. 25. quæstio. 5. can. Non frustra.*

In istis temporalibus legibus, quanquam & his homines iudicent cum eas instituant: tamen, cum fuerint institutæ & firmatæ, non licebit iudici de his iudicare, sed secundum ipsas Leges instituantur, cum promulgantur: firmantur, cum moribus ventium approbantur. Sicut enim moribus ventium ius contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt: ita moribus ventium ipsæ leges confirmantur. *idem de Ver. religio. & hab. dist. 14. ca. 10. istis.*

Quod Imperatorum lex minando imperat, hoc fidei lex credendo imperat.

Lex Dei charitas est: lex data est, vt gratia quereretur. Gratia data est, vt lex impleteret. *idem in li. de spirit. & litera.*

Coronam minime carpendam, id est, leges vrbium conferuandas. *Hier. li. 3. contra Kassarum.*

Imperiali constitutum est sanctio aperte, vt ea quæ contra leges sunt, non solum inutilia, sed etiam in profectis habenda sint. *Greg. in Registro & hab. 21. q. Imperiali.*

Facit sunt autem leges, vt earum metu humana coerceatur audacia, tutaq; sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis reformidato supplicio referretur audacia & nocendi facultas.

Erit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, & secundum consuetudinem patriæ, loco, temporique coueniens, necessaria & vtilis. manifesta quoq; , ne aliquid per obscuritatem incautum captione contineat, nullo priuato commodo, sed pro communij ciuium vtilitate conscripta. Ideo in ipsa constitutione ista consideranda sunt, quia cum leges iustitiat fuerint, non erit liberu iudicare de ipsis, sed oportebit iudicare secundum ipsas. *Isid. l. 1. Etymol.*

Priuilegia sunt leges priuatorum, quasi priuatæ leges. Nam priuilegium dictum est, eo quod priuatos feratur. *idem, li. 5. Etymol. & hab. dist. priuilegia.*

Omnis autem lex aut permittit aliquid, vt vir fortis petat præmij: aut vetat, vt sacrarum virginum nuptias nulli petere liceat: aut punit, vt qui eadem fecerit, capite plectatur. Eius enim præmio aut pœna vita moderatur humana. *ibid.*

Omnes leges aut diuinæ sunt, aut humanæ. Diuinæ natura, humanæ moribus constant. Ideoq; hæc discrepant: quoniam aliæ gentibus aliis placent, Fas, lex diuina est: ius, lex humana. Tranlire per agrum alienum, fas est: ius non est. *idem li. 5. Etymol. & hab. dist. 1. in pr. dec.*

Moyfes gentis Hebrææ primus omnium diuinas leges sacris literis explicauit Phoronaus ex Grecis primus leges iudiciaque constituit. Mercurius Trismegistus primus leges Aegyptiis tradidit. Solon equidem primus leges Atheniensibus edidit. Lycurgus Lacedæmonis iura ex Apollinis autoritate confinixit. Numa Pompilius, qui Romulo successit in regno, primus Romanis leges edidit. Deinde cum populus seditiosus magistratus ferre non posset, Decemuiros legibus scribendis creauit, qui leges ex libris Solonis in Latinum sermone translata, duodecim tabulis exposuerunt. *ibid. & hab. dist. 7. c. Moyfes.*

Fuerunt autem hi, Appius Claudius, Titus Genutius, Publius Festus, Lucius Veturius, Caius Iulius, Aulus Manlius, Publius Sulpitius, Publius Curiatius, Titus Romulus, Spurius Posthumus. *ibid. can. fuerunt.*

Ius generale nomen est: Lex autem iuris est species. Ius autem est dictum, quia iustum est. Omne autem ius legibus & moribus constat. *Isidor. li. Etymol. & hab. dist. i. c. ius.*

Octo genera pœnarum in legibus contineri Tullius scripsit, id est, damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, seruitutem, & mortem. *idem li. 2. Etymol.*

SENTENTIAE POETARVM.

Legis perfectio charitas est.
 Anthol. sac. lac. Bill.
 Verus amor Christi vera est custodia legis,
 Et mandata Dei complet amans homines.
 Quorum ignoſcentes culpas, sua crimina soluant,
 Quodque aliis tribuant, hoc sibi proficiunt.
 Dei peccatorum veniam peccator, & aqua

Conciliet Dominum conditione sibi.
 Cuius iudicium de nostro examine pendet,
 Quod seruis, metuis: quod datus, accipimus.

Lex quasi dux eit ad gratiam.
 Non seruit iustis leges prudentia carnis,
 Peccati simulacrum nec super are potest.

Sed quia mens ances patitur mala corpora egri,
 Quæere diuinum cogimus auxilium.
 Lex igitur facit, vt possit gratia Christi,
 At diu qua legis iussa quærit fieri.

Nec tam non valeat carnalis vincere sensus,
 Quos iusta legis conditor ipse iuuat.
 Legis violentia.

Index peccati lex est plectendo veranda.
 Qua nisi cor mundet, spiritus interimit.
 Nullus enim est in fons sola formidine panis,
 Quis sanctum & iustum non amat imperium.

Hinc tamen affectum non lex, sed gratia conserit:
 Quodque iubet legis litera, velle facit.
 Plaut. Epid.

P. E. Quem hominum inuenimus ad eam rem vtilium.
 Hic erit optimus.

Hic poterit cauere recte, iura qui & leges tenet.
 Pitt. per Auion.
 Pareto legi, quisquis legem sanxerit.

Petronius.
 Quid faciant leges, sibi sola peccata regnant?
 Aut sibi pauperes, vt vincere nulla possit.

Plaut. Trin.
 Mores leges perduxerunt iam in potestatem suam
 Ibi.

En misera etiam ad parietem sunt fixa clauis ferri,
 Vbi malos mores affigit nimio fuerat aquas,
 Lucan. 3.

Pereant discrimine nullo
 Amisse leges: sed pars Sublimis rerum
 Certi amen mouisset opes.

Ex Grecis Comicis.
 Le xpo d' o vobis vobis n' a xpo' e' xpo.
 Re: vobis id lex est, quæ magistratus habet.

Quo deus in loco, illius morem cole.
 Pro ag' vobis vobis vobis vobis vobis.
 Orator improbus lues est legibus.

Bis vobis vobis vobis vobis vobis vobis.
 Contra vt argentes mella lex quicquam potest.
 Euripides.

Gubernari oportet malos a bonis, & patere se melioribus.
 Idem in Dicitæ.

O senex! ne cum regibus contenderis:
 Veneras enim esse principes antiqua lex est.
 Idem in Erichthea.

Et improbus in ciuitate nunquam promouetur,
 Mali enim vel pecunia datur.
 Vel aliquo Republicæ magistratus auti.

Exultant, repente fortunati in spem domibus suis.
 Idem in Supplicio.

Nihil est ciuitate praſtantius quam leges
 Recte posita. Nam & inferiori domo sortis,
 Et qui dicitur est, æquale ius experimur.

Vincit autem minor maiorem, si iustam causam habeat.
 Menander in Adelpbis.

Non omnino concedendum est malis,
 Sed reſistendum: sin minus, sursum atq; dextrum,
 Vt a nostra inopinate tota peruerteret.

Idem in Androgyno.
 To xag, omnes nō aut vobis vobis.
 Nusquam negligenda est conseruatio.

Idem.
 Leges perquam egræ res sunt: sed si, qui legibus vult
 Nimium exacte, iocophanta esse videtur.

Horat. lib. 3. Od. 14.
 Quid tristes querimonia,
 Si non supplicio culpa reciditur.

Quid leges sine moribus
 Vana proficiunt: sineq; seruis
 Pars inclusa caloribus

Mundi, nec Boreæ finitimum latius
 Durat æq; atq; solo nunc,
 Mercatorem abigunt: horrida callidi
 Vincunt: agnor a nautæ.

Tercent. in Phorm.
 Mihi non videtur, quod sit factum legibus,
 Rescindi posse, & turpe vinct: um est.

Quid. 1. Falli.
 Inde dicit a lege, ne fortior omnia possit.

PC

POLY

Capitula sunt parva tradita sacra coli. Exiit feritas, armis que potentius aequum est. Et cum sine pudet conseruisse manus.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Legum alia propria est, alia communis. Propriam dicimus, qua leges propriae videntur: communem vero, qua nonnulla, etiam si scripta non sunt, apud omnes tamen valere videntur.

Quae disciplina legum ferendarum constituta sunt, ea legitima dicuntur, quoniam quicque in iustis esse dicimus. Leges autem iustas nonnulla in quo vel communem utilitatem exquirunt, vel optatum vel principum: idque vel actionibus virtutum, vel alia ratione, ut Ethic. 1.

Quae ea committitur, quae leges prohibent, & de quibus supplicia feruntur, magis committit, de quibus nullum supplicium feruntur, ut Theod. 1. 14.

Maxime continent, ut quae recte positae sunt leges, cum tamen ipse ex- plicari queant, & quam minima iudicibus relin- quatur. Primum, quia vnum aut paucos prudentes, qui leges ferre possunt, facilius est invenire quam multos. Deinde, quoniam longi temporis consideratione leges feruntur: iudicia bre- vissime continentur. Lib. 1. Rhet. ad Theod. 1. 1.

Sed quae in legibus est, ut Rhet. 1. 1. Rhet. 1. 1. Rhet. 1. 1. Rhet. 1. 1.

Quae de excellentia tollunt, Reipublicas tollunt. Lib. 2. de Re- public. 1. 1.

In hoc omnisvis aequi & boni posita est, ut correptionem quan- dam legi adhibeat, quia ab ea est aliquid propter generalem sine exceptione comprehensionem. Cur enim lege non caventur om- nia, quae sunt, quod de quibusdam omnino lex fieri non potest. Quo- quod de hoc opus est. Inerte enim rei ac infinita, incerta semper & incerta quaerenda regula est. Lib. 1. Ethic. 1. 10.

Patris & liberalis homo ita animo affectus erit, ut sibi lex esse velit. Lib. 1. Ethic. 1. 8.

Hoc ipsum violare leges ac iniquum esse iniustitiam omnem complectitur, saltem, est per omnem iniustitiam. Quoniam au- tem omnia est, qui contra leges facit, iniustus: & omnis iniustus, qui contra leges percipit, iniquus est, quae legitima sunt, in iu- stitia est, quodammodo numeranda. Lib. 1. Ethic. 1. 1.

Legem dico, alteram propriam esse, alteram communem. Et propriam quidem, quae singulari inter se ipsis determinata est. Et hanc aliam scriptam, aliam non. Communem vero, quae secundum naturam est. Lib. 1. Rhet. ad Theod. 1. 13.

Lex ut dixerim, oratio quaedam est, quae communi civitatis conditioni definita iubet, quo pacto vnumquodque agendum sit. Lib. 1. Rhet. ad Alex. 1. 1.

Si res, de quibus lex lata est, non similes se habeant, lex autem in hoc vnumquodque signum significandum est, ostendendumque, sibi ipsi non repugnare. Sin vero lex scripta rebus conveniat, tunc optima forentia dicendum non esse legem positam, ut praeter leges iudi- ciales et ignorando quid leges volunt, peiores. Et quod nemo eli- git, quod simpliciter bonum est, tunc omnes quod sibi. Et quod non dicitur, vel nullas leges esse vel non vi. Et quod etiam in morbis non considerat aduersus medicum cauilarii: quamuis non tantum error officiat, quantum si obedi- re principibus assuescimus. Et quod probatae leges, id maxime verant, ne quis se legibus pruden- tiam veli ostendere. Lib. 1. Rhet. ad Theod. 1. 1. 15.

In his de scripto est, & praeter legum descriptione ordoque sit ne- cessitas est. Numerus autem immanis, nec descriptio vlla, nec ordi- ne contineri potest. Distingui enim hoc poterit ac natura est, quae hanc eam vnumquodque continet. Lib. 1. de Republ. 1. 4.

Nihil interit vtrum via bonus seclitum spoliaverit, an bonum impudus: nec vnum bonus, ante malus adulteratus sit: sed lex dicitur solum spectat dissimilitudinem, virtutis pro paribus, hanc violant, alter violatus est. Et si hic damnus dedit, ille accepit. Ideoque iniuriam hanc, quoniam iniuria est, ad aequita- tem iudex & paritatem conatur traducere. Ethicorum Lib. 1. ca. 1. 1.

Ex quoque virtute vitam degere praescribit lex, & ex vitis ve- nit. Lib. 1. Ethic. 1. 2.

Ex leges colenda sunt, quibus magistratus parui quidem, ac mul- ti ex fortione, id quod ledione vacat, maxime autem ex totius multitudinis iustitiam in popularibus principibus designentur, hanc eam & ipse populus, quoniam in ipso sit: eos donare homini- bus quos voluerit, hanc quaquam accipientibus inuidebit: & cla- riores magis magisque probitatis studebunt, vtpote qui intelligant vnum sibi futurum apud cives se probari. Lib. 1. 1.

Lex quidem & fortium officium praescribit, ut non deserere ordinem, nec fugere, nec arma abicere: & temperato non a- dulterari, neque conspurcare: & element, non verberare, neque committari: itemque in ceteris virtutibus & vitis, illa iubet, hanc vitat. Ac salutaris quidem habenda est ea, quae recte lata est:

quae inconsulte & inconsiderate, perniciosa. libro 5. Ethicor. capi- tulo 1.

Opus est in conditis legibus severitate necesse, qua neque aegrum ad egestatem redigere: neque morientium substantias publicare fas sit. sic & magnos iis cruciatus infundere, qui haec obferuare negle- xerint. Decet autem iis aliquem honestum sepulturae locum ante urbem publice dari, qui pro patria bellando perierint, & eorum fi- lios ad pubertatem usque publicis alimentis enutrire. Huiusmodi igitur leges in populari principatu ferendae sunt. Arist. in Rhet. ad Alexandrum cap. 3.

Cum lex nullam vim ad parendum nisi consuetudine capta ha- beat, quae nisi diuturnitate temporis non capitur: profecto facilis legum quae extant, in alias nouas commutatio, naturae legis infir- matio est. Lib. 2. de Republ. c. 6.

Leges salutare valere oportet, eiusque qui praesit, siue vnus sit, siue plures, summam in iis rebus esse potestatem: de quibus leges, quoniam non facile est de omnibus omnino, & totum explicare, cauere nullo modo possunt. Lib. 3. de Republ. ca. 7.

Necesse est qualis Reipublica sit, tales esse leges, aut perniciosas, aut salutare iustas, aut iniustas. Attamen hoc quidem periculum est, leges pro ratione Reipublicae esse scribendas. Quod est, illud periculum est, eas quae ad rectam formam Reipublicae accommodatae erunt, salutare & bonas: quae ad Reipublicae mutationem, perniciosas & malas necessario futuras. ibidem.

Pater ad ferendas quidem leges peregrinationis quibus multa- rum gentium leges cognoscere poteris, esse peritulos: ad publica ve- ro consilia, diligenter percriptam rerum gestarum historiam. Lib. 1. Rhet. ad Theod. c. 4.

Communis lex nunquam immutatur, cum secundum naturam sit: ius vero scriptum iniquius. libro primo Rhetoric. ad Theod. ca. 1. 15.

Ut paucis dixerim, debent in popularibus principatibus leges cohibere plebem, ne locupletiorum bonis inhiat invidenturque, in paucorum vero principatibus auertere illos, qui Reipublicam gerunt: & ab imbecillorum contumeliis & a calumniis infimulatio- nibusque in ciues. Lib. 1. Rhet. ad Alexand. ca. 5.

Is orator qui quicquam lege suadere voluerit, hanc ostendat o- portet aequalem esse civibus, & reliquis legibus consentaneam, ciui- tati: conducibilem ad quietem & concordiam maxime, vel ad ci- uium probitatem, aut ad publica tributa, aut ad ipsius Reipublicae gloriam, aut ad urbis potentiam, aut ad aliud eiusmodi vni aliquid cedere. Aduersarius vero primum considerabit; an minus illa illa communis sit utilis omnibus, deinde an reliquis legibus non con- sentiat, sed aduersetur potius quodammodo: praeterea an ad horum quae ante dicta sunt conductura sit nihil, sed contra nocitura poti- us. ibidem.

Est iusta habenda sunt, quae in omni virtute lege sunt constituta, ut non iuber lex mortem sibi quenquam committere. At quae non iubet, ea profecto vetat. Praeterea ut quisque contra leges nocet cuiuspiam, non lacessitus, ita sponte inferre iniuriam dicitur. Ethic. 1. 1. c. 11.

Vniuersa hominum vita, Atheniensis, siue magnam urbem in- colant, siue parvam, Natura & legibus gubernatur, horum porro natura quidem incerta & variabilis est, & sua cuiusque hominis, leges autem communes & ordinate sunt, idemque praecipient omni- bus: Itaque si natura praua est, saepe mala capit consilia, atque inde tales in delicta rueri facile inuenire licet; leges vero iustum, honestum & v- tile imperant, & id ipsum quaerunt: quod cum fuerit inuentum, commune istud sit edictum, ac proponitur omnibus par & aequale, idque Lex est, cui parere decet, cum propter multa, tum maxime, quia omnis Lex inuentum sane & donum est deorum, Decretum vero hominum prudentum: recta porro vel spontaneorum, vel cul- pa admissorum delictorum correctio, ciuitas praeterea communis conuentio, iuxta quam omnes viuere oportet, qui in ciuitate sunt. Demost. ex orat. 1. contra Aristogit.

Legibus & earum obseruantia exornantur omnia. Ex orat. 1. con- tra Aristogit.

Nihil omnino neque pulchrum, neque decorum reperiri po- test, quod non cum lege aliqua communicet. Ex oratione 2. contra Aristogit.

Si leges abrogantur, & cuius licentia faciendi quicquid vo- luerit data sit, non solum Reipubl. pessum ibit, sed nec quicquam intererit inter nostram & fratrum vitam. Ex oratio. secunda, contra Aristogit.

Par & aequum legibus acceptum ferre debetis, & quae bona sunt omnia, legum benignitate habetis. Ex oratione contra Mi- didam.

Legum vis & auctoritas quae est: vtrum si quis vestrum iniuriis affectus exclamauerit, ut ipse accurrant, & praesentia sua opem fe- rant: minime gentium, literae enim depicte sunt, neque istud praestare possunt, quoniam igitur earum vis est: si vos eas cohermetis, & sem- per ratas firmasque exhibeatis earum opem imploranti. Ex orat. contra Midiam.

Omnia

uari nequaquam posse, vbi ex vtraque parte legum sit neglectus. *Stobaeus sermo. 41. Antonius Melsis, part. 1. serm. 67. & Maxim. serm. 50.*

Cleobulus, bene compositam rempub. putabat, vbi magistratus magis infamiam quam leges metuunt. *Stob. serm. 41.*

Bias, Eam Rempub. saluam fore existimabat, in qua leges perire de ac tyrannum omnes metuant. *idem.*

Archytas Pythagoreus, Leges regionum & locorum rationem habere debere dicebat. Quum nec omne solum ferat omnia, nec omnium hominum animi earundem virtutum capaces sint. *Stob. serm. eodem.*

Aristophanes, negabat sapientem viuere iuxta leges, sed iuxta normam virtutis. Sentiens, non ideo quid vitari a iusto quod hoc agere legibus interdictum sit; sed quod ipsa hominis ratio hoc distulcat, quae docet hominem, hoc esse honestum, illud turpe. Nec leges omnia praescribunt, at virtutis regula dicitur, quae, quid sit honestum, quid turpe. *idem.*

Plato, dicitur necesse esse leges hominibus imponere, ut secundum eas viuunt, alioquin nihil a feris differunt. Huiusq; rei causam esse quod nullius hominis ingenium ita natura institutum est, ut quae ad publicum humanae vitae bonum conferunt, sufficienter cognoscat, & si cognouit, ut optatum ad quod nouit semper agere possit ac velit. *Lib. 4. de legib.*

Pitacem Croeolo percontanti, Quod esset maximum imperium, inquit, *maxime quae*, id est, varii ligni, leges inueniens. Nam olim in tabulis ligneis leges inscribebantur. Porro vbi summa est legum auctoritas, ibi est minimum tyrannidis. *Laert. lib. 4. cap. 5.*

Demosthenes, Ciuitatis animam esse leges dicebat. Vt enim corpus anima carens cadit, sic ciuitas nullis administrata legibus eueritur. *Max. serm. 68. & 50.*

Epicurus, Leges sapientum causa positae esse dicebat: non ut iniurijs abstineant, sed ne eis efficiantur. *Stob. serm. 41.*

Plato rogatus a Cyrenensibus ut ipsis leges scriberet, ac reip. statum componeret, recusauit, dicens, Perdifficile esse condere leges tam felicibus: indicans, non facile obedire legibus eos, qui nihil se felices esse putarent. *Laert. l. 3.*

Arcesilanus dicere solitus est, quemadmodum vbi multi essent, medici, ibi multi sunt morbi; ita vbi permultae leges essent, ibi plurimum esse vitiorum. *Laert. l. 4. c. 6. Max. serm. 58.*

Cleon, Multo meliorem dicebat esse statum ciuitatis, quae licet deterioribus, firmis tamen legibus vitur: quam illius, quae bonis quidem: sed irritis. *Thucyd. l. 3.*

Lycurgus, Inter leges quas Lycurgus Rhetor, tulisse fertur: haec erat vna: Nequa mulier maritata proficisceretur Eleutinem. Id statuit, veritus, ne a diuitibus dato pretio corrumpentur, addita est poena, drachmarum sex millia. Ei legi cum vxor Lycurgi non obtemperasset, lycophantis qui deprehenderat ac detulerat, dedit talentum. Ea res quum illi postmodum daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conspectus sum, non accipere. Quidam ferunt leges ad quatuor. Hanc notam a se depulsi qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legem, sed multam de suo dependit. *Erasm. l. 8. apoph.*

Acrotium, cum parentes eum rogarent, ut in re parum honesta ipsis obtemperaret, respondit, Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiae & aequitatis scientiam: verum vbi in patriae dedisti, legibusque subiectionis, conabor his magis obtemperare, quam vobis. Quo dicto innuere voluit, quam plurimum quidem filios debere parentibus suis: verum ita tamen: ne leges saluberrime lata transgrediamur. *Plut. in Lacon. apoph.*

Damocritus, cuidam percontanti, cur exularet Sparta, cum esset rex? Quoniam, inquit, leges sunt in ea potentiores, significans, regem apud Lacedaemonios esse principem ciuitatis, at non legum dominum, sed his non minus obnoxium regem quam ciues, hoc ipsum laudabat in suae gentis institutis, per quod coquebatur exulare. Dedit interim in signe moderationis specimen, a quo animo ferens exilium, auctoritate legum indictum, nec de patria male loquens, nec de legum iniquitate quaerens. *idem.*

Pausanias Phistonis F. cuidam roganti, Quam ob rem apud Spartanos ne fas esset, vllam praecarum nouare legum? Quoniam inquit, legibus conuenit auctoritatis in homines, non hominibus in leges. *Plut. in Lacon.*

Archidamus Zeuxidami F. roganti, quinam essent Spartanorum ciuitatis praefecti? Leges, inquit ac legitimi magistratus. Grauer centuit, in republ. bene instituta supremam auctoritatem esse legibus deferendam, nec vlli magistratui fas esse quicquam contra leges publicas tentare. *Plut.*

Agessilaus in pugna Leuctrica quum Lacedaemoniorum multi fugissent, iique legibus poenas dare deberent: Ephori reputantes, ciuitatem viris desertam, egero militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, simulque seruare leges. Deligunt igitur Agessilaum nouarum legum conditorem. Is prodicens in suggestum. Ego, inquit, alias leges haudquaquam iuratus sum, neque enim his quas habetis, aut additurus sum aliquid.

uari nequaquam posse, vbi ex vtraque parte legum sit neglectus. *Stobaeus sermo. 41. Antonius Melsis, part. 1. serm. 67. & Maxim. serm. 50.*

Cleobulus, bene compositam rempub. putabat, vbi magistratus magis infamiam quam leges metuunt. *Stob. serm. 41.*

Bias, Eam Rempub. saluam fore existimabat, in qua leges perire de ac tyrannum omnes metuant. *idem.*

Archytas Pythagoreus, Leges regionum & locorum rationem habere debere dicebat. Quum nec omne solum ferat omnia, nec omnium hominum animi earundem virtutum capaces sint. *Stob. serm. eodem.*

Aristophanes, negabat sapientem viuere iuxta leges, sed iuxta normam virtutis. Sentiens, non ideo quid vitari a iusto quod hoc agere legibus interdictum sit; sed quod ipsa hominis ratio hoc distulcat, quae docet hominem, hoc esse honestum, illud turpe. Nec leges omnia praescribunt, at virtutis regula dicitur, quae, quid sit honestum, quid turpe. *idem.*

Plato, dicitur necesse esse leges hominibus imponere, ut secundum eas viuunt, alioquin nihil a feris differunt. Huiusq; rei causam esse quod nullius hominis ingenium ita natura institutum est, ut quae ad publicum humanae vitae bonum conferunt, sufficienter cognoscat, & si cognouit, ut optatum ad quod nouit semper agere possit ac velit. *Lib. 4. de legib.*

Pitacem Croeolo percontanti, Quod esset maximum imperium, inquit, *maxime quae*, id est, varii ligni, leges inueniens. Nam olim in tabulis ligneis leges inscribebantur. Porro vbi summa est legum auctoritas, ibi est minimum tyrannidis. *Laert. lib. 4. cap. 5.*

Demosthenes, Ciuitatis animam esse leges dicebat. Vt enim corpus anima carens cadit, sic ciuitas nullis administrata legibus eueritur. *Max. serm. 68. & 50.*

Epicurus, Leges sapientum causa positae esse dicebat: non ut iniurijs abstineant, sed ne eis efficiantur. *Stob. serm. 41.*

Plato rogatus a Cyrenensibus ut ipsis leges scriberet, ac reip. statum componeret, recusauit, dicens, Perdifficile esse condere leges tam felicibus: indicans, non facile obedire legibus eos, qui nihil se felices esse putarent. *Laert. l. 3.*

Arcesilanus dicere solitus est, quemadmodum vbi multi essent, medici, ibi multi sunt morbi; ita vbi permultae leges essent, ibi plurimum esse vitiorum. *Laert. l. 4. c. 6. Max. serm. 58.*

Cleon, Multo meliorem dicebat esse statum ciuitatis, quae licet deterioribus, firmis tamen legibus vitur: quam illius, quae bonis quidem: sed irritis. *Thucyd. l. 3.*

Lycurgus, Inter leges quas Lycurgus Rhetor, tulisse fertur: haec erat vna: Nequa mulier maritata proficisceretur Eleutinem. Id statuit, veritus, ne a diuitibus dato pretio corrumpentur, addita est poena, drachmarum sex millia. Ei legi cum vxor Lycurgi non obtemperasset, lycophantis qui deprehenderat ac detulerat, dedit talentum. Ea res quum illi postmodum daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conspectus sum, non accipere. Quidam ferunt leges ad quatuor. Hanc notam a se depulsi qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legem, sed multam de suo dependit. *Erasm. l. 8. apoph.*

Acrotium, cum parentes eum rogarent, ut in re parum honesta ipsis obtemperaret, respondit, Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiae & aequitatis scientiam: verum vbi in patriae dedisti, legibusque subiectionis, conabor his magis obtemperare, quam vobis. Quo dicto innuere voluit, quam plurimum quidem filios debere parentibus suis: verum ita tamen: ne leges saluberrime lata transgrediamur. *Plut. in Lacon. apoph.*

Damocritus, cuidam percontanti, cur exularet Sparta, cum esset rex? Quoniam, inquit, leges sunt in ea potentiores, significans, regem apud Lacedaemonios esse principem ciuitatis, at non legum dominum, sed his non minus obnoxium regem quam ciues, hoc ipsum laudabat in suae gentis institutis, per quod coquebatur exulare. Dedit interim in signe moderationis specimen, a quo animo ferens exilium, auctoritate legum indictum, nec de patria male loquens, nec de legum iniquitate quaerens. *idem.*

Pausanias Phistonis F. cuidam roganti, Quam ob rem apud Spartanos ne fas esset, vllam praecarum nouare legum? Quoniam inquit, legibus conuenit auctoritatis in homines, non hominibus in leges. *Plut. in Lacon.*

Archidamus Zeuxidami F. roganti, quinam essent Spartanorum ciuitatis praefecti? Leges, inquit ac legitimi magistratus. Grauer centuit, in republ. bene instituta supremam auctoritatem esse legibus deferendam, nec vlli magistratui fas esse quicquam contra leges publicas tentare. *Plut.*

Agessilaus in pugna Leuctrica quum Lacedaemoniorum multi fugissent, iique legibus poenas dare deberent: Ephori reputantes, ciuitatem viris desertam, egero militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, simulque seruare leges. Deligunt igitur Agessilaum nouarum legum conditorem. Is prodicens in suggestum. Ego, inquit, alias leges haudquaquam iuratus sum, neque enim his quas habetis, aut additurus sum aliquid.

ΑΡΟΡΗΤΗΓΜΑΤΑ.

Lycurgus, cuidam percontanti, quam ob causam non vteretur legibus? Quoniam, inquit, erudit qui sunt, recteque eorum probant quod pro ratione temporis expediat significans, legum non mutari cum pro varietate occasionum vi propter leges legum numero cogatur mutare consilium. Ea res non mutari non potest. Satis est eius honeste fuisse institutum, si sponte videbunt quid pro tempore factu sit opus. *Plut. in Lacon.*

Aristophanes rebre taxabat Athenienses, quod cum duas res, frumenta & leges inuenissent, frumenta vterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Tiroptolem Atheniensem, cuius ministerio Ceres viua est in ferendis legibus ac tritico. *Laert. l. 5.*

Democritus illud tribuitur multo vulgatilissimum, quod etiam a Socrate, leges aranearum telis esse similes, in quibus infirmiora haerent, valentiora percurrunt. Ita leges humiles ac debiles contingunt a potentibus impune violantur. *Val. lib. 7. c. 2. Laert. l. 5.*

Agessilaus quam e lenioribus quidam, videns praecarum leges & instituta vera aboleri & alia praua succedere, atque ob id res Spartanorum mutari, & conteri: id, inquam, cum apud Agidem iam ferum deprecaret, ioco respondit. Si fit, inquit, quod naras, res vobis res procedunt. Siquidem ego puer a patre audidi quod cum illis temporibus res inuenterentur. Itaque si rursum inueniantur, redierunt in locum pristinum. Hoc quidem ille ad a patre, nihil esse mirum si praetentibus succedant deteriora: sed mirandam, si succedant meliora, aut similia. Notauit peculiarem sententiam querelam, de rebus in deterius prolapsis, simulque naturam humanarum hanc esse naturam ut vique in peius degerent.

Heraclytus dicebat, ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quam pro moenibus. Quod abque legibus nullo pacto possit esse ciuitas incolamus, absque moenibus possit. *Laert. lib. 9.*

Agessilaus percontatus, quo pacto salua possit esse respublica? respondit: si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Scilicet vir sapientissimus, eam ciuitatem confer-

ΑΡΟΡΗΤΗΓΜΑΤΑ.

Lycurgus, cuidam percontanti, quam ob causam non vteretur legibus? Quoniam, inquit, erudit qui sunt, recteque eorum probant quod pro ratione temporis expediat significans, legum non mutari cum pro varietate occasionum vi propter leges legum numero cogatur mutare consilium. Ea res non mutari non potest. Satis est eius honeste fuisse institutum, si sponte videbunt quid pro tempore factu sit opus. *Plut. in Lacon.*

Aristophanes rebre taxabat Athenienses, quod cum duas res, frumenta & leges inuenissent, frumenta vterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Tiroptolem Atheniensem, cuius ministerio Ceres viua est in ferendis legibus ac tritico. *Laert. l. 5.*

Democritus illud tribuitur multo vulgatilissimum, quod etiam a Socrate, leges aranearum telis esse similes, in quibus infirmiora haerent, valentiora percurrunt. Ita leges humiles ac debiles contingunt a potentibus impune violantur. *Val. lib. 7. c. 2. Laert. l. 5.*

Agessilaus quam e lenioribus quidam, videns praecarum leges & instituta vera aboleri & alia praua succedere, atque ob id res Spartanorum mutari, & conteri: id, inquam, cum apud Agidem iam ferum deprecaret, ioco respondit. Si fit, inquit, quod naras, res vobis res procedunt. Siquidem ego puer a patre audidi quod cum illis temporibus res inuenterentur. Itaque si rursum inueniantur, redierunt in locum pristinum. Hoc quidem ille ad a patre, nihil esse mirum si praetentibus succedant deteriora: sed mirandam, si succedant meliora, aut similia. Notauit peculiarem sententiam querelam, de rebus in deterius prolapsis, simulque naturam humanarum hanc esse naturam ut vique in peius degerent.

Heraclytus dicebat, ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quam pro moenibus. Quod abque legibus nullo pacto possit esse ciuitas incolamus, absque moenibus possit. *Laert. lib. 9.*

Agessilaus percontatus, quo pacto salua possit esse respublica? respondit: si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Scilicet vir sapientissimus, eam ciuitatem confer-

aut detractus, neque quicquam omnium mutaturus. Sed mihi rectum videtur, vt leges quas habetis, à die craftino robur habeant, & auctoritatem. Eo commento viri solers simul & praesenti ciuitatis necessitati consuluit, & periculosum mutandarum legum exemplum exclusit à Republica, vno tantum die legibus abrogatis. *Plut. in Lacon. apoph.*

Idem, quam haberet apud se Xenophontem illum sapientem, cumque plurimi faceret, iussit vt filios suos accesseret Lacedaemonem, docendos artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare, & parere imperio. Athenis flor: oba omnium liberalium disciplinarum genus: sed hanc ceteris omnibus praestantior, existimabat nusquam melius disci, quam apud Lacedaemonios vbi non verbis disputabatur de bene administranda republica, sed ciuium moribus honestissimè rei exemplum exprimebatur. Simul indicans, eos non esse gerendo magistratu idoneos, qui legibus ac magistratu nescirent obsequi. Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorum republica praeceteris, secundis robis floretet? Quoniam, inquit, plus ceteris in hoc se exercet, vt pariter & imperare & parere sciant. Quae duae res à ciuibz excludunt seditiones, & tuentur concordiam. *Idem.*

Idem, scilicet quodam ab Agesilao Lacedaemoniorum rege, quid Sparta attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, contemptum. Videlicet indicans, eam demum Rempublicam esse saluam, in qua leges sub optimo principe omnes voluptates arcant. *Plut. in apoph. Lacon. Eras. lib. 1. apoph.*

Idem. Quum maximam Asiae partem armis sibi subegisset, constituit ad ipsum regem Persarum proficisci, vt eum componeret, qui sic erat quietus à bello, vt interim Graecorum duces pecunia contempere. Ceterum reuocatus domum ab Ephosis, ob Spartam Graecorum obidione cinctam, nam id rex Persarum pecuniis missis effecerat) paruit, dicens: Bonum Imperatorem legum imperatis parere oportere, circaque cunctationem soluit ex Asia, magno sui desiderio relicto Graecis Asiaticis, offerrebat rei bene gerendae occasio, inuitabat illum Graecorum affectus, vt instituta peragret: sed rex à tyrannide alienissimus, legum auctoritatem existimabat omnibus anteponendam. *Idem.*

Cyrus interrogatus quosnam putaret effiniosos? Lege, inquit, non ventres. *Max. ferm. 58.*

Antiochus tertius scripserat ciuiatibus, vt si quid per literas iuberet fieri, quod aduerteretur legibus, ne curarent, perinde quasi ipso necesse scriptum esset. Interdum enim principes dum metuunt quosdam offendere, scribunt quae fieri nolent. Quicquid autem pugnat cum legibus, hoc velut inscientie principis scriptum esse putandum est: quippe legum defensores, non oppugnatores esse debent principes. *Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.*

Augustus Caesar legem iulerat de adulteris, quomodo iudicandi essent de hoc crimine delati & quomodo puniendi conuicti. Paulo post ire impatiencia irruit in adolescentem delatum, & quod cum Iulia Augusti filia commercium habuisset, eumque manibus verberauit. At quum adolescens exclamasset, Legem tulisti, o Caesar! adeo facti poenitit Caesarem, vt eo die reculeret cenam capere. Crimen per se graue erat, cum admissum in Caesaris filiam. Quis princeps ibi dolori suo temperaret? Aut quis ibi legum iudicorumq; moras expectaret? At tantus princeps sibi adeo displicuit, vt à seipso poenas sumeret; quod legi, quam aliis prodiderat, non per omnia paruisset. *Plut. in apoph.*

Epictetus. Multa exant ab eo de legibus seite dicta. Inter haec: legis scopus est bene mereri de vita hominum: non potes autem cuius beneficia esse cum ei beneficiorum accipere libuerit: solis enim obediens suam virtutem declarat. Aegri seruator est medicus: iniuriam passus, lex, Leges verissimae sunt, quae iustissimae: legi & principi & sapientiori cedere decorum est. *Anton. in Max. ferm. de lege.*

Theophrastus dicebat bonos non multis eger legibus, non enim res ipse legum causa: sed leges rerum causa, ponuntur. *ood. sermon.*

Alphonsus improbe agere principes dicebat, qui aliis honeste decor: que viuendi legem praescriberent, ipsi vero nihilo: temporarios se se praebent. Inuit autem satis esse promulgare leges, eam saluberrimas, nisi sint qui promulgatas defendant, & vix etiam innocentia ceteris praecedant, *Pauormit. lib. 5. de reb. gest. Alphonsi.*

Vitoldus Lituanicus dux (qui adeo differentem, moribus & habitu à suis popularibus se se praebuit, vt illos tonderi edicto iusserit, sub tanquam maiestatis insigne barbani ironiam retinuerit, at qui non succederet, caput ipse, gena:que rasis: caput lem poenam in eos comminatus, qui suo exemplo barbani aut comam deponerent) dicere solebat, Plebem legi, legem autem principi subiectam esse oportere. Tyrannica sane vox. Magistratus enim quum legum custos sit primum imperatis parere decet, vt subditi habeant exemplum, quod honeste iutueantur, & ad legum obseruationem incitentur. *Aene. Syl. lib. 4. Commen in rei gest. Alphonsi.*

Ludouicus XII. Gall. Rex. Subpraefectum Aurelianensem,

quo familiariter erat usus, sepeq; in iustitiae reum liberatis in eo essent omnia ad perniciem profligata, damnata patuit, ut leges mihi tuende sunt. *Annal. Francia.*

¶ SIMILITVDINAE.

Philonis Iudaei. Quemadmodum medici quicquid ad sanandam aegrotantis conducit, etiam si patienti ingratum videatur, magno apparant studio: Sic in ciuitate leges & magistratus, ad salutem, lenatores, iudicisque prouident, communi saluti & securitati tantum constitunt, licet ingrata sint rudi populo, vana: *Lib. de Iosepho.*

Dionis. Quemadmodum inter nauigantes qui facies vultusque seruanti maxime salui euadunt, portusque inueniunt: Ita qui legum eundem legem viuunt tutissimè per vitam transeunt, communitatis que sedem nanciscuntur. Consiliorum etenim iam quis dicitur, nisi qui legem, poenitit eum, at non legem. Tanto autem cunctationes est vana quam mentia: quod abique moribus multae ciuitates perditas abique lege autem nulla ciuitas potest habitari. Non solum autem conducit immoralibus verum etiam diis. Nam mundus eundem legem immoratur custodit: nihilque semper eundem legem transgreditur. Vnde puto & regina merito hominum aequalem legem vocata est, violentiam dissolvens, iniuriaque desolans, mentemque ad modestiam reducens, & malitiam puniens, mentemque & publice omnes indigentes commodo afficiens, inuicem quidem patris succurrens: de aliqua autem re habitandis, ut quicquid oportet fieri. *Orat. 74. de lege.*

Quemadmodum, neque homo ille est qui sit rationis expertus, neque ciuitas: Ita fuerit quae legibus non gubernatur. Legibus enim gubernari non potest vaquam, quae insipientia & immatura est. *Orat. 35. Beryllonica.*

Demosthenis. Vt corpus anima carens cadit: Sic ciuitas nulla ad ministrata legibus eueritur. *Apud Max. ferm. 58.*

Stob. Quemadmodum corpus hominis emoritur, anima committitur: Sic ciuitas insipientis legibus. Vnde Demosthenes legum ciuitatis animam vocauit. *ferm. 41.*

Plut. Regula primum recta sit oportet, deinde quae appropinquet corrigat: ita princeps primum ipse vitia careat, deinde quae aliis leges praescribat. *In Moral.*

Ciceronis. Vt ex medicina nihil oportet putare prohibendum, quod ad corporis utilitatem spectat, quoniam eius causa est salutata: Sic à legibus nihil conuenit arbitrari, nisi quod reipublicae conducit, proficisci, quoniam eius causa sunt comparata. *Lib. de Inuentione.*

Vt corpora nostra sine mente: Sic ciuitas sine lege suis partibus nutritis, ac sanguine & membris, vi non potest, *in de orat. in Cluentio.*

Philippi Beroaldi. Quemadmodum morbos ante extirpat, quam remedia eorum atque medicamenta: Ita prius reuocanda sunt, & scelus exortum, quam leges conditae: quae obstant nequitiae scelerique flagitiorum. Et quemadmodum morbos plures ad innumerabiles prope corporum morbos excoget, ita leges innumeratam multitudinem improborum impugnant, & emaculandas conditae fuerunt. *In orat. de lib. in accusacione Verriusarum.*

Roterodami. Vt efficacissima remedia nata sunt ex moribus peccatis: Ita bonae leges ex malis prognatae sunt moribus. *Semil.*

Vt in moribus non sunt tentanda remedia, si veteres male succurrunt posse: Sic non sunt condendae nouae leges, si veteres non sunt aliquid, quod malis republicae medeat. *De regimine Princ.*

Leges inutiles si sine magno malo non queant abrogari, pulcherrime sunt antiquandae, aut cetera corrigendae. Nam vt periculum est temere nouare leges, ad praesentem rempublicam non modare: quaedam salubriter instituta, salubrius abrogantur, *lib. de inst. Princ.*

Vt principes, si lege nihil oportet esse communis aut expugnati Alioquin sit, vt quod egregie Graecus ille sapiens dixit nihil aliud sint leges quam casti arancorum, quos maiores aures facillime rumpant, multos dum taxant retines. *De inst. Princ.*

*Quemadmodum principis, ita & lex semper esse debet propere orad ignoscendum, quam ad puniendum: huc quod per se benignus, huc quod magis respondet ad inores Dei cuius ira lenitas huc ad vindictam procedit: huc quod non recte elapsus, ad poenam repetit potest, est etiam non perit, qui tum atrocis ultionis bit adortoria. *De inst. Princ.**

Tiberius. Malus est bubulcus qui plures boues recipit quam ut linquit. Ergo statura praestat excindere, quae paucos meliores metos vero reddat peiores. *in apoph. 90.*

Augustini. Lex semper bona est, sine obsequio manibus gratia proficit plenus gratia: semper est bona, sicut sol semper est bonus, quia omnis creatura Dei bona est. Sicut dolentibus oculis dicitur ad videndum solem hoc est, gratia: mentibus ad imperandum legem, & sicut oculi sani non solum delectatione morantur, sed etiam oculis alperis radiorum: quibus reuerberati in deum non

bellantur: sic anima quæ per charitatem spiritus salua facta est, non iustitiam mortua dicitur, sed illi reatu pruaricationi...

Terrena. Sicut fructus separatur à semine, cum sit fructus ex semine: Sic & Evangelium separatur à lege, dum prouehitur ex lege. Alia ab illis, sed non alienum: diuersum sed non contrarium. Lib. 4. cont. Marcionem.

Per hoc dum legem diuinam deseris, saluam te non speras. Non aliter ergo nos de Dominica lege querimus quam quæ de optimo medico impariens ægrotus fœdit, qui cum ingravescere morbus fecerit vitio suo, imperitiam medicis accusat. Quasi vero curare vilam infirmitatem...

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

Præterea. Non decet nouum pannum infuere veteri: Neque nouam legem confundere cum ceremoniis antiquis.

delictum emoritur, id est, nusquam esse existimatur. Lege autem extante, id decentia suggerente, uiuit peccatum, id est, extat & delictum esse conuincitur: unde sciatur delinquant, qui legem transgrediuntur. In cap. 7. ad Rom.

Gregorius Nazianzenus. Sicut ex legibus nostris hæc vna admodum laudanda, & optime per spiritum lata: quæ possibilitatem honestam admiscuit, & ita statuit, vt quemadmodum serui obtemperant dominis, & vxores viris, & Ecclesia Domino, & discipuli pastoribus & magistris: Ita etiam homines cuncti potestatibus subditi sint sublimioribus non solum propter iram, sed & propter conscientiam, ac ideo & tributum soluant, & legem nequaquam ob malefactorum prohibitionem odio habeant, nec gladium expectent, sed timore quæriti à potestate laudentur, atqui amissis hæc est vnica, recto enim parit: superfluum vero abscondit. Vnus est sol, attamen sanos illuminat oculos, quam debiles magis obscuret. Vis vt aliquid etiam de nostris decere audeam. Vnus est Christus; sed vt inam potius est, & in resurrectionem: in ruinam infidelium, in resurrectionem credentibus. Et his quidem petra est offensionis, & lapis scandali, qui non cognouerunt nec intellexerunt, sed in tenebris ambulat, vel idola colunt, aut vsque ad literam vident, & super hanc nec illuminari volunt, nec possunt. Aliis autem lapis angularis & petra laudabilis, qui colligantur sermone, & in ipso ambulat: aut si vis, margarita illa quam bonus ille mercator, omnibus quæ habebat diuenditis emit. Nobis autem fratres tale quid accidit, quum vitam nostram emendare nolumus, sed contra potestatem indignamur, quale & his qui agnotheten inculant tanquam malum, quum ipsi in certaminibus sint ignaui: aut medicum tanquam imperitum & temerarium incisionibus & adustionibus, quum ipsimet male sint affecti, & austerioribus indigent remedijs. In oratione ad subditos timore percussos.

Origenes. In vulneribus corporum postquam curata fuerint, remanet nudum ipsius vulneris signum, quod cicatrix appellatur. Vix enim est qui ita curetur, vt nullum suscepti vulneris residere videatur indicium. Transi nunc ab ista legis umbra ad veritatem eius, & intueri quomodo anima quæ peccati vulnus acceperit, etiam si curetur, tamen habet peccati cicatricem in loco vulneris residentem. Quæ cicatrix non solum à Deo videatur, sed ab eis qui acceperunt ab eo gratiam, quæ prouidetur possit animæ languores, & discernere quæ sit anima ita curata, vt omni generi vestigium illati vulneris abiecerit, & quæ curata sit quidem, sed ferat adhuc veteris morbi in ipso vestigio cicatricis indicia. Hom. 8. in Leuitic.

¶ HIEROGLYPHICA.

Coronam dicitur legum indicium esse propterea quod certis est, vinculis complicata, quibus vita nostra veluti religata coereetur. Pier. Val. lib. 4. p. 40. F.

Legum etiam pro legum hieroglyphico recte ponitur: siquidem appellatione ipsi legum onus fuerit etiam à Dauide nuncupatum, omnino vero leges pro subiugatione & imperio vicissim à Marone dictum. Legesq; vixit & mania poter. Idem l. 48. p. 475. A.

Vulgus autem non inepte per Araneorum telas acriter, apto admodum hieroglyphico Legum notat inaequalitatem, propterea quod veluti muscæ & volatilia alia minuta, si in eas incidunt, capiuntur & pereant: fortiora vero animalia pertracto facile quoque liberit elabuntur: ita leges imbecillum ac tenuem plebeculam cohibent atque castigant, potentioribus vero nihil aduersantur, qui eas ex arbitrio tollunt, sciunt, abrogant, & refugiunt. Ibidem lib. 2. p. 271. B.

Vide inscripta.

Liberalitas.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

LIBERTAS, Græce ελευθερια, vnde & ελευθερος, s. o, liberalis dicitur Hebr. Nedhabah, munificentia, liberalitas proprie sumitur, pro eo quod pii sponte Deo dicant, consecrant, & tribuant: vel quod confertur in sacrificium, & in piium vsuum, nulla legis obligatione neque voto aliquo. Esdr. 8. 29. P salm. 54. & penult. P salm. 110. 3. & 119. 107. Nadhib, libe'alis, munificus, & Nedbebrim, liberales, beneficii munifici, cognominantur Magistratus, & Principes, diuites, Exod. 35. 22. P salm. 115. v. penult. Proverb. 19. 6. P salm. 47. 9. v. ult. Esdr. 32. 3. a verbo Nadhab. Munificum & spontaneum fecit promptum & vltaneum reddidit, libere infumplit, sumptus liberales fecit. Hinc per metathesim liberatum, & avavav, exendo liberaliter, vnde avavos, liberalis. In 4. coning. Hebr. Hada'adeb, fecit se munificum, fecit se offerre liberaliter, sponte dedit, Gall. Il se non s'ra liberal. Est autem liberalitas virtus pecunias benefactura, cuius contrarium est illiberalitas, secund. Arisl. lib. 1. Rhet.

Liberalitas est virtus beneficiorum erogatrix, quam pro affectu benignitatem, pro affectu beneficentiam dicimus.

Liberalitas est mediocritas circa pecunias dandas, nam liberalis dabit propter honestatem, & recte quibus oportet, & quando oportet. *ex Arist. lib. 4. Ethic.*

Liberalitas est virtus bene dispensandi diuitias in usus bonos sibi suisque, & aliis. *Ex B. Thom. secund. Secunda. q. 117. art. 1.*

Liberalitas quæ sunt comitas, humanitas & clementia. *secund. Val. Max. lib. 5.*

Liberalitas dicitur à liber, vnde liberaliter, large, magnifice. Et liberales disciplina, libero homine dignæ.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Diuitiæ addunt amicos plurimos. *Prou. 19.*

Hilarem enim datorem diligit. *DEVS. 2. Cor. 6.*

Nesciat sinistra quid faciat dextra tua. *Matth. 6.*

Beatus est dare, quam accipere. *Act. 20.*

PATRYM SENTENTIAE.

Liberalitas est motus quidam animi, faciens & approbans liberalitates largitiones sine spe retributionis. *August. de diffin.*

Dandum est, quod accipere nec alteri nocet: & quum negaueris quod peti, iudicanda est iniustitia, vt non cum inanem dimittas, & aliquando melius aliquid dabis, etiam quum iniuste petentem correxeris. *De serm. dom. in monte.*

Modus liberalitatis tenendus est, vt quod benefacis, quotidie facere possis. *Ambros.*

Vberior est numus ex patuo, quam thesaurus ex maximo quia non tantum quod datur, sed quantum desiderat penditur. Nempe plus tribuit, quam qui sibi nil requirit. *Ambros. l. 1. de viduis.*

Non solum queritur quantum, sed & quanto & quo animo datur. *in epist. ad Cor.*

Domini non vult simul effundi opes sed dispensari, nisi forte vt Elitæus boues suos occidit, & pauperes pauit de eo, quod habuit, vt nulla cura teneretur domestica. *lib. 1. de offic.*

Non illa perfecta est liberalitas, si iactantia causa magis quam misericordie largiaris: affectus tuus nomen imponit operi tuo. *ibidem.*

Non probatur liberalitas; vel largitas, si quod alter largitur, alteri quis extorqueat: si iniuste querat, & iniuste dispensandum putat. *ibidem.*

Perfecta est liberalitas, vbi silentio quis regit opus suum: & necessitatibus singulorum occulte subuenit, quem laudat os pauperis, & non labia sua. Denique perfecta liberalitas fide, causa, loco, tempore commendatur: vt principium operis circa domesticos fidei. *ibidem.*

Et alia probanda liberalitas. vt proximos seminis tui non despicias, si agere cognoscas. Melius enim est, vt ipse subuenias tuis, quibus pudor est ab aliis sumptum depolere, aut alicui postulare subsidium necessitati, non tamen vt illi, ditiores fieri, velint, quod tu possis conferre in opibus.

Est duplex liberalitas: vna quæ subsidio rei adiuuat, id est, vsu pecuniarum: altera quæ operum collatione impenditur, qua multo frequenter splendidior est, multoque præclarior. *ibidem.*

Quicquid ex affectu pio ac sincero promittitur, hoc est decorum non superfluas adificationes aggredi, non prætermittere necessarias. *ibidem.*

Confidera Christi substantiam, ne imprudenter effundas, id est, ne immoderato iudicio rem pauperum tribus non pauperibus ne secundum dictum prudentissimi viri liberalitate liberalitas pereat. *Hier. ad Paulin.*

Liberalitas non cumulatione patrimonii, sed largitatis definitur affectu. *Hier. lib. de viduis.*

In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum & personarum: rerum, vt non omnia vni, sed singulis quedam præstentur, vt pluribus prodesse possimus iuxta illud Prophete, Disperfit, dedit pauperibus Personarum, vt primum iustis, deinde peccatoribus, quibus tamen prohibemur dare, non quia homines, sed quia peccatores. *Greg. in epist.*

Quibusdam inopiam ferre non valentibus, tolerabilis est minus tribuere, quam post largitatem suam ex inopia angustia murmurare. *lib. 19. Mor.*

Nunquam est vacua manus à munere, si arca cordis repleta est bona voluntate. *ibidem.*

Nulli paruus est census, cui magnus est animus, nec de rei familiaris mensura pendet modus pietatis. Maiora quidem sunt impendia diuitum, & minora mediocrium: sed nec discrepat fructus operum, vbi non deest affectus operantium. *Leo Papa in app. Dom.*

Si non est omnium æqualis facultas debet esse par pietas quoniam fidelium largitas, non de muneris pensatur pondere, sed de benevolentie quantitate. *ibidem.*

SENTENTIAE PORTICAE.

Horat. Carm. 2.

Vivit extento Proculeius eus,
Notus in fratres animi paterni.

Illum ager penna metuente solus

Fama superstes.

Idem 4. Carm. 7.

Cuncta manus avidus fugient hærædus, amice

Quæ dederis animo.

Martial. 5.

Extra fortinam est quidquid donatur amicis,

Quas dederis solus semper habebis opes.

Idem.

Qui donat, facis ipse Blesianum,

Hoc longum tibi vna dum manebit,

Hoc & post cineres erit tributum.

Virg. II. Æn.

Ante oculos, interque manus sunt omnia vestra,

Quid. 3. Fall.

Quid moror, & variis onero tua pectora causis?

Eminet ante oculos quod peris ecce tua.

Claud. Paneg. Probi.

Hic non diuitias nigrantis aldidit antri,

Nec tenebris damnauit opes, sed largior umbre

Sueuerat innumerat hominum ditare cetera

Quippe velut densa currentia munita nimbo,

Cernere semper erat populis vndare penates,

Arduous intrare iusque, remeare beatus.

Træcepit illa manus fluuios superabat Iberis,

Aurea dona rotemus.

Idem I. Eutropio.

Nil negat, & sese vel non poscentibus offert.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Liberalitate nihil est naturæ hominis accommodatius: sed habet multas cautiones. Videndum est enim primum, ne obitu benignitas & iis ipsis, quibus videbitur benignè fieri, & ceteris, qui aliis nocent, vt in aliis liberalis sint, non beneficia, neque liberales, sed pernicioli iudicandi sunt. Deinde, ne maior sit beneficentia, quam facultas: nam qui benigniores esse volunt, quam possunt, primo in eo peccant, quod iniuriosi sunt in proximis. Tunc etiam liceat pleorūque non tam natura liberales, quam quæ gloria inductos, vt benefici videantur facere multa, quæ videtur magis proficit ab ostentatione, quam a voluntate. Tum tantum considerandum est, vt pro dignitate cuiusque tribuatur: quæ mores erunt spectandi eius, in quem beneficium conferatur. *de Offic.*

Danda est opera, vt iis beneficiis quam plurimos afficiamus, quorum liberis posterisque prodatur memoria. *1. Offic.*

Liberalitate qui vntur, beneuolentiam sibi conciliant (quod aptissimum est ad quærendum viuendum) charitatem & deus Beneficium & gratia, vincula sunt concordia. *2. de Finib.*

Et liberalitas est probanda, quæ sine periculo exaltationis est. *4. in Verr.*

Non ita claudenda est res familiaris, vt eam benignitas operum non possit, nec ita referenda, vt pateat omnibus. Sequatur enim largitionem rapinæ. Cum enim dando egere coeperint homines, alienis bonis manum afferre coguntur; nec tanta fiducia allegantur eorum quibus dederunt, quanta odia eorum quibus abierunt. *2. Offic.*

Cui res erepta est, est inimicus: cui data est etiam diffinitur accipere voluisse. *2. Offic.*

Bene præcepit Ennius, vt quicquid sine detrimento possit commodari, id tribuatur vel ignoto. Ex quo sunt illa communia. Non prohibere aquam profluentem, Patii ab igne capere ignem, si quis velit consilium fidele deliberanti dare: quæ sunt visus, qui accipiunt, dant non molesta. Cuius versus non pudebit audire bere.

Homo qui erranti comiter monstrat viam,

Quasi lumen de suo lumine accendat fati.

Vt nihilominus ipsi luceat, cum illis accenderit.

1. Officiorum.

Sunt multi splendoris & gloriæ cupidi, qui eripiunt ab illis quod alii largiuntur, itaque arbitrantur se beneficium in illorum vitium iri, si leuement eos quacunque ratione. Id autem tantum abest ab officio, vt nihil magis officio possit esse contrarium. *1. Offic.*

Propenior liberalitas esse debet in calamitosos, nisi forte digni calamitate. Benefacta enim, vt ait Ennius, mala loca, magis facta sunt. *2. Offic.*

Melius apud bonos, quam apud fortunatos beneficium collatum puto. *2. Offic.*

Liberalis est qui suis facultatibus aut capto à prædatione dimittit, aut res alienum suscipit amicorum causa, aut in futurum collatione adiuuat: aut opitulatur vel in re querenda, vel largienda. *2. Offic.*

Tunc solum pretiosa est pecunia, quando viâ largentium possideri. *Boet. de consolat.*

Liberalitas ferè liberalis, si quid cum oportet non erogauerit, quod non oportet. Arist. in ethicis.

Liberalitas est ferè beneficium, vt metere possis fructum. Cis. Liberalitas est ferè beneficium, vt metere possis fructum. Cis. Liberalitas est ferè beneficium, vt metere possis fructum. Cis.

Quemadmodum seua & acerbissima crudelitas est, quae trahit misericordiam, quae minus diu pendit. Sicut in telis eadem ferri vis, quae minus diu pendit. Sicut in telis eadem ferri vis, quae minus diu pendit.

Non refert, quid sit, quod datur, nisi a volente volenti. A quibus respiciamus, vt breuiter tibi respondente, ab his quibus dedisse volumus.

In bene positum beneficium, multorum amissorum solatio. Beneficium est beneuola actio, tribuas gaudium cum tribuendo, & etiam id, quod facit, prona & sponte sua parantur.

Quae beneficium maius sit facultate tua, inest enim tali liberalitati cupiditas rapiendi, vtad largiendum suppetant copiae. Sicut enim talis largitionem rapina: quum enim dando eorum, alienis bonis manus in ferre coguntur: & maiora eorum assequuntur, quibus ademerunt, quam fauores eorum, quibus dederunt.

Officium liberalitatis est omni petenti dare, deos imitari. Si deos imitari, deos imitari. Nam & sceleratis sol oritur, & piratis magna pecunia, diuitem omnium optimi auctore, ignorantibus beneficium datur incipiunt, ingratis perleuerant: non cessant diu beneficium congerere, vnam sortu intentionem scilicet prodelle: imitemur illi, demerentiam multa in iratum data sunt. Ingratus est non fecit nisi in iratum, sed sibi: nam gratum beneficium semper delectat, gratum semel dedit.

Diuisa genera largorum: quorum alteri dispensatores, alteri benefices, dispensatores, qui epulis & muneribus histrionum & leuonum pecunias profundunt, quorum memoriam & breuem, aut tantum hunc relictur: liberales, qui suis facultatibus aut captos ad probandum redimunt aut amicos in filiarum collocacone iuuant: huiusmodi re querenda vel agenda.

Dideri, cuius animi sit, qui praestat, non cuius status, non est, gloriosum, quod ab inuito & tergierantur sic: nihil facit virtus, quod non dicit. Epist. 38. Melius tibi, qui non donant, sed proiciunt. Non voco liberalem inuasa et iratum.

Ab Aristoteli Cynicus petit talentum. Respondit, plus esse quam Cynicum deo petere, repullus petit denarium. Respondit, minus esse quam quod regem deo dare. Turpissima huiusmodi cauta est, inuicem enim, quomodo neutrum daret. In talento Cynicum, in denario Regem respexit, cum posset & denarium Cynico dare, talentum tanquam Rex. Libro de beneficiis.

Melius Alexander, cum daret ciuitatem cuidam dicenti, non contentum inuenit humilium fortunae suae, respondit: Non quero, quid oportet recipere, sed quid deceat me dare. Ibidem. Sicut non est liberalis, qui sibi donat, nec clemens, qui sibi ignoscit, nec misericors, qui malis suis tangitur, sed qui aliis: ita etenim non sibi ipsi beneficium dat, sed naturae suae patet, quae mouet ad releuanda nocua & appetenda proficua. Libro 3. de beneficiis.

Liberalitas duo sunt maxime probabiles fontes: verum iudicium & honesta beneuolentia. Nam quum ab his oritur, tunc deum eius ratio constat: dono autem ipsi gratiam magnitudo operum sua, sed efficaciorum aliquando oportunitas conuincit. Valerius Maximus libro quarto, cap. 8. titulus de Liberalitate.

Liberalitati, quas aptiores comites, quam humanitatem & clementiam dederim? quoniam idem genus laudis expetunt: quarum prima inopia, proxima occupatione, tertia accipit, fortuna praestatur: cumque nescias, quam maxime probes, eius tamen commentatio praecurrere videtur, cui nomen ex ipso numine questum est. Idem libro quinto, capite primo, titulus de Humanitate & Clementia.

Simplicitas ac liberalitas, ni adfit modus, in exitium vertuntur. Tacit. hist. li. 3.

Princeps non potest magna cuius largire, qui se à viatque rapinis abstineat. Qui autem recte ac proculisq; dignitate dispensat, non modo nihil cuiquam iniuste accipit, sed & ceteros frugis esse doceat, & parcere parco. Herod. in Pertinace.

Porissima dos in principe, liberalitas & clementia. Pomp. Latius in Diocletiano.

Liberalis dabit honesti gratia, & recte: nam, quibus oportet, quod oportet, & quando, & alia cuncta obseruabit, quae dandi actum rectum sequuntur, & liber, vel sine molestia.

Liberalis vnde oportet, comoda capiet, puta ex propriis rebus, quas possidet, non quia honestum sit, sed quia necessarium, vt habeat quod donet. Nec sua negliget, volens per illa quibusdam operam ferre.

Est eius, qui liberalis sit, vehementer excedere, ita vt sibi ipsi pauciora reliquantur. Nam ad se quidem ipsum non respicere, liberalis est.

Iuxta facultates liberalitas dicitur. Non enim in multitudine eorum, quae dantur, sed in dantis habitu liberalitas consistit: nec enim quicquam prohibet liberalem esse qui pauciora dat, si modo, tenuiores ei sunt facultates.

Magis liberales esse videtur, qui non comparauerunt sibi facultates, sed ab aliis, vt ex hereditate acceperunt, nam indigentiam nquam experti sunt.

Non facile est, vt liberalis quisquam dicitur, quum neque cupiat, neque conferuet, sed contra erogat. Nec magni per se ipsas faciunt pecunias, sed vt aliis dare possint. Itaque fortuna accusatur, quod qui maxima digni sunt, pecunias minime habent. Enim vero id non abique ratione contingit, fieri enim non potest, vt diuitias habeatis, qui non adhibet diligentiam, vt habeat.

Molestius feret liberalis, si quid, cum oportet, non erogauerit quam si erogauerit, quod non oportet. Arist. li. 4. Ethic. c. 1.

APOPHTHEGMATA

Bion semper dicebat esse optabilius suam messem alteri largiri, quam alienam decerpere, Sedit felicius esse dare, quam accipere. Laert. li. 4. c. 7.

Diogenes, cum à Platone petisset paululum vini, simulq; caricas, Plato misit lagenam plenam viuo. Cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cum interrogaris: Quot sint duo & duo & duo respondes, viginti. Ita non secundum ea, quae rogaris, das, nec ad ea, quae interrogaris respondes. Laert. l. 6. c. 2.

Aristoteles, cuidam increpanti, quod homini malo dedisset elemosynam; Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum etiam improbis in necessitate succurrat vir bonus. Dedit enim hoc officium, si non meritis illius, qui iuuatur, certe naturae. Et bonus fieri potest, qui malus est. Laertius, libro quinto, cap. 1.

Demosthenes, interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benigne facere, Max. serm. 8.

Xenophon, dicere solebat, multo praeclearius ac laudabilius esse beneficiorum, quam trophaeorum multitudinem post se relinquere. Stob. serm. 46.

Arcefilas, quum Apellem Chium agrum inuisens, etiam egeve sensisset, postridie reuisit illum, decem drachmas secum adferens, & proxime assidens. Hic nihil est, inquit, praeter Empedoclis elementa. Deinde sub ceruicali etiam de posuit drachmas, ab ancilla paulo post reptas. Tunc eger, hic est, inquit, Arcefilai ludus. Eras. l. 6. apoph. l. 1. ut.

Agessilas sibi multo iucundius esse dicebat, si milites suos daret, quam si diceret ipse. Plaut. in Lacone apoph.

Anaxilanus interrogatus olim, quid in tyrannide omnium esse felicitissimum? respondit; In conferendis beneficiis nunquam vincit. Stob. serm. 46.

Timandridas, quum peregrinationem suscepisset, familiarum procurationem filio delegauit. Deinde reuerus postquam rem multis partibus auctiorem reperisset, quam antea fuisset, multos dixit ab illo Deos & familiares atque hospites iniuriis affectos. Etenim quae in facultatibus supererant, ea in illos à liberis ciuibus erogari. Verum dum, inquit, in viuis agis, pauper atque egenus videris. At quum erit vita defunctus, opes & diuitiae rei familiaris deprehensae, turpitudinem tuam aperient. Aelian. l. 14. de Var. histor.

Cyrus cum quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distri-
buit amicis. Quodam vero querente, cur sibi nihil reliquisset?
Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos
autem his ipsis ornatos intuens, maximum mihi ipsi ornamentum
aptum esse putabo. *Maxim. serm. 6.*

Artaxerxes Longimanus dicere solebat: Regalis esse, addere,
quam adimere. Sentiens, principis dignus esse, honores & opes eo-
rum, quibus imperant, augere potius, quam imminuere. *Plut. in
reg. apoph.*

Dionysius senior, quum ad filium ingressus conspexisset vasculo-
rum aureorum & argenteorum magnam vim, exclamans: Non est,
inquit, in te regius animus, qui his poculis, quae a me tam multa
accepisti, neminem tibi amicum feceris. Sentiens, abiq; cuium be-
nevolentia regnum nec parari, nec teneri. Benevolentiam vero
maxime conciliat liberalitas. At iuuenis, rerum imperitus putabat
esse felix, habere argentum & aurum, quam amicos. *Plut. in a-
poph.*

Dionysius iunior, quum saepe pecuniam Platoni daret, atq; is nu-
quam acciperet. Aristippus, qui aderat: Tuto, inquit, liberalis & mu-
nificus est Dionysius. *Brysi. li. 21.*

Artaxerxes, Cum Satibarzanes Artaxerxis, cubiculis, quiddam
minus iustum ab eo petere, sentiensque rex illum hoc facere solici-
tatum, triginta Daricorum millib. quaestori aetarii sui mandavit, vt
Daricorum triginta millia ad se deferret, eaq; dedit Satibarzani
dicens, accipe o Satibarzanes: nam haec tibi cum dederis, non ero
pauperior. *Plut. in apoph.*

Alexander, quum 200. aris alieni talenta sibi confisset, non an-
te nauem confendit, quam rebus amicis: ut penfatis, huic quidem
agrum, illi villam, alteri domorum prouentum, alteri portoria e-
largitus est. Absumptis igitur ac distributis sereregibus opibus omnib.
rogatus a Parmenione, quid regi superesset? respondit Alexander:
Superest mihi spes acquirendi maiora. *Plut.*

Idem interrogatus a quodam, vitam suam thesauros haberet?
amicos ostendens ait: In fratribus. Summa enim liberalitate suos a-
micos semper ornauit. *Max. serm. 6.*

Alexander Anaxarcho philosopho iusserat quaestorem dare,
quantumcunque ille postularet: cumque quaestor audita postulatio-
ne turbatus, Alexandro indicasset Philosophum petere centum ta-
lenta: Recte, inquit, facis, sciens se amicum habere, qui tantum dare
& possit & velit. Hic dubites, vtrum potius admirari oporteat, regi-
anne liberalitatem in donando: an philosophi improbitatem in
postulando: nisi malumus hanc vocare, fiduciam. *Plut. arch. in a-
poph.*

Idem, Quum cuidam orbem donaret, dicente eo, cui donabatur.
Non conuenire fortunae suae: Non quero, inquit rex, quid re accipe-
re deceat, sed quid me dare. *Senec.*

Idem, Perillus, vnus ex amicis Alexandri, filiabus suis ab Alexan-
dro dotem petiit, iussit rex illum capere talenta quinquaginta,
cumque respondisset, Deem satis esse: Tibi quidem, inquit, satis
est tantum accipere, mihi vero non satis est tantum dare. Praclare
dictum, nisi virtutis indolem ambitio vitiaisset. *Plut. in apoph. thegn.*
Senec.

Idem, Xenocrati philosopho quinquaginta talenta dono misit,
ea quum illerecussisset accipere, dicens, tibi non esse opus: interro-
gavit, ane amicum quidem vllum haberet cui esset opus. Nam
mihi, inquit, vix Darii opes in amicos suffecerunt. Hic virtus animi
magis admirari conueniat, nondum statuit: regine tam ad liberali-
tatem propensum, an philosophi, qui tantum minus a tanto rege
vitro delatum remittit. *Plut. in apoph.*

Antigonus Aristodemo, qui vnus ex amicorum numero fuit, e-
coquo, vt putabatur, prognatus, suadenti, vt impeditus ac largitio-
nib. aliquid detraheret. Verba tua, inquit Aristodemos, oleat. Sub-
indicans, coquorum esse parsimoniam, non regum, proinde illum
tali consilio non meminisse, cuius esset amicus, sed quo esset pater
natus. *Plut. in apoph.*

Lucullus, cum ob nimiam liberalitatem reprehenderetur ab a-
mico, respondisse fertur, Bene meritis semper parem remittendam
esse gratiam. *Plut.*

M. Antonius filium habebat ex Fulvia, is puer Philotae dederat
ingentem vasorum vim: quae cum ille recusat accipere, metuens,
ne pater tantam filii liberalitatem non probaret. Quid times, in-
quit puer accipere? An nefcis cum qui dat filium esse Antonium? *Plut.
in Antonio.*

T. Vestianus interrogatus, cur tam multa polliceretur amicis?
respondit, non oportere quinquam a Caesare tristem discedere.
Sueton.

Alex. Severus ei, qui nihil petebat: Quid est, ait, quod nihil petis?
an me tibi vis fieri debitorem? Peto, ne priuatus de me queraris. Vol-
uit autem indicare Imperator prudentissimus, subditorum esse, vt
ita gerant se erga superiores, vt petentes aliquid digni sint, qui ex
principis liberalitate amplissime accipiant munera. *Lampriid.*

Constantinus Celeris vilitati ac commodis prouincialium &
priuatorum studuit. Ac sicut quondam Cyrus dixit, se thesauro sibi
bi parare, dum amicos diuites redderet. Ita Constantinus in ore sa-
pe habuisse fertur: Melius esse opes publicas a priuatis haberi, qua
intra vnum zearium possideri. *Enrop.*

Alphonsus: Ei quum quondam deferrentur aureorum dena
millia, dixissetq; qui forte aderat, ea duntaxat summa se duntaxat
beatum fore: Accipe rex, inquit, quantacumq; ea est, & beatus es.
Panorm. l. 4. de reb. gestis Alphonsi.
Idem, cum audisset Vespasianum Caesarem, eum diem se peti-
disse solum dicere, in qua nihil quicquam alicui donasset, gratias
gratias dicitur Deo Opt. Max. quod eo modo nec diem esse peti-
disset. *Panorm. l. 2. de reb. gestis Alphonsi.*
Sigismund. Imp. promissa veterano militi exigenti, cum diceret
At immoderata fuit tua petitio: res pondit miles: tota res prope
cum peterem, non autem sine turpitudine, quod promissum esse
scindere non poteris. Tum Sigismundus, quod promissum esse
ferre oportet, leuius rerum, inquit, quam fama iactantur.
Fuit enim in Sigismundo tanta liberalitas ac munificencia, quae
in nullo antea principum. *En. Sylu. li. 3. comment. de rebus
Alphonsi.*

9 SIMILITUDINES.
Iusti Episcopi: Quemadmodum fruges non tati ingentem
quam caeli beneficio melioreq; temperie iatus exuberant: Ita
meliores artes, eximiasq; ingenia benignitate, humanitateq; pro-
pium virorum euocantur, & excitantur. *In Coenae. Caenae.*
Eras. Roserodami, Vt vala paria, quoum alterum plenum esse
terum inane, pulsat concentum facium dicitur: Ita benevolentia
nit inter diuitem benignum, & pauperem indignum, ut
Thruer: Nihil celestius eo, qui pro beneficiis operatur gratia.
Ac rursus liberalis est, qui expectat vicissitudinem. Ergo liberalitas
liberalitas est, quae nullam expectat officiorum compensationem,
sed duntaxat virtutis dignitatem. *In apoph. 65.*
Erasmus, qui pendit in extremis atq; adeo altissimis reman-
sunt vlti hominibus, duntaxat obtinentur corus, & que tunc
fidunt animantibus: Ita principum beneficiis raro duntaxat
magna ex parte soli tenerant adulatores ac improbi. *In apoph.
118.*

Quo quis sapius docet, eo enadit officiorum: Et quo quis libe-
raliter dat, eo fit ditior. *In apoph. 102.*

9 A D A E T A.

Plena manu.
Plena manu, pro eo, quod est, amplius, copiose, prolixè, minus
maligne.

Quod recte datum est.
Plato in Philebo ostendit prouerbiam a pueris esse scriptam, non
portere repositi, quod semel datum: quis dicitur dicitur
quod dicitur, ut non eos dicitur dicitur dicitur.

Pleno modo.
*Ante dictum est nobis plena manu fieri, quod largiter manum
maligne dicitur. M. Tullius ad Attic. lib. 5. epist. 11. Summam
dixit, pleno modo. Etiam facta litera.*

Pingu mensura.
*Id est, pinguis mensura dicit Theophr. in Thaly. pro eo quod est
fatum & largiter.*

Magna res est pro vltis iustis.
Ad alium vultus dicitur vltis iustis.
Illis sursum ante Deo bona copia frugum.
Ar. arum campos mensura impleuit opima.

Bis dat qui cito dat.
*Seneca: Bis dat qui cito dat. Item lib. de beneficiis. In gratiam
meficium, quod diu inter manus danti hosti. Monet haud exco-
ter opulendum amicis, quum opus est, nec expectati gratiam
ferendam officium.*

Ambabus manibus haurire.
*De his dicit consueti, qui summo conatu quippiam agunt, sic
confine est.*

*Quo prolixè & offatim datur, ipso horreo dari dicitur quod
modum, ipso canistro, propter ea quod ex horreo plenum dicitur
quam e chianice.*

Promus magis quam condus.
*Ausentius torquet in quendam profusorem, qui parca profu-
nosser, querere aut quassit a ser uere non nosser. Et solit dicitur
ver jehren danti eum. Nam jehren danti eum.*

Latus in paludibus, aegros in vltis.
*Suidas scribit, dicitur autem deus, qui faciles sunt ad dandum
Bona Porfene.*

*Bona Porfene dicebantur, quae salus ab hostibus erant parate
neunt. Menestiu datus res raud. Cui scy?*

De alieno facile largimur, de nostro non item. Honor.
Et in vltis in vltis, dicitur, dicitur.
Ad dicitur in vltis dicitur.

Nam rei largiri alienis.

EXEMPLA BIBLICA.

Liberationis miraculose exempla: In Noe cum suis, Genes. 7. & 8. Luth cum filiabus, 19. & 29. Iosepho. 41. & 9. 10. & c. Ador. 7. v. 6. 7. 11. & c. Iacob. 14. & 27. 28. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & c.

Liberi.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Liberorum, plur. numero tantum dicuntur, filii vel filiae: rō rōm, uōd is oī. Hebr. Banim, & Banot filii & filiae. Ben filius Bath, filia a verbo Banah, edificauit, extruxit laborauit in edificis extruendis, in aedificandis. Metaphorice locutus quae ad familiarum aedificationem & Ecclesiae, politiarumque in mūdo conseruationem sapienter accommodata, doctrinas perutiles continet.

Non est sine liberis, cui vel vnus filius, vnaue filia, est. Cuius in L. non est. ff. de Verb. signif. Nepotes & pronepotes caeteriq; ex his descendentes, liberorum appellatione continentur: vt tradunt Iuris Antiqui.

BIBLICI LOCI.

Liberi recte & ex Dei verbo instituendi, Exod. 12. 4. & 13. 14. Dan. 4. 9. 6. 7. & 11. 19. Liberi castigandi, Prover. 22. 15. & 13. 14. Epher. 6. v. 4. humaniter fouendi, ibid. Idolis non sacrificandi, Leuit. 24. 17. 18. in vero sanctificandi, 1. Cor. 7. 14. Liberi non ex aequo a parentibus dilecti, exempla: Elau & Iacob, Gen. 15. 8. Ioseph & alii fratres 37. 3. Liberiorum in parentes amoris exempla: Elifau, 1. Reg. 19. 20. Discipulus quidam, Mat. 23. 22. Liberiorum erga parentes officium. Primum debent amorem, exempla: Ioseph, Gen. 45. 29. Elifau 1. Reg. 19. 20. Secundus honorem. Exempla: Sem & Iaphet, Ge. 9. 23. Ioseph 45. 29. & 48. 12. Salomo, 1. Reg. 2. 19. Paulus & Hebraei, Hebr. 12. 9. Tertio, obedientiam. Exempla: Isaac, Gen. 22. 6. & Iacob, 28. v. 12. Ioseph, 37. v. 13. 14. Filia Iephthe, Iud. 11. v. 36. Samuel, 1. Sam. 24. & 26. Salomon, 1. Reg. 2. v. 20. Tobias iunior, Tob. 5. 1. Rechabita, 1. Ser. 33. & 18. 19. Sulanna, Dan. 13. & 2. 3. 63. Christus, Luc. 2. & 51. Idem praecipit & Paulus fieri. Eph. 6. 1. Coloss. 3. 20. Quartus nutritionem. Exempla: Ioseph, Gen. 45. & 9. 100. 11. Liberiorum contumaciae & inobedientiae erga patres exempla: Cham, Gen. 9. 22. Elau, 26. & 34. 35. & 28. v. 8. 9. Simcon & Leui, 24. 30. Heli filii Ophni & Phinees, 1. Sam. 2. 12. 23. 24. Filius Samuelis, 8. & 3. Absalom, 2. Sam. 16. & 1. 2. 3. 4. Filius prodigus, Luc. 15. & 11. 12. Liberiorum procreatio donum Dei est, Gen. 1. 28. & 4. v. 1. 25. & 16. & 2. & 17. 18. & 25. 21. & 29. & 30. 31. & 30. 12. & 48. 9. Ruth. 4. 13. 14. Sam. 1. & 19. 27. & 2. 21. Psal. 115. & 127. 4. Esa. 66. 9.

PORTICAE SENTENTIAE.

Iuuen. Sat. 14. Nil dictū factū, vifāq; hac laetitia tangat, Intra quae puer est praecul hunc praecul sic puella Lexoniū & cānis per noctūntis parafisi. Maxima debetur puero reuerentia, si quid Turpe parat, nec tu pueri contempseris annos; Sed peccata uobis sibi filius infans. Orpheus. Iuppiter inspicit illos, qui colunt iura parentum; Et qui negligunt pra animi impudentia. Ac illos quidem benignus & misis bona largitur; His vero infensus indignatur per furias. Sunt enim Vehementes in terra parentum furia. Plautin Trin. Act. 3. Quo illic homo se generauit ex adibus? Pater adsum, Im per a quibus meq; tibi ero in mora, meq; laetabris me abs rōd Conspicū occultabo. Pn. Focoris par tuis ceteris factis, patrem Tuum si perceles per pietatem, nolo ego cum improbis te dicitū Gnate mi, meq; in via, meq; in foro sciam sermonem excipis. Noli ego hoc faculum maris, quibus sit: malus bonum malum Esse vult, sic ste sui similis turbans, mifcens mores mali. Hac dies nocte que tibi caro sit carnis, quod mōtu non queat Tangere, tantumq; sus habent, quomānis abfiteant. Carera rape trāte, fuge, late. Lachrymas haec mihi, cum vides Elicunt, quia ego ad hoc genus hominum durauit, quim prius Me ad plures penetravi, nam si mor es malorum laudant, Eofdem laetant: bisce ego te artibus gratiam facio neu colat.

EXEMPLA BIBLICA.

Liberalitas exempla: Rex Sodomorum, Gen. 14. v. 21. Rebecca, 22. v. 23. Moyses, Exod. 2. v. 17. Ifraclita, 36. v. 5. David, 1. Sam. 9. 7. Sobi & Naas, 17. v. 28. Berzellai, 19. v. 32. Regia Sobi, 1. Reg. 10. v. 10. quidam princeps Tribu Ephraim, 2. Reg. 19. 4. 7. & 3. 4. 5. Principes Patrum, 2. v. 68. 2. Reg. 19. 4. 7. & 3. 4. 5. Neneias & duxes Iudaei, Nehem. 2. v. 8. & 3. 1. & 10. Tobias senior & iunior, 12. v. 2. Fili Iob, Job. 1. & 2. Tobias senior & iunior, 12. v. 2. Magister militie Regis Babylonis, 1. Reg. 5. 14. Mag. Math. 2. v. 11. Magister, 2. v. 10. Luc. 5. 29. Doctores, 1. Mat. 18. 27. Christus, 19. v. 28. 29. & 24. v. 15. Iohann. 2. v. 19. Pater prodigi, Luc. 15. v. 22. Zacharius, 19. v. 8. Vidua pauperum, 1. Mat. 23. 43. Barabai, 23. v. 2. Publius, 1. Cor. 12. v. 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & c.

EXEMPLA PROFANA.

Liberalitas exempla: Rex Sodomorum, Gen. 14. v. 21. Rebecca, 22. v. 23. Moyses, Exod. 2. v. 17. Ifraclita, 36. v. 5. David, 1. Sam. 9. 7. Sobi & Naas, 17. v. 28. Berzellai, 19. v. 32. Regia Sobi, 1. Reg. 10. v. 10. quidam princeps Tribu Ephraim, 2. Reg. 19. 4. 7. & 3. 4. 5. Principes Patrum, 2. v. 68. 2. Reg. 19. 4. 7. & 3. 4. 5. Neneias & duxes Iudaei, Nehem. 2. v. 8. & 3. 1. & 10. Tobias senior & iunior, 12. v. 2. Fili Iob, Job. 1. & 2. Tobias senior & iunior, 12. v. 2. Magister militie Regis Babylonis, 1. Reg. 5. 14. Mag. Math. 2. v. 11. Magister, 2. v. 10. Luc. 5. 29. Doctores, 1. Mat. 18. 27. Christus, 19. v. 28. 29. & 24. v. 15. Iohann. 2. v. 19. Pater prodigi, Luc. 15. v. 22. Zacharius, 19. v. 8. Vidua pauperum, 1. Mat. 23. 43. Barabai, 23. v. 2. Publius, 1. Cor. 12. v. 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & c.

Libratio.

LOCI BIBLICI.

Libratio, seu liberatio per Christum. Graecis ἀποδρέω, redimere, soluitur Paulus, Ephes. 1. cap. V nam qua redimimus per lotio pretio, Christi videlicet sanguine, vt a seruitute peccati & mortis manumittamur. v. 7. v. 14. v. 15. v. 16. v. 17. v. 18. v. 19. v. 20. v. 21. v. 22. v. 23. v. 24. v. 25. v. 26. v. 27. v. 28. v. 29. v. 30. v. 31. v. 32. v. 33. v. 34. v. 35. v. 36. v. 37. v. 38. v. 39. v. 40. v. 41. v. 42. v. 43. v. 44. v. 45. v. 46. v. 47. v. 48. v. 49. v. 50. v. 51. v. 52. v. 53. v. 54. v. 55. v. 56. v. 57. v. 58. v. 59. v. 60. v. 61. v. 62. v. 63. v. 64. v. 65. v. 66. v. 67. v. 68. v. 69. v. 70. v. 71. v. 72. v. 73. v. 74. v. 75. v. 76. v. 77. v. 78. v. 79. v. 80. v. 81. v. 82. v. 83. v. 84. v. 85. v. 86. v. 87. v. 88. v. 89. v. 90. v. 91. v. 92. v. 93. v. 94. v. 95. v. 96. v. 97. v. 98. v. 99. v. 100. & c.

Nou i mbuas ingenium:meco modo, & morib. vniuo antiquis.
Qya ego tibi pra. spio, hoc facito: nihil ego istos moros fatuos
Mores & turbidos quib. boni de decor ante se: hac tibi si me a
Iuperia capesses, multi a bona in pectore considerent.

Quisquis in Sicia sua parentes colit.
Hic & vniuo & defunctus diss. charus est.
Idem in Herc.
Nihil est tam honorificum liberis,
Quam bono & benefico genitore esse natos.

Quicunq. patrem timet ac reueretur,
Hic in bonum cinem euadet procul dubio,
Et hostibus incommodare poterit.
Terent. in Aelph.
Hoc patrum est potius, consuefacere filium
Sua sponte recte scire quam alieno metu.

Ut quisque vult filium suum esse, ita est.
Horat. i Serm. 4.
Inscit pater optimus hoc me
Vt fugerem exenplis vitorum quod, notando,
Cum me hortaretur parces, ut aliter atq.

Formabat puerum dicit, & siue in bobat
Vt facerem quid habes auctorem quo facies hoc:
Vnum ex iudicibus selectis obiciebat,
Sine vet ab at, an hoc honestum & inuile factu

EX GRÆCIS COMICIS,
Quilias ut vnos de quos ai rixovovoi.
Sunt vinculum amoris liberi firmisimum.
Maximèq. ois iuvvovov eis riora.

SENTENTIAE PHILOSOPHORVM,
Et Historicorum.

Liberos postquam secundum leges generauerint, si quis cum a-
licna muliere in talibus consuetudinem habuerit, aut mulier cum

Libertus inquilinorum, si opifices sun, & quindecim annos na-

Libertus nihil est charius humano generi. Lin. Dec. i. lib. i.

Patron non ignorabitur liberis esse procreandos, vt meminerit

Libertas vera per Christum, Ioan. 8. 32. Gal. 4. 31. & 1. 12. Rom. 8.

vixerit, ita nec viuerè quidem aliquem posse, qui non sit

Liberos prudentissimos cur ituiti perique procreant, hinc

Liberi ciuitatis Romane iure in patrum arbitrio detentur,

Liberi belli spectatores esse debent, & patres ipsi praestant

Liberi puberes ducendi sunt ad bellum, nam patres de ipso

Libertus tempore bellorum proficiens princeps non raris

Emblema.
Ante diem Sernam borealis cana palumbus
Frigore mispicat, praecoqua & una fuerit.

Libertas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Libertas, Graece λειοδηλια, & λειοδηλια, s. liber dicitur

Libertus pariter inde deriuatur, & is est, qui cum esse

Libertini sunt, qui iusta seruitute manumissi sunt, sicut ingenui

LOCI BIBLICI

Libertas vera per Christum, Ioan. 8. 32. Gal. 4. 31. & 1. 12. Rom. 8.

miseram contabuit seruitute. Quid Macedoniam Numidiaque reges? Hinc Persen, hinc Siphacem, memorem atque Iugurtham regni omnes a culmine Romana lapsos in vincula. Mitto veteres regum casus. *Atas tua quodam e regia trusit in carcerem, eundemque vna hora, & primum regem, & vltimum seruum vidit. Siquidem eo quique inferior seruus est, quo felicitior liber fuit. Noli igitur libertate tumescere, quoniam non ex liberis modo, sed ex regibus tam subito serui fiunt. Nec miraberis, cum secundum Platonis sententiam, non minus ex seruis etiam reges fiant. Mutantur assidue res humane, nihil sub caelo stabile. Quis in tanta vertigine firmum aliquid ac mansurum speret? Neque vero te liberum hinc duxeris, quod esse dominum tibi non vides, quod parentibus ortus in gentibus, nec in acie captus, nec venundatus sis. Sunt vobis inuisibiles animorum domini, & in ipsa hominum origine latens pestis est. Nascendi genus obnoxium peccato, qua nulla grauior seruitus fingi potest. Sunt occulti hostes, & bella clandestina: sunt quae multas animas nudantur, quas heu! vili pretio venditis voluptates fecidissimae dominarum, quae vos inenodabili victos tenent. Ite nunc, & libertate gloriamini. Sed vos caeci, nihil nisi corporum videns. Vnde cum, qui vni mortali subest domino seruum dicitis. Illum vero, qui mille in mortalibus tyrannis opprimitur liberum iudicatis, eleganter vt reliqua. Profecto autem liberum non facit fortuna, sed virtus. G. Liber sum. R. Plane. Si prudens es, si iustus, si fortis, si modestus, si inuens, si pius. Horum si quid abfuerit, pro ea te parte seruum scito. G. In libera patria natus sum. R. Vrbes quoque tu libertas tua aetate, per exiguo flexu rerum post paululum seruas noiti. Quod si vel notiora, vel clariora sunt vetera, Lacedaemon & Athenae liberrimae vrbes ciuile primum, mox externum pacis sunt iugum Hierosolyma sancta vrbs, & libertatis aeternae mater temporaliter & Romana seruiuit, & Assyriis, nunc seruit Aegyptiis. Roma ipsa non solum libera, sed domina gentium, suorum primum ciuium, post etiam vniuersorum hominum serua fuit, vt nemo inquam libertati, nemo vel imperio suo fidat.*

Quid est libertas? potestas viuendi vt velis. Quis igitur viuere, vt vult, qui recta sequitur? Solum hoc contingit sapienti, vt nihil faciat inuitus, nihil dolens nihil coactus. Quis neget omnes leues, omnes cupidos, omnes deniq; improbos, esse seruos? An ille mihi liber est, cui mulier imperat, cui leges imponit, praescribit, iubet, vetat quod videtur? qui nihil imperant negare potest, nihil recusare audeat, potest, dandum est, vocat, veniendum, eicit, abeundum, minatur, extimescentiam: ego vero illum non modo seruum, sed nequissimu seruum, etiam si in amplissima familia natus sit, appellandum puto. *Cic. in par. 4.*

Quid si libertas? quaevis, nulli rei seruire, nulli necessitati, nullis casibus fortunam in aequum reducere. *Son. 47. epist.*

Liber non est, quem superbus inflammatur animus. *Idem in Proverb.*

Liber estis existimandus, qui nulli turpitudini seruit. *Cic. 4. ad Heren.*

Inestimabile bonum est, suum esse. *Senec. epist. 76.*

Seruitus ac libertas, si modum obseruent, vtraque bona sunt si modum excedant, vtraque mala. Deo parere libertas est. *Idem epist. 9.*

Proprium est paupertatis, cum alia deficiunt, exercere libertatem. *Quint. Dec. 9.*

Libertatis proprium est, sic viuere vt velis. *Cic. 1. Off.*

Omnes homines natura libertati student. *Cesar li. 2. de bello Gallico.*

Nemo liber, qui seruit cupiditatibus. *Eras. in apoph.*

Nulla voluptas viris ingenuis suauior est libertate.

Vbi regnat luxur, ibi libertas diu esse non potest.

Is vere liber est, quem philosophia liberum facit.

Pestilentissimum genus est adulationis, sub libertatis imagine blandiri.

Omnes regibus natura inuisa est populi libertas.

Libertas bene magno emitur, nec sine negotio seruatur.

Qui seruit vitis, vere liber non est dicendus.

Qui multus egestas liber esse non potest.

Nihil beatum, si ablit libertas. *ibid.*

Satis est libertatem nobis conseruare, quam alius auferre. *Age. 11.*

Libris hominibus, & praeratis legibus institutis, perdifficile est sub seruitute diuare. *Epimenides.*

Quod optimum inter homines est, libertas est. *Diogenes.*

Serui, non liberi est quae quis sentiat, non dicere. *Euripid.*

Tyrannidis & libertatis naturale diffidium. *Demosth.*

Libertas nomen virtutis est, seruitus autem malitiae.

Schectus vitumae Syraculana quaedam mulier, Dionysii tyrannidis impatiens, sola quotidie matutino tempore deos, vt superstes esset Dionysius, orabat: quo agnito, eam longe veniret, interrogauit. Tum illa: Quum puella essem accersit, curque id facerem, quo carere cupiebam: Eo interfecto, tetrior aliquanto sceptru occupauit, cuius obitum auidius exoptabam. Tertium te superio-

ribus impotentiorem habemus: Itaq; timeo, ne te absumptio vultu tuo deterior succedat. Quapropter tantam multam libertatis Dionysius punire erubuit. *Epicharm.*

Libertatis vna pars est, vicissim parere atque praesse, ut tam sic viuere vt velis. Hoc enim libertatis autem esse potest, quidem seruitus, non viuere vt velis. *Aristot. lib. 6. de Repub. cap. 2.*

Homolibet dicitur is, qui seipso contentus est, & exoptat non ex alterius arbitratu & imperio. *Libro 1. Manu. cap. 2.*

Fundamentum quidem popularis Reipublicae est libertas, enim omnium sermonibus increbuit, quali vero in hac Reipublica libertas inest communito, propterea quod hanc dicitur in populari imperio indagari & exquiri. *Lib. 6. de Repub. p. 1. 2.*

Nullus hominum liber est: nam ait pecunia, aut fortuna. *Lib. 2. Rhet. ad Theod. c. 21.*

Libertas & aequitas in eoposita est, vt quod quilibet velit, quod quilibet vult, & vt ait Euripides, quatenus admodum dicitur, quod est in vito. Neque enim via, quae ex Reipublica propterea dicitur, seruituti deputanda est, sed iaiuti. *Lib. 3. de Repub. cap. 9.*

Libertari esse, equidem cunctis rebus ante ferendum. *Xenoph. de reb. gest. Graec. lib. 4.*

Cum leges apud indos variae habeantur, admiratione tantum grae ha fuerunt, a priscis eorum philosophis edite. Leges enim exierunt, neminem omnino seruum esse: liberis aequo iure, quae haberi omnes, Qui assuescerent neque praetere caetera, ut inuicem quatenus alicuius, optime ad omnes fortunae casus inuicem vitam. Stultum sane videtur leges aequas omnibus, politas, fortunas aequae omnibus communes esse. *Diodes. Sicul. antiq. lib. 3. c. 4.*

Exultantes libertatem esse beatitudinem, nec sine libertate ne libertatem retineri, pericula bellica non delatque. *Tacit. lib. 10.*

Sine libertate nihil bonum est, nihil expectandum hominibus. *Idem in Aggestio.*

In omnibus moralibus libertatis desiderium est innatum. A sepe iniuri & coacti miseras perferunt, quareus vel iustissima occurrunt res nouandas idonea videntur. *Dionys. Halic. li. 5.*

In omnibus libertatis desiderium innatum est. *Idem, ibid.*

Omnium humanorum bonorum libertas maximum paratur. *Idem, ibid.*

Libertas ipsa fati habet dulcedinem. *Linus, Decad. lib. 1.*

Moderatio tuendae libertatis, dum aequari velle firmam in se quilibet; excolit vt deprimat alium, in difficili est; carere vt metuant homines metuentos vitio se efficiunt, & inuicem inuicem repellunt, tanquam aut facere aut pati necesse sit inuicem. *Decad. 1. lib. 3.*

Maxima libertatis custodia esset, si magna imperia dignitas essent, & temporis modus imponeretur quibus iuris non periret. *Decad. 1. lib. 4.*

Suis sitat viribus libertas, nec ex alieno arbitrio pendet. *Dial. 1. lib. 5.*

Omnes homines natura libertati student, & conditionem libertatis odierunt. *Cesar li. 3. de bello Gall.*

Viri fortes non collocant libertatem & vires in agris & domibus, quae nunquam eis deerunt, si pugnae non pigeant. *Appian. lib. 1. de bello ciuili.*

Fieri non potest vt libertatem ament, qui largitione contenti sunt. *Idem, ibid.*

Libertatem nemo bonus, nisi cum anima simul, amittit. *Idem, de consuet. Caril.*

Libertas iuxta bonis & malis, sicut & ignis optabilis est, vt eam peririq; dederunt. *Sallust. in Fragm.*

Ingenua virilibus ingenia aptant. *Idem, ibid.*

Falso libertatis vocabillum ab is obtenditur, qui praemium deponerent, in publicum exitiosi, nihil spei, nisi per discordias habent. *Tacit. annal. li. 11.*

Libertas nataa etiam multis animalibus. *Hist. li. 4.*

Optimus est, post malum principem, dies primus. *Ed. lib.*

Quomodo pessimus imperatoribus sine fine dominatio, ut quibus utis egregius modus libertatis placet. *ibid.*

Liber sub imperio nullus habetur. *Aurel. Viter. libro 1. de Cap. 11.*

Non ita graue est in malis fenescentem vltiq; ad extremum modo re quam a malis semel liberatum rursus in eadem recedere: quod medio tempore bona degustanti difficilis, vt par est, eadem uerua uideatur. *Procop. de bello Vandalico, li. 2.*

Nihil tam indignum liberis, & fortibus viris, quam longe venire, saepe etiam victi adhuc hostis, & deinde immitantur imperatoribus deponere. *P. Orosius. hist. lib. 3. c. 1.*

Natura ita comparatum est: vt qui iniuri seruiunt, si libertatem

PC

POLY

quod cupiunt ad id obtinendum capta opportunitate
... Cedren. hist. compend. pag. 476.
... non cupiat se in libertatem afferre
... male velit ista quibus aliqua servitute vel metu coercere
... libertatis cupiditas & servitutis odium maxime vi-
... Ph. Comin. lib. 4.
... pretiosa, talisque, que digna sit,
... deliquimus, si qua spes affulgeat minime
... ex parte tueri. Franc. Guicci-
... lib. 4.

ΑΡΟΡΗΘΕΓΜΑΤΑ.

... neminem liberum esse dicebat, nisi qui sibi impera-
... liberos, mul-
... ex Sophoclis Trago-
... Dionysio recitantur versiculum

... respondit:
... liber est veneris.

... non esse liberum, nisi cuius animum spe metu-
... philosophia. Etenim vere liber est, qui quis in genu-
... Platonem. Laertius lib. 2.

... respondit:
... non facile recuperatur. Laert. l. 6.
... non sit ferre, a
... Leonibus; Nam leo vbi
... Laert. l. 7.

... Praefectus, homo praedices,
... Malle
... omniis diuitum deliciis
... Laert. l. 6. c. 2.

... philosophum, quod
... inquit,
... cum Alexandro
... Hic est
... Alexander tandem con-
... inponunt
... quod cum re-
... inquit, praedant quum vult Alexander;
... Diogenes. lib. 4.

... Pericles ad se inuitavit, pollicens sese
... vendendum li-
... videntis
... cum soli-
... Laert. l. 6. c. 4.
... Libertatem esse
... ac homin-
... Laert. in Lacon.

... ac praeco diceret
... inquit, non diu dices captiuum?
... tantum e-

... videret, quod rex cum
... videretur: Atqui, ait,
... libertatem videli-

... libertatem esse posse, vbi luxur
... Laert. l. 6. c. 4.

... Ptolemaeum
... Non mirum est, ait, si
... libertatem negligunt, mulieres etiam dominan-

... Perlarum regem Persa-
... pendere
... inquit, non diu dices captiuum?
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

... libertatem esse posse, vbi luxur
... libertatem esse posse, vbi luxur

vere didicimus? Nemo seruire cogitur, qui mori paratus est. Quam
dulce bonum est libertas, que morte emittit? quam misera res ser-
uitus, cui mors anteponitur? Quid igitur mentis dicemus his esse,
qui se sponte dedunt in eam servitutem, vnde nec dato peculio
possunt redimi, nec gratuita manumissione liberari? *Ibid.*

Serenus a Cyro captus, quum ab illo rogaretur, cur tributum
non tulisset, vrbemque muro cinxisset? Libertatem, inquit, cupie-
bam. Pulchrum enim mihi videbatur, & me liberum esse, & liberis
meis libertatem relinquere. *Xenophon.*

Hegeppus cognomento Grobilus, cum Athenienses in Philip-
pum iritaret, quidam e concione succellamuit, irane bellum no-
bis inuchis. Hegeppus? Na per louem, inquit, & pullas vestes, &
publicas exequias, & orationes fenebres si victuri sumus liberi, nec
imperatis Macedonum parebimus. Significans, libertatem bene
emi magno, nec sine negotio posse seruari. *Erasm. l. 5. apoph.*

Eusebius Philocephus, eorum, inquit, qui feceris voluptatibus de-
diti sunt, nullum tu liberum ducas. Hi enim multo saeuioribus do-
minis quam vilia mancipia seruiunt. *Stob. serm. 6.*

Epictetus, dicebat nullum esse seruum, qui animo sit liber. *In
Enchir.*

Pyrrhus cum Athenas veniens, in arce Palladis rem diuinam fe-
cisset, eodem die descendens ex arce, Atheniensium erga se animum
& fiduciam vehementer laudauit: & admonuit, si saperent, ne post-
hac cuiquam regum portas (si modo patrie libertatem tueri vel-
lent) aperirent. Significans, regibus, imperatoribus ac principibus
semper iniuriam esse libertatem omnemque conatus ac vires eo inten-
dere, vt libertatem extinguentes, ex liberis seruis sibi faciant. *Eras-
m. lib. 4. apoph. ex Plut.*

Meion, quo die decretum de Pyrrho vocando sanciri per popu-
lum Tarentinum debebat, & multitudo in concione sederet accep-
ta corona & lampade, quasi ebrius, tibicine ducente ludibundus
in concionem peruenit: & vt fit, in turba populari alius applau-
dentibus, alius ridentibus, vtque procedere in medium inuitantibus
procellit ille & quasi cantaturus altit. Sed vbi silentium nactus est
Viri, inquit, Tarentini bene facitis, quod iocari & ludere volenti-
bus, dum licet, permittitis: si tamen sapitis, cuncti hac ludorum
libertate fruamini, antequam Pyrrhus adueniat, hanc & aliam o-
mnem libertatem aboliturus. Nec fuit mendax. Nam quam pri-
mum aduenit Pyrrhus, ludis & tripudiis Tarentinis interdixit. *Eras-
m. lib. 3. c. 32. ex Plut.*

Brutus in Tarquiniorum eiectione dicebat, ex duobus alterum
esse eligendum: aut vitam liberam, aut mortem gloriosam. *Eras-
m. lib. 3. c. 32. ex Livio.*

Cicero duo semper sibi contingere optabat: primum, vt mori-
ens populum Romanum liberum relinqueret, quo nihil a diis im-
mortalibus maius dari posse dicebat. Alterum, vt ita cuique eue-
niret, vt de Reipub. esset meritis. *Cic. in Phil.*

ΣΙΜΙΛΙΤΥΔΙΝΕΣ.

Epictetus: quemadmodum sanus ab agris ministrari sibi, & fa-
miliares suos negotiare nollet: Ita neque liber aliquis sustinuerit ser-
uos sibi inferuire, aut eos quibus cum agit, seruitutem pati. *Apud
Stob. serm. 3. de temperantia.*

Plutarchus: ignaui canes apud mensam audent, in venatu mini-
me: Sic ingeniosus est, cum sobrius libere loqui non audeas, in-
ter peculid facere. *In Moral.*

ΑΔΑΓΙΑ.

Os inest orationi. *ὄσφι ἐν τοῖς λόγοις.*
De oratione non inani, sed solidas habente sententias. *Es hat
händ und fuß; was dieß Mann redet.*

Audi quae ex animo dicuntur. *ἀκούε τὰ ἐκ τῆς καρδίας.* *Lucianus.*
Nam seria, quaeque citra dissimulationem dicuntur, ex animo
dicta dicuntur, eaque ex corde proficiscuntur vulgus ait.

Liberi poetae & pictores. *Idem.*
In Demosthenis Eucemio:
Τὸ ἴσθι δὴ ποιεῖται τὸ φῶλον ἐν σοφίᾳ.

Torqueri potest & in eos, qui perinaces & obstinato sunt ingenio,
quosque, necesse sit suis moribus relinquere. Aut in mulieres, quibus
nihil non permittitur. Aut in principes quibus omnia laudantur.

Libera Corcyra, caca vbi liberte. *ἐλευθερία Κορκυρα, καὶ ἐλευθερία ἡ
καὶ ἐλευθερία.* *Eustathius.*

Cum significamus libertatem quiduis agendi, Sed magis quae
sibi significamus impunitatem esse maleficis.

Ter.
Ternio apud praesens & ab solari sumus, & sacer habebatur
quid rer dictu aut factum esset, ut ratum & efficax haberetur.

De in Magorum mysteriis adhibere solet. *Virg. in Phoenicibus.*
Terna tibi hac primum triplici diuersa colore
Licta circundo, terque hac altaria circum
Effigiem duco: numero Deus impare gaudet.
De plautro loqui. *ὄσφι ἐν τοῖς λόγοις.*

Id est: Tamquam & plautro loqui, de his qui palam ac libere con-
spiciuntur.

Iubentis aperte loqui.
Si quem admonerimus, et proferat doloris aut odii causas, neque celet in animo, non illepide dixerimus illud Homer. Iliad. a.
 Εὐαὐδὰ, μὴ κεύθε' ἰσθ' ἰρα εἰδ' οὐκ ἔμελλο.
Eloquitor, ne celato, quo norimus ambo.
 Obsequium amicos. Veritas odium parit. Ter. in Andr.
 Vulgare enim amicitia constat obsequium.
 Byzeni libertas, Βυζῆνος παρρησία.
 Vbi quis audacia liberius loquitur. A Byz. eno quodam Nep-
 tuni filio, cui mos fuerit mira in dicendo libertate uti.
 Afferentianus dicere.

Audacius quippiam et asseuerantius dicitur, quod nobis tamen ista videatur, adducemus illum Homeri Ser. sum, quo Helena rursur, de Telemacho:

Ἐὐθροῦμαι ἢ ἴστρον ἰστοῦ, κίλαται δὲ με θυμῶς.
 Mentiar, aut verum dicam, mens aut tamen ipsa.
 Imperat ut dicam.
 Non possum non dicere.
 Vbi quis negat se reticere posse, quod habet in animo sefinitur ac-
 commodabit illud Homer. Odys. 5.
 Εὐθροῦμαι τὴν ἴστον ἰστοῦ, οἷος γὰρ ἀπόβ' εἰλάσας.
 Hoc equidem dicam iactantius, urget enim me
 Vinum amens.

Et fama fuit, et erat, a μὴ κλίος, ἢ δὲ νεὶ ἠεδοῖα, Suidas.
 Id est: Et dicebaris, et asq. Quoties facta respondent opinioni.
 Aperto pectore. Cicero.

**Pyo eo quod est, vehementer ex animo, citra, fucum, quasi renu-
 datis animi penetrabilibus.**
 Aperte, simpliciterque loqui.

**Quum citra ambages nos loqui significamus, conueniet illud Ho-
 meri ex Odys. 5.**
 Οὐκ ἔστιν ἄρα.
 Ἀλλὰ παρὲς εἰ ποιοῦ παρακλίδος, ἢ δὲ ἀπατήσας.
 Non facis te distulans decepto fides.

Veritas simplex oratio, a πάρος ο μύθος τῆς ἀληθείας.
 Simplex illa, rusticanaq. veritas, negligit orationis fucos. Conuenit
 in eos qui perplexa loquuntur, dum verum distulant. schleich
 isti bald geschliffen. Die Wahrheit darff nit viel Mühes.
 Ad ebrum dicta, κατὰ κροῦθον.
 Quae vera compertaq. videri sellit, ad hunc appellabant modū.
 Cunctum os. Κυνήτω σόμα. Zenodot.

**Dicitur solum si gaudio quis numine essentis loqui videretur, pro-
 pterea quod Curetes Cybeles comites, furore quodam sacro perciti,
 diuinare viderentur.**
 Quod in corde sobrii, id est in lingua ebrui. τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶ
 φροῦτος, ἢ τὴν ἐν τῷ ἰσθῶτι τῶ μεθύοντος.

**Nec prater eundem illud Herodotum. Subfidens ruina, supernas
 sanctas verba. Moller Mundt sage des Hergen Grundt was eme
 nächtern darff geducken das darffer o oll redeu vnd thun.**
 In vino veritas. in oim aliudum.

**Significat, ebrietatem animi fucum tollere, Et quicquid pectore
 conditum est, in apertum proferre. Theognis.**
 Ἐν ποτῇ μὴ γνοῖς τὴν ἰσθῶν ἠέ τὴν ἀνδρῶν.
 Γνώσκου ἀνδρῶν δὲ οἷος εἰδ' οὐκ ἔστιν.

Animum et argentum fabris dignoscitur igni.
 Vinum hominis prodens arguit ingenium. Der Wein ist
 ein wahrer sager. Kinder Narren vnd trunckene Leut sagen geistlich
 lich d e warheit.

**Vinum animi speculum. κατόπτρον τῆς εἰδ' οὐκ ἔστιν ἢ οἷος δὲ
 ἴσθ'.** Euripides.

Forma ere lucet, Sina prodant pectora.
 Lingua lapsa verum dicit. ἢ γὰρ ἴσθ' ἀμαρτάνερα τ' ἀνδρῶν ἴσθ'.

**Nam verum esse creditur, quod excidit imprudenti, quando-
 quidem id demum facit scilicet suspitione.**
 Emendus, cui imperes.

**Cuius in suos seruas imperiosum esse licet, in alienos aut in liberos
 non item laxat. Emerere oportet quem tibi obedire velis.**
 Liber lecto nihil uicundius.

**M. Tullius ad Attic. de Quinto loquitur, qui calibem Sittam iudi-
 cabat esse suauissimam. Eam appellabat lectulum liberum.**
 Oracula loqui. κατὰ κροῦθον. Theoc.

Dicuntur qui certis, Vera, et indubitata loquuntur.
 Vera fronte. Cicero.

**Quae ex animo citra, fucum dicuntur geruntur, vera fronte
 fieri dicuntur. Contra dicens, mendacis fronte fieri quod geritur
 per simulationem.**

Vero verius Certo certius. Martial.
 Dicimus vero verius, quod profus indubitatum haberi volu-
 mus. Non distimili forma dicimus. Certo certius: quamquam nihil
 pro hiber aliud alio certius esse.

**Ficus ficus, ligonem ligonem vocat. τὰ εὐκα εὐκα, τὴν οὐκ ἔστιν
 οὐκ ἔστιν ἴσθ'.**
 Quae dicitur in eum, qui simpliciter rusticana utens Veritate, rem
 et est, narrat, nullis verborum ambagibus, ac phaleris obuolvens.
 Profundum sulcum. βαθεῖον ἄλμα. Plot.

**Videtur recte quadratum in eos, qui se metiuntur non ex alio-
 rum opinione, sed ex recte factis factorum conscientia.**

HISTORICA EXEMPLA.

**Nero vniuersae Achiae libertatem dedit, Graeciamque liberam
 dimisit, & nationes Alpium maritimas in ius Latium tulit.** lib. 4. c. 10.
**T. Quintius Flaminius, superato pugna Philippo regem Macedo-
 num, lithimis vel praecone pronunciat, iurare se Graeciam liberam
 esse, & immunes suis legibus. Quotquot ciues Romani bello Phi-
 nico capti in Graecia seruebant: hos in capita drachmas quingentis
 redemptos ei dono dedit, qui manumissorum more placati, cer-
 rum secuti sunt triumphantis.** Plot. in apoph.
**Demetrius Poliorcetes classe Ptolemai regis superata, coram
 ceciderat corpora magnifice sepeliri: captiuos autem comas
 ros abire iussit.** Plot. in eius Vita.
**Tiberius Grachus Tribun. pleb. L. Scipionem Asiaticum super-
 ris Africanis fratrem, peculatus accusatum & damnatum, a danti-
 ceris supplicio liberauit: quamuis haecenus Corculionem, gann-
 certimus inimicus fuisset.** Plot. in Tiberio.

**Cinna Consul ciuili bello, cum per praecone cinctus, ut
 ad se confugientes velut ad Asylum, liberi forent, illosque obli-
 uo vocasset, magnas feruorum & perditissimum manus
 se fertur.** Alex lib. 3. c. 20.

HEROGLYPHICA.

**Quemadmodum auctores nonnulli per manus templorum
 pedimentum significabant: sic per cas explicata. Libertatem
 nuebant.** Pier. Val. lib. 35. pag. 350. E.

**Oneirocritae frontem capitis glabram imaginant, iudicium
 autnuntant liberationis a molestis & impedimentis. Quae & Ca-
 utrum ipsam, accertis in iudicium aut supplicium timore
 fugium ostendit.** Idem Pier. lib. 32. pag. 300. E.

**Pileum etiam per Libertatis heroglyphico ponitur. Pallum
 niminunim vides Pileum ipsum cum inscriptione: Libertas.
 Vide Pier. Val. lib. 40. pag. 285. G.**

**Liberos manumissione accepta, alba veste decorati solent,
 ostendit, quod apud Terullianum legitur de famulo liberato
 to. At qui & vestis albata nitore, & aurei annuli honore, & pueri
 nomine ac tribu mensaq. honoratur.** Idem lib. 40. pag. 286. G.

FABULA.

Canis & Lupus.
 Admirans lupus nitorem corpulentis canis, Quae, inquit,
 ter felicitas est viuae tuae? Licet inquit, inquit canis, mecum in-
 bem venias, & eadem fruarer felicitate. Dum vna per quam, am-
 uertit lupus in canis collo attritus nitore. Tum, inquit, me
 tibi sustinendum est? inquit. Ceruix enim hoc glabrum
 detur. Die, inquit canis, inquit, vinctum sum actor & nigritudo
 atque haec vestigia funis collaris, quod circumdanti solent
 iudicium tuum: Vale, inquit, amice, iam nihil moror formidare
 auctorem tuum.
 Ostendit fabula, nihil esse libertate melius neque gratiam.

Libertum arbitrium.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Libertum arbitrium est animi voluntas, ac sententia libera.
 Libertum arbitrium est facultas rationis & voluntatis.
 bert. Magn. de Anima.
 Libertum arbitrium est idem realiter quod voluntas, formaliter
 quod in ea est virtus intellectus: unde libertum arbitrium esse
 tur facultas voluntatis & rationis. D. Thom. in summa Theol.

**Nullius creaturae libertum arbitrium potest naturaliter esse
 firmatum in bono, sed tantum ex gratia. Idem.**
 Libertum arbitrium maioris potest per gratiam in bono
 modo, sed non simpliciter. Idem.

**Rationabiliter homini imputatur, si ad Deum nec contentum
 quamuis hoc sine Dei gratia non possit. Idem lib. 3. Summa
 gentiles. c. 159.**

**Homo in peccato existens, sine gratia peccatum vitare
 test idem. c. 160.**

**A verbo ἰβρι, licet, fit ἰβρία, licentia, potestas auaritia.
 Quod Stoici dicunt, ἰβρις ἰβρις ἰβρις ἀναρῶν ἰβρις.
 tit, Libertas est potestas viuendi re velis, ἰβρις ἰβρις
 beo, comp. ἰβρις ἰβρις, sui potestatem, habens. Qui sui iuris
 potestati. Et τὸ ἰβρις ἰβρις, quod Latini Theologi Libertum
 trium; pellantur. At si accuratè illius vocis spectemur, vna
 Angelo, neque homini inquam datum est; dabitur: sed
 vere, proprie, absolute competit ut sit & dicatur. ἰβρις
 Arbitrium Hebraei variis designant appellationibus. ἰβρις
 Incunditas, voluntas, beneplacitum, arbitrium, decorum, & cetera
 Tjabah, latum iuris, iuris iurium erectus. Quis enim erectus
 qui sui iuris est, & potestatem habet viuendi, atque agendi, potest
 vult? 2. Appetitur, arbitrium, voluntatem. ἰβρις ἰβρις**

voluit, confensit, propensus fuit erga rem aliquam, nonnulli à verbo *voluit*, illaqueavit; & in coniug. Hiphil, *He*...

nos regenerat, vt in hac regeneratione perstemus praestat: quamuis nec sine nobis iam operetur, nos enim in hoc ipsum creat & conseruat, vt et tanquam principali agenti cooperentur: quae causa est cur in hoc statu non raro Scriptura facta nobis tribuat quae agit in nobis gratia Dei: *Jer. 31. 18. Rom. 8. 26. 1. Cor. 15. 10. Ephes. 6. 11. Coll. 3. 5. 2. Tim. 1. 21.* Addamus alia.

¶ TESTIMONIA SCRIPTURAE.

Homo corruptus, & sub peccato constitutus, adeoque sibi relictus est spiritualiter mortuus, *Ephes. 2. 1. & 4. 18.* Intelligentia verò destitutus, *Rom. 1. 21.* iacens in tenebris, *Ioan. 1. 5. Matth. 6. 23.* dicit Deum non esse, *Psal. 14. 1.* ad turpissima fertur, *Ephes. 4. 19. 22. Rom. 3. 9. &c.* est seruus peccati, *Ioan. 8. 34. Rom. 6. 16. 17. 20. & 7. 14.* filius & mancipium diaboli, *Ioan. 8. 34. 41. 44. 1. Ioan. 3. 8. 9. 10.* In malo positus & peccatis mancipatus, *Genes. 6. 5. & 8. 21. Ierem. 13. 40. 23. & 17. 9. Matth. 7. 18. Ioan. 12. 39. Rom. 8. 7.*

Contemnit verbum Dei, *Ierem. 6. 17. 19. Ioan. 8. 47.* nec potest audire, *Ierem. 6. 10. Ioan. 8. 43.* Blasphemat verbum auditum, *Ioan. 8. 48. 51. Act. 13. 45.* Non credit Christo, neque in Christum, *Ioan. 5. 46. 47. Act. 13. 41.* Non vult credere, *Ioan. 5. 40.* non potest credere, nec ad Christum venire, *Ioan. 5. 44. & 12. 39.* Non diligit Deum, *Ioan. 5. 42.* Nihil aliud facit quam quod malum est & peccatum, *Psalm. 5. 10. & 10. 3. & 12. 3. & 14. 1. 3. & 36. 2. & 140. 3. 4. & 159. 3. & c. Rom. 3. 9. & 19. ad. 19.*

Vide praeterea quid de statu hominis regenerati & sub gratia constituti tradant scripturae, *Ierem. 2. 4. 7. & 23. 11. 19. Act. 11. 18. 2. Thess. 3. 2. Philip. 1. 29. & 2. 13. Ierem. 31. 18. & 31. 37. & 176. Cant. 1. 4. Matth. 6. 12. 13. Rom. 8. 13. 2. Cor. 13. 5. Ioan. 15. 5. Rom. 8. 25.* Nihil habemus boni, quod non acceperimus: omne donum perfectum à Patre luminum, Soli Deo honor & gloria.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Liberum arbitrium ad bonum cognoscendum illuminatur.

Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac. Nolite fieri sicut equus & mulus, *Psalm. 31.*

In lumine tuo videbimus lumen, 35.

Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris cum, 93.

Reuera oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua, 118.

Erāt lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, *Ioan. 1.*

Deus enim illis manifestauit: inuisibilia enim ipsius, à creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta, conspicuntur: sempiterna quoque eius virtus & diuinitas: ita vt sint inexcusabiles, *Rom. 1.*

Et nonneceffe habetis vt aliquis vos doceat: sed sicut vinctio eius docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium, *1. Ioan. 2.*

Hierusalem, Hierusalem, quae occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas, & noluit? *Matth. 23.*

Sine me nihil potestis facere, *Ioan. 15.*

Similiter autem & spiritus adiuuat infirmitatem nostram, *Romanor. 8.*

¶ PATRVM DICTA.

Liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus, *Aug. epist. 107.*

Quomodo quisquam de libero arbitrio in bono glorietur operere, qui nondum liber est ad bene operandum, nisi se vasa superbiam inflatus extollat, quam cohibet Apollolus dicens, Gratia salui facti estis per fidem, *idem, Ench. ad Laur. c. 30.*

Sine gratia Dei nos dicimus ad non peccandum nihil voluntatis arbitrium valere, *idem, epist. 107.*

Charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, non per arbitrium liberum quod surgit ex nobis, sed per spiritum S. qui datus est nobis, *idem lib. de Spiritu & Litera, c. 3.*

Vide eundem Augustinum lib. 3. contra 2. epistolam Pelagian. c. 8. & ad articulum 15. sibi falsè impostum. De natura & gratia contra Pelagianos, c. 22. 23. De perfectione iustitiae contra Coelest. Resp. ad cap. 3. & 9. *In Psalm. 84. lib. 5. de Civit. Dei, c. 3. & lib. 19. c. 15.* Contra Iulian. Pelag. lib. 4. c. 3.

Sine Christo omnis virtus in vitio est, *Hier. in c. 3. ad Galatas.*

Vide etiam Lactantium lib. 1. Inst. diuin. c. 1. Athanasius in legatio pro Christianis, *Hilar. lib. 4. de Trinit. Inst. mart. in 1. exhort. ad Graecos, & in apolog. 2. Clem. Alexandr. lib. 5. Stromat. Ambros. lib. 1. de vocat. Gent. cap. 2. & 3. Fulgent. de Incarn. &c. cap. 15. Concil. Carthag. in epist. ad Innocent. 1. & Innocent. rescriptum: epist. item quinq; episcoporum ad eundem: Concil. Milevitanum, quod citatur Tit. de Consecr. dist. 4. can. 15. Placuit Concilium Itraciscanum circa tempora Leonis 1. Can. 13. 4. &c. vlt. ad 25. In his multa continentur lectu digna. Vide etiam Bernardum in Cant. & tract. de libero arb. & gratia Dei.*

QEE

Nos

1. Creatiois, 2. Corruptionis, 3. Regenerationis, 4. Iustificatiois.

Depremo & postremo statu conueniunt omnes Christiani. Quod est: vt variaz fuerint sententiae. Rem placide, sine veritatis praesidio, in exponimus. Corruptionis haec est, in quem homo à peccato delinens & Satanae dicto, ita quoque audiens, nulla vi...

Cum in hoc statu vitae voluntatis forma sit impuritas, superest animae corruptum propinquam potentiam seu libertatem, imo propensionem ad malum tantummodo habere. Quamuis enim natura bona, & ea quae non superant caprum rationis humane...

Postquam Conuersionis status seu Regenerationis, in quo homo liberatur vocatur à Deo, in imaginem Dei sensim transmutatur, immo nouam lucem in mente prius tenebris obliata recipit: in voluntate per totam omnino à vita Dei quandam rectitudinem & inclinationem ad bonum; demque in omnibus affectibus nouam...

Quomodo in generatione homo genitus nihil contulit, nec in regeneratione, quomodo enim qui se ad carnalem vitam reuertitur, non potuit, cum nulloquam ellet, ad spirituale vitam reuertitur? Christus & Ioannes Euangelista hanc natuuitatem à peccato esse dicunt, *Ioan. 1. & 3. &c.* Nec mirum: siquidem non...

Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. 2. Cor. 3.
Deus est enim qui operatur in vobis velle & perficere pro bona voluntate. Phil. 2.

¶ SIMILITVDINES.

Dionis Chrysostomi: sicut naui fracto gubernaculo illic ducitur, quo tempestas voluerit: Sic homo diuinæ gratiæ auxilio perdit, per peccatum non quod vult, agit, sed quod diabolus vult. Et nisi Deus valida manu misericordiæ suæ soluerit eum, vsque ad mortem in peccatorum suorum vinculis permanebit. Et sicut in mundicialibus regnis quomodo in primis quidem nemo potest facere seipsum regem, sed populus creat sibi regem, quem elegit, sed cum ille rex fuerit factus, & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruicæ suæ repellere: Sic & homo priusquam peccet, liberum habet arbitrium, vtrum velit sub regno esse diaboli, annon, cum autem peccando se tradiderit sub regno ipsius, iam non potest de potestate eius exire, sed sic prima voluntas eius in necessitatem conuertitur. Nam primum quidem in potestate populi est, facere regem sibi, quem vult: factum autem de regno iam repellere non potest, si voluntas postea in necessitatem vertitur. Hom. 36. de diuersis.

¶ In Matth. 23. Homil. 37.
D. Augustini: currat equus tuus, sit paratus ad bellum. Dominus autem salutem tribuit. Tamen dum currit, dicit: Deus virtutem tribuit equo meo, vt curret: Deus dedit tibi meis perferentiam vt sciam. Non ergo puto quod te libertas arbitrii tui ita habeat, quasi nauem per quam vis euadere barbaros de litore, per quam vis euadere de fluctibus pelagi, per quam ad patriam desideras peruenire: sed si dominus imperauerit, ventis prosperis, & aduersis flatibus silentium dederit, si latentes vndas demonstrauerit, & somnum tulerit gubernantibus nautis, & absque lætione portum ingredi fecerit: ages post hoc gratias Deo, non nauis non nauis. Nec ista dicentes, excludimus nauem & nautas: sed magis & nauem ornatas, & nautas, quibus Deum præfulem coactemur. Si enim nauis non fuisset, vtiq; quod Dominus gubernaret, non esset. Si nauis non esset, quos Dominus excitaret, non esset. Si vela non essent, non essent quibus daret prospera flabra ventorum. Ita ergo dicamus, si arbitrium in te non fuerit bonæ voluntatis, non erit tecum pax Dei. In Psal. 146.

Sicut quis se occidit, vtiq; viuendo se occidit, sed se occidendo non vult, nec seipsum poterit recuscitare, cum occiderit: Ita cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato, amissum est liberum arbitrium. A quo enim quis deuictus est, huic & seruus additus est. Qualis vero potest esse seruus additus libertas, nisi quando cum peccare delectat? Liber est ad peccandum, non erit, nisi liberatus a peccato, esse iustitiæ cœperit seruus. In Enchirid. c. 30.

B. Anselmi: solus Deus quequid vult, debet velle propria voluntate, ita vt aliam quam sequatur, non habeat supra se. Cum igitur homo vult aliquid per propriam voluntatem, em. Deo aufert quasi suam coronam. Sicut enim corona soli regi competit, sic propria voluntas soli Deo. Et sic regem aliquid in honorat, qui suam coronam ei auferret. Si homo inhonorat Deum qui aufert ei propriam voluntatis priuilegium, habendo quod ille deberet habere solum. Sed sicut propria voluntas Dei sors est & origo totius boni: Ita propria voluntas hominis, totius est exordium mali. De similitudinibus.

Propria voluntas est veluti quedam adultera regina, quæ se eundam regi adultero coniunxit, ex quo etiam tres filios habuit: ex his vero tribus tot alii filii & nepotes sunt geniti, itaque multiplicati, vt numerari non possent. Omnes autem in familia illius regis & reginæ consistunt, eorumque iussa quique suo modo perficiunt. Rex itaque cum regina ista eundam alii regi aduersatur, collectoque filiorum & nepotum exercitu, regnum illius aggressum, prædatur. Hic autem exercitus sic seruos illius regis inuadit, vt aut plures plures, aut vnus vnus, aut plures vnus, aut vnus plures aggrediatur. Quosunque vero deuincere possunt, victos & abductos in carcerem tradunt, exigentes ab eis quantum nunquam persolvere possunt: sed omnibus affectu miseris in carcere illo deficiunt. Hæc autem regina propria est voluntas, omnium inobedientium domina: quæ ideo vocatur adultera, quia separatur a Deo, cui esse deberet coniuncta, & diabolo coniungitur, a quo debet esse distincta, ipse vero diabolus, idcirco rex dicitur, & adulter: quia in hominibus regnans, per voluntatem propriam animabus eorum, Dei videlicet sponsis abutitur. De similitudinibus.

Cor nostrum simile est molendino semper molenti, quod Dominus eundam seruo suo custodiendum dedit, præcipiens ei vt suam tantum annonam, videlicet frumentum, vel hordeum, vel etiam auenam in ea molat: ex eodem quod moluerit, & ipse viuatur. Verum illi seruo quidem inimicatur, qui huic molendino semper insidiat: qui si quando, illud vacuum inuenierit, aut arenam ibi statim prouicit, quæ illud dissipat, aut picem, qua conglutinant: aut aliquid quod fœdat: aut paleam, quæ tantum illud occupat.

Seruus igitur ille si molendinum suum bene custodierit, domusque sit tantum annonam in eo moluerit, munda ex eo farina prodeat, iuxta genus annonæ quæ intus molitur. Ex eodem autem quod moluerit, & domino tuo serui, sibi que ipsi vultam seruiant. Si vero inimicum suum violare molendinum suum permiserit, mala ex eo farina procedit, quæ mala est annonæ, quæ permolitur. Hæc autem farina & vehementer displicet domino illi: ut seruis temperaliqui molens, cor est hmanum, aliquid aliquid cogitatum alii vt frumentum, alii vt hordeum, alii vt auenam. Puri quippe vt frumentum sunt, quo anima replicat, cum molatur, templatione polita pure de Deo cogitat. Hi autem hordeum molunt, qui de virtute in virtutem quasi per quosdam gradus ascendere mediuntur. Hi etenim licet sunt boni, membra tamen superioribus suis perfecti. Illi vero sunt vt auera, quæ tamen intendi sua desistere vita, boni namque sunt, & tamen iniqui corde reuolat, & ex illidem sibi victum acquirat. In similitudinibus.

Sicut oculus vnus veru non potest, quo non veritate deus sed in eandem partem semper voluntur: Sic etiam corpus deum vel societatis illa iutorum, nihil poterunt velle diuersum, sed eodem semper voluntatem habebunt. Corpus enim vnus est Ecclesia vna enim: sponsa Christi erimus, quicunque libere ipsa Dei voluntas non erit a tua diuersa: sed sicut quod illa & ille vult in cunctis quod tu. Caput namque a suo corpore separet. In similitudinibus.

Propria voluntas eundam herba venenosa que mortifera dicitur: quam medicus quidam peritissimum progremi curans interdixit, primis parentibus comminans, qui se ex ea comederit, leprosi effecti proculdubio interirent. At illi præceptum obediunt noluerunt, sed ex eadem herba comederunt: unde leprosi effecti, leprosus quoque filios genuerunt: arque vt non eis comminatus fuerat, mortui sunt. Quorum filii licet herba agnouerint illa infirmos fuisse, & mortuos, atque lepra percussos, & mortuos: eandem tamen herbam heredes alios diligunt, indeque cibos suos vniuersos condunt: quoque surgentes ex eadem quasi pro medicamento accipiunt, sed & omnium sero capturi similes faciunt. Hi igitur operibus dementes, omnes qui audiunt, adnerere potest. Sed nec amantur, qui propria voluntate viuunt. Ipsa est enim herba diaboli venenosa suggestionis venenata, & omnibus ea venenata peccata. In similitudinibus.

Sicut ferrum quicumque omni sua parte continet ignem: Sic & boni voluntatem, mali vero in se sentiant anxietatem. Hæc voluntatem neminem hac mortalitate viuente esse partem fuisse, qui tam vt est, sentiat vel gustaret, vt illius ignem habitudinem alius declarare possit. In similitudinibus.

D. Augusti Episcopi Regiensis: sicut mare magnum quod dicitur, quæ illuc ventus a gyanibus volatur: Ita ad quodcumque bonum vel facinus, sine vilo affectu suo, solo diuinæ potestatis mens humana vertitur. De lib. arbitrii. l. 1. c. 8.

Deus sicut potentia sua corporis humani membra dissipat, etiam ordinatione sua ministerium vsuque membrorum, licet agere ac dispensare permittit. Et sicut dextram in omni homine formauit, sed in potestate hominis posuit, vt eam quo velle dederet, & ad diuersa opera conferret: Pari modo scilicet arbitrium voluntatis in vnam quamque animam inuenit, ut ipsi vult, insundit: sed eam in manu humani consilii moderatam exercendam reliquit, eiusque officia iuri hominis dominique permittit: vt si malum deprauatus appeteret, in arbitrii libertate potestatem sibi scire licere nesciret: si autem bonum cuperet, arbitrium & perfectionem eius a conditore depoliceat, ad meritum vero illius officiosa deuotio pertinere. Et ideo hominum bonorum & rector bonæ voluntatis, homini deputauit effectum. De lib. arbitrii. c. 10.

Libido.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Libido, Græce, vt Dreyler, 155. Est autem libido quælibet libet, diciturque a libando, secundum Varroem, quod, quæ placent in mentem prolabantur. Vnde non modo turpissimum etiam honestarum rerum voluntas libido dicitur. Sallustius. In decoris armis. Et militibus equis, quam in se habent, committunt libidinem habent. Terent. Neque vna libidinis adhibebat, hoc est, vultum aut. Si vero libidinem simpliciter dicimus, quæ cuius rei additur, de Venere intelligimus: hæc libidinis hoc est, in libidinem propensio: & libidinosus, molliter, libidinosus.

Diripiat magicis artibus vlla tuam:
 Bacchica ausu preſta tibi moracilla paratur,
 Quam quadrit adiam circuli in orbe loceſ:
 Ore cruceſ & cauda & geminis ut compliceſ
 alis,
 Tale amuletum carminis omnis erit.
 Dicitur hoc Veneris ſignu Pagafum laſon
 Phafiacis ladis non potuiſſe dolis.

* Amuletum Veneris.

Emblema. LXXV. I. I.

Inguina dente ſero ſuſſoſſum Cypris Adonin
 Lactuca ſolis condidit exanimem.

Hinc genitali aruo tantum lactuca reſſit,
 Quantum eruca ſalax ſix ſtimulare poteſt,
 Vide, Intemperantia, Scorratio.

Libri.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Liber, proprie corticis eſt generis tenuis, quod in phyllis plu-
 res diuidi poteſt: cuiusmodi erant quæ papyris in Ægypto de-
 traherantur, chartæque vſum præbebant. Libri, cortices: quod
 in corticibus veteres ſtylo literas formarent. Heb. *Pes ſalab*, & nu-
 mero plur. *Pes ſu* Libi de corticatione, *Genef. 30. 36.* à verbo *Pes ſel*,
 decorticaui, detrahit cortices in virgis. Hinc *Phidus* nudo, *Phidus*
 nudus, tenuis. Folia librorum & manuſcriptorum & typis edito-
 rum ſunt admodum tenuia & leuia. *Phidas*, leuiter, *Phidus* denu-
 datio. Quoniam vero libri hoc eſt & nuioreſ arborum cortices,
 chartarum olim vſum præbebant, codices ex iſtis corticibus com-
 pacti libri *Phidas*, *Sepharim*, & liber *Phidas* num. ſing. dicti ſunt *Se-
 pher* autem deriuatur à verbo, *Saphar*, numerant ordine, recen-
 ſunt per circulum, narrant aliquid ordine, & deductis rationibus
 diſpoſuit. Hinc in omnib. ſere linguis *Siphra*. i. litera, numerus:
Gill. ſſre vel *chſſre*, & *deſchſſre*. i. literas confuſe diſpoſitas, rati-
 ones obſcuras euoluere & diſponere. *Sepher*, liber, ex literis ordine
 collocaſis conſtituit. *Sepharoth*, numeri, ex quibus arcane com-
 ponuntur apud Magnates epistolæ. Vide 1. *Reg. 2. 8.* & 2. *Reg. 5. 5.* &
1. ſalm. 21. 15.

Libri liberis chariores ſunt parentibus quanto mentis filii ſunt
 præſtantiores, quam cor poris. *Plato epiſt. lib. 8.*

Libri etiam boni ſeſtorum hominum, vt memoria eorum au-
 feratur, ſunt tollendi, *Græcorum lege. Idem Plat. in Creat.*

Libri de Republica magis Pythagorici & Socratici ſunt, de legi-
 bus Platonicæ. *Idem in Plat. de legibus dial. 1.*

De librorum copia. Dial. XLIII.

Franciſci Petrarcha.

G. A. V.

Librorum copia magna eſt. R. Opportune admodum de his ſer-
 mo oritur. Nam vt quidam diſcipline ſic & alii voluptati, & ia-
 ctantia libros querunt. Sunt qui hac parte ſuppellectilis exornent
 thalamos, quæ animis exornandis tabulis pictis, ac ſtatuis, ceteriſque
 de quibus proxime diſputatum eſt. Sunt qui obtentu librorum
 quantitate inferant, peſſimi omnium, non librorum vera pretia,
 ſed quaſi mercium æſtimant. Peſſima mala ſed recens, & quæ nuper
 dictum ſtudiis obrepiſſe videatur, qua vnum concupiſcentiæ in-
 ſumentum, atque vna pars acceſſent. G. Librorum larga copia eſt.
 R. Operoſa, ſed delectabilis ſarcina, & animi inuunda diſtractio. G.
 Ingens eſt copia librorum. R. Ingens ſimul laboris copia, & que-
 tiſtis inopia, huc illic circumagendum ingenium hiſ atque illis præ-
 grauaſia memoria, quid vis dicam, libri quodam ad ſcientiam,
 quodſiam ad iuſtiam deduxere, dum plus hauriunt quam dige-
 runt, vt ſtomachis ſic ingeniis nauſia ſæpius nocuit quam famas,
 atque vt ciborum, ſic librorum vſus pro videntis qualitate limita-
 dus eſt. In rebus omnibus quod huic parum, illi eſt nimium. Itaque
 ſapiens non copiam, ſed ſufficientiam rerum vult, illa enim ſæpe
 peſtilens, hæc ſemper eſt vtilis. G. Immenſa copia librorum eſt. R.
 Immenſum dicimus, quod menſura caret, ſine qua humanis quid
 in rebus rectum, ſibi que conueniens, tu merite: Eſt in his etiam
 qua optima iudicantur immenſitas atque immoderatio fugienda,
 ſemperque præ oculis habendum illud comicum. *Ne quid nimis.* G.
 Librorum inæſtimabilis multitudo eſt. R. Maior ne tibi quam
 Ptolemao Philadelphi regi Ægypti, quem Alexandrinæ Biblio-
 thecæ quadraginta librorum nulla coaceruaſſe compertum eſt,
 qui tamen diuerſis ex locis diu magno ſtudio quaſi ſimul omnes
 arſerunt. Quod elegantia regum, curæque opus egregium fuiſſe
 ait Lilius quem Seneca reprehendit, non id elegantia curæque re-
 giæ opus dicens ſed ſtudioſe luxurie: imo ne id quidem, ſed ſeip-
 ſam conquiſtiſis ſpectaculis inaniter oſtentantis. Et Lilius tamen di-
 ctum, & Ptolemaei factum vicinque forſitan regiæ opes excuſat.

Et in longum publicis vſibus proſpicieſ regia intentio, ſed
 te laudabilis, quod ſacras literas mundo non vtilis motus, ſed
 ſacras ſumma diligentia atque impenſa per electos ad manum
 viros in Græcæ linguam, ex Hebraico fonte tranſiſſe. At
 facias priuatis non æquanimibus ſed ſuperantibus apparatus
 Sereno equidem Samonico doctrinæ viro ingenio, ſed
 curæ, plurimarum literarum ſed plurimum voluminum, ſed
 ginta millia librorum fuiſſe legitimus quos omnes Gordianus
 oricinus patri fuiſſet amicum ille moriens reliquit
 proſus hæreditas, & multis ſuffectura ingenis, num. vni
 dubitet) oppreſſura? Quid hæc autem quaſo, ſi nil aliud egre-
 vita, nullum illi vel ſcribendum ſtadium fuiſſet, vel quaſi
 bor, nil omnium tot voluminum comprehenſorum. Legere
 intelligere laboraſſet? At non fatis habuit negotiæ librorum
 ac librorum titulos, & authorum nomina, & librorum
 numerumque cognoscere? Pulchra veritas quæ de philoſo-
 pho librarium facit. Crede mihi non eſt hoc nutrire corpus
 ſed necare mole rerum atque obruere, vel forſalle meoſum
 more Tantaleoſti animam torquere, rebus arctiorum, deſer-
 tem nihil, atque omnibus inhiantem. G. Libri immenſi
 tunc mihi. R. Et errores innumeri, quidam ad impioſum
 indoctis editi, illi quidem religioni ac pietati, & diuinitatis
 nature ac iuſtitie moribusque & liberalibus diſciplinis
 ria, rerumque guſtatum fidei, omnes autem vero adæqui
 omnibus, & præſertim primis vbi maioribus agit de rebus
 ra falſis immixta ſunt, per diſſicilis ac periculoſa diſcretio
 ad plenum auctorum conſerit inter gratias, qui ſcriptorum
 inertiæ que medebitur corruptipenti omnia miſcentur
 metu multa iam (vt auguro) à magnis operibus clauſa
 reflexerunt, meritoque id patitur ignauiffima ætas hæc
 ſollicita, literarum uegligens, & cocos examinan. non ſcrip-
 tum verſare didicerit, ſcriptori habeatur, doctrinæ omni-
 rus, experts ingenii, attis egens. Non quæ iam non
 Orthographiam, qua pridem interit, quaſiſteruque vniuerſi
 beretur quod iudicetur. appare ſcriptoris infantia, rerum labi-
 tia non lateret. Nun confuſis exemplaribus, & exemplum
 ſcribere polliciti, ſicalid ſcribunt, vt quod ipſe diſcitur
 agnoſcas, an ſi redeat Cicero aut Lilius, multique ſi
 illuſtrum, ante omnes Plinius ſecundus ſua ſcripta
 intelligunt? & non paſſim hæſitantes ſine aliena
 nunc barbara? Inter humanarum inuentionum tot
 ſacra ſtanti, cum maiore hominum ſtudio, tum vel
 regente ſua ſancta poemata, ſuas ſanctas hiſtorias,
 leges auctore illarum Deo, iuamque perennitatem ſuis
 nibus largiente. Reliquarum nobiliſſimæ perent, & ſam
 ex parte perire, ſic ingentis nulli nullum eſt
 nullus eſt ſenſus, neque in nouum hæc in re, & virtutum
 rum, damna ingentia negliguntur, cum tanto ſtudio
 occurratur, literarum iacturam inter minimas numerat.
 qui numerent inter ſueta. Fuit nuper non in agris, aut
 ſed in maxima florentiſſimaque, & (quod ſupera) viba
 neque iſ paſtor aratorus, ſed vir nobilis, magnique apud
 loci, qui iuareie magno pretio empturum, nequus
 ampatriam literarum incoleat aut intraret. O vox
 Fertur tale aliquid ſenſu Licinius inſeſſis literis
 quas virtus, ac peſtem publicam nominabat. Sed
 ſtica forſen excuſet. Eſt enim viſque ad Cæſarem
 diſſet, naturam tamen non exuerat. Verum eſt enim
Fortuna non mutat genus. Sed quid de nobilibus
 qui non modo perire literas patiuntur, ſed exoptant
 dem hic rei, pulcherrime contemptus atque odium
 profundum ignorantia demerſerit acceſſent (ne à
 eremus) & ſcriptores nulla ſcientia lege, nullo
 nullo iudicio electi, non fabris, non agricolis, non
 vlli ſere artium tanta licentia eſt, cum ſit in aliis
 in hac graue, ſine delectu tamen ad ſcribendum
 cuncta vaſtantibus certa ſunt pretia. Nec vero hæc
 magis humano more lucra captantium, quam
 ciſque rebus præſidentium culpa eſt, quibus nulla
 ſus cura ſuit, obliſtis quod Eufebio Paleſtina
 rit, vt libri ſcilicet non niſi ab artiſtibus
 ſeſte artem ſcientibus ſcriberentur. G. Librorum
 R. Qui ſi capax animus non eſt? Meminiſti
 Senecam, ſeruatorum ſuorum ſcientia gloriantem? Quis
 atque illum intereſt, niſi quod aliquanto tu ſtilitor.
 quidem alieno, verum illi ſeruatorum & certe ſuorum,
 rum niſi ad te pertinentium ingenio gloriaris. Sunt qui
 in libris ſcriptum ſoni habent, noſſe ſibi videantur.
 de re mentio incidit, hic liber, inquit, in armario
 tantum, idque ſufficere opinantes quaſi ſimul in
 ſupercilio conticeſcunt, ridiculum genus. G. Libri
 Quam mallem ingenio, & eloquentia & doctrina,
 maxime innocentiæ & virtute. Sed hæc venia non
 libri, & ſi haberentur, necio an emporioſum
 quot libri illi enim muos veſtiunt, hæc animos, qui

transmittit in ventrem : vel dicitur, quod sic dentiam septis quasi muro circumvallata ac ligata.

Lingua, pars corporis nobilissima, voci formandæ dignocendique laboribus destinata. Heb. *Lafchan*, unde Gallis *Leischer* proprius linguentis linguæ effectus De hac voce obferuatu digna leguntur in etymologico trilinguo Lugdun. 1067. pag. 429. Vnde fequentia defcriptimus. Lingua appellatur & *Saphab*: Labium, Genef. 11. 1. *Erar omnis terra labijs sinus*, id est, fermone vno & iisdem verbis omnes Noachi Patriarchæ posterij utebantur: quoniam labium primum, & apprensus est icrimonis instrumentum, & veluti ianua per quam sermo egreditur. Vocatur & *Peh*, Os, Exod. 4. 11. *Quis posuit Peh homini* Quis dedit homini loquendi facultatem. Dicitur & *garon*, guttur, Itai. 38. 1. quod in gutture ad aerem (qui est medium in locutione) quedam sit dispositio: quippe citra aëris attractionem & respirationem ad arteriam vocalem nemo loqui possit. Nominè vero palati aut dentium non appellatur, quod in locutione cooperari ita apparerit & sensibilibus hæc instrumenta non videantur. Quandoquidem vero plurimum plerique ferè homines omnes, donec Spiritu Sancto (qui est Spiritus veritatis) detantur potius garrere nugari, delirare, vel sibi ipsi aut alijs obloqui, potius quam recte ornate, sapienter loqui videntur: & seipsum ex eadem lingua, vt ex medicatis fontibus, calidum & frigidum quid fluere sentimus, Hebræi de maledico agentes dicunt, *Lafchan*, iisdem literis, Iono paulum diuerso, i. e. Lingua fuit oblocutus est obretractauit, detulit aliquem linguâ sua, detraxit fallâ aculatione. Hinc *ασχηματα*, calumniator, obretractor, Gall. *Langarid*: *ασχηματα*, contumelia, obretractio, *ασχη* lingua.

¶ LOCI BIBLICI

Lingua pro idiomate, Gen. 11. 7. pro idiomate peregrino, 1. Cor. 14. 2. 14. pro domo linguarum per se considerato, 1. 19. Lingua vna cernitur, Gen. 11. 16. Lingua bona laudat, *Prou.* 15. 4. 18. 21. Lingua a Deo gubernatur, 16. 1. Lingua moderanda & cohibenda *Leu.* 19. 16. *106.* 5. 21. *Pfal.* 34. 13. 137. 4. 140. *Verfic.* 4. 12. 141. 3. *Prou.* 4. 24. 10. 20. 18. 19. 11. 6. 12. 20. 13. 14. 19. 13. 9. 13. 15. 2. 16. 27. 28. 17. 9. 20. 27. 18. 21. 21. 23. 25. 28. 26. 20. 30. 11. *Ecl.* 5. 2. *Sap.* 1. 11. *Ecl.* 14. 11. 5. 16. 20. 5. 22. 33. 23. 17. 25. 12. 21. 17. *Mat.* 12. 36. *Luc.* 6. 45. 1. *Cor.* 15. 35. *1. Petri* 2. 1. 3. 10. *Iac.* 1. 8. 19. 20. 3. 7. 5. 8. 4. 11. Lingua non nisi cum difficultate fiatur, *Iac.* 3. 8. Lingua Angelorum, pro singulari & eximia, 1. *Cor.* 13. 1. Lingua mala quam noxia, *Prou.* 18. 21. *Iac.* 1. 26. 3. 7. 5. 9. Linguarum diuisio ex superbia orta, *Gen.* 11. 8. Linguarum domum credentibus collatum, *Act.* 10. 46. 1. *Col.* 12. 9. 7. 10. 28.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Mors & vita in manibus linguæ, qui diligunt eam comedent fructus eius. *Prou.* 18.

Qui custodit os suum & linguam suam: custodit ab angustijs animam suam. 21.

Custodite ergo vos à murmuratione, quæ nihil prodest, & à detractione parcite linguæ: quoniam os mentiens occidit animam. *Sap.* 1.

Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo. *Ecl.* 14.

Est qui labitur lingua sua, sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? 19.

Est tacens, qui inuenitur sapiens: & est odibilis, qui procax est ad loquendum. 20.

Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, vt non cadam in ipsis, & lingua mea non perdat me? 22.

In disciplina loquelæ non afflicto os tuum est enim in illa verbum peccati. 23.

Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam suam à malo, & labia sua ne loquantur dolum. 1. *Perr.* 3.

Quid loquendum.

Quia donec superest halitus in me, & Spiritus Dei in naribus meis non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. *Ibid.* 27.

Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam. *Pf.* 38.

Dedit enim mihi Dominus præmio linguam, qua laudabo ipsum. *Ecl.* 5.

Domine dedit mihi linguam eruditam: vt sciam fuscitare eum qui lapsus est verbo. *Es.* 50.

Quomodo loquendum.

Respondere obsecro alicui: contumeliose, & loquentes id quod iustum est iudicæ: & non inuenietis in lingua mea iniquitatem nec in faucibus meis inutilitatem personabit. *Iob.* 6.

Lingua placabilis lignum vitæ. *Prou.* 15.

Noli citatus esse in lingua tua: & inutilis, remissus in operibus tuis. *Ecl.* 10.

Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua gratiosa eucharis in bono homini ne abundat. 6.

Quid gloriaris in malitia? Tota die iniustitiam cogitauit

lingua tua. Dilexisti malitiam. Dilexisti omnia verba peruersa: nis lingua dolosa. Propterea Deus destruet te in futurum. 1. *Pf.* 10.

Vir linguosus non dirigitur in terra. *Pf.* 139.

Vbi autem verba sine plurima, ibi frequenter cogita. *Prou.* 10. 14.

Malus obedit linguæ iniquæ: & fallax obtemperat labiis dactibus. 17.

Lingua imprudentis subuerfus est ipse. *Ecl.* 4.

Aurum tuum & argentum tuum confusa, & verbis tuis facta teram, & frenos orituo rectos, & attende ne forte labia tua in lingua tua, & cadas in conspectu inimicorum infidantium tua & facta tuus infanabilis in mortem. 28.

Si quis putat se religiosum esse non refragens linguam suam, ius vana est religio. *Iac.*

Lingua modicum quidem membrum est, & magna eorum quantum ignis, quam magnam sylvam incendit. Et lingua quæ vniuersitas iniquitatis Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflamat rotam naturalis naturæ inflammata à gehenna. *Ibid.*

Omnia natura bestiarum, & volucrum, & serpentium, & torum donantur, & domita sunt natura humana. Lingua bestiarum nullus hominum domare potest: inquietum malum plecta mortifero. *Ibid.*

In ipsa benediximus Deum & patrem, & in ipsa malediximus inimicos, qui ad imaginem & similitudinem Dei facti sunt. Ex quo procedit benedictio & maledictio. Non oportet fratres nos fieri. *Ibid.*

Lingua proximum malestat.

Fili hominum dentes eorum arma sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. *Pf.* 56.

Domine libera animam meam à labijs iniquis, & à lingua dolosa. 11. 9.

Os bilingue detestor, *Prou.* 8.

Verba impiorum infidantur sanguini: os illorum uterque eos. 11.

Lingua fallax non amat veritatem & os lubricum operatur nas. 26.

Verbum nequam immutat cor ex quo partes quatuor emittuntur, bonum & malum, vita & mors, & dominatrix illorum est duarum. *Ecl.* 37.

Discordiam seminatur.

Verba bilinguis quasi simplicia, & ipsa perueniunt visque priora ventris. *1. Iob.* 18.

Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus, & temerarius verbo suo odibilis erit. *Ecl.* 7.

Lingua certia mulieres iuratas eiecit, & priuauit illas laboribus suis. Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amorem in quo requiescat. 28.

Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui iumentum per linguam suam. *Ibid.*

¶ SENTENTIAE PATRUM.

Ante est aequitas, vnam linguam habes, ad quod vis contumaces. Quare ergo potius ad iniquitatem, & non ad aequitatem? Quam amaritudinis, non das ventri, & cibos iniquitatis das linguæ malignæ, sicut eligis quo vescaris, sic elige quod loquaris. *de natura & gratia.*

Linguam nullus hominum domare potest. Homo domat non domat linguam. Domat leonem, & non frenat temerarium matrem & non domat seipsum. Domat quod timebat, accedat matrem. Non timet, quod timere debebat. *Idem lib. 1. de virtute & vitijs.*

Pro signo sunt interiores hominis verba erumpentia, quæ libidinosa qui sua celat verba & vitia callide, incedunt compunctio non demonstrat, (minoribus enim maiora monstrantur) vnde oculis dissimulari non potest conscientia, dum luxuria & carnis mens lucret in facie, & secreta cordis motu corporis, & gestibus dicat. *Hieron. super 12. prophetas, lib. 2. super illud Ezech. 10. 17. 18. 19.*

Quoties vero loquimur aut non importuno tempore, aut in opportuno loco aut non vt conuenit audientibus: toties sermo malus procedit de ore nostro, ad destructionem eorum qui nos audient. Consideremus itaque quid loquamur, quia pro omni otioso verbo reddetur sumus rationem in die iudicii. *Idem lib. 1. de virtute & vitijs.*

Quoties.

Alliga sermonem tuum ne luxurie, ne lasciuat. Qui multiloquio peccat sibi colligat, si restrictionis, & ripis coarceatur. Cunctum colligit amicum & vndas: iugum sic verbis tuis, & fratera mensura, vt sic grauitas in sensu, in sermone pondus, & acquet verbis modus.

Sapiens priusquam loquitur multa considerat quid dicat, quod in loco & tempore. *Ambrosius. li. 1. de officiis.*

Præu sicut in sensu leues sunt, ita in locutione præcipites: quæ quod leuis conscientia concipit, leuior prætinus lingua prodit.

Bias.
 Ακού πολλά, λάλι εὐδελία
Audi multa, sed loquere pauca.
 Pittacus.
 Γλῶττα μὴ ποτε χέτω τὸ νοῦ.
Lingua ne praeterat mentem.
 Μὴ σπυδὲ λαλῶν.
Noli festinare loquendo.

Hesiodus.
 Γλῶττι τὴν δὲ φωνὴν ἀνθρώπων ἄριστα.
 Φεῖδ' ἀλλ' ἄλλ' ἀπέειπε δὲ χεῖρα κατ' ἀστρούχων.
*Optimus est homini lingua thesaurus est ingens
 Gratia quae patris mensurat singula verbis.*
 Menander.

Petronius.
 Πρὸς τὸν λόγον οὐδὲν ἀντιπῶν ἔχο.
Adversus benedictos nihil contradicere habeo.
 Ἰσχυροτέρως δ' ἔχει τὸν λόγον.
Potentius autem nihil est sermone.
 Λόγος γὰρ ἐστὶν ἡμεῶν φαρμακὸν νόσους.
Sermone enim est tristitia remedium solus.
 Λόγος μὴ ἐπιβάλλει, φαρμακὸν οὐδέποτε.
Sermone me perfraxit, remedio sapientissimi.
 Λόγος ἀντιπῶν τὸν λόγον ἀντιπῶν.
Sermonibus responde sermone illi qui persuadet tibi.
 Λογὸν γὰρ τὸν οὐδὲν ἔχει τὸν λόγον.
Tristitia enim benivolus scilicet medicari sermo.
 Λόγος δὲ ἰσχυροτέρως βεβαιότερος μόνος.

Sermones ad iudicium.
 Σέρμονε ἀδμυγνίσαι τὸν ἄλλον οὐκ ἔστιν ἄξιον.
Μεγιστὸν ἐστὶν ἡμεῶν φαρμακὸν λόγος.
Maximum est ira remedium sermo.
 Οὐ λόγος ἰατρὸς ἐστὶ τῆς κατ' ἀνθρώπων ἀδύτης.
Sermo medicus est ἡ ἀντιπῶν παθῶν.
 Ἐπιβάλλει τὸν λόγον οὐδὲν ἀντιπῶν βίβλος.
Verbum contra oportet unat atem dictum subvertit vitam.
 Πῶς λόγος τὸν οὐδὲν ἀντιπῶν πάλιν.
Cum omiserit sermonem aliquis, non resumet rursus.
 Ἐπιβάλλει τὸν λόγον οὐδὲν ἀντιπῶν βίβλος.
Animi agros autem est medicina sermo.
 Δυσχερὲς ἐστὶν μὴ λόγος ἡ ἡμεῶν νόσος.
Infelix sit patiens quam maledicet.
 Ἀνδρὸς χεῖρα τὸν λόγον οὐδὲν ἔχει τὸν λόγον.
Viri charactere sermone cogoscitur.

Apollinarius.
 Ἀντιπῶν ἀπορῶν λόγος μὴ κακός, ἀλλ' ἐπὶ ἀντιπῶν.
Ἀνδρὸς ἀπορῶν καλὸς ἐστὶν ἀντιπῶν μὴ λόγος.
 Si me bene absente dixeris male, nulla est in iuria me.
 Si de me presente bene, scias me male de me dicere.
 Theodorides.
 Ὀνόματι ἐν γλῶττι δὲ ὄνομα ἴσως ἐστὶν ἡ γλῶττι.
Aphorismos τὸν οὐδὲν ἀντιπῶν βίβλος.
 Mortalibus in lingua dolosa morbus effrenis,
 Sceleritia pars saepe infelicitatem.
 Quid, amorum lib. 2. eleg. 2.
 Vides ego compedi bus licentia crura gerentem,
 Vnde viri incestum scire coactus erat.
 Pena minor meritis nocuit mala lingua duobus,
 Vir doluit fama damnata puella tulit.
 Crede mihi nulli sunt crimina grata marito.
 Nec quinquam, quam amicus audiat illa iuvant.
 Horat. art. poet.

Tristitia mensura.
 Multum verba decens, iratum plena minarum,
 Ludentem lasciva, severum, seria dicta.
 Fortunam enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum, tuat, aut impellit ad iram,
 Aut ad humum mare, grani deducit, et angur:
 Post effert animi motus interpretare lingua.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.
 De amissione linguae, & loquelae. Dial. oct.
 Francisci Petrarcho.
 Dol.

Quid quod linguam & loquelam perdidit? R. Quid si securitatem & requiem invenisti? quam multo smani innoxios lingua pessun-
 dedit? est voluptas stulta quidem, sed communis volentium videri
 facille, quae non faciunt, nec possunt. Menitus est, qui si aeliticum
 regem, filiumque eius occidisse se dixit, & facti innocens, mendacii
 penam luit, ut periculum cesset, quantus est labor loqueris responde-
 re, fabulari, fingere comere verba, sententias librare, cogitare quid
 & qualiter dicas, quamque suaviter acrem verberes (ita enim vocem
 ipsam diffiniunt) qualiter quoque non ligum modo, sed reliquum
 corpus moueas. Na & huic se porrigit pars vna Rhetoricæ, qualiter
 meditabundus humi frontem defigas, quam quorsumue manum
 porrigas, quo terrâ ferias pedetânon non satis hæc operosa coccinnita
 & precepta pene multificis opera, ut dulciter tones angu, an non vere lo-
 qui labor

... intentionem bonam loquutio cauta non sequitur, ipsa pic-
 ... propositio in transgressionis vitium vertitur. Gregorius lib. 5.
 ... quod dicitur, necesse est, ut causa tempus, & persona
 ... verba sententiae veritas roborat: si hanc tempus con-
 ... & si veritatem sententiae & congruentiam tem-
 ... personae qualitas non impugnat. Idem in Moral. lib. 6. in

... verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent
 ... otiosum quippe verbum est, quod
 ... necessitatis, aut intentione, pia utilitatis caret. Greg. 7. Mo-
 ... in pag. 747. 3.
 ... molestas linguas tranquille diceret, à conscientia dolor
 ... Valnera enim clausa plus cruciant, quia cum pudore
 ... frent, excutitur, ad salutem dolor aperitur. Idem li. 7.
 ... magna labi magni moderaminis liberatione seruanda est, non
 ... obliganda, ne aut laxata in vitium, defluat, aut restri-
 ... ad vitium topecat. Greg. 3. Moral.
 ... casus culpae crescentis, ut lingua cum non refringitur,
 ... viderent, iaceat, sed semper ad deteriora descen-
 ... Moral.

... aquam, caput est iurgiorum. Aquam quippe di-
 ... in fluxum loqui relaxare, quomodo contra
 ... profunda, verba ex ore viri. Qui
 ... iurgiorum: quia qui linguam non
 ... diffipat. Idem lib. 5. 7. Moral. Et in Paffe-
 ... melius posset tacendo aliquis vincere quam
 ... inquitur sermonibus, sed excitatur.
 ... competere studuit, quos reponendo
 ... Chrysostomus super Matth.
 ... ligas, & ligari non potest labilis est, & teneri non po-
 ... La biur vta anguilla penetrat, ut sagitta, tol-
 ... mouet rixas, seminat discordias, &
 ... interfecti, blanda est & subdola, & para-
 ... bona, & miscenda mala. Qui custodit linguam
 ... vita in potestate linguae
 ... de anima.

... sic cautus, ut si inter æmulos loquatur, nullū
 ... quonem? Difficilis res est, in lu-
 ... tenere mensuram, cui si
 ... contra se loquitur. Facilius enim
 ... quam loquendo. Salomon dicit: Ori tuo
 ... atque stateram, Castiōd.
 ... diuina.

POETICAE SENTENTIAE.
 Quid, i. de fine titul.
 Turpe reuocari miseris defendere lingua.
 Quid faciat magnas turpe tribunal opes.
 Iuuen. sat. 9.
 Videndum est recte, cum propter plurima, tum his.
 Præcipue casus, ut lingua mancipiorum
 Carceat, Nam lingua male pars pessima serui.
 Fautus.
 Nil melius lingua, lingua nil peius eadem:
 Tristia cum dotes toxica melle gerit.
 Senec. tragædia 4.
 Care leui loquuntur, ingentes stupent.
 Idem Tragædia 9.
 Amiretine verba furentib.
 Temere emissam comprime Vocem.
 Phocylides
 Οὐρανὸν λέγει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐστὶν ἡ γλῶττι.
 Οὐρανὸν λέγει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐστὶν ἡ γλῶττι.
 Οὐρανὸν λέγει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐστὶν ἡ γλῶττι.
 Τὸν οὐρανὸν λέγει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐστὶν ἡ γλῶττι.
 Ἐπιβάλλει τὸν λόγον οὐδὲν ἀντιπῶν βίβλος.
 Id est.

... sane sermo homini potentius est ferre
 ... tribuit Deus naturam Solentem
 ... multam celeritatem, fortitudinemque, leo-
 ... aculeos apibus
 ... dedit sermo autem defensionem ho-
 ...

... quædam, multi am celeritatem, fortitudinemque, leo-
 ... aculeos apibus
 ... dedit sermo autem defensionem ho-
 ...

qui labor & silentium quies? D. Nullatenus loqui possum. R. Quae deficient eloquentia dicebam, multa dignius perditam reperitur lingua. Quando igitur loqui nequis, tace, & quod necessitas iubet volens facito. Quod ipsi, qui loqui possunt, sepe vitiosum facerent, sepe dolent non fecisse. Tace, inquam, ne te damnum pati putes, taceas cogita, & quiescens tecum loquere, quae meliora esse quam perorare, ne disertum quidem negent. D. Mutus factus sum. R. Si muti fuissent Cicero & Demosthenes, diutius vixissent, & leuius obiissent. D. Linguae vltimum omnem perdidit. R. Et mentendi consuetudinem, & fallendi artes, & inimicitiarum, querendaeque infamiae instrumentum. Plures enim lingua sunt quam factis infames. Nulla pars corporis ad nocendum promptior, ad frangendum difficilior. Merito ergo quasi magnum aliquid, atque rarum protulit ille, qui dixit. Custodiam vias meas, ne delinquam in lingua mea. Quod cum sanctus quidam vir, qui ad discendum sacras literas accelerat, audiisset, abiisse dicitur, nec amplius audire voluisse. Cumque post longum tempus praecceptor suus illum admirans sciscitaretur, quid tamen abiens ceptum opus omisisset, respondisse dicitur, quod primum illud ei verbum sat superque negotii artulisset, nec dum illud vnum omni studio posset implere, hanc tibi custodiam, & hoc frangum, seu a natura quidem, seu a fortuna oblatum, ne contempseris, libere quete regendum praebere, ne contra tuam formam calcitres. D. Linguam amisisti. Nunc maxime, quod sapiens iubet, omni custodia serua cor tuum e duobus custodiis ad vnam redactus, & dimidia laboris parte liberatus, facilius pauca custodias, & preciosa vigilantius. D. Linguam perdidit. R. In quibusdam paucis nobile & argutum membrum, in magna autem parte hominum nocens atque pestiferum, & quo multis caruisse melius. Sic non solum in seruo verum cernitur, quod Satyricus ait. *Lingua mali pars pessima serui*, sed in plerisque etiam liberis, quibus nihil peius dedit natura, quam linguam. Bella, doli, adulteria corruptelaque omnes pene cessarent, nisi lingua malum semem & spargeret, & foueret. D. Linguam perdidit. R. Si malam, lucratus es plurimum. Magnae enim diuitiae sunt, esse inopem malorum. Haec qui non habet diues nascitur, at qui perdidit, diues fit, & nouo auctus censu perdidit inuenit, quod inueniendi perdidit. Quod si bonam perdidisti, dico iterum: Cor confersera, amisisti quidem quo placere hominibus, serua quo placeas Deo. Cui si lingua non potes, corde loquere. Si enim de malis scriptum est. *Labia dolosa in corde, & corde locuti sunt*. Cui non potum in corde pia labia esse, & ipsi corde etiam loqui possunt vbi sint aures Dei? Verumque sit quod alibi scribitur idem: Non occultati os meum ad te, quod fecisti in occulto. Nulla enim secretissimarum quoque cogitationum abscondita est Deo, nec tacitos, minus quam clamantes audit. Imo non est apud illam clamor altior, vehementiorque, quam cordis clamor, ille silentio delectatur. Hunc clamorem compressis labiis promebat ille gregis primum, postmodum populi pastor famulissimus qui audire meruit vocem Dei dicentis sibi quid clamas ad me non loquebatur, & clamabat, imo quidem loquebatur, sed corde. Sicut autem qui Deum audit surdus non est, sic quae Deus audit, non est mutus.

Turpe est aliud loqui & aliud sentire. *Senec. ad Lucil. in epist.*
 Non multis verbis opus est, sed efficacibus. Seminis modo spargenda sunt. *idem epist. 38.*

Quem admodum sapienti viro inaccessus modestior conuenit, ita oratio pressa, non audax. Summa ergo summarum haec erit, tardiloquum te esse iubeo. *idem epist. 40.*

Nemo quod audierit tacebit. Nemo quantum audierit loquebitur. *idem in epist.*

Imago animi sermo est. Qualis vir, talis oratio. Magnum est vocis & silentii temperamentum. Garrulo non respondere, conuictum est.

Loquax inimicus quam taciturnus minus offendit. *idem in Proverbis.*

Velicentiosa mancipia animi imperio rege lingua, cupiditatemque opprime, si non potes, paululum remitte. Saxo ea quae sanari ratione non poterant, sanata sunt tempore.

Primumquam promittas, delibera: sed cum promiseris, statim facias.

In hoc incumbere, ut libentius audias quam loquaris. Auribus frequentius serue quam lingua. Qui nescit tacere, nescit loqui. *idem de moribus.*

Propter hoc nobis datus est sermo, ut praefatio forent mutuae voluntatis indicia. *Plato in Timaeo.*

Qualis vnusquisque est, talia dicit, & talia operatur, & taliter vivit. *Arist. li. 4.*

Nullum illorum animalium sermonem habet, nisi homo. Homini natura sermonem dedit. *idem lib. 1. Polit.*

Noli cito loqui. Est enim infamiae indicium, dicebat Bias. *Laert. Diog. de vita & moribus philosophorum.*

Oportet enim veritari in conuiuio sermones, ut castitate integros, ita appetibiles venustate. *Macrob. Saturnaliorum li. 1.*

Nam superfluum video, inter sapientes nota proferre: Sic etiam loquendum est cum hominibus, tanquam dii audiant, & sic loquendum cum diis, tanquam homines audiant. Cuius secunda pars sentit, ne quid a diis petamus quod velle nos, indecorum sit homi-

nibus confiteri. *Macrob. Saturnaliorum li. 1.*

Haecina de philosophiae virtutibus, quia cum oratorum virtutibus si orando probetur, philosophus non minus tacendo pro se re, quam loquendo philosophatur. *idem li. 1.*

Omnium terrarum nihil homine praestabilius praestaretur: accessit: quod quidem alius animalibus ad expectandam necessitatem, inferendaque ventri copias comparatum est. sed homini promptuarium potius recte rationis & suauitatis instrumentum est: ut quae prudentia corde concepit, ea sentio potius nari.

Qui suauiter & fuitiles, & importuni locutores, quique multum pondererinnix, verbis humandis & sapientibus desolantur orationem bene existimatum est in ore nasci, non in petore. Inquam autem debere aiunt non esse liberam, nec vagam, sed oculis de petore imo, ac de corde aperitis moueri, & quae nari.

Hesiodus poetarum prudentissimus linguam non vulgarem sed recondendam esse dicit praevidere ut desaturum. Enique dicit promendo gratiam plurimum, si modesta & parca, & modica. *Gell. Nocturnum Attic. lib. 1. ca. 15.*

APOPHTEGMATA.

Thales: Subinde admonere solitus erat, ne ita loquatur, ut amicis, ut sermo non in us vocet. Quo docere voluit, cause de quibus etiam coram amicis loquendum esse, ne non apud amicos, sed nostra loquacitas vergat nobis in magnum malum. *Laert. li. 1. ca. 1.*

Pythagoras: gladii plagam quam linguae leuiorem esse dicit, ille enim corpus, haec animum vulnecat. *Anton. & Max. serm. de quaest. 4.*

Chilon, non committendum esse dicit, ut lingua praerogatum animum. Admonens, prius cogitandum quid loquaris, quam lingua prorumpat in verba. Nescit enim vox multa reuerti. *Laert. li. 1. ca. 4.*

Idem praecipiebat, linguam cum alias semper, tum praecipue conuiuio continendam, quod illic cibi & potus inuenerit ad operantiam. Porro vbi plus est periculi, ibi maior est adhibenda cautio. *Laert. li. 1. ca. 4.*

Idem a quodam interrogatus, quidnam apud homines esset difficilem? Responde, inquit, ea quae cupimus esse. Quo dicto inuuit, quanta hominum sit lingua licentia, quae in cordebus recondita esse deberent, liberius loquendo effundunt. *Laert. li. 1. ca. 4.*

Bias, adolefcentae quodam intempertissimas nugae crebro iactans adeo ut neque modum esset habiturus, neque finem: Qui factum inquit, ut a quo scateret verbis didicisti, filere non didicisti. *idem.*

Bias, cui damus immodice loquax, ut sibi subueniret, orantem ait: Abunde tibi morem geram, si aduocatos miseris, non verum pie. *Laert. li. 1. ca. 7.*

A nacharhis interrogatus quid esset in homine pessimum, & quod optimum? respondit, Lingua. Sentiens idem membrum plurimum adterere vtilitatem, si recta ratione gubernetur: pessimum autem esse, si secus. *Laert. li. 1. ca. 9.*

Zeno, adolefcentulo plurima effluenti immoderatae operante erat: idecirco, inquit, aures habemus duas, & os vnum: ut praediamus, loquamur per pauca. *Laert. li. 7.*

Idem audiens adolefcentem plus satis loquentem in conuiuio ait: Aures in linguam defluxe. Alludit autem ad naturam vtilitatem, quae hominibus duas aures fecit, linguam autem vnam statum ut disceret, plura quidem audienda esse, non autem tenere effusa da omnia. *Laert. li. 7. cap. 1. Maximus serm. 60.*

Democritus, quum indoctum quendam verbosissimum obloquentem diu tulisset: Ad blasphemandum, inquit, satis mihi iustitiae videris, ad silentium vero impositus. *Stob.*

Epops, Quid esset in hominibus bonum & malum? dicitur, linguam esse dixit. *Anton. & Max. serm. de loquacitate.*

Pericles, cum publice dicitur prodiret in primis se operantem, ne insolens verbum excideret, quod populum plene auerteret, neque possent, aut itae etiam voluntaria contrarium esset: Non operantur sane vir prudentissimus, ac eloquentissimus: quum labitur brigaque sit lingua, quae saepe numero limites suos egreditur, & in ta rerum pericula hominem etiam volentem rapit, ac in mortem quoque aliquando praecipiat. *A. li. 4. de varia hist.*

Theocritus Chioscum veniens Byzantium, & verborum promptissimos homines inueniret. Recte (inquit) de vobis dicitur, quod in vobis vobis suppellex est, & vnicum domicilium. *Stob.*

Idem Anaximene dicitur, ita praefatus est, incipit verborum flumen, mentis gutta: significans, habere multum loquentem, vniuersae parum. *Stob. serm. 34.*

Crates videns adolefcentulum secreto ambulatorem, & quod

PC
POLY

quis, quid illic solus faceret? Mecum, inquit loquor; cui Crates...

Quid dicitur me aliquando potantem; tacuisse nunquam, Laert.

Talla si loqueris, non multo tempore vivis.

Laert. lib. 5, cap. 1.

Idem, cuiusdam dicenti, illum ideo non loqui, quia insanus esset...

Laert. lib. 5, cap. 2.

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Agis, cum sophista quispiam apud Agidem dixisset, orationem...

Anaxandridas, cum Ephoris oportuna quidem, sed pluribus...

Agefilam cum rhetorem eo nomine apud Agefilam Lacedaemoniorum...

Antipater, de Demade oratore iam graeco dicere solebat, Demadi...

Alexander epistolam a matre missam, qua occultas aculationes...

Idem, cum silentium suorum maxime probare quibus, inquit...

Gnathena, venerat ex Helleponto ad Gnathenam amatorem...

M. Cato luronem cuidam ambientem inter Catonis familiares...

Idem dicere solebat, eum nequaquam tacere posse quem moribus...

Anonymus, Rhodius quidam ministro Romani Imperatoris multa...

Pompeius, impatiens Tullianae dicacitatis, inter amicos dicere...

Alphosius homines quos vanis sermonibus impleri, & pene...

Hieron. Carbo, loquaculus quidam Hieronymum Carbonem, suavis...

Ennius Senensis in Petrum de monte Licino, non in celeberrimo...

Idem, Sophista quodam de fortitudine multa disserente, risti...

Demades Tibiis Atheniensis comparare solebat: ex quibus si...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

Idem, de rebus facientem, si stultus es, rem facis sapientem, si sapiens...

§ SIMILITVDINES.

Dauidis regis. Sermonem petilentem suppeditat (celeratus animus lingua tuæ, quæ simillima est nouacule acuta: quum ad fecandam barbam adhibita, aberat. & iugulum petit) Ps. 52.

Chrysostomi: Magis vertice ipso capitis linguam tuam custodi. Regius quidem equus est lingua. Si ei frenum immiseris, doctrina tua gradarium feceris. accende in eum rex, & quiescet in eo: si autem nullo freno domueris sed huc atque illuc in frenem iactari permiseris, diaboli eum vehiculum fecerit. Homil. 50. in Matth.

Ora istorum qui secularium rerum rabie furiant, comparanda non immerito cloacis fordidissimis: illorum vero ora, qui quæ Dei sunt, loquuntur, fontibus similia, vnde riuus liquidissimis fluentis mellis emanant. Imo non hac mensura, sed acerbior similitudine Scriptura vitur hic venenum, inquit, aspidum sub labiis eorum, lepulchrum parens guttur eorum. Sane, bonorum ora non sunt talia, sed odoris plena ingentis, Homil. 59. in Matth.

Quem ad modum si Romanus forte fuerit iudex, non percipiet rationes tuas, nisi Latine loquaris Sic & Christus non audit, nec attendit, nisi lingua sua loquaris, vtaris. Vt os tuum ita conformetur, vt Christi sit, non opus est coloribus, nec vlla materia, sola virtute, humilitate, mansuetudine, huiusmodi os maxime conformatur. Os diaboli conditur in maledictione, contumelia, contractione, peritio, mendacio. Diaboli linguam habet, qui vt diabolus loquitur. Quæ supplicia non perpendemus, quando linguam nostram, qua Dominicam carnem degulamus, diaboli sponte linguam efficiamus? Hom. 79. in Matth.

Vt grauius est pomum, quod tuis manibus ex ipsa decerpseris arbore, vt dulcius aqua quam ex ipsa vena subicactem haueris: vt iucundius vinum, quod ex eo deprompseris dolio, in quo primum fuerat conditum: Ita diuina litera nescio quid habent naturæ fractantæ, nescio quid spirant suum ac genuinum, si eo sermone legantur quo scripserunt, qui partim ei acro hauerunt ore, partim eisdem afflati spiritu nobis tradiderunt. Homil. 79. in Matth.

Basilii: Sicut calamus instrumentum scribendi est, ipsum sicite mouente manu ad eorum significationem quæ scribuntur: Sic etiam iusti lingua, quam sanctus mouet Spiritus, æternæ vitæ verba ardentium cordibus inscribit, tincta quidem non atramento, sed spiritu Dei viuentis. in Ps. 45.

D. Hieronymi: Sicut plectrum chordis: Ita lingua elidit denticulos, & vocalem reddit sonum. ad. Enst. achium.

Quomodo iuxta qualitatem ciborum de stomacho ructus erumpit, & boni vel mali odoris status indicium est: Ita interioris hominis cogitationes verba profertur, & ex abundantia cordis os loquitur. Ad Principium virginem.

D. Hilari: Nouacula ad nitorem vultus: acuitur, vt abradens hirsutam atq; horrentem faciem læuiget. Hac si potius vulneret, dolū facit quippe cum preparata ad ornatum, ministerium suum præbent ad vlnusita lingua impit in malicia potentis, quam natura ad eloquendas rationabiles cogitationes contulit cordis preparat: ipsa potius rationabiles cogitat inquirates. Ps. 51.

Laurentii Iussitanti patriarchæ. Quemadmodum de vno eodemque fronte non potest effluere dulcis atq; amara aqua: Ita nec in lipidum cor progredere valet verba flammantia. De iustis, ac regimine palat. cap. 11.

Roterodami: Vt rupes obiciuntur flumini, ne se effundat: Ita ratio linguæ obicienda, ne temere distiluat. in Similib.

Vide, Garrulitas, Loquacitas, Sermo, Taciturnitas.

Litigium, Lis.

§ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Litigium, Græce λῆσις, id est, & λῆσις. Litigo. Est autem litigium proprie contractio in verbis, non ex defectu amoris animos vniuersis, sed & hoc, quod quis non veretur contristare personam, ex B. Thomæ secunda Secunda quæst. 116. artic. 107. Litigium à litigio venit, illud autem à lis deducitur. Lis vero (vt quidam volunt) à limes dicitur, quod primæ inter homines lites de limitibus fuerint à litigio, quod est disceptio, contendo, venit litigiosum, hoc est id, de quo lis est. Litigiosus, qui frequenter in litibus versatur.

Lis, lites, Conuersionis, à limite dicta, quod lites primæ inter homines de limitibus fuerint. Gr. à lex Hebr. Rab, à verbo, Rabab, & in a. Coniugatione Rab & Rob, nullus fuit: nam in litibus multa sunt & dicuntur atq; multiplicatur contentiones, deniq; lis ex lite feritur litesq; nouas parit & multiplicat Meribab, contentio disceptatio acis, vt fiam lite coram iudicibus.

§ SENTENTIA BIBLICÆ.

Lites & contentiones fugienda, Pron. 20. 3. Matth. 5. 40. Rom. 13.

13. 1. Cor. 6. 1. & Tit. 3. 1. 2. Tim. 2. 23. Lites Pastoribus vitandæ. 3. 2. Tim. 2. 3. 4.

§ SENTENTIA PHILOSOPHOVM.

Nihil bono viro quæro magis conuenit, quam abelica contentio. controuersis. Cic. ad Attic.

Lis & amicitia repetuntur solum in animalibus, & præter rationales, non inanimatis. Auer. in 2. Physic. text. 35.

Lingoli & moroli sunt, qui nullam sibi rationem habere possunt ne moiefti sint. Arist. 4. Ethicor. ca. 6.

Lites vbi multæ, & iniuriæ multæ vbi sunt, ciues inter se non habent amicitia. Plato de leg. dial. 5. litem generat, Ant. Nat. de pacis. lib. 4. quarto.

Chilon: eius tria præcepta aureis literis Delphis consecrata sunt. Nofce te ipsum. Ne nimium cupias, & Aris aliena nequeas. Quarta iam taciturnitas. Bras. li. 3. ca. 2. ex Stobæo.

Zenon cum cæteris virtutis admiratoribus fortiter peroraret, non oportere malos viros cum probis contendere, cum diceret: An non plorabit malus si bono aucta fuerit? Et ego nullatenus malum probum contradicere. Philo Iudeus lib. 4. Quædam probus sit liber.

Socrates dicebat, aut quam rarissime, aut quam grauissime proceribus conuandum esse. Non ignorat enim vt sapientissimus, quam caute cum potentioribus agendum sit, ne non proficis nos qui longe inferiores sumus, opprimat. Stob. serm. 1. de iudic. denit.

Phuonius cum in disputatione quadam Hadriano proceribus infensissimus erat, cessasset, admirandus alius curabat. Nonne cedam, inquit, qui vincti habeat legiones. Et dicitur. Et Volat. li. 16. vrb. anorm. com.

Alexander Aclidæ Iapsoni multa in eum licenter dicebat: Licet quidem illi, quæ vellet in regem dicere: sibi vero necesse tantum: sed etiam facere. Eras. li. 5. apph.

Ludouicus XII. Gallia rex cum per Lutetiam ob ambrosianum uos haberet quoddam & senatu qui raptim ad curiam peruenisset, Annon, inquit, hi ad mundanas videtur proficere. Annon, Franc. Alludit ad illud Stratochis & Dioclis quorum membra inuenerunt, qui se mutuo inuitabant: ad melleam auream: ita enim cum inuenerunt uocabant.

Ipsæ per se cum in cura parlamenti Galliarum supereminere interellet, patiensq; causam diuersos non illiciter audire, etiam Sutoris partes impudenter sibi vindicare dicebat. Sutoris quod Sutoris est proprium alium producere denudat, hoc in dicos in dilatandis scriptis prudentum responsis & Cæsaribus facere affirmabat. Annal. Franc.

Alexander. Dion in Dialogo Philippi & Alexandriæ, Philippi ad Alexandrum dixisse, At qui poetas bonos ac graues ceteros proes offendere non debemus, quod nobis dicenti quæ volunt, incultatem habent. Non omnem, inquit Alexander. cum Stoicis quod de Helena mentiretur, non fuit uile. Bras. Iud. ca. 4.

Phocion. Quum Alexander ab Atheniensibus polceret ditionem, ut quid consuleret, profertur: surgens, inquit: Contulo agros, ut misisuperetis eos, aut insperantiam amici fici Compendia liti, nihil Alexandro negandum, nisi considerent se inuam potestatem opprimere. Quibus si ille videretur superior: non esse inueniant animosum inuenem, & repulset impatiensillum. Phil. in Rom. apoph.

Sylla. Cn Pompeium à victoria reuersum, Sylla cum illi honoribus exceptis, tum magni cognomen ipse primus illi dedit, cum Pompeius ius non contentus, vellet triumphum agere, ut passus est Sylla, eo quod nondum esset ordinis senatorum Cæsarum quum Pompeius iis qui aderant dixisset, ignoret Syllam, quod plures adorarent solem orientem, quam occidentem: Sylla contumacit, Triumphet. Hortuit iuuenis animum, & in dies crescentem gloriam: nec dubitauit illi cedere, quem videbat accitum esse posse. Plur. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar. Cum Pompeius relicta Roma per fugisset ad Metellum, ararium præfectus Cæsar iuueni illinc pecuniam excoerit, & ararium clausit. At Cæsar illi mortem minatus est. Et quum Metellum reddidisset attonitum, Hoc, inquit, & adhibere dictu mihi difficillius fuit quam factu. Sentens, se ve inuam potestatem vellet occidere, quum secum duceret armatas cohortes, occidit.

§ SIMILITVDINES.

Roterodami: Quemadmodum Cæcias ventus crebra ad nos quas sequitur: Ita homo iurgis deditus, vbi canque etiam ad se trahit in prouerbio. Mala attrahens, &c.

Vt non solum stultum est, verum etiam periculosum, conuocare fulmina. Ita dementia est, reges ad se accersere, qui non nisi magno nostro malo prouocantur. in Similib.

§ FÆBVA.

De Asino & Mullo. Ad lacum, quo musium paulo ante exceptum factum, robans deuenit asinus, & gustato dulci potu, cum ille pacem obnam partem muli exhaussit, hoc moiefti ferens in curia sua

...epitaphicis agit cum Domino asini de damno accepto. ...

Alexander cum in Sigæo ad Achillis tumulum asitisset. O fortunata, inquit, adolefcens qui tuæ virtutis Homerum præconem inueneris. Et vere: nam nisi illa ars extitisset, idem tumulus, qui corpus contexerat, nomen etiam obruisset. ibid.

Literatura, Litera.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Literatura, Græcè γράμματις, a γράφω, uerò, rē, litera dicitur. ...

Seneca, Si imagines nobis amicorum absentium iucundæ sunt, quæ memoriam renouant, & desiderium absentia falso atque inani solatio leuant: Quanto iucundiores sunt literæ, quæ uera amici absentis uestigia, ueras notas afferunt. lib. 2. epiſt. 40.

Plin. Crocodilus, in uictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas ademerit, ut ad uocem etiam expauescat: Ita tyranni cum omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. lib. 8. c. 25.

Erasm. Rotodami. Cum ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocent floribus: Ita uirtus, & literæ sic ab aliis fumuntur, ut nihil deterior sit is, qui communæcauit. in Similib.

Thymis, Quemadmodum semen ignauum apparet & iniucundum, ac multum uolupte est dum adoleſcit, dum floret. Ita tandem literæ suam alacritatem, suum fructum præter omnem spem exhibent, quarum initia erant dura & inuicunda, in apoph. 38.

Nulla res est tam iucunda, quæ sub perpetuitate non patiat fastidium. Solis literis animus uirtute satiatur nunquam, sed uelut in flamma lignis quotidie magis ac magis accenditur. in apoph. 37.

Paruæ diuitiæ comparantur magno labore, multæ uero pauca: Ita & initium literarum paulatim, incrementum uero affatim. in apoph. 81.

Motus naturalis multo uelocior in fine, quam principio, e contrario motus uolentis tardior: Nec multum idonei sunt ad literas, qui in principio feruent, & postea segenius agunt: num argumentum est, quod natura minime literas affectant. in apoph. thegm. 95.

Superbi gaudent thesauros suos ostendere: Vere doctos etiam tacite oblectat literarum contemplatio. in apoph. 107.

Plin. Ut elephanti cum mare non possunt, tamen amplexus impense delectantur, circaque illos uagari gaudent: Ita quidam cum literis nesciant, tamen inter eruditos uersari gaudent. lib. 3. c. 5.

Erasm. Rotodami. Quemadmodum gemma Chalazias, etiam si in ignem coniciatur: tamen natium frigus suum retinet: Ita quidam sic frigidat ad literas ac uirtutem, ut nullis exemplis autoritatibus inflammare possit. in Similibus.

EMBLEMA.

Ex literarum studiis immortalitatem acquirit. Emblema cxxxii. And. Alciadi.

Neptuni tubicen (cuius pars uisima cetum / Aquorum facies uidetur esse Deum) / Serpentis medio Triton comprehenditur orbe, / Qui caudam inserto mordicus ore tenet. / Fama viros animo insignes, præclaræq; gesta / Prosequitur, totum mandat & orbe legi.

Vide Ars, Doctrina.

Liuor.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Liuor, Græcè ὀφθαλμία, a φθίνω, est dolor ex pallido nigrescens, quem & blumbeum nonnulli appellant: qualem in contusis corporis partibus videre est, quum iuste, alioque corpori dupo actu illato, exiles uenæ contusæ sanguinem ad extremam cutem diffundunt.

POETARUM DICTA.

Lucan. lib. 1. / Liuor edax tibi cuncta negat. / Claud. lib. 3. / Rabiem liuoris acerbi / Nulla potest placare quies. / Quid. 2. Metam. / Pallor in ore sader: macies in corpore toto, / Nusquam recta acies: lucent rubigine dentes. / Pectora sille Sirent, lingua est iussu veneno: / Risus abest, nisi quem risti mouere dolores: / Nec fructus somno uigilantibus exit a curis: / Sed ridet ingratus, in abestis, uidento. / Successus hominum capitis, & carpitur uisus / Suppliciumq; sumit est. / R R R / Idem

LOCI BIBLICI.

Literæ pro externa ceremonia, & à spiritali suo fine separata. ...

Literæ pro epistola: Literæ Davidis ad ioab per Uriam de ipso ...

SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Sapientis delectatio tantum peteretur, tamen hanc animaduersum humanissimam & liberalissimam iudicaremus. Nam ...

Idem 1. Remed.

Ingenium magis liuor detrahit Homeri
 Quisquis es, ex illo, Zole nomen habes.
 Summa perit liuor, persoluit altissima uenti:
 Summa perant dextra fulmina iussa Iouis.
 Idem 3. Pont. 3.
 Liuors iners scitum, mores non exit in altos,
 Vtque latens ima Siper a serpit humo.
 Idem 3. Pont. 4.
 Scripta placent à morte ferè: quia ladere uiuos
 Liuor & inuiso carperè dente solet.
 Idem 1. Amor. 15.
 Passitur in Sinus liuor, post facta quiescit
 Tunc suus ex merito quæque iacet in honori.
 Silius Ital. 11.
 Dum malus obtrahat facta immortalia liuor,
 Nec finit aditus auctoris crescere leges.
 SENTENTIAE PHILOSOPH.
 Illinitur & liuidis, fugillatq; cum melle. Hinc liuorem contra-
 here est nigrescere. *Plin. lib. 22.*
 Quia hæc candidior est oliua quam ea quæ confusione liuorem
 contrahit. Et quoniam talis est color inuidorum, ideo liuor accipi-
 tur pro inuidia. *Colum. lib. 2. c. 47.*
 Vide, *Inuidia.*

Locus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Locus, Græce τόπος, u. s. dicitur. Estque terminus corporis con-
 nentis immobilis primum, secundum Arist. lib. 4. Phys. Locus
 est idem per essentiam quod superficies corporis locantis. *Secund.*
B. Thom. 2. sent. dist. 12. q. 5. art. 1.

POETICAE SENTENTIAE.

Hor. 4. Carn. 12.
 Adice stultitiam consilii breuem.
 Dulce est desipere in loco.
 Lucanus ad Pisonem.
 Temporibus seruire decet: qui temporà certu
 Ponderibus pensauit, eum si bella uocabunt,
 Miles erit: si pax, positus toga gestiet armis.
 Hunc serua pacatum, bellantem castra docebunt.
 Ouid. 1. Art.
 Si uox est, cantu: si mollia brachia, saltu
 Et quacunque potes dote placere, place.
 Ouid. 1. Trist. 1.
 Difficile est tamen hic, uenis ut aris an aura,
 Dicere, consistam, res quoque, loci que dabunt.
 Hor. 1. Art.
 Singulae queque locum remeant sortita decenter.

PHILOSOPH. SENTENTIAE.

Locus prima est eius quod circumfusum est extremitas, quæ mō-
 ueri non potest. *lib. 4. de Natur. c. 4. T. 41.*
 Hæc loci partes sunt & genera, sursum deorsum, & reliqua qua-
 tuor interualla. *lib. 4. de Natur. c. 1. T. 4.*
 Non inuenit locus, aut consumitur, cum ea, quæ ille ambit, inte-
 reant. *lib. 4. de Natur. c. 1. T. 7.*
 Locus alius communis est, is, qui omnia corpora: alius propri-
 us, is, qui primum ambit. *lib. 4. de Natur. c. 2. T. 34.*
 Nec pars est corporis locus, nec affectio: sed ab vno quoque se-
 parari potest. *Ibid. T. 8.*
 Id quo nihil mouetur, nec supra est aut infra, locus esse nullo
 modo potest. *Ibid. T. 19.*
 Primus locus nec maior est nec minor, & non à quac: re descri-
 tur: & tamen sciungi potest. *lib. 4. de Natur. c. 4. T. 30.*
 Id corpus in loco est, quod extrinsecus aliud corpus circumfus-
 dit & continet: cui autem hoc non conuenit, non est. *lib. 4. de Na-
 tur. c. 5. T. 43.*
 Res omnis non in loco est: sed corpus quod moueri potest. *lib.
 4. de Natur. c. 5. T. 47.*
 Pars nisi separatim ponatur, non in loco erit, sed in toto. *lib. 4.
 de Natur. c. 8. T. 45.*
 Qui locus huius nature alienus est: is alterius nature accom-
 modatus sit necesse est. *lib. 1. de Cælo, c. 9. T. 97.*
 Nec locus, nec inane, nec tempus extra coelum est. *Ibid. T. 99.*
 Locus eorum quæ sensus mouent, quique nos ambit, cum solus
 in ortu & interitu semper sit: tamen nulla est plane pars vniuersi.
lib. 2. Met. c. 5. T. 23.

APHORISMGATA.

Ageflam, cum adhuc puer esset Agefilus rex, & ageretur ludus
 solennis, quo puericia tum exercebatur, atque is qui negotio præ-
 fectus erat, statuisset illum in loco parum honorifico: paruit qui-
 dem, sancti iam rex delinatus ac dixit: Bene sane habet: osten-
 dam enim non locum uiris, sed uiros loco conciliare dignitatem:
 Nimirum ea vox declarabat in puero miram animi celsitudinem

cum pari moderatione coniunctam. *Plutarchus in Laer.*
Aristippus. Dionysius rex cum offensus esset ab Aristippus
 sopho, hominem ad cenam uocauit, & iussit eum in comensatio-
 num omnium accumbere. Aristippus nihil offensus fuisse cenam
 locum, o rex, illustrare uis, ac honorificum reddere: legimus
 non locum reddere hominem uiliorem, sed ex dignitate cenam
 honorem addidit. *Laert. 1. c. 8.*

Philosophus quidam priscus, sed *aristippus*, huiusmodi cenam
 Arlinoes regine luctum compescuit: Quum Iuppiter, imperator
 daemones rerum faceret partitionem, Luctus non aderat, sed
 distributione iam peracta uenit. Huiusmodi quum Iuppiter aliquid
 nonis tribuere uellet, nec esset quod daret, quippe iam comensatio
 omnibus, tandem assignauit illi honorem qui mori uis impendit
 ueluti lachrymas & mœtores. Quæmadmodum igitur, atque
 teri daemones bene uolunt is à qui bus uoluntur, itidem de
 Quod si fuerit abs te contemptus, o mulier! haud quæquam
 turus est ad te: contra si diligenter abs te colatur honorum
 signaris à loue, mœtoribus ac lamentis, diliger te semper
 suppeditabit aliquid carum rerum, quibus abs te perperam
 honorari. *Plut. in consolatione ad Apollonium.*

Thales interrogatus, quid esset in omni rerum natura maximum
 respondit, Locus, caput enim omnia. *Laert. 1. c. 1.*
Diogenes obiurgatus, quod intraret loca spurca, ac putida, in-
 nesti: Et sol, inquit, subit latrinas, nec tamen inquinatur: sed
 probum uirum non fieri deteriorem ob loci infamiam. *Laer.*
libro 6.

Damónidas quum à chori magistro postremum in choro
 accepisset: Euge (inquit) choreage! reperisti quo pacto de iudicio
 cum per te sit in honoratus, fiat honorificus. Generosus debet
 tisanimus qui fiducia sui non metuit nec locus abiectionis est
 cori: sed citius futurum arbitrabatur, ut per ipsum locum
 notariot. Id enim sapenúmero factum legimus, ut innotat
 magistratu per te contempto, & humilè dignitatem occidit
Plut. in Laconicis.

SIMILITUDO.

Æliani: Socrates rhetor de Atheniensium ciuitate dicitur
 bat, eam scortis simillimam esse. Etenim qui illarum uentibus
 perentur, uelle quidem omnes rem cum ipsis habere, uentibus
 men esse tam sui ipsius contemptorem qui matrem suam
 iungere dignetur. At que Atheniensium uitam et per
 dum in ea iucundissimam esse, omnibusque totius Græciæ
 tiorum, ad inhabitandum uero non item securam ac tutam
lib. 11. de uir. hist.

ADAGIA.

Nec apud homines, nec in mari. *Sic ut in mari, sic in*
ty. Pind. Olymp. hyst. 6.
 Pro uerbis ubi schemata dixit de uirtutibus, quæ periculis exper-
 nec terra nec mari habentur in preiis. Nemo enim magnam
 dem parauit unquam sine periculis, ac laboribus.
 Vbi cerui abiciunt cornua. *ut si in mari, sic in terra*
 Significatur locum Salde abstrusum, uel rem nauis quam
 hoc commode uteretur adagio *Aurhor est Aristot.*
 In aphanis. *is & q. 10. u.*
 De incertis & que nauis sunt. *Tyalium procerbum à*
 quodam uehementer obscuro & ignobili, teste *Stephan.*

Longanimitas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Longanimitas, Græce μακροθυμία, u. s. & μακροθυμία, u. s. *lib.*
 animus dicitur. Est autem longanimitas, uirtus qua inter
 animum tenentè aliquid, distans in longinquum. *Secund.*
prima Secunda. q. 70. art. 5.
 Longanimitas magis respicit spem, quam timorem uel
 am, uel tristitiam, sicut etiam magnanimitas. *Ex B. Thom. secund.*
Sec. q. 136. art. 5.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Longanimitas autem Diuina fructus.
 Nec uult Deus perire animam: sed retracta, cogitant, per-
 tus perat qui abiectionis est. *2. Reg. 14.*
 Altissimus enim patiens redditor. *Ecc. 5.*
 Et miseris omnium, quia omnia potes: dissimulatis peccatis
 pter poenitentiam. *Sap. 11.*
 Propterea expectat Dominus, ut misereatur ueltri: & ioco
 tabitur parcens uobis, quia Deus iudicii Dominus. Beati uos
 qui expectant eum. *Esai. 30.*
 Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam
 mant, sed patienter agit propter uos, nolens aliquos perire, sed
 omnes ad poenitentiam reuerti. *2. Pet. 3.*
 Consemper.
 Miserator & misericors Dominus, longanimis, & multum
 ferocis. *T. alm. 102.*

Aliter verbum Domini, manda remanda, manda reman...

Tempus, sicut parturienti loquar. 42. Respondi manus meas tota die ad populum in credulum, quod gra...

Non enim est ultra omnis visio casta, neque diuinatio ambigua...

Quia ego Dominus loquar, & quodcumque locutus fuerit...

EXEMPLA BIBLICA

Loquacitatis exempla: Abraham diu expectauit prolem ex...

Patientia

Loquacitas, Loquendi Libertas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Loquacitas Græc. λαλιαισις, πολυλογία, περιουσια, multilo...

Importuna loquacitas est longe & inconsiderata orationis ex...

Loquacitas est ista & inanis loquendi copia: Vel est vitium...

LOCIBIBLICI

Loquacitas damnatur, Prou. 19. 20. Col. 4. 6. Loqui in tempore...

Loqui ad cor, est blande, & suaviter loqui ac consolari, Gen...

Loquar Deus Pater, filius, Spiritus sanctus; loquitur bonus &

Loquutionis Dei cum homine, & hominis cum Deo exempla:

Num. 12. 4. Iosua, Ios. 1. 1. & 4. & 7. 10. Gedeone, Iudic. 6. 39. & 7. 2. Ista...

Loquutionis Angelorum cum hominibus, & hominum cum...

Creatura oratione carens loquitur, Num. 22. 28. Iudic. 9. 12. Job...

PATRYM SENTENTIAE

Abste vt multiloquium deputem quando necessaria dicuntur,

Periculum est dicere non solum falsa, sed etiam vera: si ea...

Quamplures vidi loquendo in peccatum incidisse, vix quempi...

Ingressus mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpi...

Verba voluere, & apud imperitum vulgus admirationem sui fa...

Tempus tacendi & tempus loquendi, discreta vicissitudine pen...

Quot superuacuis verbis mens & silentii sui censura dissipatur,

Pravi sicut in sensu leues sunt, ita in locutione precipites: quia...

Quam intentionem bonam locutio cauta non sequitur, ipsa...

Tenerum membrum est lingua, & tamen vix teneri potest: sub...

Leuis quidem sermo, qualem volat, sed grauitate vulnerat: len...

Sapiens non solum quod loquitur, sed etiam opportunitatem...

Vanus sermo, vanæ conscientie est iudex, mores hominis lingua...

Est tempus quando nihil, est tempus quando aliquid, nullum...

Quis est hominum sic cautus, vt si inter amulos loquatur, nul...

Quibus citra honestatis nitorem lingua polleitur intrans,

9 POSTICAE SENTENTIAE.

Antholog. Sacra Jac. Billi. [Inloquaces.

Concivisse nocet nunquam, nocet esse locutum.
Lingua ergo imperio sedulus usque, rene.
Lingua parens media scelerum est certissima parvis.
Hac domit. a. media crimina parte ruunt.
Vix, sum sensim perdidit hypocausta calorem,
Ni studeas clausas semper habere fores:
Sic quod, quam par sit, si sapius ora recludas,
Paulatim e medio pectore fervor abit.

Plaut. in Afin.

Nam merito loquaces habebam omnes,
Nec mustam profecto reperit ullam esse
Hodie dicunt multo rem in seculo.

Hor. lib. 1. Epist.

Sed tacitus pacisci posse corvus, haberet
Plus dapis, et rixa multo minus, invidiasque.

Plutarch.

Multa cognoscenda studium
Comitatur garrulitatis vitium.

Horat. in Epist. 19. lib. 1. ad Lollium.

Quid de quoque viro, et cui dicas sepe videtur
Percontatorem fugio, nam garrulus idem est:
Nec retinet parula commissa fideliter aures,
Et semel emissum volat irremediabile verbum.

Quid. lib. 2. de arte Amadi.

Eximia est virtus praestare silentia rebus,
Ac contra gravis est culpa, tacenda loqui.

Philemon. Syracusan. comicus.

Σὰν μὴ λέγοντα τῶν ἐστῶν κενδῆ ἐν,
Μακροὶ γὰρ εἶσι, καὶ οὐκ ἐστὶν ὑλλωπιῶν,
Τὸν δ' εὖ λέγοντα μὴ γινώσκῃ μακροῖν,
Μὴ δ' ἂν σφῶδ' ἴπ' ἀπολλῶν, καὶ πολὺν χρόνον,
Τεκμηρίον δὲ τὸ δὲ τὸν μακροῖν λέγει,
Ὅπως γὰρ καὶ μὴν μακροῖν ἴπ' ἂν γὰρ φησὶν,
Ἀλλ' ἂν εἰς τὸ μακροῖν εἰρημὴ μακροῖν,
Eum, qui nihil oportet tunc dicit,
Longum existima licet duas tantum syllabas pronuntiaris,
At bene dicentem ne longum existimas,
Et si per multa dixeris, et longo tempore,
Huius iudicium Homerum accipe,
Is enim nobis myriades scribit versuum,
Nullus tamen Homerum appellavit longum.

Sophocles in Alceidis.

Τὴ τὰν πολλῶν ῥημάτων ἐστὶ τολῆ,
Τὸ γὰρ περιεῖν ἂν ἀναφθάλμιον ἐστὶν.
Quid tibi vis amplius cum tant a garrulitate?
Verba enim nimia sunt molesta vobis.
Menand. Comicus.

Αἰσχροῦ, ὅταν τις τὴν φωνὴν φησὶν,
Πλάσσει ματαιὰς ἐξακοσίων λόγων,
Turpe est cum quis disertus, dicendo,
Imanes lingua sermones et aculat,
Ὅν τ' ἐκ χρόνῳ μὴ πάντα καταστῶν λίσσον,
Ῥῶν καταστῶν, ἂν ἀπὸ γλώσσῃς λόγων,
Nec, ex manu dimittent em ponderosum lapidem
Facile est cohibere, nec, ex lingua sermonem.

Aeschylus Tragicus.

Τοῦ κακῶν τ' πολλὴ ἰσχύς ἐστὶν λόγων,
Ὅν μετὰ ἄστα, γλώσσῃ δὲ μὴ βροτοῖς,
Tyrannicum quiddam est multa scire loqui,
Dua, aures homini datae sunt, una autem tantum lingua,
Euripides in Diſcye.

Ἀλλ' ὅτις ὅτις ἴσῃται λέγων ἄσταν,
Ἄλλ' ὅτις ἄσταν τοῖς ζῶντιν ἂν βροτοῖς,
Quisquis multa loquendo delectatur,
Is non intelligit praesentibus se esse molestum.

9 SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Homines magnum possident vallum dentium, ad coercedos leues sermones, verum in omni re iudicio mentis indigemus: quae si verba non dixerit, sapius ante consultationem effugiunt: & tanto vallo neglecto, citra iudicium ante tempus foras ruunt.

Nauem ventis abreptam anchoris infrenamus ad rapiditatis hebetandam vim: sermo ex ore, velut portu excurrens stationem nanciscitur nullam, neque (vt Graece dicunt. ἄγκυροδότης. id est, anchorae iactum frustra succineris communem furilium locuturum ἰναδῶν, dum verbis humidis & lapsantibus defluunt: Haec

nemini dixeris, sile, apud te finita. En (ebim,

Sacris silentii mysteriis initiari praefiteris ac altius cotempnari, quanto maiore prosequamur admiratione, ampliusque amamus, sapientiores arbitrari, verbis parentes, & (vt Graecorum us dicunt) σεργύλλος καὶ βραχυλόγος, quam hoste quodam raptari temere videas, dum insulsum effluunt inuolucra, & inborum insitrem voluminibus, ac vocem turba. Ac si forte se fundit, & expatiatur. Hoste admirans Plato ita laudat, ut se praeparat subtilitatemque sermone verbis est modicus, scilicet, ut rimis esse iaculatoribus perfimiles dicat, ἰσθῆα καὶ ποταμῶν ὅτι σεργύλλος καὶ βραχυλόγος.

A sapientibus recte dictum est, dicendi quidem honoris nobis magistros, tacendi autem Deum nos habere praecipuum quando in sacris, mysteriisque fauere linguis subuenit,

Ἀγαθὸν φρονεῖν ὅτι καὶ ἄφρονοι πολλοὶ ἀγαθοὶ
Καὶ σιγῆς αἰεὶ τὸ τοῦ λόγου ἀνάγκη
Indecorum est prudentem apud imprudentes multa loqui
Et tacere semper: id enim impossibile est.
Turba est tacere: quam loqui, Theognidis.

Egregia est Simonidis sententia, quem dicere solent. Historici referunt. οὐδ' ἀλλοτρίως μὴ πολλὰ καὶ μὴ πολλὰ λέγειν ἔστιν ἀνάγκη, id est, Locutum esse oportet saepe. tacuisse oportet saepe. Hinc & Pythagoricos Athenaeus scribit, animatos quidem tigrisse reliquas, verum moderate, quidam etiam immo dicitur sces autem nec gulfasse omnino echyny hie, id est, locutum esse. Quippe silentium esse opinatur quiddam dicitur, ut vero proliis sine voce animadueruntur: vel paratam dicitur gant e apud Lucianum, ceteroque: item magis magis proferitur Pythagoreis: de vehementer taciturnis proferunt hoc dicitur, sumptum a Pythagore schola in qua quae inuentum tium indicabatur auditoribus. Erasm. in Chlidadi, Laert. de vita philosoph.

Nihil æque proderit ad quietem commodam retinendam quam quietere, & minimum cum aliis loqui plurimum locutus est quaedam dulcedo sermonis, qui irrepit & blanditur, & moderat, quam ebrietas aut amor, secreta producit. Nemo quodammodo rit, tacebit, nemo quantum audierit loquetur: quem oportet rit, non tacebit autorem, habet vnuquique aliquem cui taceat credit quantum ipsi creditur est, vt garrulitatem tantum taceat, & contentus sit, vniuersis verbis popululum faceret: sic quod magis secretum erat, rumor est. Senec. epist. 110. ad Lucil.

Multiloquium non solum molestum est auditori: sed & ad persuadendum inutile, praesertim apud principes, cum vniuersa occupatos tui auribus fastidiosus.

Stolidi oratoris inanis loquacitas responso indigna est. Frustra de his verba fiunt, ad quae perficienda non loquentur cultas.

Effectus caret loquacitas, taciturnitas autem certissima habet consilia.

Est aliqua sapientis pars, silentio stultitiam regere. Indecenter is magnifice loquitur, cui non suppetunt verba pares.

Silentii tuta sunt fidi praemia. Multis verbis veritas non eget: & rectius meminimus quae paucis verbis comprehensa sunt.

Orationis expedita breuitas est probanda. Prius cogitandum quid loquaris, quam lingua prorumpat in verba. Erasm. in apoph.

Conscientiam amici nullus inuenit linguæ praecipit, ambrosianum beccilibus mos est, quanto plus defecerunt vitium, tanta magis latratibus indulgere. in Praeu. Sen.

Qui fabellarum cupiditate ducuntur, vel studio narrandi inhuntur, & qui in rebus quibuslibet die rotos conterunt, eos loquaces, non intemperantes dicimus. Arist. lib. 3. Ethic.

Dicaces, linguaces, locutule, bombaliones ac fustiles & ventosae appellantur Graecis οὐκ ἐπιλογοί.

Πολύλογος, ἢ πολλὰ ὀφθαλμοῦ ἔχοντος ὄρα, ἢ ὀφθαλμοῦ ἢ ὀφθαλμοῦ, quacitas multos habet errores: tacere autem tutum est. Arist. in familiaribus.

An timuisti ne secretum tuum ex me in vulgus erumperet? ne rimofum expertus es? ita infirmi ac fustilissimi, cui tantum de commissis diffugerent? egisti incaute, qui nihil totis grauius credideris: Sed crede mihi, quoniam hodie (vt videtur) quod recudiam superatere, inquam, mihi parer optime nulli quod quidem ego nouerim) fide, silentio secundus sum & Nemo me ideo, quod secreta non teneam, ne dicam fideli amicitiae, sed reſenatorio gradui, vel sacerdotio Cereis inhaibilem arguent. Idem apud Persas, nihil fide sanctius, nihil paucitatis illustrius, nihil loquacitate deformius. Itaque illud vel morte caueat, hanc morte castigan. Non est qui quocumque supplicio huiusmodi pandar eantem: si quis autem forte contra fecerit, eum huiusmodi supplicio dignus habebitur. Praeterea, quid enim omnino tantum loqui quam tacere? Ad quod ergo vilis, aut cui magne rei sit habebitur idoneus, qui rem longe facillimam implere nequeat: Erasm.

PC

POLY

ret: Nequaquam, inquit, vlla poenitentia tangor. *Brufon. libro 2. capit. 11.*

Aristophanus petinde facere dicebat, qui ex oratione libertatem tollit, ac si ex abfynthio tollerit acrimoniam. *Anton. & Maxim. ferm. de liberat. repreh.*

Menedemus Eretrienfis à Nicocreonē Cyprī tyranno vocatus ad folemne conuiuium, cum Alcēpiade amico, ceterisque philofophis, dixit: Si honeftum eſt tales conuocare viros, oportuit id quotidie fieri: ſi minus, etiam nunc fruſtra fit. Ad id quum tyrannus reſpondiſſet, diem illum eſſe ſibi feſtum, coque ſingulo quoque menſe vacare audire philoſophos: liberius reſpondit Menedemus, Hoc poſſulare facrificium, vt per omne tempus audiret philoſophos. Quid multis? Eo proceſſit hominis libertas, vt niſi tibicen quiſpiam eos auocaret perituri fuerint. In nauī quum periclitarentur, Alcēpiades dixit, Tibicenis modulatio ſeruauit nos, Menedemi libertas perdit. *Laertius libro ſecundo, capite 18.*

Phocion cum per totam urbem diſſeminatus eſſet à Delphico oraculo reſponſum eſſe: Vnum Athenis virum eſſe, qui aduerſo omnibus aliis ciuibus animo eſſet: & cui præſentium rerum adminiſtratio inuiſa eſſet, ac cum hinc inde quaerent, quiſnam is eſſet? Ego ſum, inquit, cui plane nihil placet eorum, quæ id tempus in adminiſtranda veſtra Republica geruntur. *Plutarchus.*

Demofthenes, Ingenius hominibus nihil infelicius accidere poſſe dicebat, quam ſi dicendi libertatem amittunt. *Stobæus ſermone 11.*

Phocion, Cum aliquando Athenis non ad gratiam, ſed ad vtilitatem concionaretur, ei Demades orator dixiſſe dicitur: Si populus inſanient, te occidet. Cui Phocion: Te vero, ſi ſapient. *Max. ferm. 51.*

Simonides, Pauſania Lacedæmoniorum Regi ſubinde de rebus à ſe geſtis gloriant, tandem & Simonidem per irriſionem hortanti, vt aliquid ſapienter ipſum admoneret. Moneo, inquit, vt te memineris eſſe hominem. *Eriſtamus libro ſexto Apophthegmatum.*

Lycurgus ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quam, vt populus interdum ferre poſſet. Itaque, cum aliquando populi ſtreptu exploderetur, e ſuggreſſu, exclamauit, O Corycæra ſcutica, quam multis talentis digna es! Notans populum, à quo citius batur, magnæ quidem authoritatis ac nominis eſſe, ſed inutilem rebus gerendis, *Eriſtamus libro octavo apophtheg. ex Plutarcho.*

Theocritus, quendam ineptum poetam recitantem carmina auſcultans, interrogatus ab eo, quænam ei placerent? Reſpondit, Quæ omniſi. *Antonius in Meliſſa parte prima ſermone quinquageſimo.*

Pelopidas ab Alexandro Pheræo captus, cum haud arcta cuſtodia teneretur, per id tempus populos Alexandro ſubditos ſollicitare non deſinebat, monebatque breui Alexandrum penas daturum. Quod cum Alexander reſciuiſſet, miſiſſetque qui Pelopidam monebant, niſi linguam compelleret, fore vt ei mortis cauſam afferret: nuntio reſpondit, Alexandro referret, Pelopidam mirari, quod tam diu diſtulſiſſet, cum ipſe adeo in eum hoſtili animo eſſet, vt ſi ynquam euadendi facultas daretur, ad dandas penas pro eis quæ ipſe in populos ſuos nulla eorum culpa ederet, ipſum coacturus eſſet. Paulo poſt Pelopidæ opera Alexander à ſuis interemptus fuit. *Fulgofius libro ſexto ex Plutarcho.*

Idem ab Alexandro captus, tyranno nuntiauit, abſurdum eſſe vt alii inueſtrentur, ipſe autem ſolus ſuperſtes eſſet. Alexander igitur re intellecta, interrogat, cur mortem optaret? Reſpondit Pelopidas, Tu diis omnibus iniuſus cum ſis, cur non prius mori optas? *Brufonius libro ſecundo, capite ſecundo ex Plutarcho.*

Idem: Thebe Alexandri Pheræi vxor, cum ad videntum Pelopidam, qui ab Alexandro in vinculis tenebatur, deſcendiſſet, ac dixiſſet Pelopidæ, Miſeret me tuæ vxoris: & me reſpondit Pelopidas tui, quod libera cum ſis, Alexandrum ſeras. *Plutarch. in apoph.*

Philotes cum à Lyſandro, qui eum bello ceperat, in erogaretur, quid ſi meritis eſſet, qui de Lacedæmonis tantum, vt ei vitio dabatur, oblocutus eſſet? Interitus reſpondit, O Lyſander, noli accuſare, qui iudice careat, ſed iam tandem aduerſum me id exequere, quod ipſe iam in te feciſſem, ſi iam tu in mea manu eſſes, quem ego in tua ſum. Quam obrem eum Lyſander occidi iuſſit. *Fulgof. lib. 6. ex Plut.*

Philoxenus. Cum Dionyſi carmina paulo liberius reprehendiſſet, ob eam cauſam lapidicinis adiuſtatus eſt. Deinde reuocatus ac iterum ad eius carminum recitationem admiſſus, non multum immoratus ſurrexit. Querenti autem Dionyſio, quoniam abiit? Ad Latomias reſpondit. *Stobæus ſermone vnde-cimo.*

Themiftoles puer adhuc cum quodam tempore è ludo literario rediret, obuiam Piſiſtrato tyranno factus, de via decedere noluit, Vnde cum grauiter à pedagogo obiurgaretur libere reſpon-

diſſe fertur: Nunquid hæc via ei non ſufficit? *E. H. in d. lib. 2.*

Demaratus, Improbo quodam intempetiuiſſimo cum interogatus omnibus cauillante, ac idem ſæpius iam rogante, qui optime dicitur Spartanorum? Qui tibi, inquit, longe diſſimillimariſſi. *Plutarch. Lacon. Bruf. lib. 3. c. 16.*

Idem, Eo tempore quo Philippus Macedonum Rex circa bene inter ſe Græciæ ciuitates conueniret? Libere reſpondit Magnæ ſane tibi cura eſt, Philippe, vt de Græcorum concordia certior ſiās. Si quidem id ad te pertinet, poſtquam cum concordia ac filio tam concorditer, tanto que in amore viuis. *Fulgof. lib. 6. ex Plut.*

Chareas, cum ei aliquando iratus Ptolemæus Rex antiochenus naretur, ſuam libertatem non minoris faciens quam porci carniſiam reſpondit: Egypcius impera, ego te tuamque ſiam natiſſimo Philo. *Iudeus lib. Quod omnis probus.*

Deucalidas multis à Spartanis ad Pyrrhum Regem legatus cum Pyrrhus grauibz verbis cum irgeret, vt Lacedæmoniam Cononum Regem, quem pepulerant, in regnum reſtorent, regiæ dignitatis ratione habita reſpondit, Si Deus es, Pyrrhus nobis minime timendum à te ducimus. Quam cum iuliam iuliam cauſam, Deus qui iuſtus eſt, nihil aduerſus nos melius quod ſi non Deus, ſed homo es, melior proſecto non es, ſed propterea tantopere nobis formidendum non eſt. *Fulgof. lib. 6. ex Plut.*

Theodoros Philoſoph. Lyſimachus Macedo cum moriturus eſſet, Theodoros ad Regem ait, Iſtis purpuræ & aureis tuis mortem tam crudelem minare, qui digni ſunt, vt in ſto moris genere claudant diem extremum. *Brufonius libro ſexto do cap. 11.*

Anonymus. Antipater cuidam ruſtico librum de ſeſticitate exhibenti, non otium ſibi eſſe dixit. Cui ille, Ne regna quidem geras ſi non frueris otio. *Stob. ferm. 11.*

Epicharmus, Hiero tyrannum cum aliquot è familiaribus exciſiſſet, paucis poſt diebus Epicharmum vocauit ad cœnam, cui nihil nimium libere: At nuper, inquit, cum immolares amicos conuocabas. Solent, qui faciſſant, ſplendidum epulum apparere, quæd rogare amicos. Periculofa libertas, que plus laudis auferenti, quam dicendi. *Plut. in apoph.*

Diogenes. Quum Alexander Magnus ad Diogenem veniſſet, ut unquam ſalutaſſet, percontatus eſt Diogenes, quidnam eſſet? quæ ille reſpondiſſet, ego ſum Alexander ille Rex. At ego, inquit, Diogenes ille canis. Non minus ſuperbiens ſua libertate, quam Alexander ſuo regno. Interrogatus autem, cur tam canis vocaretur? Quoniam, inquit, dantibus blandior, non dantibus obſcurior, loſetiam modoſo. Iterum Alexander quærentem, num quid vellet ſecede pauliſper, inquit, nec mihi vim iram facio. *Laertius lib. 2. Seneca Plutarchus.*

Paulus Aſiolicus. Conſul aduerſus Perſicum Macedoniam regem creatus, cum mos eſſet in eiuſmodi rebus populo ſeruari gratias agere: vt ſuam in dicendo libertatem ſeruari, vniuerſos innocentiæ ſua fretus, ad populum dixit de duobus ſententiis, quos erat adeptus: Primum ſe ſui iplius gratia, penultimum autem ſecundum ab ipſo populo delatum eſſe. Huius igitur ſtremi cauſa gratia non agere. Quoniam ſi quem meliorem ad eam expeditionem populus inueniret, eum eligeret. Venit quid in eius virtute ſpei repoſuiſſet, ſine verbis diſſo eius audiens eſſet. *Plut. in eius vita.*

Scipio Aſiaticus interrogatus quid de Tiberii Græci morte (cuius ſoroſorem in matrimonio habebat) ſentiret? Hæc reſponſum, reſpondit. Cuius diſſo cum conſilio tribunitio hære perſiſtita violenter ſuecillamæſſet, Taceat, inquit, quibus hæc nouerca eſt. Orto deinde murmure: non eſſicertis, ait, vt ſoluto reſear, quos allegatos adduxi. *Paterculus & Plut. item Val. Max. lib. 6. c. 2.*

Q. Flaminius cum aduerſus Philippum Macedoniam Regem bellum gereret, & in tractanda pace delectus ad colloquium locutus eſſet, philippus fraudem veritus, obſides à Flaminiis petiſſe affirmans Romanos multos eſſe Flaminius, ſed apud Macedonas eſſe vnum Philippum. Ad quam Flaminius ſtatim reſpondit, philippus Philippi culpaſcendere, qui & amicos & propinquos conatus inueniſſet, Romano, id eſt, libero verbo crudelitatem atque perſidiam Philippo impropertauit. *Plut.*

Granius, quum P. Naſica cum conſul, cuius iuſſu in ſubſtanti medio foro edixerat præco Granius, rogaret eum obſeruari deſcendentem, quid triſtis eſſet? An quod auctores eſſent? Inuero, inquit Granius, quod legiones: notans eum, quod arma non gereret. Libera ſane vox præconi in conſulem: ſed ex parte moderatioris exemplum, hoc impune heuſſe præconi. *Eriſt. lib. 6. apoph.*

Iulius Ceſar. L. Sylla ſedente pro Tribunali, cum præconi obſeruari, atque Ceſari adhuc priuato arguis diceret, ſi officio tuo videretur reſpondit Ceſar, Recte tuum appellaſſe officium, quod præconi tu comparati. Neque enim magiſtratus maiestate decernere eſt.

magistratum esset affectus coram exprobraret.

Plautius consul de Prænatibus, qui à Senatam retulit ac variantibus sententiis...

Laudarus à Senatu, quod populi tumultum oratione sua periculis sedasset.

Pompeium multa libertime dixit. Cuius hæc de iis dicitur...

Porro Quirites libertatem perdidimus.

Ac paulo post adiecit:

Necesse est multos timeat, quem multi timent.

Multa voces populus vniuersus oculis & ora conuertit in Cæsarem...

Tiberius Imperator cum in cœcio quodam verbo...

Dalmatis sepe numero defectionis author fuerat, & Romana magna damna attulerat...

Clemens servus Agrippæ, Is domino quantum ad lineamenta...

Sabinus Flavius, Is tribunus stipatorum militum apud Nerone...

Helvius Pertinax, Quum Antoninus Caracalla ambitiose sibi...

nouerim Xiphilinus in Nerone Tacitus.

Sulpitius, ser. Eadem dignitate qua Flavius, & idem pari culpa...

Burns, cum intellexisset, Nerone Imperatore Octavianum Augustam...

Pythias, Nerone regnante, cum omnes famuli præter Pythiam...

Anonymous, Gallus quidam tutor cum vidisset Caligulam Imperatorem...

Anonymous, Græculus quidam causam agens apud Claudium Cæarem...

Anonymous, Quidam bulbulus feruus, senio pene confectus, cum iam...

Fulgos, lib. 10.

Iun. Maurinus, Nerua Cocceius in cœna cui affidebat Veientis...

Franso, Is Consul Romanus post Domitiani pessimi principis mortem...

Tyrannus Valentis, crudelissimi in Christianos Imperatoris, Dux...

Papinianus, Bassianus Antonius Imperator magna laborabat inuidia...

Geta, Bassiano tum loco tum serio dicenti, omnes cum liberis occidendos...

Helvius Pertinax, Quum Antoninus Caracalla ambitiose sibi multa cognomina...

R R R 4 manis

manici, Helius Pertinax, belle iocatus fertur: Adde etiam, inquit, si placet, Geticus Maximus, quod Getam fratrem occidisset. *Ælius Spartian.*

Anonyma. Adrianus Romanorum Imperator cum forte in foro esset, audiuit mulierem clamantem, Audi me Cæsar. Verum is quom respondisset, Non est otium modo illa altius clamavit, Noli ergo imperare. Ad hanc igitur vocem restitit, & mulierem audiuit. *Ex Diono Cassio.*

Apollodorus. Insignis architectus, cum Romæ præclara quædam ædificia erigeret, atque Adrianus Imperator inepte hominem necio qua in re reprehenderet, respondisse fertur: Abi Imperator, ac cucurbitas pinge, nam quidem ædificandi artem plane ignoras. Quam loquendi libertatem adeo sinistre interpretatus est Imperator, ut statim cogitaret quo mortis genere hominem interficeret. *Dion. Nicæus, & Xiphilinus in Vita Adriani.*

Pollexus Sabinus. Is homo omnium mordacissimus, cum audiisset Severum Imperatorem adscriptum esse Marci familie: In Gratulor tibi, inquit, Cæsar inuicibilissime, quod partem demum veneris, quasi antea patrem non habuisset propter ignobilitatem & obscuritatem generis Xiphilinus in Vita Severi.

Anonymus. Galienus iunior patris mortem inultam reliquit. Itaque quum Rex Persarum quasi captivus per pompam duceretur quidam scurræ miscuerunt se Persis diligentissime scrutantes omnia, & cuiusque vultum diligenter contemplantes. Qui interrogati quid agerent? Patrem, inquiunt, principis querimus, notantes, à Galieno neglectum fuisse. Id vbi delatum est ad principem, scurras viros exiit iussit. Exemplum impietatis in Cæsare, periculose libertatis in scurris. *Trebellius Pollio.*

Mares Episcopus Iulianus Imp. cum Constantinopoli in Fortunæ facello sacrificaret, palam à Mare Episcopo Chalcedonensi, apositata & aduersus, vocatus est. Is autem debilitatus visu, alterius ducebatur manu. Volens igitur Imperator lacerare blasphemis Deum consuete dixit, Neque Galileus tuus curare tibi visum potest. Cui respondens Mares dixisse fertur. Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago: quia hoc id eo factum est, ne te videam pietate omni nudatum. *Serapionensis li. 6. Eccl. hist. ca. 6.*

Terentius. Is ducum omnium fortissimus, & pietate simul ac rerum contra Armenios gestarum gloria in primis insignis, cum ad Valentem Imperatorem contra Gothos iam belligerantem venisset, atque optionem Imperator obtulisset, ut à se quicquid vellet peteret: nihil aliud petiit, quam ut Antiochie vnam saltem Ecclesiæ Catholicæ propugnatoribus concederet Ecclesiam. Quod cum Valens audiisset, petitionis libellum (ut homo erat impius, atque Christianæ religioni insensibilis) iam lectum laceravit, atque aliud illum petere iussit. Tum Terentium libelli partibus recollectis Habeo, inquit, Imperator & donum teneo, neque aliud petam. Consilium enim mei iudex erit, qui iudex est omnium. *Nicephorus Callistr. lib. 11. Eccl. hist. ca. 49.*

Sigisimundus Imp. Cum dixisset aliquando, assentatores se veluti pestem odisse: Imo, inquit Brunorius Veronenensis, nullum genus hominum magis amas, nam quid apud te possent M. Banus, Laurentius Palatinus, Vrsatius, & alii, nisi assentatores, tuam gratiam meruissent? Cum Sigisimundus, Brunorio, ait, sic comparatum est, cum vitandos esse adulatores dicimus, tum maxime illis aures damus. Nec enim tu mecum tam diu fuisses, nisi mihi blandiri assueuisses. *Æneas Sylv. lib. 3. commentarior. de rebus gestis Alphonsi.*

Anastasius Episcopus interrogatus à quodam, cur ita profuse pecuniam lacram dilapidaret, & non potius in vitiu decentes eam impendens, ita vti opus esset dispergeret, libere respondit per cauillationem: Ideo consumo, ne à communi pernicie Iustino auferatur, *Nicephorus Callistr. libro decimo septimo capite 36. histor. Ecclesiæ.*

Schemenides, qui & Homidas dictus est: cum in Persia fidem Christianam profiteretur, vocatus à Varane Rege, atque abnegare Christum iussus, respondit: Imperata tua, Rex potentissime, non solum iniqua sunt, sed incommoda etiam. Cui enim ea necessitas imponitur, ut facillime vniuersitatis huius Deam abiuret: huic longe facilius fore puto, Regem despiciere, atque ad alium transire: Rex namque etiam homo cum sit, fati subiectus est: cum Deus nullis rebus plane subiectus sit. Magis igitur est crimen, diuinam quam regiam lædere maiestatem. *Nicephorus lib. 14. cap. 10. Eccl. hist. lib. 1.*

Isidus Monachus. Cum Valentem Imperatorem vna cum exercitu contra Gothos, qui Christianam religionem acceperant, exeuntem vidisset, manu frenum equi, quo ille vehebatur, arripit, voce magna dixisse fertur: Quoniam, Imperator! proficisceris? Qui aduersus Deum bellum geris, neque illius opem tecum trahis: Nam ille quodammodo contra te hostem excitauit quoniam tu aduersus illum impiorum hominum peregrinas & blasphemias linguas exacuisti, & Catholicos ex sacris ædibus eiecisti. *Plura leges apud Nicephorum libro 11. cap. 50. Eccl. hist. lib. 1.*

Agapetus Roman. Episcopus. à Theodato, qui in Italia Gottho-

rum Rexerat Constantinopoli placandi Iustiniani gratia, cum Imperatorem Eurythiana hæresi laborantem, multa reprehendere se intellexisset: Ad Iustinianum Christianissimum Imperatorem me venisse arbitrabar, inquit, sed quærenti tueri postquam, ad Diocletianum me venisse video. *Agapetus libro 6.*

Demades in pugna ad Chironem à Philippo capto, commodatus, cum Philippo inter pocula hæc verba adhiberetur: bi nunc est nobilitas & præstantia civitatis Atheniensium, si sceres, dixit, ô Rex, civitatis vim, si Philippus Atheniensium res autem Macedonibus imperaret. *Stobæus sermone quinquagesimo secundo.*

Anonymus. Colonienis Episcopus & dux, cum inter Germaniam faceret, multis stipatus equitibus, innotuit multum quendam, tantum deridentem exercitum. At Philippum nem interrogasset, cur tantopere rideret? Respondit: beatus Petrus mortuum esset, ut posteros in eo ordine tantopere derideret. Dicente vero Episcopo, se simul & ducem esse, & Episcopum respondit: bubulcus, Vellem equidem declarari mihi, cum mortuum hunc ducem, cuius personam modo geris in inferno esse, tingeret, quom putes Episcopum esse iturum? Libero autem respondit: quom stultum sit, in eodem subiecto duas declarationes personarum agere velle. Et si altera peccaret, pariter in poenas errari non senturum. *Fulgens lib. 16.*

§. SIMILITVDINES.

Syraxida. Sicut diurnæ curæ gignunt somnia: ita multa verba stultam faciunt orationem. *Eccl. 5.*

Sicut in multis somniis multa sunt vana: ita & in multis verbis. *Eccl. 5.*

Nazianzenus. Non indocte docemus, neque iniuriis detrahemus, quemadmodum accidit multis, qui sermone pugnant loquentes, prauitateque intellectus minus quandoque conserunt. Illi enim sermones, quemadmodum & sepe arramentum, cum se ipsos expunt, quo effugiant venantes, aut latent indagantur. *post redatum ex agro.*

Plutarchus. Vt prociue non est, auem è manu amissam neque aut cohibere: ita nec dicitur semel ab ore profectum, propter quod ab aliis volat ad alios. *in Moral.*

Non ut nauem artem tam fluctibus, ancora licet sit, ita vti è portu velut in altum emissum. *in Moral.*

Ut pars corporis vitata, attrahit etiam à vicinis vitiosos. Sic regula lingua semper ardens, & inflammata, secretorum alicuius colligat ad se. *in Moral.*

lacus & viperæ proprii rumpunt fetus: Sic garrulus rebus sua pernicie promittit arcana. *in Moral.*

Ut vitium inclusum in vale, mensura auctum inuenit, sed solutatum: Sic garrulus accepto sermone semper addit, & maiorem reddit, sed fide iam carentem. *in Moral.*

Qui alius interrogari, ipse præcipit responsum: perinde ac si quem ab alio volentem osculari, priores occupat. *in Moral.*

Erax porticus in Olympia, quam septuocam vocant, quod vna voce multas redderet. Ita locutus est quidam, vel vna proposita verbo, sermonem immanum referunt. *in Moral.*

Ut ubi daler, ibi manum habemus: Ita si quid dederit, ibi linguam habemus, id est, libenter eius rei facimus mentionem. *in Moral.*

Quemadmodum semen hominum libidini venerè additum fere infecundum est: loquacitas sermonem stultum & stultum efficit. *Plut. in Lycurgo.*

Seneca. Vt qui per spinosa ingrediuntur loca, suspensis pedibus eant necesse est: Ita de rebus frivolis aut molestis loquentes bene uiter est transilire: ad vberiora, gratiorque. *Apud Erasmus.*

Plinius. Muta cicada pro miraculo est, quod ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Regino. Sic magna admiratur constantiam & silentium in femina, quod ipsum genus mutabile sit & loquax. *lib. 11. c. 27.*

In Alphabeto Iudææ lacu, item in Aritilla Armenie maioris, nihil mergi potest. Ita quidam quicquid commiseris, in propulo gerunt, neque quicquam celare possunt. *Libro secundo capite 1006.*

Erasmi Roterodami. Infantes qui celerius loquuntur tardius ingredi incipiunt. Ita qui ad, dicendum promptior est, ad rem gerendam minus est paratus. *in Simili.*

Ut vitrum quia pellucidum, nihil celat: Ita quidam, nihil regere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id omnibus protinus est palam. *in Simili.*

De loquendi libertate.

De loquendi libertate. Ve minime solem e mundo. Ita neq; dicendi fiduciam...

ADAGIA.

Adagia. Quemadmodum ablynthium nomen omne amittit...

Id est, Non multa quidem, verum argutissima, quippe. Menelam dicit.

Id est, Senectus emulsum velat irrevocabile verbum. Exemplum Historica.

Id est, Senectus emulsum velat irrevocabile verbum. Exemplum Historica. Laetitia peculiaris erat verborum paucitas...

Id est, Senectus emulsum velat irrevocabile verbum. Exemplum Historica. Quam soporata quiescit apud eum dixit, orationem esse re...

EXEMPLA BIBLICA.

Exempla Biblica. Longuicatis exempla, Eva, Gen 3. Dalila Samsonis vxor, Iud.

Longauitas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Longuitas, annositas, Senectus protracta, uaxrobioris, uolus...

POETICAE SENTENTIAE.

Poeticae Sententiae. Antholog. Senectus. Effe procal lachrymas, procal hinc procal effugo lachryas...

Nonne times, ne te feram implorante salutem, Rideat & lachrymas, & tua vota Deus. Pios viros vitæ huius longiquitatem molle ferre.

Ante diem cupit Elias, decedere vita, Ante diem David, Paulus & ante diem, Tadaque exultit lachrymis restantur acerbis...

Nestora senecta. In longaeos & Simaces de quibus lege Lucianum de Macrobio, & Plin. l. 7. c. 48.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Nonne times, ne te feram implorante salutem, Rideat & lachrymas, & tua vota Deus. Pios viros vitæ huius longiquitatem molle ferre.

Ante diem cupit Elias, decedere vita, Ante diem David, Paulus & ante diem, Tadaque exultit lachrymis restantur acerbis...

Nestora senecta. In longaeos & Simaces de quibus lege Lucianum de Macrobio, & Plin. l. 7. c. 48.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Id est, Vixit ultra fatalem diem. Allusio est ad suos Parcarum. Lucianus in Philopside. Non admodum abluat ab hac forma, quæ Germanis Sulgo est celebris.

Aliter verbum Domini, manda remanda, manda reman...

Tempus, sicut parturienti loquar. 42. Respondi manus meas tota die ad populum in credulum, quod gra...

Non enim est ultra omnis visio casta, neque diuinatio ambigua...

Quia ego Dominus loquar, & quodcumque locutus fuerit...

Quia ego Dominus loquar, & patientia & longanimitas con...

EXEMPLA BIBLICA

Loquacitatis exempla: Abraham diu expectauit prolem ex...

Patientia

Loquacitas, Loquendi Libertas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Loquacitas Graec. πολλολογία, πολλολογία, multiloquium...

Importuna loquacitas est longe & inconsiderata orationis...

Loquacitas est ista & inanis loquendi copia: Vel est vitium...

LOCIBIBLICI

Loquacitas damnatur, Prou. 19. 20. Col. 4. 6. Loqui in tempore...

Loqui ad cor, est blande, & suauiter loqui ac consolari, Gen...

Loquar Deus Pater, filius, Spiritus sanctus; loquitur bonus &

Loquacitatis Dei cum homine, & hominis cum Deo exempla:

Cum Adam & Eua, Genes. 3. v. 9. 10. 11. Cain. 4. v. 6. 7. Noe. 6. 13. 7. 1.

Num. 12. 4. Iosua, Ios. 1. 1. & 4. & 7. 10. Gedeone, Iudic. 6. 39. & 7. 2. Ista...

Loquutionis Angelorum cum hominibus, & hominum cum Angelis...

Creatura oratione carens loquitur, Num. 22. 28. Iudic. 9. 12. Iob. 28. versic. 4. & 40. 22. Daniel. 7. versic. 8. 11. 20. 2. Petr. 2. 16. Apocalyp. 10. 3. 4.

PATRYM SENTENTIAE

Abste vt multiloquium deputem quando necessaria dicuntur, quantalibet sermonum multitudine aut prolixitate dicantur.

Perculum est dicere non solum falsa, sed etiam vera: si ea non quibus operet, insinuet. Quod vitium quadrupartitum est, vel adulationis, & auaritia, & iactantia, vel loquacitatis incaute.

Quamplures vidi loquendo in peccatum incidisse, vix quempiam tacendo: ideo quae tacere possit, quam loqui difficilius est.

Ingressus mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpiter, si proaciter: postremo, si vbi non oportet, loquaris.

Verba voluere, & apud imperitum vulgus admirationem sui facere, iadocorum hominum est. Nihil tam facile, quam vitem plebem & indoctam volubilitate linguae decipere, quae quicquid non intelligit, plus miratur.

Tempus tacendi & tempus loquendi, discreta vicissitudine pensanda sunt tempora, ne aut quum restringi lingua debet, per verba se inuoluit soluat: aut quum loqui vilitate potest, semetipsum pigre refringat.

Quot superuacuis verbis mens a silentii sui censura dissipatur, quali rot inuis extra se ducitur, vnde redire interius ad sui cognitionem non sufficit: quia per multiloquium exterius sparsa vim intimae considerationis amittit.

Pravi sicut in sensu leues sunt, ita in locutione praecipites: quia quod leuis conscientia concipit, leuior protinus lingua prodit.

Quum intentionem bonam locutio cauta non sequitur, ipsa pietatis propositio in transgressionem vitium veritur.

Tenerum membrum est lingua, & tamen vix teneri potest: substantia quidem infirmum atque exiguum, sed vsum magnum & validum in venis tenuis est & lata: ideo aptissimum est euacuendis fordidis instrumentum.

Leuis quidem sermo, quia leniter volat, sed grauitate vulnerat: leniter transit, sed grauitate vrit, leuiter penetrat animum, sed non leuiter exit: leuiter profertur, sed non leuiter reuocatur, facile volat, ideo charitatem facile violat.

Vanus sermo cito polluit mentem & facile agitur, quod libenter auditur.

Sapiens non solum quod loquitur, sed etiam opportunitatem loci, & temporis & personae quum loquitur, diligenter inquirit.

Vanus sermo, vanae conscientiae est iudex, mores hominis lingua pandit, qualis sermo ostenditur, talis animus approbatur: quoniam ex abundantia cordis os loquitur. Sermo vanus non exit abique iudicio, quia ab omni situ rectitudinis deuiat, qui per vana verba dilabuntur.

Est tempus quando nihil, est tempus quando aliquid, nullum autem est tempus, in quo dicenda sunt omnia.

Quis est hominum sic cautus, vt si inter amulos loquatur, nullum eius verbum incurrat aliquam questionem? Difficilis res est, linguam in lubrico faucium constitutam veritatis rigide tenera mensuram, cui si incaute frenata laxenter frequenter contra se loquitur. Facilius enim culpa tacendo refugitur, quam loquendo. Salomon dicit. Orituo facito ostium & seram, & verbis iugum atque stateram.

Quibus citra honestatis nitorem lingua polleitur intrans, his conscientia quoque fordidissima est: quia facilius contingit, vt quispiam seria loquens viuat obscene, ad est, immunde, quam valeat ostendi, qui pariter existat improbus dictis, & probus moribus.

9 POSTICAE SENTENTIAE.

Antholog. Sacra Jac. Billi. Inloquaces.

Concivisse nocet nunquam, nocet esse locutum.
Lingua ergo imperio sedulus usq; tene.
Lingua parens media scelerum est certissima parvis.
Hac domita, media crimina parte ruunt.
Vix, sum sensim perditum hypocausta calorem,
Ni studeas clausas semper habere fores:
Sic quod, quam par sit, si sapius ora recludas,
Paulatim e medio pectore feruor abit.

Plaut. in Afin.

Nam merito loquaces habebam omnes,
Nec mustam profecto reperit ullam esse
Hodie dicunt multo rem in seculo.

Hor. lib. 1. Epist.

Sed tacitus pacisci posse cornu, haberet
Plus dapis, & rixa multo minus, invidiasq;

Plutarch.

Multa cognoscenda stultum
Comitatur garrulitatis vitium.

Horat. in Epist. 19. lib. 1. ad Lollium.

Quid de quoq; viro, & cui dicas saepe videto
Percussitorem fugio, nam garrulus idem est:
Nec retinet patula commissis fideliter aures,
Et semel emissum volat irremediabile verbum.

Quid. lib. 2. de arte Amadi.

Eximia est virtus praestare silentia rebus,
Ac contra gravis est culpa, tacenda loqui.

Philemon. Syracusan. comicus.

Σὰν μὴ λέγοντα τῶν ὀνείρων κενδὶ ἐστὶν,
Μακροὶ γὰρ εἰσι, καὶ οὐκ ἐστὶν ὑλλοβισμός.
Τὸν δ' εὐ λέγοντα μὴ γινώσκῃς ἐνὶ μακροῖς.
Μὴ δ' ἂν σφῶδ' ἴπ' ἀπολλῆαι, καὶ πολὺν χρόνον.
Τεκμήριον δὲ τὸ δὲ τὸν ὑμῶν λόγῳ.
Ὅπως γὰρ καὶ ἡμῶν μακροὶ οὐκ ἐστὶν ἄφρων.
Ἄλλ' ἴδ' εἰς τὸ ἔμμενον εἰρημὶ μακροῖς.
Eum, qui nihil oportet tunc dicit,
Longum existima licet duas tantum syllabas pronuntiaris.

At bene dicentem ne longum existimas,
Et si permulta dixerit, & longo tempore,
Huius iudicium Homerus accipe,
Is enim nobis myriades scribit versuum,
Nullus tamen Homerum appellavit longum.

Sophocles in Alceidis.

Τὴ τὰτα πολλῶν ῥημάτων ἐστὶ τοῖς,
Τὸ γὰρ περιεῖν ἀπὸ ἀφελυγῆς ἐστὶν.
Quid tibi vis amplius cum tant a garrulitate?
Verba enim nimia sunt molesta vobis.

Menand. Comicus.

Αἰσχροῖς, ὅταν τις τὴν φωνήν φησὶν,
Πλάσσει ματαιὰς ἐξακοσίων λόγους.
Turpe est cum quis disertus, dicendo,
Imanes lingua sermones et aculat,
Ὅντ' ἐκ χρόνῳ μὲν πάντα κερταροὶ λίσσον,
Ῥῶν κατὰ χρόνῳ, ἴσ' ἀπὸ γλώσσης λόγον.
Neq; ex manu dimittent em ponderosum lapidem
Facile est cohibere, neq; ex lingua sermonem.

Aeschylus Tragicus.

Τοῦ κακῶν τ' πολλὰ ἰπὶς ἀσθενῶν λόγους,
Ὅν μετὰ ὄσση, γλώσση δὲ μὴ βροτοῖς.
Tyrannicum quiddam est multa scire loqui.
Duae aures homini datae sunt, una autem tantum lingua.

Euripides in Dioclye.

Ἀλλὰ γὰρ ὅστις ἴσθιεν λέγων ἄσθεν,
Ἀλλὰ δὲν ἄντων τοῖς ἔκκεν ὡς βαρῆς.
Quisquis multa loquendo delectatur,
Is non intelligit praesentibus se esse molestum.

9 SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Homines magnum possident vallum dentium, ad coercendos leues sermones, verum in omni re iudicio mentis indigent: quae si verba non dixerit, sapius ante consultationem effugiunt: & tanto vallo neglecto, citra iudicium ante tempus foras ruunt.

Nauem ventis abreptam anchoris infrenamus ad rapiditatis hebetandam vim: sermo ex ore, velut portu excurrens stationem nanciscitur nullam, neque (vt Graec dicunt. ἄγκυροδότης. id est, anchorae iactum frustra fucinetis communem furilium locuturum ἰπαδός, dum verbis humidis & lapsantibus defluunt: Haec

nemi dixeris, sile, apud te finita. Ensbim.

Sacris silentii mysteriis initiari praefiteris ac altius cotempnaris, quanto maiore prosequamur admiratione, ampliusque amamus, sapientiores arbitrari, verbis parentes, & (vt Graec dicunt) εὐφροσύνης καὶ βραχυλόγους, quam hoste quodam raptari temere videas, dum insensum effluunt inuolucra, & inborum instrepunt voluminibus, ac vocum turba. Ac si sermo se fundit, & expatiatur. Hoste admirans Plato ita loquitur, ἄλλοτε ἴσθιεν λέγων ἄσθεν, καὶ οὐκ ἐστὶν ὑλλοβισμός. Et tacere semper: id enim impossibile est. Tutius est tacere: quam loqui, Theophrastus.

A sapientibus recte dictum est, dicendi quidem honoris nobis magistros, tacendi autem Deum nos habere praecipuum quando in sacris, mysteriisque fauere linguis subuenit.

Ἀγαθὸν φρονεῖν ἂν καὶ ἄφρονος πολλὰ, ἀγαθὸν καὶ σιγῆς εἶναι, τὸ τοῦ λόγου ἄδυνατον. Indecorum est prudentem apud imprudentes multa loqui. Et tacere semper: id enim impossibile est. Tutius est tacere: quam loqui, Theophrastus.

Egregia est Simonidis sententia, quem dicere solent. Historici referunt. οὐκ ἀλλοτρίως μὲν πολλὰ καὶ μὲν ἐστὶν ἡ σιωπὴ, id est, Locutum esse penituit saepe. tacuisse nequaquam. Hinc & Pythagoricos Athenaeus scribit, animatos quidem tigrisse reliquas, verum moderate, quidam etiam immo ditates autem nec gulfasse omnino echyny hnt, id est, locutum esse. Quippe silentium esse opinatur quiddam diuinitatis, vero proliis sine voce animadueruntur: vel parentia dicitur, & apud Lucianum, ceterosque: item magis marcosque. Taciturnior Pythagoreis: de vehementer taciturnis praesentem hoc dicitur, sumptum a Pythagorae schola, in qua quaedam timentium indicabatur auditoribus. Erasmus in Chlidadi, Laert. libro De vitis philosoph.

Nihil aequo proderit ad quietem commodam reuerentiam quam quiescere, & minimum cum aliis loqui plurimum locutus est quaedam dulcedo sermonis, qui irrepit & blanditur, & moderat, quam ebrietas aut amor, secreta producit. Nemo quodammodo rit, tacebit, nemo quantum auerit loquatur: quem non tacebit, non tacebit autorem, habet vnuquique aliquid cui taceat crediti quantum ipsi creditum est, vt garrulitate tantum taceat, & contentus sit, vniuersis verbis popululum faceret: sic quodam secretum erat, rumor est. Senec. epist. 110. ad Lucil.

Multiloquium non solum molestum est auditori: sed & persuadendum inutile, praesertim apud principes, cum vniuersa occupatos tum auribus fastidiosus.

Stolidi oratoris inanis loquacitas responso indigna est. Frustra de his verba fiunt, ad quae perferenda non loquentur cultas.

Effectu caret loquacitas, taciturnitas autem certissima habet consilia.

Est aliqua sapientis pars, silentio stultitiam regere. Indecenter is magnifice loquitur, cui non suppetunt verba pares.

Silentii tuta sunt fidi praemia. Multis verbis veritas non eget: & rectius meminimus quae paucis verbis comprehensa sunt.

Orationis expedita breuitas est probanda. Prius cogitandum quid loquaris, quam lingua prorumpat in verba. Erasmus in apoph.

Conscientiam amici nullus inuenit linguae praecipit, amicitiam beccilibus mos est, quanto plus defecerunt vitium, tanta magis latratibus indulgere. in Praeu. Sen.

Qui fabellarum cupiditate dicuntur, vel studio narrandi hantur, & qui in rebus quibuslibet die rotos conterunt, eos loquaces, non intemperantes dicimus. Arist. lib. 3. Ethic.

Dicaces, linguaces, locutulei, bombaliones ac fustiles & verborum appellantur Graecis οὐκ ἐπιλογοί.

Πολύλογος, ἢ πολλὰ ἐφ' ἄλλα λέγωνος ὄντων, ἢ ἐφ' ἄλλοις, ἢ ἐφ' ἑαυτῷ. Loquacitas multos habet errores: tacere autem tutum est. Arist. lib. 3. Ethic.

An timuisti ne secretum tuum ex me in vulgus erumperet? ne rimofum expertus es? ita infirmi ac fustilissimi, cui tantum de commissis diffugerent? egisti incaute, qui nihil totius grauius credideris: Sed crede mihi, quoniam hodie (vt videtur) recundiam superatere, inquam, mihi parer optime nulli quod quidem ego nouerim) fide, silentio secundus sum & Nemo me ideo, quod secreta non teneam, ne dicam fideli amicitia, sed reatorio gradui, vel sacerdotio Ceteris inuicibilem argenti. Solum apud Persas, nihil fide sanctius, nihil paucitatis illustrius, nihil loquacitate deformius. Itaque illud vel morte caueat, hanc morte castigan. Non est qui quocumque supplicio hanc hanc pandar caneam: si quis autem forte contra fecerit, eum hanc hanc supplicio dignus habebitur. Praeterea, quid enim omnino tantum quom tacere? Ad quod ergo vilis, aut cui magne rei sit habebitur idoneus, qui rem longe facillimam implere nequaerit: Erasmus.

PC

POLY

manici, Helius Pertinax, belle iocatus fertur: Adde etiam, inquit, si placet, Geticus Maximus, quod Getam fratrem occidisset. *Ælius Spartian.*

Anonyma. Adrianus Romanorum Imperator cum forte in foro esset, audiuit mulierem clamantem, Audi me Cæsar. Verum is quum respondisset, Non est otium modo illa altius clamavit, Noli ergo imperare. Ad hanc igitur vocem restitit, & mulierem audiuit. *Ex Diono Cassio.*

Apollodorus. Insignis architectus, cum Romæ præclara quædam ædificia erigeret, atque Adrianus Imperator inepte hominem necio qua in re reprehenderet, respondisse fertur: Abi Imperator, ac cucurbitas pinge, nam quidem ædificandi artem plane ignoras. Quam loquendi libertatem adeo sinistre interpretatus est Imperator, ut statim cogitaret quo mortis genere hominem interficeret. *Dion. Nicæus, & Xiphilinus in Vita Adriani.*

Pollexus Sabinus. Is homo omnium mordacissimus, cum audiisset Severum Imperatorem adscriptum esse Marci familie: In Gratulor tibi, inquit, Cæsar inuicibilissime, quod partem demum veneris, quasi antea patrem non habuisset propter ignobilitatem & obscuritatem generis Xiphilinus in Vita Severi.

Anonymus. Galienus iunior patris mortem inultam reliquit. Itaque quum Rex Persarum quasi captivus per pompam duceretur quidam scurræ miscuerunt se Persis diligentissime scrutantes omnia, & cuiusque vultum diligenter contemplantes. Qui interrogati quid agerent? Patrem, inquit, principis querimus, notantes, à Galieno neglectum fuisse. Id vbi delatum est ad principem, scurras viros exiit iussit. Exemplum impietatis in Cæsare, periculose libertatis in scurris. *Trebellius Pollio.*

Mares Episcopus Iulianus Imp. cum Constantinopoli in Fortunæ facello sacrificaret, palam à Mare Episcopo Chalcedonensi, apostata & aduersus, vocatus est. Is autem debilitatus visu, alterius ducebatur manu. Volens igitur Imperator lacerare blasphemis Deum consuete dixit, Neque Galileus tuus curare tibi visum potest. Cui respondens Mares dixisse fertur. Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago: quia hoc id eo factum est, ne te videam pietate omni nudatum. *Serapionensis li. 6. Eccl. hist. ca. 6.*

Terentius. Is ducum omnium fortissimus, & pietate simul ac rerum contra Armenios gestarum gloria in primis insignis, cum ad Valentem Imperatorem contra Gothos iam belligerantem venisset, atque optionem Imperator obtulisset, ut à se quicquid vellet peteret: nihil aliud petiit, quam ut Antiochie vnam saltem Ecclesiæ Catholicæ propugnatoribus concederet Ecclesiam. Quod cum Valens audiisset, petitionis libellum (ut homo erat impius, atque Christianæ religioni insensibilis) iam lectum laceravit, atque aliud illum petere iussit. Tum Terentium libelli partibus recollectis Habeo, inquit, Imperator & donum teneo, neque aliud petam. Censili enim mei iudex erit, qui iudex est omnium. *Nicephorus Callistr. lib. 11. Eccl. hist. ca. 49.*

Sigisimundus Imp. Cum dixisset aliquando, assentatores se veluti pestem odisse: Imo, inquit Brunorius Veronensis, nullum genus hominum magis amas, nam quid apud te possent M. Banus, Laurentius Palatinus, Vrsatius, & alii, nisi assentando, tuam gratiam meruissent? Cum Sigisimundus, Brunorius, ait, sic comparatum est, cum vitandos esse adulatores dicimus, tum maxime illis aures damus. Nec enim tu mecum tam diu fuisses, nisi mihi blandiri assueuisses. *Æneas Sylv. lib. 3. commentarior. de rebus gestis Alphonsi.*

Anastasius Episcopus interrogatus à quodam, cur ita profuse pecuniam lacram dilapidaret, & non potius in vitiis decentes eam impendens, ita vti opus esset dispergeret, libere respondit per cauillationem: Ideo consumo, ne à communi pernicie Iustino auferatur, *Nicephorus Callistr. libro decimo septimo capite 36. histor. Ecclesiæ.*

Schemenides, qui & Homidas dictus est: cum in Persia fidem Christianam profiteretur, vocatus à Varane Rege, atque abnegare Christum iussus, respondit: Imperata tua, Rex potentissime, non solum iniqua sunt, sed incommoda etiam. Cui enim ea necessitas imponitur, ut facillime vniuersitatis huius Deam abiuret: huic longe facilius fore puto, Regem despiciere, atque ad alium transire: Rex namque etiam homo cum sit, fati subiectus est: cum Deus nullis rebus plane subiectus sit. Magis igitur est crimen, diuinam quam regiam lædere maiestatem. *Nicephorus lib. 14. cap. 10. Eccl. hist. lib. 1.*

Isidius Monachus. Cum Valentem Imperatorem vna cum exercitu contra Gothos, qui Christianam religionem acceperant, exeuntem vidisset, manu frenum equi, quo ille vehebatur, arripit, voce magna dixisse fertur: Quoniam, ô Imperator! proficisceris? Qui aduersus Deum bellum geris, neque illius opem tecum trahis: Nam ille quodammodo contra te hostem excitauit quoniam tu aduersus illum impiorum hominum peregrinas & blasphemias linguas exacuisti, & Catholicos ex sacris ædibus eiecisti. *Plura leges apud Nicephorum libro 11. cap. 50. Eccl. hist. lib. 1.*

Agapetus Roman. Episcopus. à Theodato, qui in Italia Gottho-

rum Rexerat Constantinopolim placandi Iustiniani gratiam, cum Imperatorem Eurychiana hæresi laborantem, multa reprehendere se intellexisset: Ad Iustinianum Christianissimum Imperatorem me venisse arbitrabar, inquit, sed quærentem tueri postsum, ad Diocletianum me venisse video. *Agapetus libro 6.*

Demades in pugna ad Chironem à Philippo capto, commodatus, cum Philippo inter pocula hæc verba adhiberet, dicit, ô Rex, ciuitatis vim, si Philippus Atheniensium res autem Macedonibus imperaret. *Stobæus sermone quinquagesimo secundo.*

Anonymus. Colonienis Episcopus & dux, cum inter Germaniam faceret, multis stipatus equitibus, in castris, in castris, tantum deridentem exercitum. At Iustinianus nem interrogasset, cur tantopere rideret? Respondit: Iustinianus rex sane Petrum Apostolum, vestri ordinis principem, in castris mortuum esse, ut posteros in eo ordine tantopere derideret. Dicente vero Episcopo, se simul & ducem esse, & Episcopus respondit: bubulcus, Vellem equidem declarari mihi, cum tuum hunc ducem, cuius personam modo geris in inferno esse, tigris, quæ putes Episcopum esse iturum? Libero autem respondit: quomodo stultum sit, in eodem subiecto duas confessiones personarum agere velle. Et si altera peccaret, pariter in poenas errari non sensurum. *Fulgos. 1. 6.*

§. SIMILITVDINES.

Syraxida. Sicut diurnæ curæ gignunt somnia: ita multa verba stultam faciunt orationem. *Eccl. 5.*

Sicut in multis somniis multa sunt vana: ita & in multis verbis. *Eccl. 5.*

Nazianzenus. Non indocte docemus, neque iniuriis detrahemus, quemadmodum accidit multis, qui sermone pugnant loquentes, prauitateque intellectus minus quandoque cogunt. Illi enim sermones, quemadmodum & sepe arramentum, cum se ipsos expunt, quo effugiant venantes, aut latent indagationem orat. post reditum ex agro.

Plutarchus. Vt prociue non est, autem è manu amissam neque aut cohibere: ita nec dictum semel ab ore profectum, propter quod ab aliis volat ad alios. *in Moral.*

Non ut nauem artem tam fluctibus, ancora licet sit, in vitiis è portu velut in altum emissam. *in Moral.*

Ut pars corporis vitata, attrahit etiam à vicinis vitiosos. Sic regula lingua semper ardens, & inflammata, secretorum alicuius colligat ad se. *in Moral.*

Uaculis & viperas proprii rumpunt fetus: Sic garrulus rebus sua pernicie promittit arcana. *in Moral.*

Ut vitium inclusum in vale, mensura auctum inuenit, sed latiatum: Sic garrulus accepto sermone semper addit, & maiorem reddit, sed fide iam carentem. *in Moral.*

Qui alius interrogari ipse præcipit responsum: perinde ac si quem ab alio volentem osculari, priores occupent. *in Moral.*

Erax porticus in Olympia, quam septuocam vocant, quod vna voce multas redderet. Ita locutus est quidam, vel vna proposita verbo, sermonem immanum referunt. *in Moral.*

Ut ubi doler, ibi manum habemus: Ita si quid dololet, ibi linguam habemus, id est, libenter eius rei facimus mentionem. *in Moral.*

Quemadmodum semen hominum libidini venereæ additum fere infecundum est: loquacitas sermonem stultum & stultum efficit. *Plut. in Lycurgo.*

Seneca. Vt qui per spinosa ingrediuntur loca, suspensis pedibus eant necesse est: Ita de rebus frivolis aut molestis loquentes breuiter est transilientium ad vberiora, gratiorque. *Apud Erasmus.*

Plinius. Muta cicada pro miraculo est, quod ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino. Sic magna admodum constantiam & silentium in femina, quod ipsum genus mutabile sit & loquax. *lib. 11. c. 27.*

In Alphabeto Iudææ lacu, item in Aritilla Armenie maioris, nihil mergi potest. Ita quidam quicquid commiseris, in propetulo gerunt, neque quicquam celare possunt. *Libro secundus capite 1006.*

Erasmi Roterodami. Infantes qui celerius loquuntur tardius ingredi incipiunt. Ita qui ad, dicendum promptior est, ad rem gerendam minus est paratus. *in Simili.*

Ut vitrum quia pellucidum, nihil celat: Ita quidam, nihil regere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id omnibus protinus est palam. *in Simili.*

De loquendi libertate.

De loquendi libertate. Ve minime solem e mundo. Ita neq; dicendi fiduciam...

ADAGIA.

Adagia. Quemadmodum ablynthium nomen omne amittit...

Id est, Non multa quidem, verum argutissima, quippe. Menelam dicit.

EXEMPLA HISTORICA. Laocoonius peculiaris erat verborum paucitas: vnde & ab e...

Id est, Non multa quidem, verum argutissima, quippe. Menelam dicit.

EXEMPLA BIBLICA. Longauitatis exempla, Eua, Gen 3. Dalila Samsonis vxor, Iud.

Longauitas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Longauitas, annositas, Senectus protracta, uaxrobolitus, uolus...

POETICAE SENTENTIAE.

Poeticarum sententiarum. Antholog. Socr. Iac. B. II. Est procal lachrymas, procal hinc procal effugo lachrymas.

Nonne times, ne te feram implorante salutem, Rideat & lachrymas, & tua vota Deus.

ADAGIA.

Nestorea senecta. In longaeus & Simaces de quibus lege Lucianum de Macrobio, & Plin. l. 7. c. 48.

Heliodi senecta. Heliodi senecta. Heliodi senecta. Heliodi senecta.

Alterum pedem in cymba Charontis habere. Dicitur de hominibus extrema decrepitae senecta.

Vinum cadauer. Vinum cadauer. Vinum cadauer. Vinum cadauer.

Vinum cadauer. Vinum cadauer. Vinum cadauer. Vinum cadauer.

Vinum cadauer. Vinum cadauer. Vinum cadauer. Vinum cadauer.

EXEMPLA BIBLICA.

Longauitati exempla. Adam vixit annos 930. Genes. vers. 4. 5.

950. Genes. 9. v. 28. 29. Sem. 600. Gen. 11. v. 10. 11. Arphaxad. 438. v. 12. 13. Sale 435. v. 14. 15. Heber. 464. v. 16. 17. Phaleg. 239. v. 18. 19. Rehu. 209. v. 20. 21. Sarug. 230. v. 22. 23. Nachor 148. v. 24. 25. Thare 202. v. 31. 22. Sara. 127. Gen. 23. 1. Abraham 175. Gen. 25. 7. Immael 137. v. 17. Isaac 180. Gen. 35. 28. Jacob 47. Gen. 47. 28. Ioseph 110. Gen. 50. 26. Leui 137. Exod. 4. 16. Caath 133. v. 8. Amram 137. v. 20. Aaron 157. Nu. 33. 38. Moyses 120. Deur. 31. 2. v. 34. 7. Iofue 110. Ios. 24. 29. Ind. 2. 8. Eli 98. 1. Sam. 4. v. 15. 18. Ioiada 150. 2. Par. al. 2. 4. 15. Tobias senior. 120. Tob. 14. v. 1. 2. Tobias iunior 99. vel vt alii 127. v. 16. Iudith 150. Iudith. 16. 28. Iob. 140. Iob 4. 2. 15. Matathias 146. 1. Macch. 2. 7. Antiochus 140. 2. Macchab. 6. Eleazarus 90. v. 24.

EXEMPLA HISTORICA.

Musciani India populi centum & triginta annorum ætatem agunt. Sabellicus. Seres Indi tam longæ dicuntur vitæ, vt ducentissimum annum excedant. Strabo li. 5. In Tmolii montis cacumine locus est Tempus dictus, in quo vulgo 150. annos viuunt. Plin. li. 7. c. 48. Cyrmus Indorum genus sfigonus annis centenis quadragenis vitæ tradit. Æthiopus, item Macrobius & Seras, & qui Athon montem incolant: hos quidem, quia viperinis carnibus alantur: itaq; nec capiti, nec vestibus eorum noxia corpori inesse animalia. Ctesias tradit, gentem ex his Pandoræ in conuallibus sitam, annos ducentos viuere, in iuuenta candido capillo, qui in senectute nigrescat. Plinius li. 7. c. 2. v. 3. Valer. Max. li. 8. c. 41. Septentrionales populi licet sub frigidissimo cælo, vulgo cætum sexaginta & amplius annos viuunt. Olaus li. 4. cap. 4. Sepren. regionum.

Istauden/tes, quamvis Ichthyophagi sine medicina, etiam supra centum annos viuunt. Olaus li. 21. c. 4. Ephorus Arcadum reges quosdam 300. annis vixisse testatur. Plin. li. 7. c. 48. Cyprius rex Cypriorum 160. annos vixit, teste Anacreonte. Hero. Sicilie rex amicis Rom. Pop. ad nonagesimum peruenit annum. Val. Max. li. 2. c. 4. Attika Hunnorum rex 124. annos natus, in nuptiis perit, vt supputat Nicolaus Olaus in eius vitæ, Sabellicum reprehendens, qui 56. annos tantum ei tribuit. Hippocrates Cocus medicus vixit apud Perdiccam Macedoniæ regem, ex cælit annos natus 104. Larissa. Volater. libro 6. Urban. comment.

Vide, Vita,

Luctus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Luctus, Græce λυγος, & id idem, lugeo dicitur, Hebr. Ebeh, a verbo Abah, contristatus est, fleuit. luxit. Alia nomina Græca & Hebraea vide in trilingui Etymol. Lugdun. pag. 436. Est autem luctus dolor, qui exterius proditur vultu ipso atq; aspectu, à lugeo. Saepè ipse habitus, vultus atque vestis, luctus dicitur. Luctus est planctus pro mortuis, secundum B. Thomam super Ps. 34. c. 10. Luctus est ægritudo, ex eius, qui charus fuerat, interitu acerbo, secundum Cic. li. Tuscul. Quæst.

BIBLICI LOCI.

Luctus mortuorum qualis tempore Christi, Matth. 9. 23. Lugentes beati: 5. Lugeat Dauid Annonem filium, 2. Sam. 13. 37. Lugendi non sunt mortui, 1. Thess. 4. 13. Lugentibus consolatio promittitur. Luc. 6. 21.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Lugendum super peccato amare.

Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso poeniteamus, & indulgentiam eius fufus lachrymis postulemus: non enim quasi homo, sic Deus comminabitur. Iud. 8. Nunquid non paucitas dierum meorum finitur breui? Dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam. Iob. 10. Laborauit in gemitu meo. Discedite à me omnes, qui operamini iniquitatem. Ps. 6. Deus vitam meam annunciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. 55. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt die legem tuam. 118. Tempus flendi. Eccl. 3. Vox in viis audita est, ploratus & vlutatus filiorum Israel, quoniam iniquam fecerunt viam suam, oblitii sunt Domini Dei sui. Ierem. 3. In fetu venient, & in misericordia reducam eos. 31. Nunc ergo, dicit Dominus, conuertimini ad me in toto corde

vestro, in ieiunio & fletu, & in planctu, & scindite corda vestra non vestimenta vestra. Iob. 2.

Super proximo fructifere.

Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus. Eccl. 7. Quod si hoc non audieris, in abscondito plorant plorantibus ma mea à facie superbia: plorans plorabit, & dnducerit oculus meus, quia captus est gress Domini Iere. 13. Fiere cum flentibus, Rom. 12. Et qui flent, tanquam flentes. 1. Cor. 7. Et lugeam multos ex iis, qui ante peccauerunt, sed poenitentiam super immunditia, & fornicatione, & impietate quam gesserunt. 2. Cor. 12.

Super mortuo moderare.

Mortuum lamentetis, quod sit luce priuatus, non misere res stultum, quod sensum amiserit. Eccl. 22. Modicum plora super mortuum, quoniam requiescit, mortui septem dies. Ibidem. Filii in mortuum prodic lachrymas, & quasi dira plorare: propter delatam autem aere fer luctum illius, & consolari propter tristitiam, & facilius secundum mentem eius, vno die vel duobus propter detractionem. A tristitia festinat mors, & cooperit vitæ, & tristitia cordis luctus. ccm. 38.

In Inferno misera.

Filii autem regni eiciuntur in tenebras exteriores, ibi erunt & stridor dentium. Matth. 8. Partemque eius ponet cum hypocritis, illic erit fletus & dentium. 24. Væ vobis! qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Luc. 13. Agite nunc diuites, plorate, vt iulantes in miseris vestramini uenient vobis. Luc. 5.

POETICAE SENTENTIAE.

Euripidis.

Αλλ' εἰς τὸ πᾶν δὲν ἔχεις ἰσχυρὸν καὶ οὐκ ὀφθαλμοῖς ὁρᾷς, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ. Ἄλλοι δὲ τὸν πᾶν τὸν ἄνθρωπον ἔχουσιν, καὶ ἀσπίδων ἰσχυρὸν τὸν ἄνθρωπον. Est etiam in malis aliquid voluptatis Hominiibus, nempe luctus & lachrymarum. Hac enim leuantur animi dolores, Et nimis pectoris labores soluant. Καὶ τὸν πᾶν τὸν ἄνθρωπον ἔχουσιν, καὶ ἀσπίδων ἰσχυρὸν τὸν ἄνθρωπον. Hoc à natura ingentiam est hominibus: Et si quis iure mortem obierit, nihilominus tamen capere vniuersis, amicos sibi affricos deslere.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Luctus est animi ægritudo ex eius acerbo interitu conceptus, nobis charus fuerit. Franc. de reg. li. 5. c. 17. Luctus in Legibus xii. tabularum prohibitus, & mulierum & viris ciuilius & luctus funebribus idem, ibid. Luctu carere debet interitus eorum, quorum via clarissima est, & mors splendida ibid. Lugendo & merendo nil aliud assequimur, nisi vt leuiores videamur; & corporis habitu indecori, ibid.

APOPTHEGMATA.

Solon, cum ex amicis quandam grauius merentem videret, arcem perduxit, hortatusq; est, vt prorsus omnes tubiectorum arcem edificiorum partes oculos circumferret, quod vt factum animo uerit: Cogita nunc tecum, inquit, quam multi luctus habet hactenus olim fuerint, hodieq; venient, insequentibusq; scilicet laboribus: & mitte mortalium incommoda tanquam propria debere. Quae consolatione demonstrauit, vt res nihil esse aliud quam humanarum elatum concepta miseranda. Val. Max. li. 2. c. 2. Idem ait, si in vnum locum cuncti mala contulissent, sumus vt propria sua quisq; deportaret domum, priuquam ex omnibus feriarum aceruo vilam aliam portum ex ferre mallet. Quod agebat, non oportere quenquam, quæ sortitio patitur, tanquam præcipua & intolerabilis amaritudinis mala iudicare. Lucius Sepsista. Herodes sophista vxoris Regulae mortem impotentius, adeo plicuras & ornamenta domus coloribus stratis velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obcuraret omnia namq; ista stus ac niger est. Quodam igitur die, cum Lucius, qui frustra coartus fuerat Herodi persuadere vt lugeret moderatus, patres rediret in fronte ædibus vicino lauantes raphana, rogabat, cui paratur ea coena: qui responderat Herodi, Tum Lucius inuicem Regilla, qui albis radieulis velicatur in atra domo, Id vbi remanentum est Herodi, amouit ab ædibus funestam speciem, ne apud patres viros traduceretur. Philostroph. in Sepsist. Sextus Philosophus, dolorem ex prioris filie Panathenensis obitu conceptum, vitiumque lenierant Atheniensis, intra vnum

obitus diem ceu funestum ex anno sustollentes... Eljminca alteram filiam exanimem indecore lu...

Hominem Spartanam, sed ruri agentem quidam... quod profus fletum & lachrymis exintimis visceribus...

SIMILITVDINES.

Abner, cum multa congruant, non fruuntur presentibus, subla... Plur. arborum...

Ludus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Vbi dicitur in factis, inquit Valla, iocus in verbis. Graece... Ludus a verbo ludere, ludo. Paucis multa complexus est Etymo...

in bonam & malam partem sumitur, fuit Tse heg, rufus, ludus, sub... Ludus enim genus trepidum certamen & iram...

POETICAE SENTENTIAE.

Horat. i. Epist. 19. Ludus enim genus trepidum certamen & iram... Ouid. 2. Art. Sic ne perdidit non cessat perdere laetor...

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Ludus aliquando stadii, requies est. Plat. in Philob. Ludos pueri qui mutant, viri facti affluui nouationibus, aliam...

De pile ludo. DI A L. XXVI.

Francisci Petrarcha.

G A V D.

At delectat pile ludus. R. En aliud clamandi ludibrium, saltan... G. Libenter pile ludo. R. Odiote vobis (vt videtur) est requies...

Palastricis delectator ludis. R. Si spectator vanus, si luctator infanus. G. Palastricis exercitiis vaco. R. in singulis verbis, cuius domini mancipium sis, apparet. Nemp hac, vt superiora corpori ferunt quod vt paulo ante commemini, & aliquando honestus sine impetu & sine strepitu fieri potest. Et est agitatio quaedam animi nobilior, quam si nosces, hos corporeos conatus sperneres & odisses, sed vos animum quasi hospitem degerem atq; inuisum, corpus vt dominum generosum ac dilectum colitis, illi feritis, illi metitis, illi aratis tute id quidem, illud iniustus, quod eo omnia refertis, curaq; animum posthabita noctes illi infomnes agitatis. Illi suspiratis, vora illi laetis, angustiaq; artes illi discitis, illi demum obiequimini, ac feritis sumptuosissimo dominorum omnium atque ingratisimo, cui nec vnquam satis aliquid, nec si quid aliquando delerit, vlla vnquam memoria sit accepti, huic tamen tali domino, quicquid iusserit, parens, atq; elucente animo huic vni non tantum necessaria, sed superuacua vnaq; ac nociva conuehit, neq; ea solum, quae ad victum pertinent, ac vestrum, de quibus suo egrimo loco, sed quae ad ludos etiam, variamq; libidinem non videtes, quam vestris aduersa consiliis ipsa sit veritas, quae discretissimo Cicero ore loquitur, vnde appareat, quod qui corpus negligit, non se ille, sed fragile caducumq; domicilium, atqui animum, ille se se vere negligit. Neq; enim ait, tu is es, quem forma ista declarat, sed mens cuiusq; is est quisq;, non ea figura, quae digito demonstrari potest. G. Palastra delectator exercitio. R. Quadrigarum ferunt, & equorum strepitus, & ardentis rotae per angustias inoffensa, & luctantium plautus, atq; collisio, oleum, iudor, puluis mirabilis, seu illa quidem oculorum, seu aurium, seu narium voluptas, hebetatq; sensus iudicium ingens, qui si sanus interq; esset, non clamor, atq; tumultuum officina, quas palastras vocant, sed obseruatio diligens palastrae huius, quam nascentes ingrediuntur, quam viuentes atterunt, vnde digrediantur obeuntes, atq; vtilior quaedam, honestiorq; suauitas delectaret. G. Studio deditus sum palastrico. R. Fuit hac quidem apud veteres non vltima gloria, sed tam magna, vt feni illi Rhodio Diagora, qui ipse palastrica insignis fuerat, cum duos vno die filios palastricis insignitos victoris conspexisset, quasi nihil clarius iam restaret, quo aspirare posset in vita. Amicus alter Laecidemius senex diceret. Mores Diagora. Non enim in caelum ascensus es, tam magnum tanq; altum celebrat tres simul vnus familiae palastritas esse Leucula priorius, & Graecula verba laudis existimatio, sed communis adeo, vt magna etiam turbaret ingenia. Vnde & Plato tantus Philosophus Olympionices clarus fuit. Inque hac arte multis notus euentibus, adolefcens tamen. Amplitudo quidem (vnde Platonis nomen ortum putant) roburque corporis, & araris feruor iuuenilem animum impulerant ad experimentum virum. Vbi cum summis quoq; par esset, accessu temporis cognito, quid ageret, ad meliora se transtulit, Socraticus similis fieri meliuit, quam Miloni, & sane multa aetas excusat. Facile teneris annis ignoscitur. Vanitatis excusatio nulla est viro. G. Palastra studium delectat. R. In hoc sepe vilissimus omnium superior fuit, & corporea mole animi virtus est oppressa. Quem tu mihi dicum vel heroum proferes, quem Milo non superet, qui per stadium bouem viuum gestans humeris cucurrit, eundemq; nudae ictu manus gessum vno die solus haud grauatim integrum comedit. Mira res dicitur, sed apud historicos vulgata. Quis huic igitur in palastra sua regno par occurrerit? Atq; nihil indignius, quam generosus spiritus tali bellus succumbentes carnere, & idcirco nobilibus animis bene sibi sidentibus summo opere prouidendum est, ne sua sponte descendant, vbi ab ignauissimis vinci queant. Quin tu, si contentionibus gaudes, id tibi lumen certamen, in quo semper fere superior, qui melior, non de corporum viribus, aut omnino de re vlla, vbi prior idem esse possit, & victor, non de opibus ergo, non de dignitate de potentia sed de scientia ac virtute contendit, atq; eo animo, non sit cuiusquam famae oblitrepas, sed vt alienae laudis aemulatio tibi sit calcar ad gloriam. Nulla tibi sunt penitus partes inuidiae, sed virtutis. Habes & hic exemplum Caronis huius vltimi, de quo Crispus, non diuitis, inquit, cum diuite, neq; de factione cum factionio, sed cum strenuo de virtute, cum modesto de pudore, cum abstinentie, de innocetia certabat. Honestissimum hoc palastrae genus, quae exerceas, non tantum Olympiae, sed vbiq;, non minus in thalamo, quam in foro, nec minus in otio, quam in actu, neque cum praesentibus modo, sed cum absentibus quoq;, cumq; aetatum omnium ac terrarum viris illustribus, semper enim memorabile ac magnificum illud Scipionis apud Lium iudicium. Maximo, inquit, cuiq; id accidere animo certum habeo, vt se non cum praesentibus modo, sed cum omnibus tui claris viris comparet. Tu quoq; vel de grege praesentium si occurrat, quod vix spero, vel ex omni memoria venularis quemlibet tibi patrem delige, cum quo non vlnis aut castibus, sed ingenio ac virtute luctabere sine metu periculis, sed immarcescibilis spe coronae hoc de palastris consilium: haec sententia mea est.

Homines, quamuis in rebus turbidis, tamen si modo homines sunt, interdum animis relaxantur. Cic. 2. Philip.

Oni non minus, quam negotii ratio extare debet. Idem pro Planco.

Cum iuuenes relaxare animos, & dare se iucunditate uenturum.

Ludendi est quidam modus retinendus. vt ne nimis commotum fundamus, elatiq; voluptate, in aliquam turpiditatem delinamus.

Ludo & ioco vt illis quidem licet, sed sicut somno & quocunq; ceteris, tum, cum grauius feritq; rebus istis succumbit, quod genus iocandi ingenium ac factum esse debet, non potest esse immoderatum. Et semper in iplo ioco, aliquid probi ingenium eluceat. Cic. 1. Offic.

Datur concessu omnium huic aliquid ludus aetatis, & ipsa profundit adolefcens cupiditates, quae sic ita eorum vitam vitam labefacient, nullius domum curant, & faciles & inobediens haberi solent. Cic. pro M. Calio.

Deur aliquid aetati, sit adolefcens liberior, non omnino ptaibus denegetur, non semper superet vera illa & directa vincat aliquando cupiditas, voluptatq; rationem, dum iocatur, hoc genere praescriptio moderatioq; teneatur: praeterea iocandi diuine suae, ne spoliata alienam, ne effundat patrii iocandi, ne trucidetur, ne incurrit in alterius domum atq; in amicum, ne brum castis, labem integris, infamiam bonis interat, ne quaterim, ne interfit infidus, telecte careat: postremo, cum voluptatibus, dederit aliquid temporis ad ludum, ut in aetate, anes haec adolefcens cupiditates: reuertit se aliquando ad rei domesticae, rei iocandis, Re publicae. vt ea, quae ratione conuulsa perperat, fatietate abicit, experiendo contentus, vnde vnde Pro M. Calio.

Si volumus magna sepe intelligemus ex paruis, ex oculorum tuitu, ex remissis aut contractis supercilis, ex inuicibus, ex risu, ex locutione, ex contentione vocis vel inuicitatione, auctis similibus, facile iudicabimus, quod eorum apium fiat, quae ab officio dicitur. Cic. in Rhet.

Sicut pueri non omnem ludendi licentiam dimittunt, sed honestis actionibus non sit aliena, sic in iplo ioco aliquid probi ingenii lumen eluceat. Cic. de Offic.

Nonita generati a natura sumus, vt ad ludum & iocum, vnde videamur, sed ad feruorem potius, & ad quaedam ista gaudia atq; maiora. Ibidem.

¶ APOPHTHEGMATA.

Socrates cum luderet supposita cruribus arundine cum pueris Alcibiade irritus. Noh, inquit Socrates, cuiquam dicitur, quod do a me videris, donec ipse tibi etiam liberos procreauerit. Socrates, patrem in filios suos affectum, quo eo dicitur, est in filiis ludere nequaquam euobuerit, vir alioqui sapientissimus. Sen. li. 2. ca. 28. Vnde & alii idem Aegestum adscribunt.

Demosthenes Senex quidam Romanus bene robusto corpore, manus: fessae ad palum exercebat, rogauit Demosthenem, magna vehementia videtur depugnall? Nimirum inquam, ad eius hostem lignum: Inuenit, illum in vera pugna fore metum. Eras. l. 8. appop.

C. Caesar pila ludens cum Caecilio, accepit ab eo quinque pila, seferit, cum collatoribus alius ceum dedisset. Quod inquit ego vna tantum manu iussit. Eras. l. 3. c. 18.

Caligula aca ludens, plus mendacio atq; etiam peruicacitate batur, & quodam tempore proximo collitori demittenda vnde progressus in atrium domus, cum pretereuntes duo equitum manus locupletes: sine mora corripit conficaciq; iussit, eundem dus in domum redit, glorians se nunquam propiorare aliam. Eras. l. 6. appop.

¶ SIMILITUDO.

Chrysolomi. Idem accidit perinde, ac si quis expurgare locum velit, in quem tons superpositus caenum superne demittit. Vnde quantaunque purgaueris, rursum aliud infuse. Idem de herodotus dicit. Cum ingressus a theatris promunditiam reportaret, expuerimus, eo rursum abeuntes, maiorem suscipiunt locum. Ibidem. mil. 40.

Lucrum.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Verum, Graece, λυξος, seu, λυξος, lucror dicitur. A verbo venit Cerdo, nempe quicquid artes liberales conuulsa quatuor gratia, qui Graeco λυξος, seu, o. hoc est, auctus, & quasi λυξος, seu, dicitur. Cetero Graeci vocant, quem bestia lucrum rem vocant, id est, iactura vnaq; cupientem.

Lucrum, com modum; compendium, utilitas. Hebr. ...

SENTENTIAE POETICAE.

Plautus in Asinaria,

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. Heliodus. ...

Sophocles in Aiace.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

Terent. Adelphi.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

Hor. 4. Carm. 12.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

Tibull. Eleg. 9. lib. 2.

Non est scire facere sumptuum, qui quavis lucrum. ...

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Lucrum in nullo satiatur lucro. Sen. epist. ...

Adversus foris casuum aciem & ardorem lucrum obrundit. Heliodor. lib. 2.

Judico lucrum esse pulcherrimum, quod cum nulla iactura praebentis ditioem efficit accipientem. Idem, l. 5.

Impudentiam definire licet, famae neglectum, turpis lucri gratia. Theophrastus in charact. Ethicis.

Iustitiae commutativa, quae in contractibus & permutatione rerum servat proportionem arithmeticae repugnat turpe lucrum, idque multiplex: ut fraus varia in pactis, usura propter mutationis officium supra sortem, exacta rapina, sacrilegium, contractus iniusti, explicatio immoderata, merces iniqua, stipendium iniustum, ignavia servorum publicorum & privatorum, mendicitas improba; Omne denique lucrum iniustum, quod male partum, male dilabitur, de quo fertur Hesiodi versus.

Non male lucraris: mala lucra aequalia damnis.

APOPHTHEGMATA.

Thales volebat homines per iniuriam ditescere, quod lucrum fraude partum, damnum sit, non lucrum. Laert. l. i. c. 1.

Chilon dicere solebat, damnum turpi lucro semper praefendum esse. Illud enim semel dolere, hoc autem semper iactura facta faciri commode potest, addita industria, fama autem mala ex lucro inhonesto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur. Et sic lucrum scelere, damnum est, non lucrum. Laert. l. i. c. 4. Stob. ser. 2. Ant. par. 1. ser. 31. Melisse.

Anonymus. Quoniam ex annonae caritate quidam ditescerant aulici, multum & hinc invidiae Neroni constat est: cum itaque accidisset, ut in publica fame diceretur Alexandrinam navium appulisse: quidam dixit, illam advenisse pulverem luctatoribus aulicis. Quo dicto simul notatum est, in Caesare rerum scenarum studium, & monopolia quorundam per Caesaris favorem publico damno lucrantium. Suet.

ADAGIA.

Vlurae nauticae.

De lucro turpi & iniusto: sapius dicitur, quod usura nautica sortem ipsam aliquoties aequat, immo etiam superat, Tribulis potiora.

Dicebatur, quando quis ex male factis & iniquitate commodum ingens reportaret.

SIMILITVDINIES.

Socratis. Qui lucrum factis turpibus acquisitum honestis administrationibus expedites accommodant, simile quiddam faciunt cum illis, qui sacrilegia in diuinis conuertunt. Apud Stob. ser. 3. de temperantia: Anton. Maximus in Melisse, part. 1. serm. 35. Seneca. In labyrintho propeantem ipsa implicat velocitas: sic qui vitae commodis student, magis inuoluuntur incommodis. Apud Terentium.

Roterodami. Qui tigris catulos rapuit, bene secum agi putat; si vel vnum insequenti matri auferat impune. Ita qui alienam inuasi possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retinet. in Simil. Alutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo caenum fodiente, excitatum deuorat pabulum. Ita sunt, qui se miscant alienis negotiis, ut eis laborantibus, fructum ipsi praecipiant, in Simil.

FABVLA.

Cornix & Canis.

Cum rem diuinam faceret cornix pecude Mineruae macata, ad conam inuitat canem. Quid tu vero Deam, canis inquit, frustra sollicitas, & sine causa sumptus facis? Ita enim illa te vehementer odit, ut ex omnibus tui generis auimantibus vni tibi fidem augur detraherit. Ideo igitur cornix, inquit, sacra fero, ut mecum placata in gratiam redeat.

Docet fabula, esse multos, qui lucri spe inimicos colere & munerari non dubitent.

Vide Avaritia, Diuitia.

Lumen. Lux.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Lumen, Graece φως, unde, φωσφαιστος, luminare dicitur. Est autem lumen qualitas inherens diaphano, secundum quam diaphanum est actu transparent. sec. Arist. lib. 2. de anima.

Lumen est color perspicuus, secundum accedens, per aliud, scilicet a corpore lucido. sec. Arist. lib. de sensu & sensato.

Luminare dicitur esse corpus lucens, & radios emittens, ut sol, luna, & omnes stellae. Non corpus diaphanum, nec opacum. ex B. Theo. sec. sent. dist. 15. q. 1. art. 1.

Est lux non corpus, nec est euidencia coloris. sec. B. Thom. prima parte q. 67. art. 2.

\$\$\$ Lux

Lux differt à lumine, radio, & splendore. secundum eundem. sec. sent. dist. 13. q. 3.

¶ BIBLICI LOCI.

Lumen, proprie est lux à Deo primo opificii die creata, vel postea humano artificio accensu, tenebras exteriores illustrans. Naturale & artificiale lumen frequenter propositum occurrit in sanctis scripturis. Vide 1. Gen. Esai. 13. 10. Jer. 31. 35. Ezecch. 32. 7. Matth. 10. 27. & 24. 19. Luc. 8. 16. Act. 16. 29. Ephes. 5. 13. Apoc. 21. 5.

Lumen figurate dicitur Oculus & videndi facultas. Tadi. 16. 28. Ps. 38. 11. Lux celestis, Act. 12. 7. & 22. 9. 11. & 26. 13. Apoc. 21. 11. Christus redemptor, nobis via ad felicitatem, veritas ad salutem, vita ad gloriam eternam, Esai. 6. 1. 3. Luc. 1. 32. Ioan. 1. 8. & 12. 13. Apoc. 15. 2. 4. Deus Israelitas illuminans & sanctificans, Esai. 10. 17. Doctor veritatis, Ro. 2. 19. Latus rerum successus, ex Dei benignitate fluens: pax & prosperitas gloriofa, Job. 22. 28. & 25. 3. & 29. 3. Ps. 4. 7. & 36. 10. & 89. 16. & 12. 4. Esai. 58. 8.

Lumen, lux spiritualis, seu cognitio veritatis in verbo Dei patefacte, Psalm. 110. 10. 4. Esai. 2. 5. & 50. 10. Ioan. 8. 12. Act. 26. 18. 1. Petri. 2. 9. 1. Ioan. 2. 8. 10. Lux naturalis in conscientia, Job. 24. 13. Intelligentia seu sapientia carnis quam animalis homo veritati diuinae opponit. Esai. 50. 1. Mentis iudicium, ratio, Matth. 6. 23. Luc. 11. 5. Regnum caeleste, in quo lux gratiae, gloriae & vitae beatae, Coloss. 1. 12. Spes liberationis, Amos. 8. 9. Vita humana, pace quadam externa gaudens, Prover. 20. 21. Jer. 25. 16. Dona spiritualia nobis collata, Iac. 1. 17.

Lux Hebr. Or, & Orah, lumen, luminare: in plurali Oroth, luminaria. Vrim dicti sunt duodecim lapides preciosi in pectorali summi sacerdotis sub lege fulgentes & lucentes sicut flamma ignis. etiam nominatur focus in quo lucet & fouetur ignis, aut flamma. In de Lat. Vro, Lux enim illuminat, calefacit & vrit. Plura de Luxe & lumine suppeditat studioso lectori Etymologicon trilingue Lugduni editum, pag. 441. & 441.

Lux pro doctrina Evangelii, Act. 26. 23. pro Filio Dei, Ioan. 1. 8. pro lucis ipsius creatore, uers. 3. pro vi illa rationis & intelligentiae in hominum animis accensa, u. 4. pro cognitione gloriae Dei, 2. Cor. 4. 6. pro caelesti gloria, & spirituali Angelorum intelligentia, 2. Cor. 6. 14. pro vitae sanctimonia, Matth. 5. 16. Lux est Christus, Esai. 9. 2. & 42. 6. & 49. 6. & 60. 1. 19. Ioan. 1. 5. 8. 12. & 9. 3. & 12. 9. 35. 46. 1. Ioan. 5. & 2. 8. Lux sunt & Christiani, Proverb. 4. 18. Matth. 5. 15. Rom. 8. 19. Ephef. 5. 8. Philipp. 2. 15. idque quibus de causis. Lux sunt gentes post Christum cognitum, Ephef. 5. 8. in luce incidere, 1. Ioan. 1. 7. dicuntur fideles, quatenus ipsis radii illius lucis, quae ibidem esse, & in qua dicitur Deus, ad eternam beatitudinem contendentibus praeuolent: Lucis opera omnis bonitas, Ephef. 5. 9. societatem cum illa habere, 1. Ioan. 1. 7.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Lux Dei in se incomprehensibilis. In manibus abscondit lucem, & praecipit ei, ut rursus adueniat. Annunciat de ea amico suo, quod possidit eius sit, & ad eam possit ascendere. Job. 36. Amictus lumine sicut vestimento. Psal. 103. Ego sum lux mundi. Ioan. 8. Lucem habitat inaccessibilem, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest: cui honor & imperium in sempiternum, 1. Timoth. 6. Quoniam Deus lux est, & tenebrae in eo non sunt ullae, 1. Ioan. 1. 5.

Lux gratia illuminat intellectum. Multi dicunt, quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui. Psal. 4. Exortum est in tenebris lumen rectis, 11. Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lumen magnam: habitantibus in regione umbrarum mortis, lux orta est eis. Esai. 9. Dedite in lucem gentium: ut sis salus mea. 49. Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen eius? speret in nomine Domini, & nitatur super Deum suum, 70. Surge illuminare Ierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. 60. Surgam, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Michae. 7. Terra Zabulon, & terra Nephthaim, via maris trans Iordanem Galilaeae gentium: populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Matth. 4.

Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ioan. 1. Surge, qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te. Act. 26. Ephef. 5.

Inflammas affectum. Emitte lucem tuam, & veritatem tuam. Psal. 44. Lux orta est iusto, & rectis corde laetitia. 96. Domus Iacob venire, & ambulemus in lumine Dei nostri. Psal. 27.

Et ambulabunt gentes in lumine tuo. 60. Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Ioan. 9. Ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebrae comprehendant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadit. Dum ambulatis, credite in lucem, ut filii lucis sitis. 12. Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino filii lucis ambulatis. Fructus enim lucis est in omni bonitate. Ephef. 5.

Vos autem fratres non est in tenebris, ut vos illa comprehendant. Omnes enim vos filii lucis estis, & filii diei. Non dormitis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus nec comedamus, sed sobrii simus & vigilemus. 1. Thess. 5. Si dixerimus, quoniam societatem habemus cum eis, qui ambulant in tenebris, mentimur & veritatem non facimus. Si quis luce ambulamus, sicut ipse est in luce, societatem habemus cum eis. 1. Ioan. 1.

Iterum mandatum nouum scribo vobis, quia verum est, & in vobis: quia tenebrae transierunt, & verum lumen incedit. Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit in tenebris adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scabellum pedis eius non est. 1. Ioan. 2.

Lux gratia malis est odibilis. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius. Job. 24. Auferetur ab impiis lux sua. 38. Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum: & tenebrae non amant lucem. Omnis enim qui operatur in tenebris, odit lucem: & non venit ad lucem, ut non arguatur operibus eius. Ioan. 3.

Lux naturalis iucunda. Et ait Tobias: Quae gaudium mihi est, qui in tenebris solus lumen caeli non video? Tob. 5. Lux oculorum laetificat animam. Prover. 15. Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem. Ecclesi. 11. Ego Dominus, & non alter, formans lucem, & creans tenebras pacem, & creans malum. Esai. 45.

Lux exemplari. Lux oculorum exhibat cor. Prover. 15. Vos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra coram hominibus, videant opera vestra bona, & glorificent Patrem, qui in caelis est. Matth. 5. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta. Ioan. 3. Ille erat lucerna ardens & lucens 5.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Lumen ex ipso bono est, & bonitatis imago. Ideo ipsium bonum luminis cognomento laudatur, tanquam imagine quadam exemplar expressum. Dionysius Auepagia de diuin. nomina. Lumen est actus quidam lucidi corporis ad extrema prodegens, & ipsum lumen talibus corporibus instum, quae parata sunt, est essentia secundum speciem corporis primo habitantibus. Ibidem.

Lumen vbiunque sit, est actus diaphani, in corpore luminoso, est actus tanquam forma, & qualitas eius propria, in diaphano non luminoso naturaliter lumen intronititur, non tanquam huius forma, vel passio vera, sed quasi passio. Prief. in Theol. cap. 18. Lumen non est corpus, cum repente totum implicat obiectum, ne villa offensione, aeris & aquae corpus penetrat. & Iordanes in mixtum non inficitur, quae corporum natura non conuenit. Plaro.

Lumen est actus, perfectio rei perlucida, quae ex parte perlucida est. Lumen quasi color est naturae translucidae. Libro 7. de anima. T. 69. Natura, quae re ipsa perlucidum aliquid reddit, lumen est. Iulian. T. 73. Lumen & tenebrae sic inter se affecta sunt, ut contraria esse videantur. Ibidem 70. Absque lumine nihil cerare oculis licet. Lib. 3. de anim. cap. 1. T. 62.

Luminis quidem natura in non definita ac terminata, quae perlucida sit, cohaeret. Lib. de sens. cap. 3.

PC

POLY

Tamdiu spiritu fornicationis animum necesse est impugnari, donec se bellum gerere super vices agnoscat. Nec labore, vel studio proprio victoriam obtinere se posse, nisi Dei fuerit auxilio ac protectione suffulta. Cass. ex collatione Abbatis Moysi.

Breuis est voluptas fornicationis, sed perpetua poena fornicationis. Beda de templo. Sal Hugo.

Luxuria est immoderata potio, quae humanum corpus debilitat, & virilis animi robur enervat. Ibid.

Venus est illecebrosa voluptas, adulterina iucunditas, quae mel habet in ore, sed in corde aculeum in dorso. Ibid.

O extrema libidinis turpitudine! quae non solum mentem effocinat, sed corpus enervat, non solum maculat animam, sed foedat personam. Omne namque peccatum, quodcumque fecerit homo extra corpus suum est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Semper illam praecedunt ardor & petulantia, semper comitatur fœtor & immundities, semper sequitur dolor & poenitentia. Ibid.

Quis eius multiplices species enumerare valeat? haec enim Pentapolim cum adiacenti regione subvertit: Sicheim cum populo interemit: haec filios Iudae percussit, Iudæum & Madianitidem pugiliter transfudit: tribum Beniamin pro vxore Leuitae deluit: filios Hebraeos in bello profrauit, haec Vriam occidit: Ammon interfecit: plurimos lapidauit: haec Ruben maledixit: Samsonem seduxit: Salomonem peruerit. Verum est ergo, quod legitur: Propter speciem mulieris multi perierunt. Ibidem.

POETICAE SENTENTIAE.

Quid. lib. 2. de remedio amoris.

Nec minus erucas aprum est vitare salaces, Et quicquid Veneri corpora nostra parat, Vtilius sumas acuentis lumina rutae, Quam quicquid Veneri corpora nostra parat. Idem epiit. B. I. de id ad Achillem.

Et si aliquid solis collum terigisse lacertis: Praesentisq; oculos admonuisse sinu. Propert. lib. 3. Eleg. 11.

Certa quidam tamen causa est manifesta ruinae, Luxuria nimium libera facta via est.

Martial. lib. 9. in Ponticum.

Pontice quod nunquam fatuus, sed pellicea aua Veneri & Veneri seruit amica manus: Hoc nihil esse putas? scelus est (tibi crede) sed ingenti Quantum vix animo concipis ipse tuo. Nempe semel factus generaret Horatius ut tres: Mars semel ut geminos illa casta daret. Omnia perdidit, si mas turbæ cum videret Mandasse manibus gaudia se de suis. Ipsam crede tibi natam am dicere verum. Illud quod digitis, Pontice perdis homo est.

Lucan. 4. Pharsal.

O prodigi, verum Luxuries nunquam paruo contenta paratâ. Et quæstrum terra pelagogi, ciborum. Ambitiosa fames, & laeta gloria mensa, Discite quam pau no liceat producere vitam. Seneca tragæd. 9.

Totum per orbem maximum exortum est malum, Luxuria pestis blanda.

Claudia. Stil.

Nec te iucunda fronte fessellit Luxuries prae dulce malum, quae dedita semper Corpora at virgini, habebat caligine sensus, Membraque, Circus effuminat acrim herbis. Blanda quidem vulu: sed qua non retriior illa Interitus sucat a genus, & amicta dolosis Illecebris toros auro circumligat hydros. Illa Caluptatum multos intexit hamis.

Sen. Oct. act. 2.

Totum per orbem maximum exortum est malum, Luxuria pestis blanda: cui dedit vires, Roburq; longum tempus atq; error graui.

Iuuenal. 6.

Nil non permittit mulier sibi, turpe putas nil, Cum Syrides gemmas collo circumdedit, & cum Auribus extensis magnos canunt et elenchos. Lucan. 1.

Namq; ut opes nimias mundo fortuna subalbo Intulit, & rebis mores cessare secundis, Prædæq; & hostiles luxum suaserè rapina: Non auro, tectisue modus, mensaq; priores Adsternat a sumis cultus gestare decores, Vix nurbus rapuere mares: secunda virorum Paupertas fugit, ur, toroq; arcessitur orbe, Quo gens quousq; perit.

Sen. Hipp. act. 1.

Quisquis secundus rebis exultat nimis, Plurimq; luxu, semper insolita appetens, Hinc illa magna auro fortuna comens Subit libido: non placent sueta dapes, Non tecta fami moris, aut vilius cibis? Cur in penates rariis tenues subis Hac delicatas eligent pestis domos? Cur sancta paruis habitas in tectis Venus, Medumq; sanas vulgus effectus tenet, Et se coercent modica: contra diuites, Regnosq; sulci pluram quam fas est petunt? Quod non potest, vult posse, qui nimium potest, Silius 15.

Inde aspic late

Florentes quondam luxu quas vertitur orbis, Quippe nec ira Deum tantum, nec tela, nec hostes, Quantum sola nocet animis illasq; voluptas. Claud. 3. Stil.

Nam cetera regna

Luxuries vitiq; odijq; superbia vortis, Sic male sublimes freget Spartano Achæno, Argitem Thebis Cecidit, sic Medus adempto Affrigo, Medoquo tulit moderamina Persis, Subiecit Persen Macedo, cessuræq; & ipse Romanis hæc aurgurij firmata Stylla. Idem 3. de rapt. Proserp.

Sed quod d. d. i. s. u. a. f. o. r. h. o. n. e. s. t.

Luxus, & humanas oblitum copia mentes, Prouocet ut segnes animos.

Quid. Pont. 11.

Nec vires adimit Veneris damnosa voluptas, Non solet in menses illa Venere toros. Perlius 5.

Hic campo indulget, hinc alea deoripit: ille In Venerem puris sed cum lapsa chiroga Fregit articulus, vter erit ramalia sagi, Tunc crassos tranasse dies, lucensq; palustrem, Et sibi iam feri vix iam ingemere reliquam. Ouid. Amor. 9.

Qua bello est habitis, Veneri Luoque conuenit, Turpe fenex miles, turpe senilis amor. Sen. Hipp.

O terram genus!

Non ulla vinculum lege melioris solli, Fera quos, ipsa Veneris autent uesat, Generosq; leges traxerunt pader. Ouid. 1. Metamorph. Nec vacuam vacca, nec equas amor vix equarum, Vrit oner artes, sequitur sua feminata autum, Sic & aues coeunt, interq; animalia cauda, Femina famine corripit a capuline nulla est.

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

De Luxuria. Dial. 10.

Francisci Petrarcha.

D. O. L.

Æstu quatuor libidinum. R. Atqui libidinem torpè gignit autem illam parit. Quid miri igitur, filiam post parentis deperit lam certe & luxuriam, communes vobis esse cum beluis, mentem bestialem vitam vestram facere, sapientibus visum est. Quæ sunt alia grauiora mala; nullum vilium. D. Libidini raptores. R. Quæ vero, nisi ad mortem animæ, & corporis, & infamem eorum, quæ que poenitentiam, & fortasse inuitiam. I. nunc igitur, & raptores sequere, quæ te tales rapet ad exitum. Cogita autem ita memorem calus miserabilis ac famulos, non modo singularium hominum sed vrbium, & regnorum, qui tibi partum vilis, partum edidit. Ad proximè lectione debent esse notissimi, raptaui nequam, quæ trator, manum dabis. Audi enim, quid hinc doctissimi, vni fratrum ac scripserint. Voluptates, ait Cicero, blandissimæ domitorum partes animi à virtute detorqueunt. In hoc, inquit Scire, non plebuntur, vt strangulent, non aliter ergo quam latrunculi vrbibus insidiantes, eosque seducetes, ac pimentes declinam. In quod valde proderit, si illud præclarissime apud Lucianum & Dionem Africano dictum Masinise dictum, sibi quisquis has pestes borabit accipiat. Vince, inquit, animum. Caue deformem, vna na vno vitio, & tot meritum gratiam maiore culpa, quæ tuâ culpæ est, corrupas. Idque facilius fiet, si quis acciter rei utilitatem, obsecantem, breuitatem, finem cogitet, ac longum oblectamentum, fugacis, forsitan, aut momenti vnius illecebras multorum poenitentia, vel æterno fortasse supplicio puniendas. Meretrix nonaria est inferni ianua, via iniquitatis, corporis percussio, vicarium scelorum, puteus interitus. Sciam de his multa disciplina.

Demosthenes stomachum Laidis nobilissime meretricis

PC POLY

...phosphorus, & querians. Hoc quantum, illa dicente, mille...
...considerare velimus, quae sit in natura hominis ex...
...intelligimus, quam sit turpe diffilure luxuria,...

...bem noctu egredi, nisi cum mœchos adire pararet: neque aureis...
...componi ornamentis, neque contextis indumentis arteq; laboratis...
...venustat, nisi cum fortari atq; amatorem moliri studuerit: neque...
...viros annulis aureis splendescere, neq; stromelia veste contegi, nisi...

...Minime mirum est nec Oppiam, nec aliam vllam inter veteres...
...legem desideratam esse, quæ modum sumptibus mulierum face-...
...reret, cum aurum & purpuram data & oblata vitro non accipiebant.

ΑΡΟΡΗΘΕΓΜΑΤΑ.

cogeretur. Nam tenue prandium optime condit cenam. Laert. lib. 6.

Idem ad eum, qui obsonis & luxui plus aequo indulgebat, illud Homericum accommodat:

Ὀνομαστος δ' ἦν οὐκ ἴσως ἴστωρ. id est:

Nate mihi fueris brevis tui: significans, illum sibi luxu mortem acceleraturum. Laert. lib. 6.

Idem, eos, qui per luxum in coquos, nepotes, scorta, & adulatores facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus per præcipitia nascentibus, quarum fructus homo non gustaret, sed a coruis & vulturibus ederentur: sentiens, eos, qui gula ventrique seruiunt, non esse homines. Laertius idem Crateri tribuitur à Strob.

Idem, Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine Diis munerera offerrent, & in ipso facto omnibus voluptatibus se obruentes perderent. Laert. lib. 6.

Idem aiebat, faciles esse Deos ad donandum hominibus vitam: ceterum hanc ignorari ab his, qui quærunt dulciora vnguenta, aliasque hoc genus delicias. His enim qui fruuntur, credunt vivere: quum veram vitam tranquillam ac suauem sola præstet sapientia. Non igitur dii sunt inculcandi, sed homines, qui per stultitiam non postulant ab illis vitam, sed voluptates. Laert. lib. 6.

Idem, Qui scopum non attingunt, hi vulgo ἀρτυξίς, id est, frustrari dicuntur. At Diogenes negauit illos frustrari, qui aberrarent à scopo: sed eos, qui curas suas ad voluptates velut ad scopum dirigerent. Nam ab his peunt beatitudinem, cum per eas deueniant in summam miseriam. Laert. lib. 6.

Heraclitus, in seditione rogatus, vt apud populum sententiam diceret, quo pacto ciuitas redigi posset in concordiam, in consensu sitgestu, poposcit calicem aquæ frigidæ, & paululum farinae inspergit, mox de glechone admiscuit, quod est vel pulegii syluestris, vel leguminis genus. Deinde epoto calice discessit, nec verbum addidit: hoc pacto inueniens, ita demum ciuitatem caritaram seditionibus, si repudiatis deliciis, assuescerent paruo contenti esse. Et hic Heraclitus suo respondet nomini. Nam ἡρακλεὺς dictus est, id est, tenebrosus. Refertur hoc inter ἀποφ. Erasim. apoph. ex Plat.

Socrates dicebat, eos, qui se ad continentiam ac frugalitatem exercuissent, & longe plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quam qui summa cura vndique pararet oblectamenta, quod voluptates intemperantiam, præter animi sibi male conscii cruciatum, præter infamiam ac paupertatem, frequenter ipsi etiam corpori plus adferant molestiæ, quam delectationis. Contra, quæ sunt optima, eadem sunt iucundissima, si quis assueuerit. Laert. lib. 2. cap. 5.

Plato, generosum conspicuus adolescentulum, patrimonio consumpto ad fores pandochii panes edentem, & aquam bibentem. Si inquit, sic moderate prandisses, nunquam sic cœnares. Maxim. sermone 61.

Idem conspicuens Agrigentinos magnis impensis ædificare, eodemque modo cœnare: Agrigentini, inquit, ædificant, quasi semper victuri, & comedunt quasi semper morituri. Dicit autem Timæus, eos lecythis argenteis & strigilibus vfos esse, mensas rotas burnas habuisse. Elian. lib. 12. de var. hist.

Aristippus, Sophista Polyzenus ingressus ædes Aristippi, quum videret illic mulieres pulchre ornatas, ac magnifice instructum conuiuium, cepit reprehendere tantum in philosopho luxum. Aristippus dissimulata obiurgatione aliquantulum potesne, inquit, hodie nobiscum esse? Cum ille non recuississet: Quid igitur, inquit, inuasas? Videris enim non lautio rem mensam reprehendere, sed impendium. Nam si conuiuium ob hoc ipsum displicuisset, quod esset lautius, recuississet esse conuiua. Porro probare quidem apparatus, sed offendi sumptum, non frugalitas, sed auari hominis esse videtur. Laert. l. 2. c. 8.

Menedemus Antigono consulenti, deberetne ad comestationem quandam adire: post silentium nihil aliud respondit, quam, Regis filius es. Subindicans, luxum indecorum esse regno natis: nec potentibus licere quod libet. Laert. l. 2. c. 18.

Dionysius Sophista familiaribus dicere consuevit, mel summo digito, non caua manu gustandum esse. Sentiens, voluptates quam paratissime admittendas. Philostrat. in Sophist.

Arcesilaus Scytha percontanti, qui fieret, vt ab aliis sectis multi desicerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli desicerent ad alios: Quoniam, inquit, ex viris Galli sunt, ex Gallis viri nequaquam sentiens, homines esse prouiores ad voluptatem, quam ad virtutem, Gallos dixit sacerdotes Cybeles euitatos. Porro voluptatem amplecti, cœmnarum est potius, quam virorum. Laertius libro quarto, cap. 6.

Yanus Sophista Assyrus, cum primum ætatem dicasset voluptatibus, simul vt ad virtutem perueniret, veluti alius subito factus miram induit morum severitatem. Itaque percontanti cuidam, num illa (scœnam ostendens) videretur formosa? ἡρακλεὺς, inquit, ὄφθαλμῶν, id est, desij laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piscis, aut quæ auis esset ad vespendum suauissima? ἡρακλεὺς, inquit, ἰσχυρὸν ἄνθος, id est, illa curare desij. Et adiecit:

Ἐυνοῦς γὰρ τὸ Ἰσχυρὸν ἄνθος τρυφῶν, id est, lesni enim me... hortis fructus colligere. Subindicans, omnes eum modo voluptatibus quibus iuuentus capitur, nihil aliud esse, quam imbecillitatem, qualia de Tantalio fabulantur Poeta. Philostrat.

Stratonice Rhodius cum videret delicias dissolutos, Arabibus tu vultus appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem illorum adhibuit procurum ciuitatem, quod colore quidem differens a nigris, qui nigri sunt, luxu, & voluptatum studio similes. Sic hanc quidam appellabant albos Mauros. Athen.

Idem. Cum Rhodi ageret, taxans eius gentis lunam delicias dicebat illos ædificare vt immortales, obsonare, quasi heros, vt victuos. Audiens enim frumitur his, quæ breui sciamus, quæ da. Erasim. apoph. ex Plat.

Philoxenus. Is fuit insignis ganeo, qui cum in carpano delicias vidisset, in qua delitiae coquebantur, odore caprus, iussit frumitur emere. Filio dicente, eam ollam magno pretio vendi, frumitur uiuor, respondit, & iucundior erit, quo maiori pretio tam emere frumitur lib. 10. de Var. hist. Idem collum longius sibi quam fieri exoptabat, vt in gustu magis oblectaretur. Aristot. in hist. Brasil. c. 1.

Alexius poeta. Callimedontera rhetorem, vt delicias taxauit his verbis:

Ἰσὺς πατρὸς ἡν πᾶς τις ἀποθήκεν δῖαν, Ἰσὺς δ' ἰσχυρὸς ἔσθ' ἰσχυρὸν ἢ οὐχ ἰσχυρὸς. Pro patria vel quilibet Seltis mori: At metra amore Callimedon, solum capiti.

Perit Latinis ioci gratia: nam πατρὸς patriam significat, non matrem, sed vluam aut piscem sonat. Pises olim cenam delicias. Erasim. l. 6. apoph.

Lycurgus, cum statuisset inuadere delicias, luxumque, & quoque collere diuitiarum admirationem, inuituit sibi abro conuiua publica. Percontanti vero, cur ea constituisset, ait: delicias conuiuii pauci cum armis discurrerent: Vbi conuiuii sunt ad parendum imperatis; & si quid tumultus incideret, denique non solum in esulentis ac poculentis, verum in illis quidem, aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diuitiarum pauper. His rationibus cum diuitiis detraisset administrationem, quam nemo erat, qui vel vti posset illis, vel obsonare, detrahit: Quam præclarum est, o amici! ipsa re declarasse, conuiuium diuitiis, si quando cœtere sunt, carentque spectatoribus & adulatoribus. Interim obseruabat, ne quis prius domi sumpta cenam ad publica conuiua, expletus aliis cibis, aliove potu. Quod si ad ceteris non biberet, ederetque, eum vituperabant, in qua edulis delinitus, abhorreret à victu communi. Porro quum conuictus esset id fecisset, multa dicebat. Vnde Agis quum post Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniensibus, reuertens, cum vellet quadam die cenam capere cum vasis, diuitiis potentes, præfecti militum non miserunt. Et res cum vasis innotuisset Ephosis, multam illi dixerunt. In eodem tempore num exemplum nobis est proditum: primum flagitiosus, deum seueritatis, cum in causa non graui leges, nec regni pepererunt. Erasim. in Lacon.

Agellus, cum audiret quandam mirari, cur rex cum cœnando cœdemonis tam frugali cibo vestiret: Pro hisce dicitur, inquit, optimam messem metimus libertatem. Quo distendere voluit, nihil aequo libertati contrarium esse, ac voluptatem. Plus in Lacon.

Isander, cum filiabus suis non permitteret, vt vellet à Doro dato induerent, interrogatus. Quam obrem hoc faceret? Respondit, luxuria conspicua, torporis videntur, quam faceret. Erasim. l. 3. c. 33.

Epaminondas à quodam ad cenam inuitatus, quum belatorum, obsoniorum & vnguentorum apparatus inueniret, exortio abiit, dicens: Ego te sacrificare, non lasciuire iurabam. Plus in apoph.

Idem: Quum coquus impensis rationem redderet, maximum olei sumptum duntaxat ægre tulit: sed collegit admittere, impensas quidem sibi non displicere, dixit, sed quod tantum olei intra corpus ipse accepisset. Damnaui autem luxum tantum magis, quam in semetipso, quem adeo prodigum olei sumptum in victione corporis fatebatur, vt hac in re omnes facile superaret. Erasim. in apoph.

Cyrus, Persæ, quoniam regionem habebat motuotam irramque, cupiebant eam campestri ac molliore commutare. Cui passus est Cyrus, dicens: Quem admodum plantas ac semina, sic hominum mores ad regionis habitum immutari. Sentiens, se velle rōs homines, & laboribus accommodos. Nam mollis ac terrilis regio, molles & ignauios gignit homines. Plus in apoph.

Xerxes iratus Babylonis, quod à se defecissent, postquam illi potestatem suam rededit, interdixit, ne ferrent arma, sed palæstræ biisque canerent, scorta alerent, caponas haberent, ac inuoluntatis necis vterentur: quo voluptatibus molliori non molirentur debeat deflectionem. Plus in apoph.

PC
POLY

Phaleris confpicuus iuuenem luxuriosum, Ecce, quodam itauiam, habentem syrnam, ventrem, pudenda &...

Drusus quidam quum balneas patrimoniumq; omne pecuniamque luxuriose dilapidasset, diceretq; se...

Quidam cum non ignoraret luxuria & voluptatibus militum...

Quidam, qui agros mari vicinos ob luxum vendere coactus...

Lucullus, quum e cotomus Lucullo cenam modestam apparasset...

Calpurnia luxu prodigiosa utens, ut calidis rigidisque vnguentis...

Equus quidam ingens patrimonium per luxuriam abierat...

cupiditas, amoris turpes, & voluptates turpiores generat. homil. 29. in epist. ad Hebræos.

Basilis. Nisi forte dicturus es illud, quod naucleri facilius feruant...

Fumus abigit apes. Dona vero spiritualia fugat luxus. de ieiunio.

His, qui bellicis rebus exercentur, qui que palestris luctando deficiunt...

Quod equis accidere solet, id hominibus quibusdam, ut quo copiosius...

Heronymi. Tale quid & Israelitico fecisse populo Dominum, ut cupientibus...

Hugonis de S. Victore. Duobus modis ignis extinguitur, scilicet dum...

Hippocratis. Quidam impudentia confusi, cum suos ad amorem habebant...

Plurarchi. Ut polypi non extendant sua flagella, nisi ad esculentum...

Abominamur fornicas utentes veneficiis in nos; & amplectimur...

Qua cibi duntaxat causa ad conuiuium accedunt, quasi vas adducunt...

Ut mathematici centro, ac spacio. Ita quidam omnem voluptatem...

Ut axillarum titillatio risum gignit, sed insuauem, & spacio similem...

Ut manus nimium onerantes suam, deinde in exhaurienda sentina...

Ut qui suam pecuniam vertunt in usus belli, voluptatem transferunt...

Ut ager ferax, sed quem oportet multo impendio colere, non multum...

§ SIMILITUDINES.

Chrysostomi. Tale est in ventrem cibos mittere, quale quisquam...

Quidam quum beatissimum emittit, excedit, excedit, excedit...

Folengij

Folentij. Quemadmodum ij, qui in lubrica gradientes via, facile cadunt: Ita qui in immodica diuitiarum luxuria sunt, nihil in suis studiis aut actionibus, quod firmum est, statuere norunt. in Psal. mium 73.

Thruveri. Quemadmodum ager si nio luxuriatur, ad fructum ferendum parum idoneus, calce vero purgatur: Sic homines nimio cibo ac potu insolecunt, ad res arduas ac laudabiles plane inepti, frugaliore autem vita mansuetiores fiunt. in apoph. 4.

Honore, diuitiæ, atque ministrorum numerus & varietas, nihilo fecius animum afficiunt, quam ymbra corpus. Ergo nihilo fecius valet, qui horum varietate pollet, quam qui caret. Nam neque is plus valet, qui longam quam qui breuem corporis vmbra ducit. in apoph. 82.

Quemadmodum alia vitia multa animum corrumpunt: Ita luxuria egregie corpus effeminat, quodammodo vitiosum reddit. in apoph. 86.

Vi in panis holoserico plus est ostentationis, quam vtilitatis: Sic in apparatu obsoniorum plus sumptus, quam sanitatis, aut etiam dum voluptatis. in apoph. 98.

Quemadmodum diuitiarum copia plurima parit incommoda, quæ dira rerum necessitas tollit: Sic voluptas ac abundans rerum copia, infinita progenerat mala, quæ sobrietate sola tolluntur. in apoph. 115.

Vinea putat a magis est frugifera: & per luxuriam rerum reddita est sterilis Ecclesia. in apoph. 77.

Parportus insolentem redarguit, atque erudit, sapientem autem rerum copia infatuet ac dementat. in apoph. 119.

ADAGIA.

Indulgere genio. Proverbiales sunt figure. Restituere genium. Pro eo, quod est, negare naturam, quod appetit. Indulgere genio, pro eo, quod est, Animo obsequi.

Vita macerata. Bios μμαλακίμνος, Diogen. De molliter viventibus quibus ex facili omnia suppetunt, Curate cuticulam. Horatius.

Ire domum, atque pelliculam curare iube. Num qui voluptati student magis quam fama, unum hoc curant, ut cutis summe niteat. Persius.

Præsiduo curata cuticula sole. Pontificalis cœna. Olim canas sumptuosos opipar asq, Pontificales appellabant. Prægræcari.

Pro eo, quod est, genialem agere Citam Plant. Semper Leonini iuxta pocula. αὐτὸς Ἀσπίλιος πρὸς τὸς κεραιήτας. In voluptuarios quadrabit, aut in eos, qui semper sunt isdem studiis addicti.

Thericlei amicus. Θερικλέης φίλος. Dicitur in bibulos. Sale perunctus hic adiuuabitur. ἀλοῖν δὲ ἰασηνὸς οἶματ' ἀν' ἰστοί.

Aristoph. Dicebatur in eos, qui vel etate vel vino delirarent. E libano boues. ἐκ κλάβου βόες, Idem.

Vix erit, quates effereamus splendore conuiu, aut insignem edacitatem. Thellalorum ala. Θεσσαλιῶν ἄλιον.

Proverbialis ioco quondam dicebatur in vestes manicatas, quas Graeci χιπέδον vocant, quod hoc genere per luxum ac delicias creantur Thesalli.

Sapientia vino obumbratur. In proverbijs item duo referentur, que sapientem etiam dementent: Vinum & mulieres. Wenn Wein tragebet, so gehet Weisheit auß.

Sine Cerere & Baccho friget Venus. Terent. in Eunuchio: Cibus enim & potus irritamentum sunt libidinis. Der essen ist ird feun Tang, Wann die Sackpfeiffe nicht voll ist, so kurret sie nicht. Ohne Featwen vnd Mein kan niemand frolich sein.

Heterognathus es. ἑτερογενὴς εἶ. In edacem dici consuevit, quod ob voracitatem alternatim Straque mandibula cibum commanucaret.

Ficus aubibus grate, at plantare nolunt. οὐκὰ φιλὸν ἀνδρῶν, φιλῶν δ' οὐκ ἰδύων.

Quadrabit in voluptuarios, ac fugit, antea honesti laboris, quum tamen appetant emolumentum. Die Kage isst die Fische gern, sie will aber nicht ins Wasser.

Alini mandibula. ἄλιν ἰδύος. Conuenit in edaces, alioque stultos & ignavos. Risus Ionicus.

In molles & voluptuarios dicitur. Chorea Ionicæ.

Horatius. Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo.

Lasciuas saltationes, & parum decoras gestulationes profecti.

Ionice, Ionias. Pro eo, quod est, iocundus, id est, molliter ac delicate. Matrum sequimini porci. ἰσὶδὺν πορτῶν χίμιν.

Quadrabit in gula ventris, dedito. Porcus Troianus. Conuenit in opiparæ conuiuia, aut in holocem temporibus explerum.

Græco more bibere. In voluptatibus & delicijs addidit regitur. Sybaritare.

Pro eo, quod est, opiparæ ac genialiter viuere. Alcinoi mensa. Gregorius simili tropo mensam luxu redundantem. Alcinoi mensa.

Decempes ymbra. δέκα πῆξ ὑμῶν. Id est: Decempes ymbra est, id est, tenandi tempus. Veteribus notabant horas dici Porro Ymbra decem pedum erat gradus parafit, scena spon faciens.

Ventre, 2. ὑστέρ. Dicebantur homines edaces, ventris, atque abdominis graues. Lucillus, Jullius angst.

Vixit luronos, come dones, vixit ventre. Venter auribus caret. 2. ἄσθε οὐδ' ἔχει ἄρα.

Vbi de passu agit, non admittitur honesta ratio. Venter mihi obijcis. In Græcorum ad agitorum collectaneis commemorantur & sic.

Parquet moi te gesticuler kallias oi enid os apant, H' aligis meta iia potiga, ximo di pageta. Venter mihi obijcis, quos probum basid pulchrum talia.

Plenus us est leuior, grauis idem ubi pendet inana. Vires Thyliaci. ἰσὶδὺν καὶ θύλιων. Athen. Dicebatur, qui cibo potuq, indolgebant: hoc enim venter riuus: Φιλῶνος, ἢ οὐκ ἰδύων.

Methylacottabi. Μεθυσταὶ κωτοῖ. Fulgari conuio dicebantur bene poti, quasi cotestabentem. Cottabos enim poculi genus est. Du hast am Ende geyssen, du bist dir niemand zu trincken geben.

Morus. Dicitur recte in libidinosos, aut supra modum uicioris, Italia autem in uirgines feminas.

Pyrazus non fert uia inania. Μεγέρος πῆ ξυνοῦλια ἄρα, ἡδὲ ἡδὲ Stomach in eos, qui gaudent semper cibo potuq, distendi. Bos in stabulo. Βόες ἐν ἀβάλλω.

Dicebatur in uisus. Ἐν ἰσὶδὺν ἴσταν δεγος. Μοῖσῆς ποτῶν. Herculanis lecti. Ηγερέων τῶν ποτῶν, ἄρην. Herculanis lecti dicebantur molles ac delicati.

Abronis vita. Ἀβρονος βίος, Zenodorus. De molliter ac delicate viuentibus. Epicythare. Ἐπικυθαρεθῆ.

Lacedæmoniorum adagio dicitur pro eo, quod est, uinum uicium intemperantius bibere. Commode desectus licet ad uinum intemperantem & immodicum vsam.

Sybaritica mensa. Συβαριτικὴ τῶν γαστῆρα. Alcinoi mensa. De conuiuio dicebatur nimium apparato.

Syraculana mensa. Συρακουλανὰ τῶν γαστῆρα. Præstant & argue opipara dicebatur. Vixit, dum vixit bene.

Conuenit in eos, qui molliter ac suauiter viuunt, atque in sumptibus, ut non multum timent heredem. Teneri calidis balneis. Ἀκαλοὶ θῦμαστος, Eudæmon.

In molles & luxu distendentes dicebatur. Amazonum cantilena. Ἀμαζονοῦν ἄρην.

In delicatis ac lasciuos & parum uirtos. Coronam quidem gestans, ceterum sibi perditus. Στῆσαν ποτῶν, ἡδὲ ἡδὲ ἰσὶδὺν ἀποκαλάδω. Ἀριστοφάνη.

In temulentum & luronem apte torquetur, quod aliquoties res ad inopiam redactus.

Ex Amphiteto bibulus. Ἀμφιτέτης βίβλος. Dicebatur in eum, qui meratus & largius potaret.

Maschalam tollere. Μασχάλαν ἀγειν. Dicebatur, qui auidius biberet.

Vinum senem etiam & nolentem saltare compellit. Admones, nihil esse tam inceptum, neque tam alienum, ad quod non incitet ebrietas. Homerus.

Oinos ἀναῖς ἰσὶδὺν ἀκαλὸν ἐν ἰσὶδὺν χυρίων. Insanire facit sanos quaque copia uini.

Vitium caret clauo. τὸ οἶνον οὐκ ἔχει πῆ ἀλυσ. Athen. Propterea quod ebrietate nihil consulti, neque moderate vel dicitur.

Del facti. Amphitromiam agis. Ἀμφιτρομίαν ἀγῖς. Ad legum ad uirtos vsus poterit accommodari: vel ad eos, qui pueros ostentant, ac circumferunt, aut manu scula captant, uel ad uirtus.

PC

POLY

BIBLICA EXEMPLA.

Antiquior mundus. Genes. 6. v. 1. Sodoma, & Gomorrah circumiacentes, 19. v. 24. Sichem, 34. v. 25. Stupratores Hierodis filia, Matth. 14. v. 7. Marc. 6. v. 22. Prodigus filius,

HIEROGLYPHICVM.

Perseverantiam fuit apud hieroglyphicos Aegypti sacerdotis, delictum lasciviarum & lasciviam ex Porci simulacro significare. Arguuntur est columna in aede Thebis Aegypti olim crecta, in qua insculpta Regem Memin execrationes delcripte erant, qui primus Aegyptios e parsimonia luxuriam, a modestia ad intemperantiam a virtute ad effeminationem illexit, quapropter simulacrum eius perire voluerunt. Pier. Valer. libro 9. cap. 20. pag. 118. f.

EMBLEMATA.

Emblema LXXI. Andr. Alciati.

Erucæ capripes redimitis tempora Fauens
Immodica Veneris Symbola cerea refert.
Est eruca salax, indexq; libidinis horcus:
Et Satyri Nymphas semper amare solent.

Luxuriosum opus.

Emblema LXXII.

Rapibus adreia summiq; crepidine saxi
Immites fructus sicut acerba parit:
Quos corni comedunt, quos deorat improba cornix,
Qui nihil humana commoditate habent:
Sic fatuorum opibus parafiti & stercora fruuntur,
Et nulla iustos virilitate iunat.

Vide Titul. Delitiae, Ebrietas, Gula, Intemperantia.

FINIS LIBRI DECIMI.

POLYAN-

UNIVERSITÄT